CONSILIUL SECURITĂȚII STATULUI

CENTRUL EVIDENȚĂ, DISPECERAT ȘI ARHIVĂ

STUDII ȘI DOCUMENTE

6

CONSILIUL SECURITĂȚII STATULUI
CENTRUL DE EVIDENȚĂ DISPECERAT ȘI ARHIVĂ

NU SE SCOATE DIN UNITATE

Exemplar nr. ....

STUDII ȘI DOCUMENTE

Vol. 6

Septembrie 1970

S U M A R

S T U D I I

C O M U N I C Ă R I

D O C U M E N T E

STUDII

ASPECTE DIN ACTIVITATEA SERVICIILOR INFORMATIVE NAZISTE PE TERITORIUL ROMÂNESC

(Partea II-a)

— Căi de pătrundere —

Colonel LUCIAN MATEESCU
Lt. maj. NICOLAE TOMOŞ
— Cercetător ştiinţific —

Pătrunderea şi dezvoltarea activităţii informative hitleriste în România a fost un proces treptat, ca urmare atît a condiţiilor specifice statului german în perioada interbelică, înainte şi după venirea la putere a fascismului, cît şi a locului şi rolului pe care îl ocupa ţara noastră în ansamblul politicii naziste. Dacă în anii premergători instaurării fascismului la putere şi a lui Hitler în funcţia de cancelar al Germaniei acţiunile de spionaj împotriva României sînt mai puţin numeroase, după această dată şi mai ales în preajma şi în timpul războiului antisovietic ele sînt deosebit de multiple, angrenînd un număr important de oameni.

Înfrîngerea Germaniei în primul război mondial şi existenţa pe teritoriul său a unor comisii de control antantiste au determinat, în ceea ce priveşte spionajul, o reducere substanţială a sa, mai ales ca urmare a inexistenţei oficiale a unui serviciu specializat de informaţii statal. **Încetul cu încetul, prin intermediul unor aşa-zise „asociaţii de camarazi" (de fapt nuclee ale militarismului revanşard) şi a reprezentanţelor diplomatice germane, se caută crearea unor reţele de spioni în ţările din jur,** ce se vor dezvolta şi amplifica în anii următori, proces care este în întregime valabil şi pentru acţiunile din România.

După cum au stabilit organele contrainformative româneşti, încă din anul 1926 s-a făcut simţită activitatea unei organizaţii de spionaj austro-germană care se preocupa de restabilirea legăturilor antebelice şi crearea altora noi, cu deosebire în zona balcanică [1]).

---

[1]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 2946, vol. 12, fila 56 bis.

Această organizaţie utiliza mai ales foşti ofiţeri superiori în armata germană şi austriacă, care ocupau diferite funcţii în instituţii economice, social-culturale, ori comerciale şi care, sub acoperirea menţionată, puteau acţiona în direcţia culegerii de informaţii şi recrutării unor persoane interesante pentru ei. „Sucursale" ale unor asemenea firme au fost identificate şi în România, ele fiind semnalate îndeosebi în regiunile cu populaţie minoritară germană. Un exemplu în acest sens îl constituie casa de import „Berhaus et Comp", din Berlin, care şi-a deschis abatoare în o serie de oraşe din România, la conducerea cărora se aflau îndeosebi foşti ofiţeri germani. Sub masca unor aşa-zise afaceri comerciale, partea de vest a ţării a fost frecvent vizitată de către germani, care, alegîndu-şi de obicei un comerţ mobil (export de vite, ouă, fructe etc.) aveau posibilitatea să cutreere întreaga Bucovină adunînd informaţiile cerute de centrala din Berlin [2]).

În acelaşi timp şi legaţia germană din Bucureşti era preocupată de crearea unor reţele de spionaj în ţara noastră, îndeosebi din rîndul celor care aveau mari posibilităţi de pătrundere în toate domeniile de activitate, unii dintre aceşti informatori, cum a fost cazul ziaristului Schmerz Ignas, fiind utilizaţi „din anul 1926 pînă în August 1944" [3]). Socotim util să prezentăm în cîteva cuvinte activitatea acestuia în slujba spionajului german — şi după cum vom vedea — şi a celui englez, francez, american şi olandez, fără a se sfii să colaboreze periodic şi cu agenţi ai serviciului de spionaj cehoslovac. Recrutat în anul 1926 de către consilierul de legaţie Kircholtes, acesta şi-a creat la rîndul său o largă reţea de informatori îndeosebi din rîndul unor ziarişti de la „Dimineaţa", „Adevărul", „Independence Roumanie", sau „Lupta", reprezentanţi comerciali ai unor firme ca „Wolff", „Bancara", „Pelikan" (cerneală) etc., culegînd informaţii şi prin exploatarea în orb a unor persoane cu care venea în contact prin intermediul profesiei sale de ziarist. „Activitatea mea de spionaj a cuprins toate sectoarele şi domeniile — recunoaşte cel în cauză. Domeniul economic: industria grea, industria uşoară, industria extractivă, în special petrolul; Comerţ: import-export; Agricultura: producţia la hectar, calitatea, necesarul de maşini agricole; Bancare: importul de capital străin în România; Valutare: situaţia leului şi cursul de schimb, acoperirea; Culturale: şcoli germane, cursurile universitare la Sibiu ,raportul procentual de alfabetizare şi culturalizare; Sociale: problema ţărănească, problema muncitorească, sindicatele" [4]).

Ţinînd legătura cu cel care l-a recrutat sau cu alţi membrii ai legaţiei (într-o anumită perioadă chiar cu ministrul Fabricius) Schmerz primea instrucţiuni cu privire la problemele ce trebuiau să le urmărească, aspectele cele mai importante de semnalat, iar ulterior a primit sarcina

---

[2]) I d e m ,fila 59.
[3]) Arhiva C.S.S., F.A., dosar nr. 1282, vol. fila 5.
[4]) I d e m, f.f. 6—7.

specială să intre ca salariat la Centrala evreilor pentru a putea informa pe hitleriști despre problemele ivite în acest sector [5]).

În cursul anilor 1926—1933, deci de la începutul activității sale informative și pînă la instaurarea fascismului la conducerea statului german, Schmerz a furnizat informații despre necesarul de materiale pentru C.F.R., ofertele făcute, recolta din 1926, împrumutul preconizat de către partidul național-țărănesc, unele contradicții între țările ce formaseră „Mica Înțelegere" (Cehoslovacia, România, Jugoslavia), necesitățile de import pentru anul 1929, reacția personalităților politice românești la instaurarea lui Hitler în fruntea Germaniei [6]) etc., etc., prejudiciul adus statului român în urma furnizării acestor date fiind evident. După 1933 cînd legația germană își va schimba orientarea politică în direcția nazismului, activitatea acestuia va fi și mai largă și mai dăunătoare.

Profilul moral al lui Schmerz este subliniat de el însuși. În declarația dată în anchetă acesta răspundea : „Am făcut spionaj numai pentru a cîștiga bani mulți fără a presta o muncă mai grea. În afară de aceasta nici un alt sentiment nu m-a determinat să fac spionaj" [7]). Este o autocaracterizare succintă, dar definitorie. De altfel, țineam să facem o remarcă : cu toată propaganda antisemită hitleristă, Schmerz, evreu de naționalitate, va fi utilizat încă frecvent, pînă la 23 August 1944. Numai că cei în legătura cărora se afla au scăpat din vedere un mic amănunt : acela de a verifica sinceritatea informatorului. Fire avidă de cîștig ușor, acesta vindea aceleași informații și altor servicii de spionaj. „Am (mai) avut legături de spionaj după cum urmează — relata el :

Spionaj englez :

— Gibson, legătură din anul 1927
— Lowell, legătură din anul 1936
— Mac Laren, legătură din anul 1939.

Spionaj american :

— Kovaci, legătură din anul 1928
— Stefan Gardony, din anul 1937
— Iahn, legătură din anul 1939 (martie-sept.)
— Williams, legătură din anul 1939.

Spionaj francez :

— Frank Cahen, legătură 1938—1940
— Hermann, legătură 1938—1940
— Riefel, legătură 1938—1940.

De asemenea, am predat și primit informații de la Bretl și Kahanek, fără a ști însă pentru care serviciu de spionaj lucrau ei" [8]).

---

[5]) Idem, fila 7.
[6]) Idem. f.f. 87—99.
[7]) Idem. fila 124.
[8]) Idem, fila 8—9.

Am insistat oarecum mai mult asupra acestui caz nu pentru că ar fi fost un „super-spion" în ansamblul spionajului german, ci pentru acele aspecte care ridică unele probleme valabile permanent în ceea ce privește munca cu informatorul, mai ales atunci cînd acesta colaborează în virtutea unor interese materiale: verificarea sa permanentă, cunoașterea sincerității sau nesincerității sale. Din acest punct de vedere este demn de remarcat că încă din anul 1927 și pînă în 1940, Schmertz a furnizat aceleași informații atît stăpînilor săi hitleriști, cît și spionajului american și englez. Numai după dizolvarea reprezentanțelor diplomatice americane și engleze, informatorul a fost „cinstit" cu primii săi recrutori și aceasta doar pentru motivul că nu mai avea cui să vîndă informațiile.

Activitatea informativă desfășurată sub masca diplomației se va accentua în anii ce au urmat, legația germană din București devenind un adevărat centru de spionaj, acesta fiind de fapt rolul său principal. În intențiile autorilor urmează ca **activitatea informativă a legației germane**, mai ales în epoca sa nazistă, să fie analizată într-un studiu separat. Pentru moment **subliniem doar faptul că ea a reprezentat una din căile prin care spionajul hitlerist s-a infiltrat în România, fiind într-un anumit sens deschizătoare de drum, mijlocul prin care spionajul s-a infiltrat atunci cînd încă Germania nu dispunea de organe oficiale de informații.** Încă de la începutul deceniului patru în cadrul legației germane activau persoane cunoscute pentru activitatea lor de spionaj, ajungînd ca mai tîrziu să întîlnim în cadrul ei un „atașat special de poliție", post nemaiîntîlnit în schemele de funcționare ale unei misiuni diplomatice, iar din anul 1941 să existe și un împuternicit special al lui A. Eichmann, însărcinat cu rezolvarea „problemei evreești" în România. Ce legătură aveau aceștia cu activitatea diplomatică probabil că nici hitleriștii nu ar fi putut preciza.

Pentru perioada de început a hitlerismului este simptomatic faptul că în rîndul personalului diplomatic german se număra și contele R. Adelmann, care ocupa funcția de consilier de legație. În activitatea pe care legal o desfășura, acesta se străduia să demonstreze că „pentru România strîngerea raporturilor comerciale (cu Germania — n.n.) prezintă mari avantagii"[9]), ținea conferințe culturale și științifice, pozînd într-un om preocupat de lărgirea relațiilor româno-germane. Ciudățenia acestui diplomat consta doar în faptul că în anii 1917—1918 a mai activat în România, dar în calitate de șef al poliției secrete germane din Bucureștiul ocupat, remarcîndu-se prin grosolănia și duritatea sa. Ciudatul diplomat a avut însă de înfruntat opoziția unor persoanalități politice românești ce se situau pe poziții patriotice și îndeosebi a marelui savant Nicolae Iorga. Considerăm interesant pentru aparatul nostru să relatăm despre reacția lui N. Iorga, atunci cînd la sfîrșitul anului 1936, diplomatul — fost șef de poliție secretă — planificase să susțină în sala Dalles o conferință despre muzica germană.

---

[9]) Arhiva C.S.S., F.O., dosar nr. 88 294, vol. 1, fila 325.

Intr-o asemenea eventualitate, in care diplomatul fost călău al populației bucureștene urma să vorbească în public, Nicolae Iorga a amenințat guvernul că „dacă totuși contrar opunerii sale această conferință se va ține, dinsul (Iorga) îi va îndemna pe studenți să devasteze sala Dalles, dînd drumul în același timp în „Neamul Românesc' (ziarul lui Iorga — n.n.) și unui fulminant articol în această chestiune" [10]).

Pus în fața poziției hotărîte a savantului, pentru a nu provoca un conflict cu legația germană, guvernul român a luat măsuri pentru ca... în seara respectivă să se declanșeze o avarie a instalației electrice din sală, conferința, evident, neputînd avea loc [11]). Dincolo de acest aspect oarecum amuzant prin modul de rezolvare, **reținem prezența în cadrul reprezentanței diplomatice germane a unor persoane familiarizate cu activitatea secretă, care vor deveni din ce în ce mai numeroase, ajungînd în final ca marea majoritate a personalului să fie angrenată într-o intensă activitate de spionaj, aici avîndu-și reprezentanții atît Gestapoul și Abwehrul, cît și serviciile de resort ale Ministerului Propagandei, Ministerului Economiei și N.S.D.A.P.** (Partidul nazist).

Subliniam la începutul studiului nostru că încă din anul 1929 s-a creat o organizație de spionaj austro-germană ce utiliza mai ales foști ofițeri, încadrați în diverse activități cu caracter economic-comercial. O privire de ansamblu asupra modalității de pătrundere a spionajului hitlerist în România și de extindere a sa, ne permite să afirmăm fără teamă de greșeală că **mijlocul principal, calea cea mai des uzitată pentru pătrunderea cadrelor și agenților în țara noastră a fost tocmai aceasta, a unor întreprinderi și reprezentanțe comerciale, sub acoperirea de „tehnicieni", „specialiști", frecvente fiind cazurile în care firme întregi nu erau altceva decît agenții camuflate de spionaj.**

Referindu-ne numai la perioada hitleristă, vom sublinia faptul că încă din anul 1933 Poliția secretă de stat germană și-a trimis în România doi reprezentanți sub acoperirea unor oameni de afaceri, aceștia deschizîndu-și birourile pe Calea Victoriei. Pe firmele lor scria că unul se ocupă cu comerțul cu vin, iar celălalt de importul și vînzarea articolelor electrice și aparatelor de radio. Cei doi salariați ai Gestapoului își crează rapid o agentură destul de extinsă mai ales din rîndul elementelor parazitare și fripturiste, trimițînd la Berlin rapoarte cu privire la situația din România [12]). O altă oficină de spionaj a constituit-o reprezentanța pentru România a societății „Auskunftei W. Schimelpflug G.m.b.H. din Leipzig — condusă de către inginerul Constantin Filipescu. După cum au stabilit organele românești, societatea din Leipzig avea legături deosebit de strînse cu statul major german, iar reprezentanța ei din București nu era altceva decît un birou de spionaj în favoarea Germaniei.

Însăși antecedentele acestei reprezentanțe erau în măsură să atragă

---

[10]) I d e m, vol. 3, f. 43.
[11]) I d e m, vol. 1, fila 416.
[12]) Arhiva C.S.S., F.O., dos. nr. 88 300, vol. 1, f.f. 287—288.

atenția asupra sa. Înființată la începutul secolului nostru ea era condusă de un oarecare Adler, utilizînd personal specializat în Germania. Organele contrainformative românești au stabilit că de fapt misiunea acestui Adler este nu de director de reprezentanță, ci de spion, motiv pentru care la intrarea României în război a închis reprezentanța și l-a condamnat la moarte în contumacie pe șeful ei, întrucît acesta reușise să fugă din țară înainte de a fi fost arestat. Reprezentanța a rămas închisă pînă la sfîrșitul anului 1929 cînd a fost reactivizată de Constantin Filipescu, care absolvise recent o școală informativă de doi ani în centrala din Leipzig, cu specialitatea pentru România. Acest birou de informații comerciale cu sediul în București și-a creat în principalele orașe din țară subreprezentanțe, prin intermediul cărora obținea date dintre cele mai importante. Biroul lui Filipescu a întocmit zeci de mii de fișe individuale ale unor persoane ce interesau centrala, realiza chestionare cu privire la obiective industriale majore, ce cuprindeau : capitalul și componența consiliului de administrație, legăturile politice și bancare, forța motrice, numărul lucrătorilor, mașini, producție, materii prime etc., arătînd o predilecție deosebită pentru întreprinderile ce efectuau comenzi militare, astfel că prin el „toată industria noastră de armament din toate domeniile a fost sistematic spionată prin rapoarte periodice, cu situația cu aproximație la zi" [13]) — după cum sublinia un raport din 1939 al Secției a II-a M. ST. M

În rîndul rezidențelor de spionaj camuflate ca filiale ale unor firme comerciale ori industriale se numără și societatea „Trei inele", „reprezentanță" a firmei Krupp din Essen. După cum declară Th. Rozin, unul din conducătorii acesteia, ea a trecut la activitate informativă în favoarea hitleriștilor „din ordinul lui von Raussendorff, reprezentantul firmei Krupp din Essen, însărcinat cu organizarea reprezentanțelor externe" [14]). Această rezidență ce a activat pînă în aprilie 1944, culegea informații din domeniul industrial, economic și politic, avînd în fruntea sa pe Eudoxe Grigorovitz, Fridrich Nahrgang, Hans Götz și Th. Rozin [15]).

Ce activitate informativă a desfășurat această agentură putem aprecia dacă facem o scurtă trecere în revistă a agenților ce se aflau în legătura celor patru menționați mai sus. Printre aceștia se aflau : Șerban Flondor, ginerele lui Barbu Știrbei, H. Hans, director general la „Malaxa", inginerii Brukner și Toostius de la firma „Astra Română" și respectiv „Romăno-Americană", ing. Schileru de la firma „Petroșani", ing. Paul Dosescu de la „Astra vagoane", ing. Florescu de la I.A.R. Brașov, ing. Crăciun de la uzinele „Voina" Brașov, generalii Scarlat Spacu, Ștefan Demetrescu, Vasile Negrei, Bungescu Ion și Gh. Rozin. Informațiile obținute erau centralizate sub formă de raport scris de către Hans Gotz și apoi, prin intermediul consilierului legației germane Kraft, erau trimise la Berlin [16]).

---

[13]) Arhiva C.S.S., D.S., dosar nr. 2946, vol. 9, f. 213 și urm.
[14]) Arhiva C.S.S., F.A. dosar nr. 25 900, vol. 1, fila 281.
[15]) Ibidem.
[16]) Ibidem, f.f. 282—283.

„Hansa Danubiana", care era înregistrată ca societate de comercializare a fructelor și legumelor, avea ca misiune principală „recrutarea de agenți politici în România, controlul politic asupra pașaportarilor și minoritarilor germani și studiul vieții politice românești" [17]). Pentru a înlătura unele eventuale suspiciuni, în consiliul de administrație, alături de spionii germani Paul König, Horst Flister, Emil Engelleiter etc., au fost introduși și cîțiva români cunoscuți pentru simpatiile lor pronaziste, de genul lui Alexandru Tătărăscu, care au primit gratuit pachete de acțiuni de cîte 100 000—300 000 lei [18]).

Nu intră în limitele prezentului studiu analiza tuturor „societăților" sau „reprezentanțelor comerciale" care nu au fost decît niște acoperiri pentru activitatea de spionaj, utilizarea acestora ca acoperire pentru culegerea de informații formînd obiectul unui studiu ulterior. Pentru că în această categorie intră și practicarea spionajului sub acoperirea de „voiajori comerciali", prezentăm cîteva extrase dintr-o notă a Serviciului Secret din 7 aprilie 1937 : „Legația germană din București și centrul hitlerist de aici au fost înștiințate confidențial că peste cîteva zile vor intra în România, venind din Turcia trei agenți ai Gestapoului ce sînt în misiune secretă... numele lor, cu cari călătoresc, sînt : Rud Kessler, Hans Grüber și Fr. Mark, toți trei ‚voiajori comerciali"... Acești trei agenți secreți fac parte dintr-o secțiune a Gestapoului care se ocupă cu spionajul împotriva U.R.S.S." [19]).

Uneori hitleriștii au folosit firmele comerciale pentru ca prin intermediul lor să achiziționeze pentru armata germană din România diferite produse și materii prime peste cantitățile stabilite de comun acord cu statul român. Așa de exemplu, prin intermediul lui Carol Schnick, angrenat de altfel și în culegerea de informații, Misiunea militară germană a achiziționat numai la sfîrșitul anului 1940 produse în valoare de peste 100 000 000 lei ; îndeosebi din cele pe care și România le importa din străinătate : cafea, cacao, lămîi, portocale, stafide etc. [20]). Iată în felul acesta o împletire a spionajului cu specula și contrabanda, care dealtfel se potriveau de minune cu concepțiile morale ale hitlerismului.

Spionajul hitlerist s-a infiltrat și acționat în România și prin organizațiile fasciste „Garda de Fier" și secția N.S.D.A.P. din România, care au reprezentat o adevărată coloană a V-a a fascismului în România. Sintetizînd esența legionarismului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., sublinia : „Mișcarea legionară, agentura hitlerismului, aservită în întregime imperialismului german, a dus o politică profund antinațională, prejudiciind grav interesele poporului român. În cîrdășie cu reprezentanții burgheziei monopoliste, ea a trădat interesele poporului,

[17]) Arhiva C.S.S., D.S., dosar nr. 2946, fila 211.
[18]) Ibidem, C.S.S., F.O., dosar nr. 88 294, vol. 19, fila 39.
[19]) Arhiva C.S.S., F.O., dosar nr. 88 294, vol. 19, fila 39.
[20]) Arhiva C.S.S., F.O., dosar nr. 12 336, vol. 1, fila 90 și urm.

a subordonat ţara dominaţiei Germaniei hitleriste, punînd în pericol însăşi existenţa României ca stat independent şi suveran"[21]).

Rolul de agentură în slujba spionajului german al organizaţiei legionare a fost analizat de către alţi autori *) aşa că nu vom insista în această direcţie, deoarece, chiar prin unele dovezi noi, nu am face altceva decît să întărim un lucru deja demonstrat. Este interesant să amintim însă unele aspecte pe care le-au constatat şi contemporanii evenimentelor de care ne ocupăm. Într-un raport al Secţiei a II-a M.St.M din anul 1939 se scria : „În România (serviciile de spionaj naziste — n.n.) au stabilit strînse legături cu grupările extremiste de dreapta : „Mişcarea legionară" şi „Partidul Naţional Creştin", favorabile unei apropieri şi chiar unei alianţe cu Germania. Din informaţiile primite la acest serviciu, rezultă că Germania a trimis în ultimul an (1939 — n.n.) pentru organizaţiile de mai sus... o subvenţie de 20 milioane mărci (circa 800 000 000 lei"[22]).

Acest rol de agentură a fost subliniat şi în lucrarea apărută în în preajma celui de al doilea război mondial, scrisă de englezul Şt. Walton Kerr, apropiat de serviciul de informaţii britanic, referitoare la „Gestapo" în care relatează : „Începînd din anul 1933 şi pînă în momentul de faţă (1939 — n.n.) s-a exercitat o continuă presiune (în România — n.n.) prin agitaţiile politice alimentate şi întreţinute de nazişti. Partidul fascist, cunoscut cu numele de Garda de Fier este instrumentul prin care lucrează Gestapoul"[23]).

Dealtfel, însăşi surse germane vin să confirme prezenţa organizaţiei legionare pe statul de salarii al serviciilor informative hitleriste încă din primii ani ai „erei naziste". Alfred Rosenberg — şef al oficiului de politică externă al N.S.D.A.P. (partidul nazist), organism de spionaj printre altele, sublinia în 1935 că a „stabilit legături cu toate partidele şi organizaţiile fasciste din Europa (şi deci implicit şi cu Garda de Fier — n.n.) şi a sprijinit crearea altora noi"[24]). În acelaşi sens converge şi mărturia lui Eugen Cristescu, fost şef al Serviciului Special de Informaţii care declara că a constatat că „încă din 1934 legionarii au intrat în legătură cu Gestapoul, acesta nefiind străin de atentatele organizate împotriva unor personalităţi ale vieţii politice româneşti"[25]).

Fără îndoială că se pot prezenta încă multe şi multe alte dovezi ale rolului de agentură hitleristă pe care l-a jucat organizaţia legionară,

---

[21]) Nicolae Ceauşescu, România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste, vol. 1, Ed. Politică, Bucureşti, 1968, p. 378.

*) În această direcţie menţionăm comunicările privind legăturile dintre legionari şi organizaţiile hitleriste în „Lucrările sesiunii de comunicări şi referate cu tema „Caracterul antinaţional şi antipopular al organizaţiei legionare din România" ,organizată de C.S.S., 30—31 martie 1970", p. 99—110.

[22]) Biblioteca C.S.S., II/1—926, p. 36.

[23]) Idem, II/1—924, p. 38.

[24]) Raportul Biroului de politică externă a partidului nazist pe perioada 1933—1943, citat după culegerea de documente „Ungaria şi al doilea război mondial", p. 49, trad. în l. rusă.

[25]) Procesul marii trădări naţionale, Bucureşti, 1946, p. 156.

dar din considerentele exprimate anterior ne oprim aici. Ceea ce subliniem, doar, este faptul că **cea mai mare parte a lor, legionarii ce au lucrat cu Gestapoul, organismul nazist cel mai crud, mai inuman și mai întunecos. Este și aceasta un factor care vine să zugrăvească încă odată, cu culoare neagră, fațada blazonului legionar.**

Într-o măsură însemnată **serviciile naziste au utilizat în activitatea de spionaj existența unor comunități etnice germane din diversele țări ale lumii.** Am subliniat în studiul anterior ce rol avea acel oficiu al germanilor din străinătate în ansamblul activității informative hitleriste, ce informații obținea acesta. În general, în aproape toate țările, naziștii au reușit să angreneze în activitatea de spionaj un număr important de persoane din rîndul cetățenilor de origine germană. Aceasta se realiza fie prin partidul nazist ce a luat ființă în sinul unor asemenea comunități și care era obligat să trimită Berlinului periodic rapoarte și să sprijine emisarii veniți de acolo, fie prin exploatarea sentimentului unei origini etnice comune, exaltat și exploatat pînă dincolo de orice limite. **În România** au fost folosite ambele căi, **spionajul hitlerist pătrunzînd în și prin intermediul secției N.S.D.A.P. din țara noastră, precum și prin recrutarea unor persoane pe baza apartenenței lor la rasa germanică".**

Partidul nazist al germanilor din România și-a organizat o secție cu atribuțiuni informative, în cadrul căreia s-au creat birouri de informații la Timișoara, condus de Iosef Hens și la Brașov sub conducerea lui Guido Petrovisch [26]). Activitatea acestei secții a cunoscut o dezvoltare ascendentă, ajungind să fie un adevărat organism specializat în spionaj, care primea directive de la Berlin sau de la legația germană din București .Atrăgînd atenția asupra materialelor ce trebuiau trimise în Germania, secției N.S.D.A.P. i se scria în noiembrie 1939 că „trebuie să înzecim (să înzecească — n.n.) eforturile noastre (lor — n.n.) pentru izbînda finală. În România acțiunea noastră (lor — n.n.) trebuie să fie tot așa de vigilentă ca și în caz de război' [27]). În același timp, legația germană din București cerea conducerii partidului să comunice zilnic activitatea informativă desfășurată pentru a putea fi informate cît se poate mai rapid organele centrale din Berlin [28]). Se vede însă că Oficiul germanilor din străinătate, Gestapoul, Abwehrul și celelalte centrale informative din capitala Germaniei doreau mai mult, deoarece la mijlocul lunii decembrie 1939 secția N.S.D.A.P. din România a primit un ordin observator prin care se atrăgea atenția că „sîntem (sînt — n.n.)extrem de nemulțumiți de felul cum se desfășoară activitatea informativă din România, mai cu seamă în actualele împrejurări. Reichul nu poate fi satisfăcut să ia numai cunoștință de faptele petrecute, fie ele politice sau economice, ci el dorește să fie informat anticipat de toate speculațiunile prezente

---

26) Arhiva C.S.S., F.O., dosar nr. 88 294, vol. 24, fila 364.
27) Idem, vol. 2, fila 40.
28) Idem, vol. 11, fila 332.

şi viitoare şi de toate planurile acestor speculaţiuni" [29]). Cu alte cuvinte se cerea ca acţiunea de spionaj să fie extinsă şi în direcţia cunoaşterii politicii de viitor a statului român în orice domeniu, şi deoarece spionajul german urmărea şi determinarea evenimentelor, să influenţeze desfăşurarea în sensul dorit de hitlerişti, spre o subjugare politică şi economică a statului român.

Evident că în urma acestor ordine drastice, la începutul anului 1940 activitatea informativă a secţiei N.S.D.A.P. din ţara noastră s-a intensificat, fapt reflectat de creşterea numărului birourilor informative şi a sumelor alocate pentru ele de către Oberinspectoratul de poliţie din Viena, care coordona în bună măsură spionajul în România. În acel moment funcţionau asemenea birouri la Bucureşti (5) ce avea la dispoziţie 1 500 000 lei, la Galaţi, Ploieşti, Braşov, Timişoara şi Sibiu ce aveau ca buget ordinar pentru acest an cîte 200 000 lei. În cursul lunii iunie s-au mai înfiinţat birouri la Cernăuţi, Chişinău şi Giurgiu, numărul total al celor angrenaţi în culegerea de informaţii ridicîndu-se la 1 275 corespondenţi [30]). Cu titlu informativ arătăm că numai din personalul societăţii „Solagra" au fost puse la dispoziţia secţiunii partidului 50 de persoane specializate în culegerea informaţiilor din domeniul economic [31]).

Această sporire a potenţialului informativ al N.S.D.A.P. este în strînsă concordanţă cu creşterea presiunilor germane asupra României şi mai ales cu noua acţiune iniţiată de centralele informative hitleriste de a completa fişe pentru toate personalităţile politice şi militare din ţara noastră. Considerăm util pentru aparatul de securitate să prezentăm pe scurt conţinutul unor asemenea fişe, ele cuprinzînd următoarele date: numele şi prenumele, starea civilă, profesiunea, domiciliul, în ce partid a activat, în ce organizaţie este, ce sentimente politice are, ce legături are, ce pasiuni are, cine sînt intimii casei, ce prieteni are, dacă poate fi întrebuinţat, în ce mod, dacă primeşte bani, în ce constă averea sa, cît cîştigă, dacă are legături sentimentale, ce cluburi şi localuri frecventează, dacă poate fi şantajat în vre-o chestiune delicată, ce presă citeşte, dacă face călătorii, ce proprietăţi are în provincie sau peste hotare, ce personal de serviciu are, cu ce oameni de afaceri lucrează, dacă are defecte fizice sau morale, ce medic curant are, care sînt cercurile intime ale soţiei etc. [32]). Fără îndoială că aceste fişe au jucat un rol important în recrutarea sau coruperea unor persoane ce s-au pus în slujba Germaniei. Importanţa ce s-a acordat acţiunii este semnificată şi de faptul că la ea a contribuit şi Klaus Schickert, membru al Gestapoului sub acoperirea de ataşat de presă în cadrul legaţiei, care a coordonat personal întocmirea fişei pentru prof. Gheron Netta, comisar general al petrolului şi Ion Cristu, titularul Ministerului Comerţului Exterior.

---

[29]) Idem, vol. 2, fila 43.
[30]) Arhiva C.S.S., F.O., dosar nr. 83 549, vol. 2, f.f. 541—542.
[31]) Ibidem.
[32]) Idem, fila 46.

Paralel, un apropiat prieten al lui Konradi, pe nume Hans Mussmacher a primit sarcina specială să urmărească permanent activitatea Ministerului Comerţului Exterior, îndeosebi în ceea ce priveşte volumul schimburilor cu străinătatea, importul unor produse pentru război (materii prime şi cantitatea), importul unor produse pentru populaţie ce pot constitui rezerve în caz de război şi transporturile ce se fac în spre ţările occidentale. Fruntaşul naţional socialist Karl Hessaun, împreună cu un grup de informatori avea ca sarcină culegerea de date şi întocmirea unui raport cu privire la autotractoarele din România şi planul de încadrare a lor în tracţiunea mecanizată a armatei române.

În colaborare cu Klaus Schickert şi cu ziariştii O. Kramer, K. Gebauer, Hirtl şi Tschud, secţia informativă N.S.D.A.P. a efectuat un studiu cu privire la orientarea opiniei publice româneşti în domeniul politic şi economic. Împreună cu legaţia germană s-a stabilit o listă de 1 500 informatori care vor primi la momentul oportun „misiunea de a asigura serviciile de informare, colectare de material şi executarea planurilor germane în zonele vitale", îndeosebi unde se aflau uzine de armament şi de producţie de petrol [33]).

Cele cîteva exemple menţionate anterior nu epuizează sfera acţiunii informative a secţiei N.S.D.A.P din ţara noastră, aceasta cuprinzînd largi şi variate domenii, asupra cărora vom reveni cu altă ocazie. Ceea ce am urmărit a fost doar sublinierea faptului că **prin intermediul partidului nazist, spionajul hitlerist s-a infiltrat şi a acţionat în România, fiind una din căile de pătrundere pe teritoriul românesc, cale care s-a dovedit deosebit de eficace, mărturie fiind numărul mare de informatori şi importanţa materialului obţinut pe această cale.**

În slujba spionajului hitlerist au acţionat şi persoane neînregimentate în partidul nazist, dar care au fost recrutate prin specularea comuniunii de naţionalitate şi limbă, aceasta fiind încă una din căile prin care centrele din Berlin s-au infiltrat în România. Din rîndul acestora vom menţiona doar trei cazuri care demonstrează procedeele utilizate de mazişti şi materialele obţinute prin ele.

Ertl Iosif, german din Caransebeş, observator aviator în rezervă, concentrat în 1939 cu gradul de căpitan, este contactat de agentul hitlerist Hess Ion, aviator şi el, care îi spune că **„trebuieşte să lucreze pentru Germania, mai ales acum** (atunci — n.n.) **cînd în Europa, germanii duc** (duceau —n.n.) **luptă pe viaţă şi pe moarte"** şi că **„în Germania se pregătesc lucruri mari şi toţi trebuie să lucreze pentru Reich"** [34] (subl. ns.). Mai mult decît atît, pentru a-l convinge să spioneze pentru hitlerişti, i se comunică că este încadrat în armata germană cu gradul de maior. După recrutare, Ertl este dat în legătura unui membru al Abwehrului ce avea numele conspirativ de „„Ştefan", cu bogată experienţă obţinută în Cehoslovacia, Polonia şi Iugoslavia, unde a activat înainte de a fi trimis

[33]) I b i d e m.
[34]) Arhiva C.S.S., F.O., dosar nr. 91 958, vol. 2, fila 4 şi urm.

în România. Într-un instructaj ce a durat peste şase ore Ertl primeşte misiunea de a studia şi furniza materiale privind organizarea aviaţiei româneşti, comandamente şi unităţi, apărarea antiaeriană, aerodromuri şi construcţii militare de aviaţie, depozite de muniţii de aviaţie, benzină etc. Informaţiile erau predate secţiei N.S.D.A.P. din Timişoara, care la rîndul său le transmitea la Berlin.

Peste cîteva luni după îndeplinirea primei misiunii Ertl Iosif a fost dirijat pentru stabilirea locurilor din România unde sînt instalate baterii fixe, care este apărarea antiaeriană a ţării, aerodromuri subterane, natura baloanelor de la aerostaţia Pantelimon şi altele [35]). În momentul în care a plecat de la această nouă întîlnire cu „Ştefan", cariera de spion a lui Ertl a încetat, fiind arestat de către organele contrainformative româneşti. Cu ocazia anchetei, s-a stabilit că acesta lucra şi pentru serviciile de spionaj hortiste, avînd acordul deplin al stăpînilor săi hitlerişti. Recrutat de către maghiari cu ocazia unei vizite la Budapesta, este înzestrat cu un aparat de radio-emisie-recepţie şi i se indică o adresă din Triest unde poate să trimită o corespondenţă cifrată atunci cînd are mai multe lucruri de comunicat [36]).

Într-un mod asemănător a fost recrutat şi Paul Schwarger, reprezentant al agenţiei de navigaţie pe Dunăre „Bayerischer Lloyd' din Bucureşti. La începutul anului 1938 acesta este chemat la Budapesta de către directorul general al societăţii, care l-a pus în legătură cu un ofiţer din Abwehr. „... D-l director general a luat cuvîntul — relatează cel în cauză — şi a spus că Dl. dr. Lorenz cu care era împreună este în realitate ofiţer în armata germană şi aparţine la Abwehr [37]) şi că „este absolut necesar să dea tot concursul d-lui dr. Lorenz" [38]). După ce a fost recrutat în acest fel, informatorului i s-au cerut „datele despre capacitatea economică a României, adică fabricile, industria grea şi uşoară, diferite produse ale fabricilor, informaţiile despre producţia produselor petrolifere, rafinării, situaţia pe piaţă a cerealelor şi în special toate informaţiile economice. În afară de aceasta au (aveau — n.n.) nevoie de date despre transporturile efectuate pe Dunăre şi mare, de produse petroliere, cereale şi mărfuri generale [39]).

Relatînd despre modul în care i s-a indicat să obţină materialele, Schwarger scrie printre altele: „Dl. Lorenz mi-a dat următoarele instrucţiuni: să citesc zilnic partea economică a tuturor marilor ziare şi toate ziarele economice. Toate informaţiile care mi se par interesante se traduc şi se trimit. Multe informaţii dintr-un ziar corespund cu alte informaţii ale altor ziare şi dau complet noi perspective aşa că este extrem de important de a trimite informaţiile astea... Mai departe mi-a spus d-l Lorenz să fiu atent dacă se vorbeşte în societate sau undeva despre realizările

[35]) I d e m, fila 9.
[36]) I d e m, fila 15.
[37]) Arhiva C.S.S., F.A., dosar nr. 12 336, vol. 1, fila 3.
[38]) I d e m, fila 5.
[39]) I d e m, fila 4.

economice ale României şi să raportez tot ce mi se pare important [40]). La scurt timp, agentul hitlerist a obţinut şi furnizat materiale despre „Astra vagoane", „Metrom", „I.A.R.", ce lucrau pentru industria română de apărare şi planul portului Constanţa, care au fost privite cu multă bunăvoinţă de superiorii săi. Pentru acelaşi domn Lorenz lucrau agenţi şi la Viena, Bratislava, Belgrad, Budapesta şi Sofia, astfel că el controla în bună măsură întregul circuit economic şi militar pe cursul Dunării [41]).

Osfried Columbus, furier într-o unitate militară, a fost recrutat de către consulul german din Cernăuţi, Spinger, căruia i-a furnizat date despre dislocarea şi dispozitivul regimentelor 20 Dorobanţi, 4 Pionieri, planul de alarmare în oraş etc. Arestat de organele de contrainformaţii militare române, acesta este eliberat la scurt timp din „lipsă de probe" [42]). Interesant este însă faptul că în 1943 acesta este decorat cu „Crucea de fier" clasa a doua, iar în motivarea acestui fapt se scrie: „A arătat o adîncă pricepere în organizarea serviciului informativ şi contrainformativ (din Kerci —n.n.) exploatînd cu multă abilitate cele mai mici indicii şi realizînd descoperiri de cel mai mare folos" [43]). „Omul cinstit", prins cu documente secrete în buzunar, pentru care „nu au existat dovezi", primeşte apoi decoraţie pentru spionaj.

Numărul celor recrutaţi de către serviciile informative hitleriste prin exploatarea comunităţii de naţionalitate nu poate fi stabilit astăzi. Cunoscînd însă imensa propagandă ce se făcea pentru atragerea tuturor germanilor din străinătate în cercul de interese al fascismului, putem conchide că el a fost destul de însemnat constituind o cale, şi nu cea din urmă, de pătrundere în ţara noastră.

În general este cunoscut faptul **că şeful Serviciului secret de informaţii român,** acel cameleon politic numit **Mihail Moruzov, a stabilit relaţii de colaborare cu Serviciul de informaţii al armatei germane — Abwehr — cu mult timp înainte ca România să fi semnat un act de aderare la ţările Axei şi ca soldaţii hitlerişti să pătrundă pe teritoriul nostru.** Nu este în intenţia noastră să analizăm implicaţiile politice ale unui asemenea gest, lucru pe care îl vom face într-un studiu ulterior aşa după cum am promis, ci ne vom referi la el numai ca **o cale de pătrundere a Abwehrului în România, fapt credem, de necontestat.** Prin această colaborare, în zona petroliferă au pătruns ofiţeri de informaţii hitlerişti, care la sfîrşitul anului 1939 vor acţiona deschis, din rîndul lor remarcîndu-se agentura „doctor Luptar", pe numele său adevărat Kurt Droegsler [44]). „Aducerea şi camuflarea pe teritoriul ţării — scria chiar unul dintre cei mai activi colaboratori ai nemţilor, Eugen Cristescu — a unor efective militare străine şi mai ales asigurarea furniturii de petrol, constituiau acte politice şi

[40]) I d e m, fila 5.
[41]) I d e m, fila 10.
[42]) Arhiva C.S.S., F.O., dosar nr. 157 713, vol. 1, fila 15.
[43]) I d e m, fila 115.
[44]) I d e m.

militare de o extremă gravitate" [45]). Culmea ironiei este faptul că în asemenea condiții, la 15.VI.1940, cu o lună și jumătate înaintea odiosului dictat de la Viena, Serviciul secret propune conducerii statului român, decorarea amiralului Wilhelm Canaris și a maiorului Hans Wagner — șeful Abwehrului și reprezentantul său în România — cu înalte ordine românești, „pentru servicii atît de prețioase aduse țării noastre" [46]). **După semnarea aderării României la pactul anticomintern, colaborarea Abwehr-Serviciul special de informații va continua, primul obținînd dreptul de a acționa oficial pe teritoriul țării.** În cadrul S.S.I., s-a creat o nouă secție — „G" — însărcinată să țină legătura cu Abwehrul, condusă de către locotenent colonelul Ionescu Micandru.

Germanii nu s-au mulțumit însă numai cu acțiunea Abwehrului pe teritoriul nostru, chiar dacă acesta avea posibilitatea să acționeze deschis. Un raport al organelor contrainformative românești din anul 1944, sublinia că în 1943 **„numărul agenților germani veniți din Reich a fost în continuă creștere, la un moment dat fiind identificați nominal circa 600 inși"** (subl. ns.). Acești agenți foloseau acoperirea de comercianți, industriași și militari. În 29 noiembrie 1943 au intrat în România un număr de 62 agenți ai Gestapoului, ca peste o lună să mai sosească încă 165, aceștia din urmă fiind repartizați după cum urmează : la Timișoara 50 de agenți cu indicativul „T", la Brașov alți 50 cu indicativul „B.K.", la Sibiu 25 („S"), la Cernăuți 5 („M.E."), la București 30 („B"), la Mediaș 5 „M") la Sighișoara 5 „M.S."), la Ploiești 5 („P"), la Sebeș-Alba 5 („S.A.") și la Deva alți 5 cu indicativul „D".La începutul lunii ianuarie 1944 la Brașov au mai sosit alți 200 de agenți sub conducerea lui Von Hagen [47]).

În aceste condiții nu este de mirare că în 18 ianuarie 1944 șeful Serviciului special de informații, Eugen Cristescu se vede nevoit să protesteze pe lîngă șeful Abwehrului în România, colonelul Rodler cu privire la o asemenea masivitate a pătrunderii agenților germani, amenințînd cu luarea unor măsuri împotriva acestora, mai ales după ce a constatat că l-au luat în supraveghere pe Iuliu Maniu [48]). Nu trebuie să înțelegem că ar fi fost un act de autoritate al Serviciului special de informații, deoarece în notă se sublinia că „S.S.I. nu are nimic de obiectat dacă germanii fac informații și supravegheri asupra D-lui Maniu"... dar cerea ca acest lucru să fie făcut de Abwehr.

Colaborarea Abwehr — S.S.I., a continuat pînă în august 1944, cînd noua întorsătură a cursului istoriei poporului român nu a mai permis asemenea „servicii speciale făcute țării noastre".

Serviciile naziste de spionaj au utilizat pentru penetrația în România și acoperirea unor institute așa numite de cultură, din rîndul cărora s-a detașat „Institutul pentru străinătate" (Deutsches Auslandswissenschaftliches Institut) și **Institutul pentru politica externă** (Deutsche Institut für

---

[45]) Biblioteca C.S.S., III/1—901, p. 16.
[46]) Arhiva C.S.S., F.O., dosar nr. 88 294, vol. 19, f.f. 254—255.
[47]) I d e m, fila 9.
[48]) Arhiva C.S.S., F.A., dosar nr. 48 163, vol. 2, f.f. 114, și urm.

Aussenpolitische Forschung). Nu mai puțin oficină de spionaj a fost și „Das deutsche Ausland Institut Stuttgart“, specializat în acțiuni desfășurate în rîndul minorităților germane din diversele țări ale lumii [49]). Așa după cum sublinia o notă a poliției din Timișoara din 19 noiembrie 1937, acest din urmă institut a înființat în acest ținut mai multe societăți culturale, dar care nu sînt în realitate altceva decît centre de propagandă iredentistă pangermanistă și de spionaj. Mai mult decît atît, institutul din Stuttgart a inițiat cursuri speciale la care a invitat un număr însemnat de tineri germani din România [50]).

Rînd pe rînd au luat ființă în întreaga țară societăți „culturale“ **germane din rîndul cărora se remarcă „Institutul german' din București din care făcea parte și cunoscutul spion gestapovist, camuflat ca profesor, Gamillscheg, pe care îl vom întîlni după 23 August în rîndul organizatorilor acelei „Armate naționale de eliberare“ a lui Horia Sima**, ce a luptat cu arma în mînă împotriva propriului popor.

Am schițat în cele de pînă acum cîteva din căile prin care organismele de spionaj hitleriste au pătruns în țara noastră și cîteva din aspectele importante ale activității lor informative. **Prin numărul lor mare, diversitate, prin posibilitățile ce le ofereau aceste căi, au permis infiltrarea în România în aproape toate sectoarele de activitate a unui mare număr de agenți hitleriști, care au subminat activitatea de rezistență a țării, au pregătit drumul subjugării și alinieri ei la interesele germane.**

În studiile ce urmează ne vom opri în mod detaliat asupra acțiunilor desfășurate de spionajul nazist în diversele sectoare de activitate.

---

[49]) Biblioteca C.S.S., Fond M.A.I., dosar 2853, fila 45.
[50]) Arhiva C.S.S., F.O., dosar nr. 88 300, vol. 9, fila 4.

Unele aspecte privind activitatea organelor de informații și contrainformații române în timpul primului război mondial (1914–1918)

— Partea I-a —

Cpt. VASILE BOBOCESCU
cercetător științific

Dificultatea problematicii alese de autor i-a impus încă de la început exprimarea opțiunii asupra rolului și funcționalității serviciilor de spionaj în primul război mondial.

Izbucnit la 1 august 1914 între cele două grupări de state imperialiste — grupul Puterilor Centrale (Germania și Austro-Ungaria) și grupul Antantei (Anglia, Franța și Rusia) —, la care s-au raliat și alte state, primul război mondial a fost precedat de o îndelungată și febrilă pregătire, sub forma războiului secret. În timpul desfășurării războiului, activitatea organelor de spionaj și contraspionaj a cunoscut o dezvoltare nemaiintîlnită pînă atunci în istorie, cuprinzînd toate domeniile de activitate (militar, economic, tehnic, științific, politic, diplomatic etc.) și a avut un rol hotărîtor în cîștigarea unor bătălii celebre, în atragerea unor state de partea unei coaliții de state sau a alteia, în prăbușirea Puterilor Centrale în octombrie și noiembrie 1918.

Un obiectiv primordial în activitatea serviciilor de spionaj din cele două tabere, încă de la izbucnirea războiului, a fost atragerea de noi state în măcelul mondial pentru mărirea potențialului militar și economic, pentru cîștigarea de noi poziții strategice și slăbirea adversarului.

Penisula Balcanică, regiune în care se interferau interesele marilor puteri europene imperialiste la începutul secolului al XX-lea, datorită poziției ei strategice și uriașelor resurse de materii prime, a constituit una din zonele asupra căreia și-au concentrat atenția serviciile de spionaj ale celor două tabere imperialiste.

România, una din țările cele mai bogate din Balcani în petrol, cereale și lemn și cu poziții strategice naturale deosebit de importante, la care se adăuga forța unei armate de peste 500 000 de oameni, ce dovediseră înalte calități militare în războiul de independență, era ținta acțiunilor de expansiune economică ale marilor monopoluri străine, obiect al dominației

statelor imperialiste și în centrul uneltirilor serviciilor de spionaj ale acestor state. Rivalitățile militare dintre cele două imperii multinaționale — Austro-Ungaria și Rusia țaristă — periclitau însăși ființa națională a poporului român.

Cu peste 20 de ani în urmă, sesizînd acest pericol pentru soarta popoarelor din această parte a Europei, Fr. Engels arătase că, în lupta dintre aceste puteri n-am putea să ținem cu vreunul, „dimpotrivă, le-am dori să fie cu toții bătuți dacă s-ar putea". El își exprima convingerea că prăbușirea ambelor imperii va înlesni rezolvarea problemelor ce stăteau în fața popoarelor din sud-estul Europei: eliberarea națională și formarea de state naționale unitare [1]).

Primul război mondial, care și-a pus cu putere amprenta asupra începutului secolului al XX-lea, a ridicat și în fața poporului român probleme de mare însemnătate pentru însăși soarta națiunii. Așa cum sublinia Lenin în 1913, sarcina istorică a popoarelor din Balcani era crearea statelor naționale unitare. „În toată Europa răsăriteană (Austria și Balcani) — arăta Lenin — și în Asia, adică în țările vecine cu Rusia, transformarea burghezo-democratică a statelor, care pretutindeni în lume a dus, într-o măsură mai mare sau mai mică, la crearea de state naționale independente sau de state formate din naționalități cît mai apropiate și înrudite între ele — nu a luat încă sfîrșit sau se află abia la început" [2]).

Susținînd cu căldură lupta popoarelor oprimate din Austro-Ungaria pentru desăvîrșirea unității lor naționale, V. I. Lenin reliefa în ianuarie 1917 că „foarte mulți români și sîrbi (în raport cu numărul total al românilor și sîrbilor") locuiesc în afara granițelor statului „lor", că, în genere „construcția de stat" în direcția burghezo-națională nu s-a terminat în Balcani" [3]).

Problema care frămînta întreaga națiune română, clasele sociale, masele populare și cele mai luminate minți ale vremii, era făurirea statului național unitar român, aspirație seculară a poporului român, cauza înălțătoare pentru care au luptat nenumărate generații de înaintași. „Realizarea statului național unitar — sublinia tov. Nicolae Ceaușescu — devenise în preajma primului război mondial, o cerință imediată, o condiție primordială a mersului înainte al țării noastre pe plan economic și social" [4]). Dezvoltarea socială, progresul economic, politic și cultural al țării, viitorul națiunii române și al forțelor revoluționare și democratice erau strîns legate de înfăptuirea acestui deziderat național.

Cu toate că primul război mondial a avut un caracter imperialist din partea ambelor tabere imperialiste, intrarea și participarea României

---

[1]) Reprodus din Analele Institutului de Studii Istorice și Social-Politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., anul XIII, Nr. 3/1967, p. 4—5.

[2]) V. I. Lenin: Opere complete, vol. 23 Buc., Ed. Politică, 1964, p. 333.

[3]) Ibidem, vol. 30, Buc., Ed. Politică, 1964, Ed. II-a, p. 355.

[4]) Nicolae Ceaușescu: România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste, vol. 3, Buc., Ed. Pol. 1969, p. 712.

în război alături de statele Antantei, care promiteau satisfacerea deziderateului unității naționale, **a coincis cu dorința arzătoare a maselor largi populare de a realiza unirea cu Transilvania, făurirea statului național unitar român** [5]. Poporul român n-a participat la acest război călăuzit de intenții de cotropire și de anexiune teritorială.

Descifrînd sensul împrejurărilor internaționale favorabile desăvîrșirii unității naționale a poporului român, create de angrenarea marilor puteri reacționare vecine în războiul mondial, Nicolae Titulescu, marele diplomat de mai tîrziu, scria în articolul „Inima României" : **„Problemul care se pune azi României e înfricoșător, dar simplu : sau România pricepe datoria pe care i-au creat-o evenimentele în curs, și atunci, istoria ei abia începe, iar viitorul ei va fi o răzbunare prelungită și măreață a umilințelor ei seculare ; sau România, mioapă la tot ce e „mîine" cu ochii mari deschiși la tot ce e „azi" nu pricepe și înlemnită stă pe loc, și atunci istoria ei va înfățișa pentru vecie exemplul unic și mizerabil, al unei sinucideri viețuite ! Din împrejurările de azi, România trebuie să iasă întreagă și mare ! România nu poate fi întreagă fără Ardeal ; România nu poate fi mare fără jertfă"** [6]). (subl. ns.).

La înfăptuirea deziderateului unității naționale în toamna anului 1918, rezultat al creșterii mișcării de eliberare națională a românilor din Austro-Ungaria, al intensificării mișcării muncitorești, al eroismului Armatei române în memoriabilele bătălii din vara anului 1917 și al activității politice a tuturor forțelor naționale patriotice din România, o contribuție însemnată au adus-o și organele de informații și contrainformații române, a căror principală misiune a constat în contracararea planurilor serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale și în pregătirea informativă a intrării României în război. Întreaga activitate a acestor organe, în ciuda unor serioase deficiențe, a fost subordonată realizării deziderateului național al poporului român, înscriind în cartea de aur a României acte de patriotism și de eroism din partea unor cadre și colaboratori ai siguranței statului, care n-au pregetat nici viața pentru realizarea misiunilor încredințate.

*
* *

I. ACTIVITATEA ORGANELOR INFORMATIVE ȘI CONTRAINFORMATIVE ROMÂNE ÎN ANII NEUTRALITĂȚII (1914—1916)

a) Serviciile de spionaj german și austro-ungar intensifică activitatea împotriva României

În ciuda unor puternice presiuni din partea Puterilor Centrale pe lîngă România de a intra imediat în război împotriva Antantei conform

[5]) Ibidem, p. 713.
[6]) Nicolae Titulescu : Discursuri, Ed. Științifică, Buc., 1967, p. 142.

tratatului de alianţă secret încheiat cu Austro-Ungaria, a poziţiei filogermane a regelui Carol I. şi a unor personalităţi politice conservatoare în frunte cu Petre Carp, cercurile conducătoare ale ţării, din iniţiativa primului ministru Ion I. C. Brătianu şi cu sprijinul politicienilor antantofili, în şedinţa Consiliului de Coroană de la Sinaia din 21 iulie /30 august 1914, au determinat votarea neutralităţii României. Mai mult, opinia publică din ţară şi personalităţi marcante ale vieţii politice — N. Iorga, Tache Ionescu şi alţii — şi-au manifestat simpatia faţă de lupta eroică a poporului sîrb şi au dezaprobat declanşarea războiului de către Austro-Ungaria împotriva Serbiei.

Imediat după atentatul de la Sarajevo, „România — arăta Max Ronge, şeful serviciului de spionaj austriac în anii 1914—1918 — elaboră un plan de ofensivă împotriva Austro-Ungariei" [7]). În acest scop, „România — al doilea aliat îndoielnic — începu deodată să-şi procure în taină hărţile Transilvaniei, în timp ce o audienţă a maiorului Rand *) la regele României arăta, cu totul pe neaşteptate, că această ţară manifesta o simpatie vădită faţă de Serbia" [8]).

Noua întorsătură a evenimentelor din România a dat o puternică lovitură nu numai intereselor regelui Carol I., care, decepţionat, încetă din viaţă la 27 septembrie / 10 octombrie 1914, dar mai ales planurilor Puterilor Centrale, care-şi puseseră mari speranţe în intrarea României de partea lor.

Atitudinea ostilă Puterilor Centrale a poporului român au fost nevoiţi s-o recunoască chiar şi unii dintre cei mai de seamă comandanţii militari germani. În acest sens, Erich Falkenhayn, fost şef al Direcţiei Supreme germane şi comandant al Armatei a 9-a, scria: „Atitudinea României faţă de Puterile Centrale a fost nelămurită încă din prima zi a războiului mondial; ea a devenit chiar suspectă după moartea bătrînului rege Carol I. La orice eşec suferit de Austro-Ungaria, situaţia se înrăutăţea pînă la ostilitate, chiar nedeghizată..." [9]).

În aceste condiţii, Germania şi Austro-Ungaria au dat ordin serviciilor lor de spionaj să intensifice activitatea informativă şi contrainformativă împotriva acestui „prieten" care fusese România şi nu se mai putea conta pe el.

Serviciile de spionaj ale Puterilor Centrale, în anii 1914—1916, şi-au concentrat activitatea în direcţia descoperirii tratativelor diplomatice secrete ale României cu statele Antantei şi a legăturilor cu mişcarea de eliberare naţională a românilor din Transilvania, a cunoaşterii stării de spirit a populaţiei, potenţialului economic şi a pregătirilor mi-

---

[7]) Max Ronge: Spionaj şi contraspionaj. Spionaj militar şi industrial, Bucureşti, 1955, p. 68.

*) Ataşatul militar austro-ungar la Bucureşti.

[8]) Ibidem, p. 70.

[9]) Erich O. Falkenhayn: Campania Armatei a 9-a împotriva românilor şi ruşilor 1916—1917. Buc., 1938, p. 9.

litare, a capturării planurilor de operațiuni ale Armatei române. În același timp, trebuiau apărate interesele Germaniei și Austro-Ungariei în România contra acțiunilor serviciilor de spionaj ale Puterilor Antantei, pentru a nu se prejudicia aprovizionarea frontului cu petrol și alimente, și mai ales pentru a nu primejdui legăturile cu Bulgaria și Turcia.

Activitatea de spionaj a Puterilor Centrale împotriva statului român era dirijată prin legațiile acestor state din București, conduse de contele Czernin (Austro-Ungaria) și von dem Bussche (Germania), și sprijinită de serviciile de spionaj bulgar și turc. Cu timpul, în cadrul legațiilor, numărul persoanelor specializate în activitatea secretă va crește, ajungînd ca cea mai mare parte din el să fie angrenat în acțiuni de spionaj împotriva României, iar activitatea informativă desfășurată sub acoperirea diplomatică să fie una din căile principale din acești ani.

La granița cu România, organele informative și contrainformative austriece, conduse de Max Ronge, au înființat centre de spionaj la Timișoara, Sibiu, Brașov, Cluj și Cernăuți pentru a supraveghea vecinul, iar la Sofia se organizase un centru de spionaj german cu aceeași misiune. Activitatea de spionaj împotriva României nu era neglijată nici de centralele din Viena, Budapesta, Insbruk, Permișel etc. care, folosind aparatura tehnică modernă (aparate de radio emisie și recepție, aparate de interceptarea convorbirilor telefonice etc.), lucrau pentru decodarea cifrurilor și codurilor românești folosite de guvern, armată, siguranță și Ministerul de externe.

După izbucnirea războiului mondial, spionajul austriac își strecura agenții în Rusia prin România, Turcia și Suedia, iar „regiunea militară Odesa era supravegheată de atașatul militar din București" [10]).

Pentru realizarea scopurilor politice, economice și militare ale Puterilor Centrale în România și contracararea acțiunilor serviciilor de informații și contrainformații române, serviciile de spionaj german — unul dintre cele mai puternice din lume în acea vreme — și austriac, secondate de cel bulgar și turc, au trecut la intensificarea activității agenturii lor în România. Aceasta era recrutată din oameni politici, ofițeri superiori, gazetari și funcționari de stat români cu sentimente filogemane și cu concepții politice conservatoare, din rîndul supușilor acestor state în România și a unor elemente din rîndul minorităților naționale.

O cale uzitată de serviciile de spionaj german și austriac în anii neutralității era pătrunderea cadrelor și agenților în România, sub acoperirea de „tehnicieni", „specialiști" ai unor întreprinderi și reprezentanțe comerciale, sau ai unor instituții și societăți culturale, științifice sau de învățămînt. O oficină de spionaj german a constituit-o reprezentanța pentru România a societății „Auskunftei W. Schimelpflug G. m.b.H. din Leipzig", condusă de Adler, care lucra mînă în mînă cu Statul major german. Acest birou de informațiuni comerciale, „desfășura acti-

---

[10]) Max Ronge: op. cit., p. 75.

vitate informativă camuflată, îmbrăcată în haina unor simple informaţiuni cu caracter comercial, industrial şi care la prima aparenţă aveau aspectul unui spionaj industrial-comercial, dar care în realitate era un spionaj militar" [11]). O altă oficină de spionaj în Capitală au reprezentat-o şcolile germane din str. Lutherană, apreciate de către oamenii politici ai vremii ca „focarul spionajului german" [12]).

În atenţia legaţiilor Puterilor Centrale din Bucureşti şi a serviciilor lor de spionaj s-a situat pe prim plan regizarea unei puternice acţiuni de propagandă în rîndul opiniei publice române şi de corupere a presei, în scopul susţinerii intereselor Germaniei şi Austro-Ungariei. Într-o comunicare „strict secretă", ministrul de externe austro-ungar Berchtlod, scria şefului Statului Major al armatei austro-ungare, Conrad von Hoetzendroff, între altele: „...Pentru influenţarea opiniei publice din România şi anume atît a personalităţilor politice cît şi a ziarelor, am întreprins deja de cîtva vreme împreună cu guvernul german **o acţiune secretă pentru al cărei scop am pus la dispoziţia ambilor noştri reprezentanţi la Bucureşti sume de bani în cantitate extraordinară. Această acţiune, care nu trebuie forţată şi care trebuie să fie condusă prin intermediari, cu cele mai mari precauţiuni, păşeşte cu succes şi trebuie să aducă, în scurt timp, rezultate simţite**" [13]). Cei mai activi „intermediari" ai campaniei de corupţiune austro-germane erau financiarii Rozelius, Günther — directorul unei societăţi petrolifere —, agentul de comerţ Hennenvogel şi agentul de publicitate Iwersen.

Pe lîngă ziarele susţinute sau finanţate direct de către agenţii serviciilor de spionaj german şi austriac (Ziua, Seara, Moldova), alte ziare (Minerva, Dreptatea etc.) şi-au pus coloanele la dispoziţia propagandei germane, iar o serie de agenţi au reuşit să se strecoare chiar în redacţiile ziarelor oficiale sau antantofile.

Campania de propagandă şi de influenţare a opiniei publice desfăşurată de serviciile de spionaj ale Puterilor Centrale, urmărea în ultimă instanţă coruperea unui număr cît mai mare de oameni influenţi în toate domeniile de activitate, în special în politică, diplomaţie, armată, economie, cu mari posibilităţi de informare, pentru a-i recruta ca agenţi în scopul susţinerii intereselor Germaniei şi Austro-Ungariei. În astfel de condiţii au fost recrutaţi ca agenţi generalul Zottu, şeful Marelui Stat Major, colonelii V. Sturdza, V. Verzea, Crăiniceau şi alţii, problemă asupra căreia vom mai reveni.

Paralel cu sporirea potenţialului informativ, Puterile Centrale întăreau presiunile asupra României, nelipsind nici posibilitatea întreprin-

---

[11]) Arhiva C.S.S. fond special, dos. 2946, vol. 9, f.f. 213—214.

[12]) Vasile Th. Cancicov: Impresiuni şi păreri personale, vol. II., Bucureşti, 1921, p. 67.

[13]) Constantin Chiriţescu: Istoria războiului pentru întregirea României, 1916—1919, Ed. II-a, vol. I, p. 150—151.

derii unei acțiuni militare pentru „a forța România pe calea armelor să-și îndeplinească obligațiunile morale" [14]).

Neintrînd în sfera acestui referat analiza tuturor metodelor, căilor și procedeelor folosite de serviciile de spionaj ale Puterilor Centrale împotriva României în anii neutralității, ni se pare mult mai interesantă prezentarea activității organelor de informații și contrainformații române pentru contracararea acțiunilor acestor servicii și pentru pregătirea informativă a intrării Armatei române alături de Antantă în vederea eliberării Ardealului.

b) **Bogata activitate informativă a serviciilor române**

În această perioadă, activitatea informativă și contrainformativă în România a fost îndeplinită de o serie de organe din Ministerul de Interne, din armată și din Ministerul de Externe, dintre care mai importante au fost :

1. **Siguranța Generală a statului,** care făcea parte din Direcțiunea Generală a Poliției și Siguranței din Ministerul de Interne, fiind condusă de Iancu Panaitescu. Întreaga acțiune informativă și contrainformativă din țară, arăta Eugen Cristescu, era dirijată de Serviciul Secretariatului, creat în centrala Direcțiunii Siguranței generale a statului [15]).

În Capitală activau mai multe brigăzi speciale de siguranță, înglobate în Inspectoratul brigăzilor de siguranță.

În cadrul Prefecturii Poliției Capitalei funcționa un serviciu de siguranță, iar în reședințele de județe, în centrele industriale și de importanță deosebită activau brigăzile de siguranță. Activitatea Siguranței era sprijinită de organele de poliție din Capitală și din țară.

2. **Jandarmeria rurală,** care avînd subunități în toate comunele — posturi de jandarmi — cuprindea întreg teritoriul României. În cadrul Inspectoratului General al Jandarmeriei existau organe speciale pentru informații și contrainformații, precum și un detașament mobil.

3. **Secția I-a din cadrul Marelui Stat Major al Armatei,** organizată în două birouri : Biroul 1 de informațiuni și Biroul 2 de contrainformațiuni.

4. **Atașații militari** din cadrul legațiilor statului român în străinătate.

În realizarea sarcinilor informative și contrainformative, organele de siguranță și jandarmerie colaborau cu conducerile ministerelor, cu trupele de grăniceri, de marină și cu unitățile de aviație. Activitatea lor, apreciată de opinia publică ca fiind pusă în slujba eliberării românilor din Transilvania, a fost sprijinită de personalități proeminente ale vieții politice și științifice, de presa antantofilă, de diferite societăți

[14]) Erich O. Falkenhayn, op. cit., p. 10.

[15]) Eugen Cristescu : Organizarea și activitatea Serviciului Special de Informații, fila 3.

cultural-patriotice, de tineretul dornic să înfăptuiască acte de eroism, nepregetind nici viața pentru întregirea neamului său.

Dînd o înaltă valoare sentimentelor patriotice ale poporului român, N. Titulescu scria : **„Pentru Ardeal nu-i viață care să nu se stingă cu plăcere ; pentru Ardeal nu-i sforțare care să nu se ofere de la sine ; pentru Ardeal totul se schimbă, totul se înfrumusețează, pînă și moartea se schimbă, încetează de a fi hidoasă, devine atrăgătoare"** [16]) (subl. ns.).

Siguranța Generală a Statului, în colaborare cu jandarmeria și Biroul de informații al Secției I-a din Marele Stat Major al armatei, a desfășurat o activitate informativă fructuoasă în Banat și Ttransilvania, în anii 1914—1916. Cadrele acestor servicii informative, bucurîndu-se de sprijinul populației românești, au recrutat cu multă pricepere o agentură cu largi posibilități de informare, care să poată pătrunde sau să se apropie de unitățile militare și obiectivele strategico-economice austro-ungare. Majoritatea agenților informatori erau recrutați din rîndul unor persoane cu o înaltă pregătire intelectuală — doctori, farmaciști, avocați, profesori, ingineri, învățători, preoți — sau din rîndul unor salariați de stat — pădurari, factori poștali, lucrători ai căilor ferate — și comercianți, cu posibiltăți de deplasare, și de pătrundere în apropierea acestor obiective. La baza recrutării a stat metoda convingerii, apelîndu-se cu mult tact la sentimentele patriotice, la conștiința originii comune de neam și de limbă și a necesității de a-și uni forțele în vederea eliberării de sub jugul robiei austro-ungare, și mai puțin interesele materiale sau diferite mijloace de constrîngere. Recrutarea unor colaboratiri s-a efectuat de către organele informative române și cu sprijinul unor cadre de prestigiu din conducerea unor societăți culturale și patriotice.

Numeroși transilvăneni, din dorința de a contribui la eliberarea pămîntului strămoșesc, au cerut în mod voluntar să fie primiți ca informatori și colaboratori ai Siguranței române. Unii dintre ei și-au oferit serviciile pentru organizarea unor acte de diversiune împotriva obiectivelor militare austro-ungare, în momentul trecerii Armatei române în Transilvania și Banat.

Pentru a avea o agentură cît mai acoperită și pentru a nu trezi suspiciuni din partea autorităților austro-ungare, au fost recrutați și români căsătoriți cu femei maghiare, care au fost atrase și ele la această activitate. Agenții erau instruiți asupra tehnicii culegerii informațiilor, asupra categoriilor de informații ce interesa statul român și asupra procedeelor de transmiterea lor. Unii dintre ei au fost dotați cu aparate de fotografiat și alte mijloace tehnice. În misiuni deosebit de grele, agentul era dublat în secret de un cadru al organelor informative române, care pe lîngă verificarea devotamentului său, îl dirija în activitate, folosind diferite mijloace și creîndu-i noi legende pentru culegerea informațiilor, prevenind astfel căderea sa în mîinile serviciilor de spionaj austro-ungare.

[16]) N. Titulescu : op. cit., p. 142.

Unora dintre cei mai capabili informatori, care cîştigaseră încrederea organelor informative române, li s-au încredinţat sarcini de agenţi mobili şi li s-a permis să-şi recruteze agenţi şi colaboratori proprii, transformîndu-se astfel în rezidenţi. Unii dintre aceştia, de pildă Spiridon Boita din Braşov, David Pop din Hărman şi Aurel Moldovan din Suceava au creat adevărate servicii de informaţii, cu centre de colectare a informaţiilor pe regiuni, în oraşe şi puncte de frontieră, cu numeroşi colaboratori.

Spiridon Boita, iniţiatorul şi organizatorul „Clubului spînzuraţilor", şi-a recrutat „colaboratori în toate oraşele şi regiunile ardelene, reuşind după o însemnată sforţare să împînzească provincia cu o reţea de oameni siguri şi întreprinzători. Aproape 200 de afiliaţi lucrau sub conducerea sa" [17]). Lui Spiridon Boita, ca şef al grupului, organele informative române i-au încredinţat misiunea să întreţină corespondenţa între centre, să verifice rapoartele informative, să distribuie agenţilor chestiunile de cercetat şi să transmită materialul prin intermediul şefului de poliţie din Predeal.

Acest grup, condus de Spiridon Boita, a îndeplinit misiuni informative la Timişoara, Seghedin şi Szolnok, precum şi în Bucovina pentru a culege informaţii despre dislocarea unor unităţi austro-ungare şi germane. Una din cele mai dificile însărcinări a fost procurarea unui plan al fortificaţiilor din Carpaţi, de-a lungul Oltului şi Mureşului, care a fost predat organelor informative româneşti. Pentru îndeplinirea acestei misiuni, Spiridon Boita a făcut eforturi deosebit de mari şi a folosit de mai multe ori deghizajul, apărînd astfel în localităţile vizitate" ca geambaş, muncitor de fabrică, tăietor de copaci în pădurile de frontieră, negustor etc." [18]).

În legătură cu comportarea cadrului organului informativ român care îl sprijinea în timpul executării acestor misiuni, o mare valoare prezintă declaraţiile de mai tîrziu ale lui Spiridon Boita : „...Un personaj misterios pe care ne-am putut niciodată să-l identific supraveghea ca un factor de prim ordin în ierarhia secretă a organizaţiei modul cum se îndeplineau instrucţiunile şi cum lucra echipa. Am avut nu odată dovada că nimic nu-i scăpa din activitatea noastră misteriorului personaj. Era în curent cu toate mişcările, ştia cu o uimitoare precizie cum s-a procedat într-o anumită misiune mai grea, dacă rezultatul era cel conform cu realitatea. Era cu un ochi aţintit din umbră asupra întregii noastre organizaţii..." [19]).

După îndeplinirea misiunii în Banat şi în Ungraria, raportul şi celelalte materiale au fost înmînate de către Spiridon Boita şeful poliţiei din Predeal, anume Dumitrescu. Încă înainte ca acesta să ajungă la Bucureşti Spiridon Boita primise confirmarea rezultatelor activităţii sale informative şi o dare de seamă a investigaţiilor efectuate pentru îndeplinirea

[17]) Arhiva C.S.S., F. D., dos. privind spionajul, nenumerotat, f.f. 277—278.
[18]) Ibidem.
[19]) Ibidem.

acestei misiuni. Toate aceste date fuseseră raportate de personajul „misterios" (cadrul Siguranţei Generale române-n.n.) superiorilor săi de la Bucureşti.

Considerăm că prezintă de asemenea interes cunoaşterea componenţei centrului de informaţii condus de prof. Aurel Moldovan, care şi-a ales colaboratorii dintre prietenii săi, de pildă: „profesorii Muntean şi George Tofan, medicul Ilie Pitecanu, avocatul Nicu Carabeowschi, pădurarul Rudolf Finkler, o femeie pe nume Jannette Amschel şi mulţi alţii" [20]).

Dealtfel întreaga familie Moldovan (Aurel, Dumitru, Iosif şi Rudolf) era angrenată în acţiuni informative în favoarea statului român. Informaţiile furnizate de acest grup despre armatele Puterilor Centrale în Bucovina, au fost de un real folos atît statului român cît şi organelor informative ruseşti cu care siguranţa română stabilise o colaborare. Datorită importanţei şi calităţii materialelor informative furnizate, Aurel Moldovan a primit autorizaţie scrisă cu nr. 12 378 la 11 martie 1915 din partea directorului general al Siguranţei române — Iancu Panaitescu — de a se stabili în Bucureşti şi totodată a fost încadrat în organele informative româneşti [21]), ca agent acoperit.

Talentul şi calităţile informative ale agenţilor siguranţei române în Transilvania, au fost recunoscute cu invidie chiar şi de către şeful serviciului de spionaj şi contraspionaj austro-ungar — generalul Max Ronge—, care le-a cunoscut destul de bine în activitatea practică, unde i-au provocat mari lovituri, nopţi de insomnie şi dezamăgiri. Iată ce scria el într-una din lucrările sale despre David Pop şi Spiridon Boita: „David Pop era neobosit. Niciodată nu stătea mai mult decît o zi pe săptămînă în casa lui, era veşnic în căutarea de noi colaboratori. Mai ales îl găsim dînd tîrcoale în mediul militar.

Pretutindeni e la pîndă, pretuindeni caută să culeagă o informaţie. E amabil în tren unde se străduieşte prin toate mijloacele să tragă de limbă pe funcţionari şi pe călători.

Cîte nu iscodeşte! Ca să se dea bine pe lîngă cucoane, le pofteşte în trăsura lui, şi fiindcă îl interesează lucrările de fortificaţii, el frecventează îmbrăcat în straie de vînător pe muncitorii care trebăluesc la aceste fortificaţii.

Cînd se brodeşte într-o localitate, se dă drept chiabur, jucînd cărţi cu o gentileţe remarcabilă, cu soldaţii cantonaţi. Îi lasă pe partenerii să cîştige şi profită de buna lor dispoziţie ca să le scoată informaţii. Acesta e David Pop!

Lucru bizar! Colaboratorul său cel mai devotat, Spiridon Boita, face cu dînsul un contrast vădit. Pe cît e Pop de flecar, hazliu, galanton, pe atît e Boita taciturn şi viclean...

---

20) Ibidem.
21) Ibidem

Încă din vreme de pace, Boita era suspectat de spionaj. În 1911, îl găsim procurîndu-şi pe faţă hărţile Transilvaniei. În timpul războiului cumpăra fără codire hainele ofiţerilor căzuţi. Casa lui era veşnic frecventată de personaje suspecte. Închiria terenuri chiar în zona frontierei dintre România şi Transilvania. În atari condiţii îi era uşor să trafice cu românii de dincolo. De asemenea, în apropierea acestor terenuri, instalase o femeie care îi servea ca mesageră.

Cu mult înainte de Pop, Boita făcea spionaj în solda României. Fusese însărcinat cu misiuni speciale chiar înainte de a tripota împreună cu David. Bineînţeles viclean cum era n-a mărturisit niciodată acest cuvînt prietenului său.

De-abia după lunga conlucrare în comun s-a hotărît să destăinuiască lui Pop vechimea lui în serviciul spionajului" [22]).

Mulţimea agenţilor transilvăneni în slujba organelor informative române, care după unele aprecieri se ridicau la 1 000 de persoane, a exasperat serviciile de contraspionaj austro-ungare, care vedeau în aceste acţiuni acte de răzvrătire şi trădare a intereselor monarhiei austro-ungare.

Încă din cursul anului 1915, organele de siguranţă române au întocmit „tabele cu colaboratorii, informatorii şi persoanele de încredere din Transilvania, care ar servi statul român într-un eventual război cu Austro-Ungaria". De asemenea, s-au organizat pe regiuni grupuri de persoane de încredere din Transilvania care să conducă şi să îndrume unităţile Armatei române prin oraşele şi satele ardelene în momentul intrării României în războiul împotriva Puterilor Centrale.

O altă sursă de procurare a informaţiilor de către organele româneşti au reprezentat-o presa şi cărţile apărute în Ttransilvania în aceşti ani. Sub îndrumarea cadrelor serviciilor informative de peste Carpaţi, colaboratorii şi informatorii din rîndul intelectualilor transilvăneni, au publicat numeroase broşuri şi monografii care cuprindeau informaţiuni secrete despre Transilvania şi chiar despre autorităţile comunale. Acestea au fost de un real folos Marelui Stat Major al armatei, în stabilirea planului operaţional pentru eliberarea Transilvaniei.

Încă de la începutul războiului mondial, serviciile de spionaj austro-ungare, lărgindu-şi aria activităţii şi metodele de lucru, au trecut la organizarea unor acte de diversiune împotriva unor obiective militare, industriale, de comunicaţii şi strategice, cu scopul de a slăbi potenţialul militar şi economic al adversarului, şi de a crea panică în rîndul populaţiei. O astfel de acţiune pusă la cale de serviciul de spionaj era distrugerea vapoarelor ruseşti ce transportau armament şi muniţiuni către Serbia pe Dunăre. În acest scop, guvernatorul militar din Timişoara, la sfîrşitul lunii octombrie 1914, a trimis în România un detaşament de 10 oameni din Regimentul 61 infanterie cu misiunea să distrugă vapoarele ruseşti. Dar acţiunea, al cărei rezultat era aşteptat cu înfrigurare la Viena şi

[22]) I b i d e m, f. 278.

Berlin, a eșuat, soldîndu-se cu arestarea întregului grup de diversioniști de către organele contrainformative din România. Acest rezultat s-a datorat patriotului transilvănean Vasile Branca, care dirijat de organele informative române a intrat voluntar în grup, ca apoi, ajungînd în România, să se predea autorităților polițienești și să demaște scopul expediției [23]).

Un eșec asemănător l-a înregistrat și încercarea de a arunca în aer linia ferată ce duce spre Cernăuți, pusă la cale de serviciul de spionaj austro-ungar, pentru a stînjeni spatele frontului rusesc din Carpați. Acțiunea agentului trimis, n-a izbutit din cauză că a fost arestat pe teritoriul României de organele polițienești [24]).

Literatura universală de specialitate, îndeosebi cea din Anglia, Franța, Germania, S.U.A. Japonia și din alte țări, a publicat numeroase lucrări privind activitatea unor servicii de spionaj, a unor spioni și spioane celebre din această perioadă. Istoria spionajului primului război mondial a cunoscut, pe lîngă uriașa extindere a rețelei de agenți și introducerea unor mijloace tehnice moderne pentru culegerea, păstrarea și transmiterea informațiilor, extinderea folosirii femeilor în activitatea de spionaj și contraspionaj. Astfel, și-au înscris numele în analele spionajului mondial femei ca Louis de Bettignies, Gabrielle Petit, Flora, Edith Cavell, Alice Dubois și altele care au lucrat pentru serviciile de spionaj englez și francez, precum și celebra Mata Hari, Despina Davidovici, Martha Makovsca și altele, recrutate de către serviciul de spionaj german [25]).

De asemenea, femeile frumoase, inteligente și predispuse la aventură au fost folosite și de către serviciul de informații sîrb, care în această acțiune s-a bucurat de sprijinul autorităților românești.

Încă de la începutul războiului, ele erau trimise cu pașapoarte românești în Austria pentru a face cunoștință cu ofițeri și oameni politici de la care să poată culege informații ce interesau statul sîrb [26]).

Organele informative române au recrutat în Banat, la începutul războiului, ca agentă, o femeie cu calități fizice desăvîrșite, inteligentă și cu simțăminte patriotice, pe nume Maria Bălan. Această femeie care a adus imense servicii României și Serbiei în timpul războiului a fost numită de drept cuvînt de către ziarul francez „Paris Soir", **„faimoasa Maria Bălan, regina spionajului, o Mata Hari a Ungariei"** [27]. Acționînd sub indicativul de „B.9", Maria Bălan, profitînd de legăturile ce le avea în rîndurile ofițerilor germani și austro-ungari din Banat, a cules informații despre pregătirile militare, mișcarea trupelor și planurile Puterilor Centrale împotriva României. „Planurile serviciului de spionaj al Vienei erau dejucate însă de o spioană desăvîrșită, pentru a cărei capturare

---

[23]) Arhiva C.S.S., F.D., dosar cu spionajul, neinventariat, fila 277.
[24]) Mar Ronge : op. cit., p. 105—106.
[25]) E. Cerneak : „Cinci secole de război secret", Ed. Pol., Buc., 1968, p. 457—522.
[26]) Max Ronge : op. cit., p. 99.
[27]) Arhiva C.S.S., F.D., dosar privind spionajul, neinventariat. f. 200.

austriecii erau gata să ofere sume fabuloase"[28]) —scria un ziar de mai tîrziu. După lungi investigaţii agenţii austrieci de la Bucureşti au identificat în „B.9" pe Maria Bălan, care a fost imediat arestată, judecată şi condamnată la moarte prin spînzurare.

La proces Maria Bălan s-a apărat cu un curaj uimitor, iar condamnarea la moarte a primit-o rîzînd.

A doua zi, în zorii zilei, cînd urma să aibă loc execuţia, celula era goală. Spioana „B.9" evadase.

Rămîne o „enigmă" evadarea Mariei Bălan din închisoare, care au fost cei care au pus la cale această acţiune curajoasă, înşelînd vigilenţa celor ce o păzeau. Aceasta cu atît mai mult, deoarece autorităţile militare urmărind s-o execute cît mai repede, i-au refuzat chiar şi înaintarea cererii de graţiere către împărat.

Unele supoziţii făcute de autor, care nu trebuie luate drept adevăr absolut, duc la concluzia că evadarea Mariei Bălan a fost pusă la cale de organele informative din România prin agenţii şi colaboratorii din Banat, sau a fost o acţiune a unor ofiţeri din rîndul armatei austro-ungare, care se temeau ca ea să nu facă declaraţii despre informaţiile culese de la ei. Prima ipoteză prezintă mai multă probitate, deoarece imediat după evadare Maria Bălan merge la Bucureşti, unde serviciile ei sînt larg răsplătite de organele informative române. Mica avere cîştigată de pe urma activităţii ei îi permite să ducă o viaţă demnă la Paris timp de mai mulţi ani.

Concomitent cu organizarea activităţii informative în Transilvania, Banat şi Bucovina, organele de siguranţă au intensificat munca informativă şi la sud de Dunăre, unde pregătirile de război ale Bulgariei şi prezenţa unei puternice armate germane comandată de generalul Mackensen, ridicau probleme complicate privind intrarea României în război şi integritatea teritorială a statului român.

În anii 1914—1915, organele de siguranţă româneşti, în colaborare cu comandamentul Corpului de grăniceri, au organizat o permanentă supraveghere a pregătirilor militare ale Puterilor Centrale în porturile dunărene bulgare şi au infiltrat unii agenţi în adîncimea teritoriului bulgar, care au strîns importante informaţii ce interesau statul român.

În luna ianuarie 1916, din ordinul personal al directorului Siguranţei Gererale a statului — Iancu Panaitescu — comisarul Constantin Duca din Brigada de Siguranţă — Constanţa, a primit misiunea să treacă imediat „la trimiterea de oameni de încredere în Bulgaria spre a putea afla ce anume pregătiri militare se fac în zona Varna—Şumla—Rozgrad—Rusciuc, cu caracter ofensiv care ar viza România"[29]).

Fiind un om inteligent şi stăpîn pe munca informativă, comisarul Duca a trecut de îndată la organizarea unui „Serviciu de informaţiuni",

[28]) Ibidem.
[29]) Arhiva C.S.S., F.O., dos. nr. 20 954, vol. 1, ancheta M. Moruzov, f. 570.

la recrutarea şi pregătirea oamenilor necesari pentru începerea acţiunii de culegerea informaţiilor pe teritoriul bulgar. În luna februarie 1916, împreună cu oamenii pregătiţi, Duca a trecut ilegal frontiera în Bulgaria, ajungînd fiecare în localitatea indicată.

Timp de aproape două luni, informatorii lui Duca au colindat întreaga zonă cuprinsă la nord între granița românească, sud Varna—Şumla—Provadia—Rozgrad etc., cercetînd comunele şi locurile cu concentrări militare de unde au cules informaţii care prezentau o importanţă deosebită.

Din primele zile, Serviciul de informaţii condus de comisarul Duca a raportat Siguranţei Generale, prin nota raport nr. 106 din 26 februarie 1916, preţioase informaţii privind pregătirile militare ale Bulgariei şi Germaniei la sud de Dunăre, starea de spirit a pupulaţiei bulgare şi unele nemulţumiri ale soldaţilor bulgari faţă de trupele Puterilor Centrale. În legătură cu situaţia internă, el arăta că populaţia bulgară priveşte cu duşmănie trupele germane şi că în cursul acestei luni la Varna în faţa Primăriei s-a desfăşurat o puternică demonstraţie antirăzboinică, la care au participat femei, bătrîni şi copii care cereau pîine şi pace. De asemenea, el a semnalat nemulţumirile create în rîndul armatei bulgare ce era ţinută prin ploaie şi frig în corturi sau tranşee, în timp ce trupele germane şi austriece ocupaseră cazărmile unor regimente bulgare [30]).

Totodată comisarul Duca a stabilit că, la 15 km de graniţa românească, pe malul Mării Negre, erau concentrate trupe germane şi bulgare care amplasaseră, în spatele unor ridicături de pămînt, tunuri de 305 mm. Tunurile erau îndreptate atît spre litoralul Mării Negre, cît şi spre teritoriul românesc. Pe dealul Vladimirovo, deal în apropierea graniţei de nord, trupele germane instalaseră baterii de artilerie şi reflectoare, îndreptate tot în direcţia României [31]).

În lunile următoare, prin notele raport cu nr. 118 din 27 februarie 1916, nr. 134 şi 135 din 5 martie 1916, nr. 137—138 şi 144 din 10 martie 1916 şi altele, agenţii conduşi de Duca aduceau la cunoştinţa organului de siguranţă român că în apropierea graniţei cu România, trupele germano-bulgare au amenajat trei garduri de sîrmă ghimpată, tranşee şi amplasamente pentru aviaţie şi artilerie, că tranşeele sînt legate cu spatele frontului prin legături telefonice şi că în apropiere de Varna s-a construit un depozit subteran de muniţii. În ultima notă informativă — nr. 152 din 22 martie 1916 — comisarul Duca a informat pe şeful siguranţei române despre „reala situaţie şi dispozitivul trupelor inamice ce se desfăşurau apropiat timpului intrării noastre în acţiune" [32]).

---

[30]) Ibidem, fila 521 ; vezi şi lucrarea lt. col. N. Meianu : Istoria Serviciului Special de Informaţii în „Studii şi Documente", vol. 1, p. 93.

[31]) Lucrarea cit., fila 521.

[32]) Ibidem, f.f. 571—572.

Aceste acţiuni ale trupelor germano-bulgare la graniţa cu România, cunoscute de serviciile informative româneşti, dovedeau fără tăgadă că Puterile Centrale pregăteau deschiderea unui al doilea front împotriva Armatei române în cazul cînd ea va intra în Ardeal. Despre aceste pregătiri a raportat şi o altă sursă informativă, ataşatul militar al României la Sofia, colonelul Ţenescu, care a dat pînă şi numărul batalioanelor [33]). Ele erau în conformitate cu Convenţia militară germano-bulgară, stabilită la începutul anului 1916, la Marele Cartier german din Pless în prezenţa ţarului Bulgariei şi a generalului Jekoff, care „prevedea o ofensivă comună împotriva României, în cazul cînd un ultimatum, cu termen scurt, nu va înlătura orice echivoc, asupra atitudinii viitoare a acestei ţări" [34]).

Datele culese de Serviciul informativ organizat de comisarul C. Duca au fost raportate urgent de directorul general al Siguranţei cercurilor conducătoare ale ţării şi Marelui Stat Major al armatei. Dar tocmai în aceste clipe, cînd se apropia momentul intrării României în război, Marele Stat Major, în loc să le studieze cu atenţie şi să ia în considerare valoarea acestor preţioase informaţii în alcătuirea planului operaţional al armatei române ,le-a respins sub pretextul că sînt „exagerate", „îndoelnice" şi că „se deţin alte date care le contrazic" [35]). Să fi fost oare incapabili şi comozi cei din fruntea Marelui Stat Major să nu înţeleagă valoarea unor asemenea informaţii ? Nu. Adevărul a fost crud şi dureros pentru poporul român. Cîţiva ofiţeri superiori, în frunte cu şeful Marelui Stat Major — generalul Zottu — care îşi puseseră serviciile în slujba spionajului german şi austriac, au trădat. Această trdădare, care pentru ei a însemnat uriaşe sume de bani din partea ambasadorului german von dem Bussche, a însemnat pentru Armata română pierderi de sute de mii de oameni, iar pentru poporul român două treimi din teritoriul său cotropit de duşmani.

În anii neutralităţii, activitatea informativă externă s-a desfăşurat cu mult succes şi de către ataşaţii militari ai României la Berlin, Viena, Sofia şi din alte capitale ale lumii. Spre deosebire de organele de siguranţă şi jandarmerie, care desfăşurau activitate informativă într-o zonă apropiată graniţelor statului român, ei acţionau în regiuni şi ţări care nu ne erau vecine. Ataşaţii militari se ocupau îndeosebi cu culegerea de informaţii privind problemele militare şi tehnice, dar nu neglijau nici pe cele politice, economice, social-psihologice. Ataşatul militar român de la Viena, Traian Stîrcea întreţinea legături cu conducătorii mişcării naţionale româneşti din Transilvania, fapt pentru care a fost pus sub supravegherea tacită a poliţiei austriece de la începutul războiului [36]).

---

33) Alex. Marghiloman : Note politice, vol. II, Buc., 1927, p. 242.
34) Erich Falkenhayn : op. cit., p. 12.
35) Arhiva C.S.S., dos. nr. 20 954, vol. I., ancheta M. Moruzov, f. 572.
36) Max Ronge : op. cit., p. 204—205.

Informaţiile erau culese prin observare, din publicaţii, prin exploatare în orb a diferitelor cunoştinţe şi mai puţin de la agentură, cu excepţia lui Traian Stîrcea care-şi crease numeroşi colaboratori. Printre aceştia se număra şi studentul transilvănean Ştefan Iorga de la Şcoala tehnică superioară din Viena, care „în timpul îndeplinirii diferitelor misiuni se întîlnise cu peste 50 de spioni, majoritatea dintre naţionaliştii români" [37]). Un alt colaborator era contele Benuzzi care prin amanta sa culegea informaţii secrete de la secţia de cenzură a organelor contrainformative austriece şi le transmitea românilor şi italienilor [38]).

Informaţii cu caracter militar de o deosebită importanţă a transmis şi ataşatul militar român de la Berlin — colonel Mircescu — care, pentru culegerea lor, s-a deplasat luni întregi pe cele două fronturi germane. El a atras mereu atenţia „asupra disponibilităţilor de oameni ale Germaniei, că fabricile produc îndoit faţă de trecut, graţie femeilor şi că un milion de lucrători lăsaţi pe loc se pot adăuga contigentelor încă nechemate [39]). Dar aceste informaţii, ca şi cele ale lui C. Duca şi colonelui Ţenescu, aşa cum am arătat, n-au fost luate în considerare de Marele Stat Major al armatei române.

Activitatea informativă în sensul strict al cuvîntului era completată de **cercetarea militară** (date obţinute prin observare din posturi special amenajate, cercetarea prin incursiuni, trimiterea de patrule, observarea de artilerie, cercetarea de aviaţie, interogarea dezertorilor şi a populaţiei locale, interceptarea corespondenţei inamicului etc.), **de materialele furnizate de cenzură, de informaţiile obţinute pe căi diplomatice şi de datele culese de persoanele trimise în diferite misiuni în străinătate.** De exemplu, un inginer de la C.F.R., a fost trimis în Rusia pentru a se informa asupra posibilităţilor reale ale statului român, de a se aproviziona cu armament şi muniţiuni produse de industria rusă.

3. Activitatea contrainformativă a organelor de siguranţă române.

Paralel cu activitatea informativă în afara graniţelor statului român, organele de siguranţă şi de jandarmerie în colaborare cu Biroul II contrainformaţii din Secţia I-a din Marele Stat Major al armatei şi sprijinite de poliţie, au desfăşurat o largă activitate contrainformativă, îndreptată cu precădere împotriva acţiunilor de spionaj ale Puterilor Centrale. Pe prim plan s-a situat depistarea agenturii acestor state, descoperirea acţiunii de corupţiune, asigurarea securităţii secretelor de stat şi lichidarea canalelor de scurgere a informaţiilor.

Una din cele mai grele misiuni a fost păstrarea secretelor de stat asupra tratativelor purtate de cercurile conducătoare ale statului român cu Puterile Antantei. Se ştie că serviciile de spionaj german şi austro-ungar au făcut mari eforturi pentru a intra pe urma acestor tratative

---

[37]) Ibidem.
[38]) Ibidem.
[39]) Alex. Marghiloman: Note politice, vol. I. 1897—1915, Buc., 1927, p. 399

3

şi a procura documentele secrete în original. Istoria e plină de exemple, cum servicii de spionaj au intrat în posesia hotăririlor unor tratative secrete. Nu departe de zilele noastre, serviciul de spionaj hitlerist a intrat în posesia documentelor Conferinţei statelor coaliţiei antihitleriste de la Teheran, prin agentul său de la Constantinopol „Cicero", care pe drept cuvînt a fost apreciat ca „cel mai mare spion din timpul celui de al doilea război mondial" [40]).

Datorită faptului că secretele ce angajau statul român în tratativele cu statele Antantei privind intrarea în război, erau cunoscute de un număr extrem de restrîns de persoane, la ele neavînd acces nici unele personalităţi politice antantofile, serviciile de spionaj german şi austro-ungar n-au putut pune mîna pe documentele negocierilor guvernului român prezidat de Ion I. C. Brătianu cu Rusia şi Italia, pe tratatul de alianţă şi convenţia militară din 4/17 august 1916 încheiate cu statele Antantei. Despre acestea din urmă aveau în general cunoştinţă, dar nu reuşiseră să afle conţinutul celor hotărîte. Taina pregătirii intrării noastre în război, apreciază Eugen Cristescu, „a fost suficient de bine păstrată" [41]).

Guvernul român, pe lîngă aparenţa unei neutralităţi corecte, a organizat, la sugestia organelor contrainformative, unele acţiuni de dezinformare şi de inducere în eroare a serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale. Astfel, a fost organizată sărbătorirea cu un fast neobişnuit la 5/18 august 1916 a zilei de naştere a împăratului Frantz Iosif, ca peste 10 zile să i se declare oficial război. [42]).

Concomitent cu măsurile severe pentru asigurarea secretelor de stat, politice, militare şi economice în faţa serviciilor de spionaj, organele contrainformative româneşti au organizat şi o acţiune de educare a populaţiei, care a fost sprijinită de diferite personalităţi ale vieţii ştiinţifice şi culturale din România. Una dintre acestea, istoricul Nicolae Iorga în articolul „Cum ne putem lupta cu spionii", scris la 14 iunie 1915, sublinia că aceştia, care „pot fi văzuţi oriunde şi oricînd", constituie „o mare primejdie naţională" pentru ţară şi că singurul mijloc pentru a lupta împotriva lor" este să tăcem... şi să-i refuzăm" [43]), îndemn care-şi păstrează şi astăzi valabilitatea. Aversiunea istoricului s-a manifestat cu ură în acelaşi timp şi împotriva agenţilor serviciilor de spionaj ai Puterilor Centrale din interiorul ţării.

O condiţie esenţial a asigurării secretelor de stat şi a legăturilor guvernului român şi conducerii armatei cu unităţile din ţară, o constituia păstrarea secretului cifrurilor şi a codurilor româneşti, pentru descifrarea şi decodarea cărora serviciile de spionaj ale inamicului înfiinţaseră birouri speciale şi erau gata să ofere enorme sume de bani agenturii pentru a

[40]) Alain Decaux : Dosarele secrete ale istoriei, Ed. Politică, 1970, Buc., p. 13—40.

[41]) Eugen Cristescu : op. cit., fila 4.

[42]) Max Ronge : op. cit., p. 163.

[43]) N. Iorga : Războiul nostru în note zilnice, 1914—1916, vol. 1, Ramuri Craiova, p. 205.

procura cheia acestora. Desfăşurarea războiului mondial evidenţia ce prejudicii uriaşe putea aduce căderea în mîinile inamicului a cifrurilor şi codurilor. Aşa s-au petrecut lucrurile cu codurile şi cifrurile marinei germane, capturate de englezi, ceea ce a avut ca efect pierderea supremaţiei germane pe mare, cîştigată în urma întrebuinţării submarinelor.

Din lectura documentelor parcurse de autor, se desprinde concluzia că decodarea şi descifrarea codurilor şi cifrurilor folosite de autorităţile statului român s-a efectuat de către serviciile de spionaj ale Puterilor Centrale într-un timp îndelungat şi cu mare greutate, în timp ce operaţia pentru cele sîrbeşti, ruseşti şi italiene a fost rapidă şi uşoară. Serviciul de spionaj austro-ungar prefera să-şi procure informaţiile privind România, prin descifrarea şi decodarea telegramelor ataşatului militar italian din Bucureşti către guvernul său. Aceasta înseamnă că un organ capabil de contrainformaţii pentru a închide toate sursele de scurgere a informaţiilor către serviciile de spionaj străine, nu trebuie să se limiteze numai la asigurarea securităţii propriilor coduri şi cifruri, ci trebuie să urmărească dacă nu cumva codurile şi cifrurile statelor cu care întreţine relaţii diplomatice prieteneşti au căzut în mîinile inamicului, lucru pe care l-au neglijat siguranţa română şi biroul de contrainformaţii din Secţia I-a a Marelui Stat Major în anii neutralităţii României.

Tot pe linia asigurării secretelor de stat, trebuie arătat că Siguranţa Generală şi organele contrainformative ale armatei au acordat o insuficientă atenţie organizării muncii contrainformative la Direcţiunea generală a poştei şi telegrafului, unde spionajul austro-ungar avea un agent implantat în persoana directorului general — colonel Victor Verzea. Din această cauză, la începutul lunii august 1916, la Poşta Centrală s-a născut un „imens scandal" [44]). Miniştrii Franţei şi Rusiei au adus la cunoştinţa guvernului român că ei „căpătaseră convingerea că poşta română comunică d-lor von dem Busche şi Czernin telegramele cifrate ale guvernelor lor, ce soseau în ultimul timp". De asemenea, telegramele guvernului român către Franţa erau cunoscute de ministrul Germaniei şi Austriei la Bucureşti [45]).Organele de siguranţă şi de contrainformaţii militare n-au putut da de urma acestui agent, mulţumindu-se doar cu întreprinderea unor măsuri de asigurare a secretului transmiterii Declaraţiei de război Austro-Ungariei. A trebuit să mai treacă timp, în care col. Verzea să săvîrşească noi acte de trădare, pentru a convinge organul de siguranţă cine era agentul spionajului austro-german în România. L-au condamnat la moarte, dar această condamnare era tardivă, căci ocupanţii germani cărora s-a predat l-au răsplătit onorabil cu postul de primar al Capitalei.

Această deficienţă, arăta că în activitatea contrainformativă, Siguranţa generală şi organele militare trebuiau să acorde o mai mare atenţie

---

[44]) Vasile Cancicov: Impresiuni şi păreri personale în timpul războiului României, vol. 1, Buc., 1921, p. 250.

[45]) I b i d e m.

creerii unei agenturi de încredere în unele instituții centrale de stat și mari întreprinderi economice care concentrau secrete de stat de o deosebită importanță, pentru a descoperi și lichida încercările serviciilor de spionaj străine, precum și agentura acestora. Faptul în sine nu scade însă în ansamblu valoarea activității de contraspionaj a organelor de siguranță și de jandarmerie, care s-a remarcat prin urmărirea și descoperirea multor agenți ai serviciilor de spionaj german, austro-ungar, bulgar și turc.

De asemenea, Siguranța Generală a reușit să devalizeze „o serie de curieri diplomatici ai statelor din Europa centrală, ceea ce a adus un important material politic și militar“ [46]).

Sprijinite de opinia publică antantofilă, organele de siguranță au descoperit opera de corupție germană în România, ce se făcea prin băncile și societățile comerciale germane. Materialele informative adunate de organele contrainformative române atestau încă odată că Banca Generală a României, al cărei capital era aproape în totalitate german, devenise în realitate o oficină de spionaj german. Sub acoperirea exportului de cereale și petrol din România în Germania, Banca Generală a finanțat o serie de oameni politici și organe de presă pentru a milita pentru menținerea statului român în orbita politicii Puterilor Centrale [47]).

Banca Generală nu era singura sucursală a spionajului german ; materialele informative strînse de organele de siguranță în anii neutralității, cît și dosarul „Günther", descoperit după izbucnirea războiului, precum și documentele găsite pe la diferite bănci, au reliefat cît de periculoasă devenise pentru interesele naționale activitatea de spionaj camuflată în întreprinderile economice și comerciale.

Organele contrainformative române, supraveghind activitatea biroului de informațiuni german din București „Auskunftei W. Schiemelpflug G.m.b.H." au descoperit că acesta se ocupa cu spionajul militar, camuflat sub masca informațiilor comerciale. Pe baza acestor probe, biroul a fost închis, iar șeful lui — Adler — care făcea parte din serviciul informativ german a fost judecat și condamnat în contumacie de tribunalul militar [48]). De asemenea, au fost descoperite și lichidate și oficinele de spionaj german de sub conducerea lui Iversen, Henenvogel și a altora.

Materialul informativ strîns de Siguranța Generală atesta că „Legația Germană din București își întreținea serviciul ei special de cercetări și informațiuni în tot cuprinsul țării“ [49]). O periculoasă activitate de spionaj desfășurau și consulatele Puterilor Centrale din România. Brigada specială de siguranță Iași, urmărind activitatea consulatelor din acest oraș, a descoperit că Consultatul austriac se ocupa cu activitatea de spionaj, întreținînd numeroși agenți. „Pe cînd se executa suprave-

---

[46]) Eugen Cristescu : op. cit., fila 5.
[47]) Ibidem, fila 4.
[48]) Arhiva C.S.S., F. Special, dos. nr. 2 946, vol. 9, f.f. 213—214.
[49]) „Ordinea" nr. 469, din 2 iulie 1930.

gherea asupra lor — se arăta într-un raport al siguranței — (aceștia-n.n.) erau văzuți zilnic ieșind călări pe platoul din preajma cazărmilor, pentru a observa mișcările trupelor, cum și instrucțiunile ce se făceau cu aparatul de telegrafie fără fir". Pe baza ordinului telegrafic nr. 750875 din 1916 al lui Romulus P. Voinescu — inspector general al polițiilor — agenții spionajului austriac din Iași au fost arestați, iar personalul consulatului care se ocupa cu activitatea de spionaj a fost expulzat [50]).

În atenția organelor de siguranță s-a situat pe prim plan descoperirea agenților și cadrelor de spionaj ale Puterilor Centrale care veneau în România sub alte acoperiri decît cele enunțate mai înainte.

Dintre acestea, o frecvență mare a reprezentat-o folosirea artiștilor, care, organizînd diferite turnee artistice prin orașele României, culegeau informații cu caracter militar și economic, sau realizau legătura cu agenții serviciilor de spionaj ai Puterilor Centrale, cărora le predau instrucțiuni și preluau materialul informativ strîns. Deoarece organele de siguranță românești urmăreau îndeosebi activitatea serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale, în timp ce cu cele ale Antantei colabora, serviciile de spionaj german și austro-ungar au încercat să strecoare în România agenți de alte naționalități — ruși, italieni, francezi, elvețieni etc. —. Vigilența organelor de siguranță n-a putut fi înșelată, acești agenți fiind imediat identificați și trecîndu-se la urmărirea lor informativă.

În acțiunea de descoperire și demascare a cadrelor, colaboratorilor și informatorilor serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale, un aport însemnat l-a adus opinia publică patriotică și democratică din România. Masele populare, considerînd că activitatea Siguranței împotriva acestor servicii de spionaj contribuia la realizarea deziderațului național și că agenții serviciilor de spionaj german și austro-ungar erau îndeosebi mari moșieri și afaceriști, au sprijinit activitatea contrainformativă a organelor românești. Numeroși spioni și agenți ai Puterilor Centrale au căzut în mina Siguranței române ca urmare a unor denunțuri și demascări publice din partea unor cetățeni.

Pentru identificarea cadrelor serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale, cît și a agenturii lor, pe lîngă filaj și munca informativă cu agentura, organele de siguranță au uzitat cu succes **metoda interceptării convorbirilor telefonice.** Încă din octombrie 1914, siguranța a organiza la hotelul „Athenee Palace" un serviciu permanent de interceptare a convorbirilor telefonice în camerele locuite de agenții spionajului german și de unele cadre importante ale acestuia sosite de la Berlin [51]). Prin instalarea unor microfoane în camere, denumite „capcane", au fost înregistrate convorbirile secrete ale acestora. Pe baza informațiilor obținute prin utilizarea acestei metode, a putut fi descoperită de siguranța română o parte din rețeaua de spionaj germană din România, care „a putut fi

[50]) Arhiva C.S.S., fond spec., dos. nr. 2 946, vol. X, fila 4.
[51]) I b i d e m, f.f. 86—87.

astfel încercuită din toate părţile de supravegherea atentă a autorităţilor noastre" [52]).

În multe cazuri, organele de siguranţă, pe baza materialelor informative strînse, au organizat percheziţii domiciliare sau la serviciu la agenţii serviciilor de spionaj ai Puterilor Centrale, realizînd prinderea lor în flagrant delict. Astfel, s-a procedat în toamna anului 1915 cu maiorul Ionescu, subşef de Stat Major al Corpului II. Armată, care în urma demascării sale ca spion, s-a sinucis. Neliniştit de acest eşec şi de consecinţele lui, ambasadorul von dem Bussche s-a prezentat în audienţă la rege şi a avut o convorbire intimă cu politicianul filogerman Alexandru Marghiloman [53]).

O metodă destul de curajoasă şi fructuoasă, practicată de organele de siguranţă române în anii neutralităţii, a fost **sustragerea unor documente secrete deosebit de importante de la cadrele serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale, precum şi de la corpul diplomatic.**

Aplicarea acestei metode era rezultatul folosirii unor alte metode, a unei minuţioase munci informative cu agentura, a filării permanente a mişcării acestora şi a întrebuinţării unor mijloace tehnice moderne. Pentru traducerea în practică, presupunem că s-a întocmit un plan de acţiune, prevăzîndu-se toate detaliile, altfel nu ne-am putea explica rezultatele excelente ce s-au obţinut prin această metodă.

Primul asupra căruia s-a acţionat prin această metodă a fost ambasadorul Austro-Ungariei la Bucureşti, contele Czernin, viitorul ministru de externe de mai tîrziu, căruia în octombrie 1914 i-a dispărut din automobil servieta cu documentele secrete, ca apoi să-i fie restituite, după ce fuseseră bineînţeles fotografiate de organele de siguranţă. De teama de a nu fi destituit şi a-şi rata cariera, Czernin n-a îndrăznit să raporteze cercurilor conducătoare de la Viena despre dispariţia servietei din maşină [54]).

Printre documentele importante sustrase se afla şi **cifrul diplomatic** al Ministerului Afacerilor Externe al Austro-Ungariei, fapt care a dat posibilitatea organelor controinformative române în anii neutralităţii să descifreze întreaga corespondenţă a lui Czernin cu Viena, să pună mîna pe dările de seamă ale ambasadei [55]).

Ca urmare a acestui fapt, au putut fi dejucate acţiunile Austro-Ungariei îndreptate împotriva României, iar ogranele de siguranţă au ajuns pe urmele agenturii serviciului de spionaj austriac în România.

Într-o captivantă lucrare apărută între cele două războaie mondiale „Misterele spionajului. Spioni şi spioane celebre. Mijloace şi procedee de spionaj, propagandă, terorism etc.", printre performanţele informative

---

[52]) Ibidem,
[53]) Alex. Marghiloman : Note politice 1897—1924, vol. 1, 1897—1915, p. 555.
[54]) Max Ronge : op. cit., p. 196.
[55]) Ibidem,

atinse de serviciile de spionaj și contraspionaj pe plan internațional în timpul primului război mondial, figura și această acțiune a Siguranței române, caz unic în istoria spionajului la acea dată. „Scrisorile apărute în literatura germană — se scria în această carte — afirmă că românii ar fi descifrat tot timpul telegramele ministrului austriac, întrucît la ocuparea Bucureștiului clișeele tuturor actelor și a cifrului s-au găsit la locuința unui mare om politic" [56]).

Nu mai puțin fericit va fi fost și baronul von dem Bussche, ambasadorul Germaniei la București, care cu multă emfază regiza acțiunea de propagandă, corupțiune și de spionaj german în România. La 16 august 1916, în momentul cînd se pregătea să părăsească Bucureștiul, lui von dem Bussche i-a dispărut în mod misterios din automobil dosarul cu documentele cele mai secrete, care prezentau o importanță excepțională pentru serviciul de spionaj german. Acest dosar, care a fost imediat înaintat de Directorul general al Siguranței — Iancu Panaitescu — regelui Ferdinand și primului ministru Ion I.C. Brătianu, cuprindea printre multele documente secrete, lista agenturii serviciului de spionaj german în România. Pe 200 de pagini „erau trecute numele partidelor, ofițerilor, oamennilor politici, gazetarilor și samsarilor ce s-au lăsat corupți și plătiți" [57]).

Din conținutul dosarului reeșeau metodele și procedeele serviciului de spionaj german în activitatea sa în România, care recruta mai întîi „agenți din lumea politică, care ademeneau pe ofițeri și gazetari". Spre nenorocul lor, acești „agenți nu aveau o mare suprafață politică, erau recrutați de prin cafenele și din rîndul oamenilor de casă ai șefilor de partide" [58]).

Un alt document din acest dosar reprezenta o scrisoare a Centrului de spionaj german de la Sofia, prin care anunța Legația Germană din București că i-a expediat suma de 25 000 000 mărci aur pentru plata agenturii [59]).

Deoarece pe lista de agenți figurau unele cadre din conducerea armatei, primul ministru Ion I. C. Brătianu, pentru a nu se produce o „demoralizare a armatei", care se pregătea de intrarea în război contra Puterilor Centrale, a hotărît să nu denunțe opiniei publice numele ofițerilor trădători, indicînd numai urmărirea lor informativă. Însă această măsură a fost o greșeală, căci ofițerii vinovați, aflînd că au fost descoperiți și sînt supravegheați, au luat măsuri de a contracara acțiunea siguranței, pentru a scăpa din această afacere. Astfel, unii „și-au găsit moartea în luptă, unul s-au sinucis (general Zottu-n.n.), alții au căzut prizonieri", [60]), iar alții au trădat în cursul luptei, trecînd la inamic.

---

[56]) T. H. Misterele spionajului. Spioni și spioane celebre. Mijloace și procedee de spionaj, propagandă etc., 1931, p. 115.
[57]) Arhiva C.S.S. fond spec., dos. nr. 2 946, vol. 1, fila 419.
[58]) Ibidem,
[59]) Ibidem,
[60]) Ibidem, fila 420.

În anii neutralității, organele de siguranță, poliție și jandarmerie române au trebuit să-și îndrepte atenția și spre asigurarea securității personale a conducătorilor țării, a unor politicieni de seamă ai vremii, îndeosebi din rîndul celor antantofili (Tache Ionescu, Nicolae Filipescu, Costăchescu și alții), împotriva cărora serviciile de spionaj ale Puterilor Centrale încercau să pună la cale comploturi și atentate, pentru a determina schimbarea orientării politcii externe a României și a produce panică și derută în rîndul populației [61]).

De asemenea, organele de siguranță, în coloborare cu poliția, jandarmeria și grănicerii, au trebuit să asigure securitatea transporturilor pe Dunăre, a căilor ferate române și a obiectivelor industriale, împotriva agenților serviciilor de spionaj ai Puterilor Centrale, care urmăreau prin toate mijloacele să pună la cale acte de diversiune și de sabotaj.

Pe baza materialelor rezultate din activitatea informativă, Siguranța română a întocmit, în preajma intrării României în război, tabele cu agenții serviciilor de spionaj ai Puterilor Centrale, cu politicienii filogermani periculoși, cu supușii srăini și cu cetățenii suspecți din rîndul minorităților naționale din România, înrudiți cu locuitorii acestor state, dintre care majoritatea urmau să fie arestați și internați în lagăre la declararea mobilizării generale.

Organele contrainformative române au colaborat cu serviciile de contraspionaj ale statelor Antantei, îndeosebi cu cel francez, rus și italian, iar în colaborare cu serviciul de informații al Marii Britanii s-a elaborat planul de distrugere a industriei petrolifere românești din Valea Prahovei în cazul ocupării acestei părți din teritoriul țării de către trupele Puterilor Centrale [62]). După încheierea tratatului și convenției militare de la 4 august 1916 cu statele Antantei, organele de siguranță și de informații militare române au stabilit planul de colaborare cu organele corespunzătoare ale Rusiei, pentru situația cînd România va intra în război. De asemenea, s-a elaborat planul de cooperare între organele de siguranță, poliție și jandarmerie cu Secția I-a a Marelui Stat Major, cu conducerea armatei și unităților militare. Această colaborare a fost stabilită atît la nivelul central cît și la nivelul județelor.

Pe lîngă fiecare mare unitate militară s-a creat cîte un serviciu special de poliție și au fost detașați comisari din partea Siguranței generale. Jandarmeria rurală a fost instruită și organizată pentru îndeplinirea misiunilor pe timp de război.

---

[61]) Alex. Marghiloman : op. cit., vol. 1, 1987—1915, p. 557—558.
[62]) Alfred Gerigk : „Ordin secret către conspiratorii englezi la Marea Neagră Distruge și sursele de petrol", p. 36—37.

*
* *

Din studiul prezent s-au desprins unele idei și concluzii demne de reținut, atît din punct de vedere istoric cît și al muncii informative.

Activitatea serviciilor de informații și contrainformații române în anii neutralității s-a integrat în lupta generală a poporului român pentru înfăptuirea deziderатului național, aducînd o prețioasă contribuție la pregătirea informativă a intrării Armatei române în războiul pentru eliberarea Transilvaniei și la contracararea acțiunilor potrivnice statului român ale serviciilor de spionaj german și austro-ungar. Din aceste considerente, organele de siguranță, jandarmerie și de informații militare s-au bucurat de un larg sprijin din partea popoulației române, atît din România veche, cît și din teritoriile asuprite de monarhia austro-ungară, care a considerat lupta împotriva serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale — principalul pericol pentru națiunea română —, ca o îndatorire patriotică și o chestiune civică de onoare.

Întreaga activitate a organelor informative și contrainformative române a fost orientată de la început numai împotriva serviciilor de spionaj ale Puterelor Centrale, ceea ce întărește ideea că România urmărea eliberarea Transilvaniei și Banatului și nicidecum scopuri anexioniste.

Subliniem că, în constituirea unei puternice agenturi de informații și contrainformații, s-a reliefat din partea organelor de siguranță grija față de calitățile colaboratorilor și informatorilor, posibilitățile lor de pătrundere și de culegere a informațiilor. Baza de recrutare a agenturii externe a organelor de siguranță în acești ani, a constituit-o populația română asuprită de jugul străin, care considera colaborarea cu organele informative românești o chestiune de onoare, o îndatorire patriotică și o contribuție la eliberarea națională și la desăvîrșirea statului național unitar român.

Pe lîngă înalta pregătire profesională și culturală, puternicele sentimente patriotice și larga influență în masele populare, informatorii și colaboratorii Siguranței române, îndeosebi cei din Transilvania și Banat, s-au remarcat prin calități specifice muncii informative — inteligență, abilitate, curaj, spirit de orientare și inventivitate, întinse relații în rîndurile autorităților și militarilor austro-ungari și germani etc. —, ceea ce a facilitat pătrunderea lor informativă și culegerea unor date valoroase.

O preocupare importantă a organelor contrainformative românești a constituit-o depistarea și lichidarea oficinelor de spionaj ale serviciilor secrete germane și austro-ungare, care în acești ani au înregistrat o penetrație activă, sub cele mai diferite acoperiri, dintre care majoritatea sînt aplicate și astăzi de serviciile de spionaj imperialiste. Agentura serviciilor de spionaj a Puterilor Centrale era recrutată îndeosebi din rîndul unor oameni politici reacționari, cu idei conservatoare și cu sentimente filogermane, dintre care majoritatea erau mari moșieri, afaceriști, carieriști și unele cadre superioare ale armatei.

Paralel cu activitatea de spionaj, aceste servicii au desfăşurat o vastă campanie de propagandă şi de corupere a presei, a opiniei publice şi a unor oameni politici ai vremii, în vederea modificării orientării politicii externe a statului român, a atragerii României în război împotriva Antantei.

Pentru contracararea acţiunilor de spionaj ale acestor servicii şi pentru descoperirea agenturii lor, organele de siguranţă române au uzitat cu mult succes munca informativă cu agentura, filajul, tehnica operativă, sustragerea unor documente importante de la cadrele acestor servicii, prinderea lor în flagrant delict etc. De o mare importanţă au fost şi măsurile întreprinse de Siguranţa română pentru asigurarea secretelor de stat, a securităţii codurilor şi cifrurilor româneşti.

În sfîrşit, am vrea să subliniem că, în lupta împotriva serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale, organele de siguranţă s-au bucurat de un larg sprijin din partea populaţiei şi a unor personalităţi proeminente ale vieţii politice şi cultural-ştiinţifice, care au denunţat acestor organe şi au demascat în faţa opiniei publice numeroşi agenţi ai spionajului german şi austro-ungar. Desigur, aceasta a fost în primul rînd rezultatul sentimentelor patriotice ale poporului român, dar şi a educaţiei şi pregătirei contrainformative a populaţiei întreprinsă de Siguranţa română şi organele de informaţii militare, cu sprijinul unor oameni de ştiinţă şi de cultură, a presei patriotice. Această experienţă dovedeşte că atunci cînd activitatea unui organ informativ şi contrainformativ porneşte de la mobiluri juste şi patriotice găseşte rezonanţă şi sprijin în rîndurile naţiunii, ale maselor populare.

Activitatea organelor de siguranţă, poliţie şi jandarmerie, în colaborare cu cele de informaţii militare în timpul participării României la războiul împotriva Puterilor Centrale pentru eliberarea teritoriului său naţional, va fi abordată în studiul ce va fi publicat în numărul următor.

AGENTURA SERVICIULUI SECRET DE INFORMAŢII ROMÂN*)

b) Agentura externă

de Lt. col. MEIANU NICOLAE
— cercetător ştiinţific —

Încă de la înfiinţare Serviciul Secret a pus problema creării unei agenturi externe capabile. Conducătorii militari acordau o mare atenţie acestui deziderat, pentru că în intenţia lor Serviciul Secret fusese creat nu numai pentru culegerea de date şi informaţii din interiorul ţării, ci în primul rînd pentru stringerea unor astfel de date din afara graniţelor. Dealtfel, pînă prin anul 1922 Serviciul Secret a acţionat numai în această direcţie. Nu se ocupa de activitatea contrainformativă internă. De această latură se ocupa în mediul civil Siguranţa generală, iar în cazărmi celelalte compartimente ale Secţiei a II-a.

Activitatea informativă desfăşurată de către Serviciul Secret peste hotare, în ani de început, mai precis pînă în anul 1924 a fost totuşi puţin rodnică. Serviciul Secret, din lipsa unor cadre de specialitate, nu reuşise să-şi formeze o agentură externă bine pusă la punct. Majoritatea informaţiilor de care avea nevoie le culegea prin folosirea unor cadre ale sale trimise din cînd în cînd, sub o acoperire sau alta, în ţările vecine. Desigur, prin acest sistem cu caracter ocazional, nu se putea intra în posesia unor date şi ştiri de valoare decit în cazuri mai rare. Deficienţa a fost sesizată încă din primii ani de către cercurile militare şi de către alte foruri conducătoare în stat. S-au purtat ani de zile discuţii, la cel mai înalt nivel, pînă s-a ajuns în sfîrşit la adoptarea măsurilor structurale şi organizatorice cunoscute : aducerea la conducerea Serviciului Secret a unor cadre cu experienţă ; acordarea unor prerogative mai largi acestora în ce priveşte încadrarea aparatului cu personal şi în organizarea „lucrului informativ".

Noul şef al Serviciului Secret, respectiv Mihail Moruzov, denumit în acele timpuri şi „principalul recrutor", împreună cu alte cadre ale

---

*) Continuarea din volumul de „Studii şi Documente" nr. 5.

acestui aparat au trecut la crearea unei agenturi externe statornice, după cu totul alte reguli decît pînă atunci. Pentru început, Moruzov a reactivat foștii săi agenți din unele țări balcanice cu care lucrase pe timpul cînd condusese Serviciul Special de Siguranță al Deltei Dunării și Serviciul Special de Siguranță al Dobrogii. Cu ajutorul acestora, Serviciul Secret a început să facă primii pași în explorarea întortocheatelor poteci ce duceau spre aflarea unor date și informații ce interesau statul român în acele vremuri. Concomitent cu folosirea acestor prime resurse, Serviciul Secret a căutat să-și creieze și un cadru organizatoric adecvat pentru punerea pe picioare a unei agenturi externe competente care să acționeze în toate statele Europei, indiferent că unele dintre ele ne erau prietene sau nu. Organizarea unei astfel de activități informative în exterior nu avea însă în vedere planuri agresive față de vreun stat. Ea urmărea să afle din timp acele măsuri ce vizau direct sau indirect România, măsuri puse la cale într-o țară sau alta. Mai avea în atenție aflarea poziției față de țara noastră a statelor declarate prietene sau a altora, mai pe scurt, se urmărea cunoașterea primejdiilor ce ar fi amenințat statul român și într-o atare situație pe cine se putea conta. România nu avea de revendicat teritorii și nici intenția de a ataca pe cineva. Ea urmărea doar păstrarea și apărarea hotarelor sale.

În atingerea scopului amintit Serviciul Secret, după anul 1925, pe măsură ce a trecut timpul și-a organizat agentura externă pe **„rezidențe"**. Într-o țară se creaseră, de regulă, două sau mai multe rezidențe, fără a ști însă una de existența celeilalte. Se înțelege desigur, că nici rezidenții nu se cunoșteau între ei. În primii ani, rezidenții erau recrutați în țară, dintre persoanele cu aptitudini pentru munca informativă, cunoscători de limbi străine, oameni curajoși, inventivi și cu o bogată cultură generală și profesională. De obicei erau preferați ofițerii de rezervă care întruneau astfel de condiții. Ei erau obișnuiți cu disciplina, știau mai bine ca alții ce importanță prezintă păstrarea secretului muncii etc. Bineînțeles, aceasta nu însemna că în misiuni de acest fel nu erau trimise și persoane civile. Dacă îndeplineau cerințele amintite se efectuau recrutări de rezidenți și din rîndul acestora. Înainte însă de a li se încredința o asemenea misiune, aceștia erau verificați în activitatea informativă practică. Numai dacă se dovedeau corespunzători pe timpul acesteia erau încadrați. Riscul era prea mare pentru a se proceda altfel.

Rezidenții, după o temeinică instruire, erau apoi trimiși sub diferite acoperiri în țările unde urmau să-și desfășoare activitatea. De regulă, cei mai mulți ajungeau la „destinație" în calitate de „reprezentanți" ai diferitelor organe de presă, întreprinderi economice, reprezentanțe oficiale etc. De pildă, în anul 1934 Eugen Titeanu care funcționa ca subsecretar de stat la Propagandă, l-a ajutat pe Moruzov la „acoperirea cîtorva rezidenți ai Serviciului Secret peste hotare, prin eliberarea unor cărți de corespondenți ai ziarului „INDEPENDENCE ROUMAINE" [1]).

---

[1]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 20 954, vol. 21, fila 140 (verso).

Comandorul Gheorghe Constantinescu, director al Serviciului Maritim Român, a sprijinit şi el Serviciul Secret, în acelaşi scop, prin numirea unor rezidenţi, ai acestui aparat, în unele posturi ale reprezentanţelor maritime române de peste graniţă.

„Agentul S.M.R. (Serviciul Maritim Român-n.n.) numit de comun acord (între Constantinescu şi Moruzov-n.n.) la Instambul era şi informator (rezident-n.n.) al S.S. (Serviciul Secret)" [2]).

Rezidenţii au mai fost trimişi şi sub acoperirea de ajutori de ataşaţi militari, secretari de ataşaţi militari, consuli etc. Această ultimă cale, datorită riscurilor mai mari, din punct de vedere al deconspirării, s-a folosit cu oarecari rezerve. Prioritate s-a acordat mai tot timpul celorlalte, despre care am amintit mai sus.

Cu timpul, Serviciul Secret a început să-şi recruteze rezidenţi şi dintre „agenţii sedentari" (cetăţeni ai statelor străine pe teritoriul cărora se acţiona), care în decursul colaborării dovediseră reale posibilităţi informative, sinceritate şi devotament sau simpatie faţă de statul român. Desigur, acordarea unor astfel de însărcinări nu se făcea la întîmplare. O asemenea misiune, i se încredinţa informatorului în urma unui studiu amănunţit. În cazul cînd se constata că cel vizat corespunde scopului propus se căuta pe cît posibil, ca acesta să fie adus, sub un motiv oarecare, în ţară (turist, om de afaceri, vizite la rude etc.) unde urma să se discute cu el asupra noii însărcinări. Dacă o asemenea posibiltate nu exista, se recomanda ca pe parcursul colaborării „rezidentul să fie adus cel puţin odată în ţară pentru a fi cunoscut chiar de ofiţerul care-l acţionează (care urma să lucreze în viitor cu rezidentul respectiv). Cu această ocazie se putea verifica „buna credinţă a agentului indicator, a agentului recrutor precum şi a rezidentului".

„Refuzul unui rezident (din această categorie - n.n.) de a veni în ţară, cu timpul poate (putea-n.n.) constitui un indiciu de suspiciune" [3], care trebuia să ducă la o verificare minuţioasă a acestuia şi în raport de rezultat să se ia măsurile ce se impuneau.

Prin procedeele amintite mai sus, Serviciul Secret a reuşit pînă în anul 1940 şi după aceea, să-şi creeze rezidenţe aproape în toate ţările Europei, precum şi pe alte continente. Dintre aceste menţionăm rezidenţele din : Germania nazistă, Italia, Austria, Ungaria hortystă, Anglia, Franţa, Spania, Portugalia, America etc. [4]).

Odată creată această osatură a aparatului extern, s-a trecut la completarea „rezidenţelor" cu agentura necesară. În acest sens au fost recrutaţi informatori din categoriile amintite la începutul acestui studiu (prima parte a fost publicată în volumul de „Studii şi Documente" Nr. 5/1970), cum erau : agenţii informatori sedentari (care constituiau baza agenturii externe), agenţi informatori mobili, obligaţi, incidentali şi temporari.

---

[2]) I b i d e m, fila 80.
[3]) Biblioteca C.S.S., „Spionajul" de lt. col. Căpuşe Eftimie, fila 63.
[4]) Arhiva C.S.S., F.A. nr. 20 904, vol. 13, filele 1970—200.

Recrutarea acestor informatori nu se făcea însă de către rezidenţi, decît în cazuri foarte rare, cînd nu existau alte posibilităţi. O astfel de măsură prezenta multe riscuri. În cazul cînd recrutarea ar fi eşuat, rezidentul în cauză, nu mai putea rămâne în ţara respectivă. El s-ar fi aflat într-un pericol permanent. Dar nu numai el, ci şi agentura pe care o avea în subordine. Pentru a se preîntîmpina astfel de „căderi", recrutarea acestora avea loc în conformitate cu noile procedee introduse după anul 1925 în activitatea Serviciului Secret, adică aşa după cum mai aminteam cînd am tratat despre personalul acestui aparat: căutarea şi studierea candidaţilor se făcea de către agenţii indicatori, iar recrutarea propriu zisă de către agenţii recrutori.

Personalul ce îndeplinea misiunea de agenţi indicatori şi recrutori, la început, a fost compus numai din angajaţi ai Serviciului trimişi din ţară. Cu timpul însă, întîmpinîndu-se unele greutăţi fireşti în posibilităţile de studiu, s-a trecut ca şi în cazul rezidenţilor la angajarea pentru îndeplinirea unor astfel de operaţiuni şi a unor „agenţi sedentari" de încredere. Aceştia locuind acolo unde se acţiona, cunoscînd o serie de persoane, sau avînd prin profesia lor largi posibilităţi de a pătrunde şi lega relaţii, puteau aduce un aport mult mai substanţial în această direcţie.

Viitorii informatori, de regulă, erau recrutaţi din rîndul persoanelor avide după bani; dintre elementele adversare regimurilor politice instalate în propria lor ţară, (aşa cum a fost cazul unor cetăţeni jugoslavi care după ocuparea Jugoslaviei de către nazişti, lucrînd pe unele nave germane de pe Dunăre, au acceptat să furnizeze informaţii despre aceştia Serviciului Secret de Informaţii Român)[5]; informatorii se mai recrutau de asemenea şi din rîndul persoanelor care simpatizau poporul român, precum şi din mijlocul altor categorii de persoane. În alegerea şi recrutarea acestora se avea întotdeauna în vedere ca viitorii agenţi informatori să fie oameni cu relaţii cît mai întinse, în cele mai diferite domenii de activitate (negustori, ziarişti, liber profesionişti et.), oameni abili, cu orizont informativ, cu posibilităţi de deplasare în diferite localităţi sau obiective economice ori de altă natură.

Se mai ţinea de asemenea seama ca aceştia să aibe îndeosebi „posibilităţi de lucru în regiunea respectivă..."[6]) şi ceea ce era mai important dacă erau sau nu „succeptibil de a fi recrutaţi"[7].

În procesul studiului şi apoi al recrutării, agenţii indicatori şi recrutori erau îndrumaţi să exploateze cu abilitate „anumite virtuţi, scăderi... sau situaţii specifice"[8]) *) ale viitorilor informatori.

---

*) Vezi volumul nr. 4 „Studii şi Documente".
[5]) Arhiva C.S.S., dosar F.A. nr. 20 904, vol. 2, fila 30.
[6]) Biblioteca C.S.S., „Spionajul" de lt. col. Căpuşe Eftimie, fila 62.
[7]) I d e m.
[8]) I d e m.
*) Autorul acestor însemnări pe care îl cităm, — Lt. col. Căpuşe Eftimie — a funcţionat în Secta a II-a a Marelui Stat Major ca şef al unui centru informativ. Cum şi Serviciul secret a funcţionat ani de zile ca organ al acestei secţii cerinţele muncii cu agenţii erau aceleaşi.

Spre deosebire de modul cum se acționa în țară, sarcina agentului indicator și a agentului recrutor, peste hotare, era mult mai dificilă. În special a agentului recrutor care trebuia să execute operațiunea de recrutare propriu zisă. Acesta, înainte de a-i face candidatului propunerea de a-și pune serviciile la dispoziția Serviciului Secret de Informații Român, trebuia, printr-un pretext oarecare, să-l contacteze, să caute „să se împrietenească cu el" [9]) și să nu treacă la efectuarea recrutării pînă cînd nu se convingea că nu există nici un pericol de ratare a acțiunii întreprinse. Sigur, au mai fost și eșecuri în această direcție, dar, ca principiu se căuta, pe cît era posibil, ca acestea să fie preîntîmpinate.

Agenții nou recrutați nu erau predați imediat în legătură rezidenților, ci numai după un timp oarecare, cînd agentul recrutor ajungea la concluzia că cei în cauză sînt loiali. Acești agenți, în raport de situație, erau predați rezidenților fie în legătură personală (directă), fie impersonală sau prin interpuși (curieri de legătură *).

Serviciul Secret deși adoptase ca bază de organizare a agenturii sale externe sistemul rezidențelor, din spirit de prevedere, nu predase acestora toți agenții informatori de care dispunea. Cu mulți dintre ei ținea legătura direct „centrul" prin intermediul unor salariați de ai săi. De altfel, pe măsură ce a trecut timpul, Serviciul Secret și-a perfecționat continuu metodele de acțiune în acest domeniu. El nu s-a limitat numai la crearea unei singure linii informative. Dacă o linie avea neșansa să fie descoperită funcționa cealaltă. După cum mai aminteam și în sistemul descris mai înainte, se acționa pe linii diferite (rezidențe care nu se cunoșteau între ele, informatori în legătură directă cu centrul etc.).

Serviciul Secret în activitatea sa informativă desfășurată peste hotare nu a dispus însă numai DE REZIDENȚE. El și-a mai creat și alte subunități care spre deosebire de rezidențe își aveau sediul în interiorul țării. Aceste subunități se numeau „CENTRE INFORMATIVE", erau situate în apropierea frontierelor și culegeau informații din țările limitrofe, prin procedee cu totul specifice, deosebite de ale rezidențelor.

Ca și rezidențele, Centrale informative dispuneau și ele de o serie de agenți informatori din categoriile amintite, în special acestea acționau prin : informatori cercetași (ștafetă cum li se mai spuneau) și informatori observatori cu misiuni speciale. Baza activității informative externe a acestor subunități a constituit-o deci aceste două categorii de informatori.

Agenții informatori cercetași (ștafetă) erau recrutați, de regulă, pe teritoriul țării noastre atît din rîndul cetățenilor români cu rude sau cunoștințe peste frontieră, cît și din rîndul cetățenilor străini care, prin natura profesiunii lor, vizitau mai des România. Ei erau trecuți „fontiera fie cu pașaport (sub o acoperire oarecare-n.n.) fie clandestin..." Trecerea se făcea „pentru un timp limitat" [10]).

---

[9]) I d e m.

*) Despre sistemele de legătură cu agentura vom vorbi într-un capitol viitor.

[10]) Biblioteca C.S.S., „Spionajul" de lt. col. Căpușe Eftimie, fila 65.

Avînd în vedere greutatea misiunii ce li se încredința, acestor informatori li se cerea „să cunoască la perfecție regiunea respectivă (unde trebuiau să acționeze-n.n.), să aibe motive plauzibile pentru justificarea prezenței lor în regiunea în cauză..., să aibe posibilitatea de a sta cîteva zile în localitățile vizitate și a se informa" [11]). Li se mai pretindea de asemeni să fie oameni inteligenți, siguri pe ei „și cu spirit de observație dezvoltat", să fie legați „de statul nostru prin... interese personale, familiare sau de avere" [12]). Aceasta pentru a avea o oarecare siguranță că nu vor divulga părții adverse misiunea primită, că vor avea tot interesul să se reintoacră în țară.

Agenții informatori cercetași (ștafetă), recrutați din rîndul cetățenilor români, mai trebuiau „să posede la perfecție limba statului unde acționează" [13]) (unde urmau să acționeze-n.n.), să dovedească de asemeni curaj, spirit inventiv, încît „să știe să iasă din orice încurcătură"... „să aibe o cultură generală bine formată, o voință și un sistem nervos care să-i poată stăpîni limba în orice împrejurare" [14]). Tot pentru această categorie de informatori se mai avea în vedere, pe cît era posibil, să nu fie căsătoriți, pentru ca în caz de cădere să nu existe obligația Serviciului „de a-i întreține familia" [15]).

În cazul că agentul informator îndeplinea cerințele enumerate mai sus, înainte de a fi trimis în misiune era supus unui intens program de pregătire individuală. Astfel i se predau unele cunoștințe de topografie cum ar fi : „elemente necesare orientării, stabilirii unui punct sau linii pe hartă" [16]) etc. ; unele cunoștințe privind tehnica fotografierii ; mînuirea armamentului ușor cu care urma să fie dotat la plecare sau a unor explozibile care constau din grenade de diferite tipuri pe care trebuia să le folosească la nevoie pentru propria sa apărare. I se mai predau de asemeni o serie de noțiuni de radio, care să-l poată pune în situația mînuirii acestor aparate (unii dintre informatorii cercetași la plecare erau dotați cu aparate de emisie-recepție). Mai era instruit de asemeni asupra modului cum să folosească un anumit cod, cifru, cum să întrebuințeze cerneala simpatică. Nu se scăpa din atenție nici pregătirea fizică a viitorului agent informator cercetaș (ștafetă). Era pregătit și din acest punct de vedere. De obicei, se insista asupra vîslitului, (pentru a fi în stare să treacă la nevoie cu barca un curs de apă), asupra înotului (în caz că nu avea la dispoziție o ambarcațiune să poată trece înotînd), asupra escaladării diferitelor obstacole, apărării (parării unei lovituri, jujiț) etc.

Totodată informatorului i se mai făcea și o pregătire de specialitate. De pildă, în privința culegerii de informații cu caracter militar, el trebuia să urmărească : „cunoașterea organizării, dotării și a mijloacelor

---

[11]) I d e m.
[12]) I b i d e m, fila 52.
[13]) I d e m,
[14]) Biblioteca C.S.S., „Spionajul" de lt. col. Căpușe E., fila 13.
[15]) I d e m,
[16]) I d e m.

de lucru ale spionajului" din țara unde era trimis : „organizarea armatei... : denumirii tehnice de unități și formațiuni : dotarea cu armament și material de tot felul... ierarhia (gradelor și funcțiilor-n.n.) ; ținuta, echipamentul diferitelor arme ; lungimea diferitelor coloane și formațiuni ale armatei ; numărul vagoanelor necesare încărcării unei unități ; tracțiunea și felul materialului de artilerie ; mijloacele de transport ale armatei ; denumirea, fabricația, capacitatea lor ; cunoașterea materialului de aviație... ; date cu privire la industria de război ; lucrări de artă, comunicații etc., care sînt în legătură cu armata" [17]).

Se mai cerea ca informatorii să aibe în atenție și să culeagă date despre „concentrări (în țara respectivă-n.n.), mobilizări, felul cum se fac, cînd și pentru ce ?" [18]), precum și alte date ce puteau crea o privire de ansamblu și uneori chiar de amănunt, asupra potențialului militar al țării avute în atenție.

Indicații tot atît de amănunțite se dădeau și în ce privește culegerea de date și informații din domeniul economic, social și politic.

Informatorii, în afara celor arătate, mai erau instruiți și asupra modului cum să memoreze anumite informații, ce formă trebuiau să îmbrace unele dintre acestea : schițe, planuri etc. De regulă se sublinia că știrile puteau consta din „observații de orice natură (referitoare la obiectivele amintite-n.n.), interceptări de comunicări telefonice, telegrafice, radiograme, convorbiri, transmisiuni de orice fel în clar sau cifrat ; documente de orice fel ; diverse hărți, note de carnet, notițe zilnice, ordine, rapoarte, dări de seamă, publicațiuni, reviste de specialitate, ziare etc." [19]). Totodată li se dădeau îndrumări și asupra căilor cum se putea intra în posesia unor astfel de documente sau informații.

Desigur, informatorii amintiți nu toți primeau misiunea să culeagă informații complexe, dintre cele enumerate mai sus. Unii erau însărcinați să strîngă astfel de date într-o măsură mai mare, alții mai mică, dintr-un anumit domeniu sau din altul. Depindea de caracterul misiunii ce se încredința, precum și de posibilitățile reale ale agentului informator. De regulă, se evita a-i da informatorului însărcinări mai mari decît putea îndeplini. Dealtfel, cu ocazia trimiterii agenților informatori cercetași (ștafetă) peste graniță, fiecăruia în parte i se comunica precis întinderea misiunii ce avea de executat. Aceasta nu însemna, desigur, că dacă intra în posesia unei informații valoroase ce nu făcea obiectul însărcinării sale, să nu o rețină. Doar de aceea i se și făcuse înainte de plecare o instruire atît de multilaterală. Să poată desprinde ceea ce era util Serviciului Secret, de ceea ce nu era.

În raport de întinderea misiunilor ce se încredințau informatorilor cercetași, acestea **puteau fi misiuni cu caracter general sau special** [20]).

---

[17]) Biblioteca C.S.S., „Spionajul" de lt. col. Căpușe E., filele 55—56.

[18]) I d e m.

[19]) Biblioteca C.S.S., „Studii și Contribuții în lucrul informativ și contrainformativ pe teren", de Cpt. Brezoescu, fila 42.

[20]) Biblioteca C.S.S., „Spionajul", de lt. col. Căpușe E., filele 55—56.

Caracter general, misiunile aveau atunci cînd informatorului i se cerea să culeagă informaţii din toate domeniile amintite (militar, economic, social şi politic), iar **special** cînd era trimis să culeagă informaţii numai despre un anumit lucru (pregătirea unui atac faţă de alt stat sau faţă de ţara noastră, intrarea în posesia unui anumit document etc.). De obicei, în misiuni cu caracter special erau trimişi numai informatori bine cotaţi, cu experienţă. Erau rare cazurile cînd asemenea misiuni se încredinţau şi începătorilor. Se apela la aceştia din urmă numai în cazul cînd nu existau alte posibilităţi, sau cînd printr-un concurs de împrejurări, ei erau cei mai indicaţi.

Problema cea mai dificilă în activitatea „Centrelor informative" care recrutau, pregăteau şi apoi dirijau agentura informatorilor cercetaşi (ştafetă) în afară, o constituia trecerea acestora peste frontieră. Pentru cei ce erau trimişi pe cale legală sub o acoperire oarecare, nu se ridicau probleme. Aceştia fiind înarmaţi cu documente în regulă nu erau expuşi riscurilor la trecere. Greutăţi se întîmpinau însă în cazul celor ce urmau să fie trecuţi peste frontieră în mod clandestin, pentru că nu toţi informatorii puteau fi trimişi în ţara ce interesa Serviciul Secret, pe cale legală. Marea majoritate a acestora erau trimişi pe căi ocolite şi tot pe aceleaşi căi urmau să se şi întoarcă. Dealtfel, aceasta era operaţiunea cea mai dificilă din munca cu agenţii cercetaşi. De reuşita ei depindea însuşi succesul misiuni încredinţate.

Pentru a se asigura trecerea, în condiţii de securitate a informatorilor amintiţi, în toate cazurile, în ziua premergătoare plecării în misiune, ofiţerul sau angajatul „Centrului informativ" care urma să-şi trimită agentul în „partea cealaltă", în mod obligatoriu executa recunoaşterea terenului. Această operaţiune o făcea mai întîi singur, apoi însoţit de informator. Totodată se stabilea şi locul de întoarcere. Se avea în vedere însă ca operaţiunea de recunoaştere să se facă complet acoperit pentru a nu se crea cumva vreo suspiciune părţii de „dincolo". Odată stabilit punctul de trecere şi cel de înapoiere, şeful Centrului informativ anunţa organele grănicereşti pentru a se evita unele greutăţi ce s-ar fi ivit în cazul că acestea n-ar fi avut cunoştinţă de acţiune. De obicei, în stabilirea locului cel mai potrivit de trecere şi de înapiere, şefii Centrelor informative se consultau şi cu comandanţii pichetelor de grăniceri. Pentru orice eventualitate, agenţilor informatori cercetaşi li se mai încredinţa şi o parolă de care trebuiau să facă uz în momentul trecerii sau întoarcerii, în cazul că erau surprinşi de vreo patrulă de a noastră (parola era cunoscută şi de elementele grănicereşti din zona respectivă). Dacă agentul informator era de prin împrejurimi şi cunoştea bine locurile i se permitea să hotărască el singur pe unde urma să treacă. Bineînţeles, că şi în acest caz se luau aceleaşi măsuri de anunţare a organelor grănicereşti. Pentru a se preîntîmpina deconspirarea acţiunii întreprinse, locul precis pe unde se efectua infiltrarea nu se anunţa decît cu puţin timp înainte de schimbarea elementelor de pază şi a patrulelor. Agentul informator în aceste situaţii nu trebuia, în nici un caz, cunoscut de alte persoane în

afara ofiţerului sau angajatului ce-l avea în legătură. La începutul activităţii Serviciului Secret şi chiar mulţi ani după aceia, unele operaţiuni de infiltrare peste frontiere erau conduse direct de către unele cadre cu munci de răspundere din Centrala acestui aparat. Astfel, de asemenea operaţiuni s-a ocupat ani de zile Gheorghe Comşa, fost locţiitor şef de secţie în Serviciul Secret, Nichy Ştefănescu, director şi chiar Moruzov personal.

Alexandru Mojaischy, fost agent al Serviciului Secret, referindu-se la acest aspect, într-o declaraţie a sa arăta că „Moruzov a colaborat cu P. pentru infiltrări de informatori pe teritoriu"[21]) unui stat vecin (B. este agentul „Doctorul" fost reprezentant al Inteligence Service-ului în România şi recrutat de Serviciul Secret, despre care am vorbit în capitolul „agentura internă" publicat în volumul nr. 5 de „Studii şi Documente"-n.n.).

Agenţii informatori cercetaşi (ştafetă) trecuţi peste frontiere, în cea mai mare parte au reuşit să-şi ducă la îndeplinire misiunile ce le-au fost încredinţate. S-au mai înregistrat însă şi unele eşecuri. Au fost infortori care căzînd în mîna părţii „celeilalte" au acceptat să facă un joc dublu, iar alţii „nu s-au mai întors fiind capturaţi, închişi şi condamnaţi la moarte"[22]).

În anul 1939, referindu-se la greutăţile ce se întîmpinau în această direcţie, Moruzov îi raporta generalului Ilcuşu, fost ministru al Apărării Naţionale între 23 septembrie 1939 şi 5 iulie 1940, care cerea să se intensifice acţiunea de trimitere a unor agenţi în ţările vecine, că în ultimul timp „mai toate încercările făcute de a trimite agenţi în zona de frontieră (A.-n.n.) au dat greş. Agenţii ştiu că merg la o moarte sigură". A. „suprimă orice persoană străină pe care o prind în zona lor de frontieră"[23]).

Cu toate acestea însă, Serviciul Secret, prin Centrele informative de care dispunea, a continuat să-şi infiltrezee în continuare o serie de agenţi informatori (ştafetă) peste hotare. După anul 1940 şi pînă în 1944, o atenţie deosebită s-a acordat infiltrării unor astfel de informatori pe teritoriul Ardealului de Nord, cedat Ungariei hortyste, prin odiosul Dictat de la Viena din august 1940.

Agenţii cercetaşi (ştafetă) odată ajunşi pe teritoriul statului unde trebuiau să activeze, mai întîi, căutau să se documenteze asupra posibilităţilor de informare. Treceau apoi la culegerea de date prin observare directă (care constituia metoda de bază), prin ascultarea discuţiilor purtate de către diferiţi militari sau persoane civile în localuri publice, în mijloace de transport, sau prin discuţii abil purtate (exploatare în orb) cu o serie de cetăţeni cu care veneau în contact.

Ei trebuiau să culeagă datele şi ştirile pentru care fuseră trimişi într-un timp cît mai scurt, astfel ca în ziua fixată, încă de la plecare,

---

[21]) Arhiva C.S.S., dosar F.A. nr. 20 954, vol. 21, fila 158 (verso).
[22]) Arhiva C.S.S., disar F.A. nr. 20 954, vol. 21, fila 137 (verso).
[23]) Biblioteca C.S.S., „Spionajul", de lt. col. Căpuşe E., fila 60.

să se poată reîntoarce cu misiunea îndeplinită. De regulă informațiile culese, dacă între timp nu avuseseră la dispoziție alte mijloace pentru a le transmite, le memorau, le notau în mod codificat, sau le înregistrau pe peliculă dacă dispuneau de un asemenea aparat etc. Se recomanda însă agenților pe cît era posibil, ca informațiile culese să fie memorate, să se evite însemnările deoarece în caz de „cădere" acestea constituiau cele mai zdrobitoare piese probatorii.

Imediat după întoarcere, agenții erau introduși într-un așa numit „interogatoriu". De obicei, erau lăsați să-și depăne singuri într-o dare de seamă „întreaga lor călătorie de la despărțirea de pe frontieră de ofițerul (agentul-n.n.) informator și pînă la trecerea înapoi" [24]).

În darea de seamă amintită agentul trebuia să precizeze toate observațiile în legătură cu trecerea, descriind zona de frontieră, patrulările grănicerilor, greutățile întîmpinate pînă la ajungerea la prima stație etc." [25]).

Prin această descriere se urmărea să se stabilească sinceritatea informatorului sau eventualele contraziceri în cele relatate.

Informatorul era obligat apoi să arate în această dare de seamă modul cum a decurs „călătoria pe calea ferată, autobuze sau alte mijloace de transport. Dacă s-a făcut control militar în tren, cum a procedat... garnizoanele fixate... cu ce tren a ajuns acolo, la ce oră, cîte zile sau ore a stat... și ce informații a cules etc." [26]).

La această lucrare se anexau și eventualele documente culese pe timpul desfășurării misiunii. Darea de seamă împreună cu documentele amintite, erau apoi studiate de către ofițerul care-l trimisese în misiune. Cu această ocazie i se cerea informatorului să mai dea, dacă era cazul, unele lămuriri asupra unor aspecte sesizate, sau să completeze unele informații. În situația cînd informatorul se dovedea nesincer, se trecea imediat la arestarea și cercetarea sa. Agenții informatori cercetași (ștafetă) după analiza activității desfășurate în misiunea primită, în raport de valoarea materialului cules, erau remunerați. Unii dintre ei, care se dovediseră mai destoinici erau folosiți în continuare în aceiași calitate. O parte dintre agenții cercetași mai erau folosiți și în calitate de curieri în vederea luării legăturii (de mai mică importanță bineînțeles) cu unii informatori sedentari ce acționau în țara avută în atenție.

Centrele informative ale Serviciului Secret, așa după cum mai aminteam, în afara informatorilor cercetași (ștafetă) mai foloseau în culegerea de informații externe și agenții informatori observatori cu misiuni speciale. Aceștia, aveau însă o arie informativă restrînsă. Ei culegeau informații numai din zona de frontieră. Această categorie de informatori era formată din cetățeni români, care-și aveau domiciliul pe lîngă frontiere, în interiorul țării noastre și dintre cetățeni ai statelor vecine re-

---

[24]) Biblioteca C.S.S., „Spionajul", de lt. col. Căpușe E., fila 60.
[25]) Ibidem, fila 61.
[26]) Idem.

crutaţi de Serviciul Secret, care domiciliau de partea „cealaltă" a graniţei. Şi unii şi alţi furnizau informaţii despre anumite măsuri ce se întreprindeau în jurul hotarelor noastre, de către ţările limitrofe. Aceştia mai aveau de asemenea în atenţie şi descoperirea persoanelor străine de zona de frontieră, bănuite că s-ar afla în slujba unor servicii de informaţii adverse.

Într-o măsură mai mică, Centrele informative au mai folosit şi alte categorii de informatori despre care am mai amintit.

Rezidenţele informative create în diferite ţări şi Centrale informative organizate în interior, erau subordonate celor trei compartimente denumite „Fronturi" (Sud, West, şi Est) *) ce compuneau Secţia informaţii externe a Serviciului Secret. În cadrul fiecărui „front" exista cîte un „serviciu de agentură", care dirija activitatea de culegere a datelor şi ştirilor atît de către reţeaua informativă a „rezidenţelor" cît şi cea a „Centralelor".

Serviciile de agentură din cadrul „fronturilor" nu se preocupau numai de conducerea acestor subdiviziuni, ci desfăşurau şi ele o activitate informativă proprie, dispunînd atît de informatori sedentari (cetăţeni ai statelor străine), cît şi de informatori cercetaşi sau alte categorii, cu care lucrau direct.

Şi în sfîrşit, de culegerea informaţiilor din exterior, în afara compartimentelor amintite se mai ocupa însăşi conducerea Serviciului Secret.

Aceasta dispunea şi ea de informatori proprii sedentari sau mobili. Legat de acest aspect, Gheorghe Şerbu, fost curier de legătură al conducerii Serviciului Secret cu aceşti informatori arăta: „La Praga am plătit de cîteva ori sume care au variat între 10—30 mii coroane cehe unei persoane al cărui nume nu-l ştiam, dar pe care îl văzusem odată cu domnul Moruzov".

...„În Elveţia am plătit de vreo trei ani încoace mai multor agenţi sume care au variat între 30—50 mii franci elveţieni".

...„La Roma... am plătit în trei sau patru rînduri sume între 100 şi 300 mii lire italiene la două persoane diferite".

...„La Paris, numărul agenţilor a fost mult mai mare decît în alte ţări...", iar „la Londra — precizează Gheorghe Şerbu în continuare — predam lunar la doi agenţi numai prin iniţiale sau prin numere: G.G.; Nr. 7 etc., sume... ajungînd la 1 000 şi 1 500 lire sterline lunar de fiecare" [27]).

Anumiţi agenţi informatori (sedentari) de mare valoare, nu erau cunoscuţi însă de curierul de legătură. Aceştia, aşa după cum arăta Gheorghe Şerbu, se întîlneau numai cu Moruzov şi erau remuneraţi pentru serviciile aduse tot numai de el.

Preocuparea permanentă a conducerii Serviciului Secret pentru întărirea şi dezvoltarea agenturii sale externe, este reliefată şi de colonelul

---

*) Structura organizatorică a acestora a fost publicată în volumul de „Studii şi Documente" nr. 2.

[27]) Arhiva C.S.S., dosar F.A. nr. 20 954, vol. 13, fila 332, (faţă şi verso).

Gheorghe Petrescu, care în anii 1938—1939 deținea funcția de ajutor militar al lui Moruzov. Într-un memoriu al său de mai tîrziu acesta arăta că „în anul 1933... Moruzov își propusese în timpul verii să plece la Viena, pentru ca, prin legăturile numeroase pe care le avea acolo, să consolideze un centru secret de informații... În primele două zile după sosirea noastră, la 3 iulie 1933, Moruzov a luat contact și am asistat și eu, cu mai mulți ofițeri superiori din armata austriacă, cu legături foarte strînse" [28]), în una din țările ce interesa Serviciul Secret. Cu această ocazie colonelul Gh. Petrescu, precizează că s-au stabilit și perfectat „toate condițiile de activitate și colaborare" [29]).

Colonelul Gheorghe Baloșin, fost ofițer în Secția a II-a a Marelui Stat Major, care într-o perioadă a lucrat și în Serviciul Secret, arata că prin anii 1937—1938, Moruzov „își manifesta mulțumirea pentru faptul cum funcționau legăturile informative (în unele țări avute în atenție-n.n.) unde spunea că are oamenii lui în cele mai înalte instituții, bineînțeles fără a da detalii" [30]). Tot referitor la această categorie de informatori, colonelul Ilie Crețulescu, fost șef al Secției a II-a preciza că într-un stat amic șeful Serviciului secret „a întreprins și o altă activitate (adică informativă-n.n.) pe cont propriu" [31]), în afară de cea oficială.

Conducerea Serviciului Secret în activitatea informativă desfășurată peste hotare, n-a dispus însă numai de agenți informatori sedentari propri, ci așa după cum mai aminteam s-a mai folosit și de o serie de agenți informatori mobili — cetățeni români — cu largi posibilități de culegere a informațiilor din afară. Astfel, printre mulți alții în anul 1937 a recrutat și pe numitul „K", fost administrator delegat și director al unei societăți ce se ocupa cu reprezentanțe aviatice și de armament. Acestuia i s-a dat numele conspirativ „Doctorul K".

„Începînd din sus-zisul an-arăta „Doctorul K" — din cauza importanței reprezentanțelor, precum și prin faptul că această ocupație îmi prilejuia observarea și documentarea asupra chestiunilor de ordin aviatic, în special și în general militar, cum era natural, s-a aflat acest lucru atrăgînd atenția forurilor militare respective și ca o consecință am fost chemat și rugat ca în interesul țării noastre, a-mi pune serviciile la dispoziție. De atunci... informații de ordin tehnic și militar ce puteam avea, grație legăturilor cu diverse firme din străinătate, informații ce uneori erau bazate pe desenuri, planuri etc., cu acestea împreună le înminam lui Moruziv" [32]).

Un alt informator mobil de aceiași valoare a fost și numitul „A.L.", care mai lucrase cu organele informative ale armatei și pe timpul primului război mondial.

---

[28]) Ibidem, vol. 21, filele 18—19.
[29]) Idem.
[30]) Ibidem, vol. 21, fila 88 .verso)
[31]) Ibidem, vol. 21, fila 68.
[32]) Arhiva C.S.S., dosar F.A. nr. 20 954, vol. 21, fila 91 (verso).

...„Cînd plecam în străinătate în interes de afaceri — preciza „A.L." într-o declaraţie a sa dată mai tîrziu — Moruzov îmi dădea însărcinări de a-l informa de starea lucrurilor din acele ţări. În limita posibilităţilor îl serveam, servind o cauză a patriei. În iulie 1933 m-a trimis în mod special să-i fac o legătură cu un anume Hans Helling, care domicilia la Regensburg"[33]) în Germania. Hans Helling era o veche cunoştinţă a lui Moruzov. Se cunoscuseră în perioada primului război mondial cînd Moruzov era şef al Serviciului Special de Siguranţă al Deltei Dunării, iar Helling ajutor al şefului Serviciului Informativ german pe frontul din nordul Dobrogei. Se pare că după această dată Moruzov l-a folosit pe Helling ca informator al său, deoarece în anii care au urmat Serviciul Secret a intrat în posesia unor informaţii valoroase ce se refereau la: acţiunea germană în România, organizarea în detaliu a serviciilor informative şi de poliţie germane etc., informaţii care nu puteau fi procurate decît de o persoană cu largi posibilităţi de pătrundere.

Datele precise obţinute de Serviciul Secret în ce priveşte „Programul pentru România" iniţiat în anul 1934 de către căpeteniile naziste în frunte cu Rosenberg, Hess, Himmler şi Heydrik, nu puteau fi culese decît de un informator strecurat sau cu acces la astfel de documente. Un asemenea informator nu putea fi decît un salariat al Serviciilor informative germane, şi încă unul cu multă trecere. Sigur, datorită misterului în care era învăluită fiecare acţiune întreprinsă de către Serviciul Secret, cît şi altor cauze (arhiva personală a lui Moruzov a fost distrusă complet cu cîteva ore înainte de a fi arestat), nu se poate afirma cu precizie că Helling ar fi fost acela. Dar cum, el e singurul ofiţer din Serviciile informative germane cunoscut de noi astăzi că era în legătură cu şeful Serviciului Secret român, ipoteza nu este exclusă. Mai mult, în sprijinul acestei ipoteze vin şi alte indicii. De pildă, după contactul realizat de informatorul Serviciului Secret „A.L.", cu Helling, acesta din urmă în anul 1934 „a fost de cîteva ori la Bucureşti şi a avut întrevederi cu Moruzov"[34]).

Dacă avem în vedere îndrăsneala cu care acţiona Moruzov în această direcţie (un exemplu edificator poate fi în acest sens şi modul cum a recrutat ofiţerii austrieci de care am amintit), ne întăreşte şi mai mult convingerea că Hans Helling, ofiţer al Abwehrului, a lucrat pentru Serviciul Secret de Informaţii Român. De altfel Serviciul Secret a mai avut informatori şi în alte servicii de informaţi străine, cum ar fi de pildă cel englez, italian etc., despre care vom vorbi mai pe larg într-o lucrare viitoare. Şi un ultim fapt care vine să completeze această supoziţie, este venirea precipitată a lui Helling în România, imediat după arestarea fostului şef al Serviciului Secret de către guvernul antonesciano-legionar, în septembrie 1940. El venise sub pretextul controlării rezidenţelor Abwehrului, existente în România şi a locuit în lunile sep-

---

[33]) I b i d e m, fila 181.
[34]) Arhiva C.S.S., dosar F.A. nr. 20 954, vol. 21, fila 181.

tembrie, octombrie la București iar în „noiembrie-decembrie la Ploiești" [35]). După asasinarea lui Moruzov de către legionari, nu la mult timp Helling se îmbolnăvește „de nervi", înebunește. Probabil, se temea că anumite documente ale lui Moruzov au căzut în mîna legionarilor, iar din ele ar rezulta și colaborarea sa cu Serviciul Secret de Informații Român. Se pare însă că teama i-a fost nejustificată, deoarece așa după cum mai aminteam, Moruzov avusese grijă să distrugă o serie de documente, printre care fără îndoială și pe cele ce se refereau la agenții săi personali.

În afara acestei categorii de informatori mobili care aveau sarcini permanente, fiind numiți datorită acestui fapt și „informatori mobili permanenți", conducerea Serviciului Secret mai folosea în culegerea de informații de peste hotare și o serie de alți cetățeni români ce se deplasau ocazional în diferite țări. Aceștia, deși nu erau recrutați după toate preceptele meseriei, erau denumiți simbolic „informatori mobili ocazionali". În adevărata accepțiune a cuvîntului aceștia nu erau informatori, ci persoane care, în unele ocazii, la cerere sau din propria lor inițiativă, culegeau și predau Serviciului Secret o serie de informații. Exploatarea acestei categorii de persoane se făcea însă pe scară largă, de la persoane cu profesii și poziții sociale modeste, pînă la persoane care dețineau chiar unele funcții de răspundere în stat. În toate cazurile însă se apela la simțămintele lor patriotice. De pildă, în anul 1936 Serviciul Secret urmărea să afle poziția cercurilor politice italiene față de țara noastră, ca urmare a atitudinii hotărîte luate de guvernul român împotriva atacării Etiopiei de către Italia fascistă. În acest scop prin intermediul generalului Uică, fost ministru al Apărării Naționale, Serviciul Secret a cerut numitului N. Theodorian, personagiu cu multe relații în lumea personalităților politice din afară, să se deplaseze în această țară, precum și în altele.

„Am fost trimis de mai multe ori în Franța, Italia și Germania în timpul unei sesiuni a Ligii Națiunilor — relatează N. Theodorian referindu-se la acest aspect —. Prin Murat-Pașa — ministrul Egiptului la Bruxelles — care era bun prieten cu Ducici, fostul ministru al Jugoslaviei la București — continuă el — am aflat că Jugoslavia este pe punctul să se înțeleagă cu Italia" [36]). N. Theodorian a mai comunicat de asemenea ,în urma vizitelor amintite, că autoritățile fasciste caută să imprime în rîndul populației italiene o psihoză potrivnică statului nostru.

Ceva mai tîrziu, Serviciul Secret apelează în acest sens chiar la generalul Aldea, care în luna ianuarie1940, trebuia să se deplaseze în Franța, într-o problemă personală.

„Cu această ocazie — relatează generalul Aldea — Moruzov a fost foarte discret. Mi-a cerut numai să-i fac cunoscute impresiile cu care veneam din Franța care se găsea în război. I-am împărtășit părerea, că

---

[35]) I d e m.
[36]) Arhiva C.S.S., dosar F.A. nr. 20 954, vil. 13, f.f., 361—362.

din lipsă de disciplină a armatei şi din cauza curentelor sociale... Franţa va fi înfrîntă. Moruzov a rămas impresionat, s-a arătat îngrijorat pentru viitorul ei"[37]). Moruzov era un vechi simpatizant al Franţei şi Angliei, în special al Franţei, în care vedea, ţara latină cea mai apropiată de România. Ca om al informaţiilor, el îşi dădea însă seama de calea spre care se îndreptau evenimentele în acele zile. Acestea, de altfel, cu toate convingerile sale filo-franco-engleze, l-au determinat în toamna anului 1939, după căderea Poloniei, să tatoneze şi apoi chiar să realizeze o colaborare informativă cu Abwehrul german pe tema schimbului de informaţii asupra marii noastre vecine de la răsărit*). Şeful Serviciului Secret Român, în „expozeul" trimis în acest sens amiralului Kanaris, şeful Abwehrului, căuta să semene neîncrederea nemţilor în loialitatea U.R.S.S. faţă de Pactul de neagresiune ruso-german încheiat la data de 23 august 1939. Serviciul Secret de Informaţii Român, încerca o diversiune. El considera înţelegerea survenită între cele două ţări, ca un mare pericol pentru România şi de aceea căuta să o torpileze.

La generalul Aldea s-a mai apelat şi cu alte ocazii cînd s-a deplasat în afară, în interes de serviciu sau personal. Şi nu numai la el, ci pentru culegerea unor date şi informaţii din diferite ţări, s-a apelat şi la alte persoane de aceiaşi talie. S-a apelat de pildă, la fostul ministru plenipotenţiar Davidescu, la Gafencu şi alţii. Aceasta era o practică în cadrul Serviciului Secret. Dealtfel, îndeplinirea unei astfel de însărcinări ocazionale era considerată, aşa după cum aminteam, o îndatorire patriotică şi tratată ca atare, atît de către conducerea Serviciului Secret cît şi de către persoana la care se apela. De aceea, în astfel de ocazii se răspundea cu atita promptitudine. Culegerea unor asemenea informaţii (ce interesau apărarea ţării) nu era socotită de nimeni un lucru înjositor.

Conducerea Serviciului Secret în activitatea informativă externă s-a mai folosit şi de „unele cadre din corpul consular, legaţii, misiuni economice, culturale etc."[38]). Ca urmare a acestor multiple măsuri luate în organizarea „lucrului informativ" în preajma anilor 1939—1940, Serviciul Secret a ajuns să fie cotat ca unul dintre organele informative române cele mai active. El obţinuse unele rezultate de prestigiu, care după cum era şi normal i-au atras aprecierile guvernanţilor burghezi şi a unor conducători militari ai timpului.

„După posibilităţile care existau — arăta generalul Ilcuşu — fost ministru al Apărării Naţionale (Serviciul Secret-n.n.) era bine informat. În unele chestiuni descoperirile sale au impresionat"[39]). Şi pentru a-şi fundamenta aprecierile, generalul Ilcuşu, arăta că în anul 1939—1940 Serviciul Secret descoperise o „acţiune maghiară de sabotaj (iniţiată de

---

[37]) Ibidem, vol. 21, fila 148.

*) Despre acest aspect vom trata mai amănunţit într-una din lucrările noastre viitoare.

[38]) Arhiva C.S.S., dosar F.A. nr. 17 474, vol. 1, fila 21 (verso).

[39]) Arhiva C.S.S., dosar F.A. nr. 20 964, vol. 21, fila 135.

spionajul hortyst-n.n.) în care Serviciul Secret lucrase cu atîta pricepere încît aflase și „locul unde se găsea ascunsă în biblioteca episcopului catolic din Oradea dinamita“ [40]). Totodată reușise să stabilească cu precizie „toată vasta întindere a rețelei conspiratoare“, [41]), amintite mai sus. În alt exemplu, generalul Ilcușu arăta că „Moruzov a reușit să aibe agenți chiar printre personalul englezilor de pe șlepurile“ ce navigau pe Dunăre, cu ajutorul cărora în anul 1939, s-a preîntîmpinat intențiile spionajului englez de a bloca circulația pe fluviu. În septembrie 1939, datorită noilor evenimente intervenite în Europa, statul român se declarase neutru față de părțile beligerante. Găsindu-se într-o situație dificilă, România căuta să evite un conflict cu Germania *). Așa se explică măsurile luate față de intențiile spionajului englez.

Serviciul Secret avea mari posibilități — relatează și generalul Aldea, fost subsecretar de stat la Ministerul Apărării Naționale, din luna mai 1939 pînă în toamna aceluiași an. Putea culege informațiuni din țară și de peste hotare. Rețeaua de agenți era bine alcătuită“ [42]).

Acest aparat, pe lîngă unele servicii reale aduse țării în acele vremuri, a servit desigur, cu toată credința și interesele de clasă ale burghezo-moșierimii române. Astfel, cu cîțiva ani în urmă mai precis în 1937, a descoperit prin agentura sa externă că avioanele vechi românești vîndute unui „reprezentant“ al guvernului mexican, inițial nu erau destinate Mexicului, ci își luau drumul către „brigăzile internaționale bolșevice din războiul civil“ [43]) din Spania. Pînă la acea dată guvernul român mai permisese tranzitul prin România a unei cantități însemnate de armament către guvernul republican spaniol.

Serviciul Secret în cazul de mai sus a informat guvernul Tătărăscu, care a decis sistarea afacerii și arestarea „reprezentantului“, un anume Dorman, fost colonel în armata rusă. Cum Dorman mai inițiase astfel de acțiuni și pe teritoriul Germaniei, Serviciul Secret a pus în temă și Abwehrul (Serviciul de informații al armatei germane) asupra acestui fapt. Cînd era vorba de urmărirea comuniștilor, guvernanții burghezi ai României din acele timpuri își dădeau mîna cu cele mai reacționare forțe.

„Moruzov este cel care a oprit astfel participarea României la înarmarea comuniștilor spanioli“ [44]) arată, referindu-se la acest caz Eugen Titeanu, fost politician burghez care a deținut o serie de demnități în guvernele anterioare anului 1940. Sigur, declarația lui Eugen Titeanu, care a fost dată în fața anchetatorilor antonesciano-legionari, urmărea și ușurarea întrucîtva a situației fostului șef al Serviciului Secret ce se afla în beciurile acestora, situație care pînă la urmă, așa după cum este cunoscut s-a sfîrșit în mod tragic. Moruzov a plătit cu viața măsurile

---

[40]) I d e m,
[41]) I d e m,
*) Istoria poporului român, ed. 1970, pag. 376.
[42]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 20 954 vol. 21 fila 147.
[43]) Arhiva C.S.S., dosar F.A. nr. 20 954, vol. 21, fila 140.
[44]) I d e m.

represive luate în decursul anilor de către Serviciul Secret împotriva organizației teroriste legionare. Aceasta nu înseamnă că măsurile anticomuniste amintite nu erau reale. Serviciul Secret în general ca organism informativ al statului burghez, și șeful acestui aparat au acționat întotdeauna în conformitate cu interesele clasei burgheze ce se afla la cîrma statului, indiferent că în unele situații era vorba de apărarea independenței țării (în limitele de atunci), sau de slujirea unor interese de clasă, așa cum s-au petrecut lucrurile în cazul descris mai sus.

Dacă vara anului 1940 constituie punctul de vîrf la care ajunsese dezvoltarea agenturii externe a Serviciului Secret, precum și a aparatului care conducea această agentură, toamna aceluiași an constituie prăbușirea acestui edificiu. Odată cu arestarea lui Moruzov și îndepărtarea de către autoritățile antonesciano-legionare a unora dintre salariații acestui aparat, „cei mai importanți informatori... dispar și ei. Serviciul Secret rămîne doar cu informatori de mîna a doua“ [45]). Moruzov și alți angajați ai acestui aparat cu toată ancheta făcută de către legionari, n-au divulgat aproape nici unul din informatorii externi. Anchetatorii legionari au urmărit îndeosebi să descopere agentura externă care acționase împotriva Italiei fasciste și a Germaniei naziste. Datorită sistemului excesiv de conspirare imprimat de Moruzov în activitatea Serviciului Secret, cea mai mare parte a acestei agenturi a rămas nedescoperită.

Noua conducere a Serviciului Secret (denumit din luna noiembrie 1940, Serviciul Special de Informații), a fost nevoită să înceapă acțiunea aproape de la capăt. Ea a utilizat aceleași categorii de informatori, despre care am mai amintit. Aria de desfășurare a acestora era însă mult mai redusă decît în trecut. Secția informații externe a Serviciului Special de Informații (așa cum se numea de acum Serviciul Secret), și-a îndreptat eforturile principale spre satisfacerea cerințelor guvernului dictatorial fascist al generalului Ion Antonescu, care cerea culegerea de date și informații în special cu caracter militar. Imediat după începerea războiului nefast antisovietic, în cadrul secției amintite a luat ființă un nou compartiment denumit „eșalonul operativ“. Acesta era format din aparatul informativ al „Frontului de est“ și din personal auxiliar. La dispoziția acestuia au mai fost puse și cele trei centre informative (nr. 1, 2 și 3) ce activau pe frontiera de est. Acest aparat trebuia să procure prin agentura de care dispunea informații cu caracter operațional. Eșalonul operativ a fost condus la început de însuși Eugen Cristescu, noul șef al Serviciului Special de Informații, iar apoi de către colonelul Lisievici Ion, șeful secției informații externe. Nu după mult timp pentru sprijinirea „eșalonului operativ“, s-a mai înființat un „eșalon mobil“ denumit eșalonul „Vulturul“, care trebuia să culeagă informații de „adîncime“, adică de peste linia frontului. Cu timpul acesta și-a extins activitatea și în zona de operațiuni. Aceste eșaloane au folosit pe scară largă

---

[45]) Arhiva C.S.S., dosar F.A. nr. 17474, vol. 1, fila 41 (verso).

la început informatorii cercetaşi ce erau trecuţi peste linia frontului prin diferite mijloace : paraşutare, strecurarea în mod clandestin prin linia de operaţiuni etc., iar în a doua parte a războiului, agenţii informatori de rezervă. De menţionat atenţia deosebită ce se acorda pregătirii acestora.

În ce priveşte celelalte compartimente ale Secţiei informaţiei externe (Frontul de vest şi Frontul de sud) desfăşurau o activitate limitată. Ea era îndreptată mai mult spre urmărirea legionarilor fugiţi în afară (adversari întru putere ai generalului dictator), infiltrări şi recrutării de informatori în Ardealul de Nord. Eugen Cristescu, omul de încredere al generalului Ion Antonescu şi al guvernului fascist condus de acesta, ca şef al Serviciului Special de Informaţii, dirija activitatea acestui aparat mai mult spre urmărirea şi reprimarea feroce a activităţii comuniste şi muncitoreşti. Cristescu era mai puţin interesat în organizarea unei activităţi informative temeinice pe teritoriul Germaniei naziste şi Ungariei hortyste. Ba mai mult, în vara anului 1944, cînd şi-a dat seama că înfrîngerea Germaniei hitleriste este iminentă, a admis ca unii din subalternii săi să transmită liste cu informatorii externi spionajului englez. Datorită acestui fapt, actul istoric de la 23 August 1944, cînd armata română, la chemarea Partidului Comunist, a întors armele împotriva Germaniei naziste, a găsit Serviciul Special de Informaţii puţin pregătit în această direcţie. El dispunea de o slabă agentură externă în ţările amintite. Prin măsurile luate însă defecţiunea a fost întrucîtva diminuată, dar nu lichidată în totalitate. Cu toate acestea, nu după mult timp, aparatul informativ extern al Serviciului Secret, a reuşit să-şi aducă şi el o modestă contribuţie, prin informaţiile furnizate, la victoriile obţinute de trupele române pe frontul antihitlerist.

*
* *

Din studiul întreprins asupra agenturii externe a Serviciului Secret şi apoi a Serviciului Special de Informaţii, precum şi a altor mijloace folosite de către acest aparat, în activitatea informativă peste hotare, s-au desprins cîteva aspecte demne de reţinut. Astfel, după părerea noastră suscită interes modul de creare a rezidenţilor informative în afară (două sau mai multe în aceiaşi ţară, fără a avea cunoştinţă una de alta) ; sistemul de acoperire diversificat al rezidenţilor (ca reprezentanţi ai unor organe de presă, intrprinderi de transport, economice etc.,), folosirea în acest sens şi a acoperirilor diplomatice, dar nu ca o metodă unică ; folosirea ca rezidenţi a unor cetăţeni ai statelor străine (foşti informatori sedentari) care dovediseră sinceritate şi devotament faţă de Serviciul Secret. Legat de această ultimă categorie de rezidenţi, prezintă interes modul de recrutare al lor : aducerea în ţară sub un pretext oarecare pentru a li se încredinţa misiunea, sau dacă aceasta nu era posibilă, aducerea în ţară pe parcursul colaborării.

Inteligibil ni se pare și sistemul de recrutare al agenților informatori sedentari ce erau dați în legătura rezidenților. Prin studierea și recrutarea lor de către alte persoane, în caz de eșuarea unei recrutări era expus riscului numai agentul recrutor nu și alte persoane ca în cazul cînd rezidentul ar fi fost îndrituit să efectueze recrutări.

Importanță prezintă de asemeni și modul de lucru al „Centrelor informative (al doilea sistem de subunități întrebuințat de Serviciul Secret în activitatea informativă externă). Din activitatea acestora se reține grija ce se acorda alegerii viitorilor agenți informatori cercetași (ștafetă) care trebuiau să întrunească o serie de calități : oameni abili, inteligenți, bine pregătiți profesional și cultural, curajoși, cunoscători ai limbii statului unde urmau a fi trimiși etc. Apoi atenția ce se acorda instruirii lor, din toate punctele de vedere, încît să devină apți, să ducă la îndeplinire misiunile ce li se încredințau.

Învățăminte se pot trage și din modul de lucru al organelor imediat superioare „rezidențelor" și „Centrelor informative", respectiv „Fronturile" din cadrul Secției informații care, pe lîngă activitatea de coordonare a compartimentelor amintite, dispuneau și de informatori proprii, atît peste hotare (informatori sedentari) cît și în interior (informatori cercetași). Sau din activitatea ce o desfășura în acest sens conducerea Serviciului Secret. Datorită acestui sistem de lucru, pe plan extern, într-o țară, existau concomitent una sau două linii informative conduse prin rezidențe ; una sau mai multe conduse de către organele superioare rezidenților (Frontul și conducerea Secției informații) ; una sau mai multe linii organizate și conduse direct de către conducerea Serviciului Secret.

Acestora li se mai adăugau liniile organizate și conduse prin „Centrele informative", precum și liniile create cu ajutorul informatorilor mobili (permanenți și ocazionali) și cele realizate prin folosirea unor angajați ai corpului diplomatic etc.

După cum se vede, Serviciul Secret n-a scăpat din atenție nici un mijloc prin care se putea intra în posesia unor date și știri din afara granițelor. El a folosit o gamă largă de căi și mijloace, a folosit tot ceea ce, în acele vremuri, situația internă și externă permitea.

Va urma :

c). Conspirarea agenților informatori, sistemele de legătură și remunerare a acestora.

Cu privire la organizarea activităţii de căutare a informaţiilor în cadrul vechiului aparat de stat

(Partea a II-a)

Maior HORIA BRESTOIU
cercetător ştiinţific principal

În prima parte a materialului *) ne-am referit la unele aspecte ale modului de lucru al aparatului burghez de ordine şi informaţii din România privind organizarea procesului de căutare a informaţiilor. Am prezentat în mod sintetic şi pe cît posibil concluziv ideile de fundamentare a căutării informaţiilor în contextul activităţii acestui aparat, modul în care ele au apărut şi s-au dezvoltat, necesităţile care au impus căutarea ca sistem practic, analizînd totodată unele din principalele documente cu caracter de directivă informativă emise pînă în anul 1942.

În prezentul material vom analiza în continuare principalele aspecte de ordin metodologic şi practic pe care le-a cunoscut căutarea informaţiilor ca sistem de lucru al fostului aparat burghez de ordine şi informaţii din România, oprindu-ne asupra unora dintre documentele mai caracteristice, care conţin idei demne de relevat.

*
* *

Cum se prezintă aşa dar evoluţia căutării informaţiilor după anul 1942, care era tehnica de lucru şi problematica folosită, şi cum se răsfringea ea în cimpul aplicativ ?

Vom începe prin a reaminti faptul subliniat anterior, că unele din planurile generale de informaţiuni şi de căutare a informaţiilor pe care le-am analizat, pe lingă părţile lor meritorii, marcau şi serioase limite, îndeosebi prin aceea că tratau stereotip şi de cele mai multe ori

---

*) Publicată în vol. 5 de „Studii şi Documente".

la modul general, obiectivele către care trebuia orientată activitatea de căutare a informațiilor. Am semnalat însă și prezența unor elemente de analiză precum și a unor idei cu substanță concretă din unele documente, ceea ce conferea un conținut interesant anumitor laturi ale procesului de căutare a informațiilor.

Este neîndoios că aplicarea sistemului căutării informațiilor a devenit cu timpul o preocupare generală a aparatului burghez de ordine și informații. Pe măsura acumulării unei anumite experiențe în acest domeniu, el s-a transformat de fapt într-un mod curent de lucru, însumînd, de la etapă la etapă, noi elemente de ordin evolutiv.

În perioada pe care o analizăm (1942—1944), se remarcă mai multe preocupări de îmbunătățire a concepției și metodologiei procesului de căutare, pe care vom încerca să le surprindem în componentele lor mai esențiale. De la început, ne apare ca evidentă o înțelegere mai limpede a scopului și rolului activității de căutare în ansamblul ei. Dealtfel, emiterea de către organele centrale a unor planuri generale de informațiuni cu rol de directivă, devine o practică anuală. Prin aceasta, coordonarea activității de căutare, pe ansamblul aparatului, capătă un caracter mai organizat, acesta orientîndu-și activitatea pe direcțiile cele mai esențiale, considerate desigur din punctul de vedere al intereselor siguranței generale a statului burghezo-moșieresc. În același timp se crează, pentru forurile de conducere, posibilități sporite de analiză a fenomenelor operative în întreaga lor desfășurare pe țară, putîndu-se concluziona în mod mai fundamentat tendințele lor de evoluție în vederea elaborării directivelor necesare.

Înțelegerea oportunității aplicării acestui sistem de lucru a fost dealtfel posibilă în condițiile în care înșăși directivele centrale erau redate mai complet, pe baza unei anumite problematici.

În locul enumerărilor stereotipe, prezente în etapa anterioară, se fac pași spre elemente de analiză cu un conținut mai complet, de natură a îndruma aparatul spre acele laturi ale procesului de căutare care se impuneau în mod mai stringent.

Așa cum va rezulta din cele ce urmează, prezența în planurile generale a unor elemente de lucru mai precise, pe lîngă faptul că asigura acestor documente o valoare practică sporită, determina și la aparatul subordonat preocupări de analiză mai temeinică a sarcinilor proprii, materializate în întocmirea și aplicarea unor planuri de căutare care îmbinau directiva centrală cu specificul local, dînd un curs mai unitar activității de căutare. Pentru a demonstra aceasta, ne vom referi la unul din planurile de căutare pentru anul 1942, întocmit de către un birou de siguranță din țară [1]). Planul stabilea de la început sfera exactă a problemelor care trebuiau să formeze obiectul urmăririi informative, respectiv a procesului de căutare, în baza directivelor planului general de informațiuni. Deci, de la o activitate dispersată, se ajunge la o deter-

[1]) Dosar fond documentar M.A.I., perioada 1931—1946, fila 340.

minare precisă a principalelor obiective de lucru. Determinarea problemelor reprezenta un perseverent pas înainte impus de obligațiile prevăzute în planul general.

Așa cum subliniam, aspectul nou consta și în aceea că în locul unei simple enumerări de probleme, se procedează acum la o analiză de fond a acestora, pe baza unor anumite criterii.

Care erau aceste criterii ? În cazul dat, pentru aprecierea importanței fiecărei probleme, se luau în considerare evoluția și stadiul acesteia pînă la data respectivă, apreciindu-se pe această bază, tendințele ei de dezvoltare în raport cu particularitățile locale și conjunctura etapei. Se ajungea astfel la elaborarea direcțiilor de căutare cele mai indicate, fiind eliminate aspectele minore care erau urmărite numai tangențial. De pildă, în problema legionară era prezentat mai întîi stadiul acesteia, sub forma unei sinteze, din care se desprindeau aspectele cele mai esențiale ale activității legionare, pe baza informațiilor deținute. Important era însă că, pornind de la aceste date, se emiteau considerațiuni asupra tacticii previzibile a elementelor legionare. Faptul în sine, reflecta atît puterea de analiză a organului în cauză, cît și potențialul său informativ, considerat desigur, după valoarea informațiilor deținute. Sub raportul utilității, o atare analiză apare ca hotărîtoare pentru orientarea practică a aparatului, care trebuia să-și plaseze forțele și măsurile în raport cu particularitățile evolutive ale problemelor, pe direcțiile cele mai importante de căutare a informațiilor.

Asemenea orientări, emanate dealtfel de la centru, în scopul întocmirii planurilor de căutare, erau cu atît mai necesare cu cît, de la rebeliunea legionară nu trecuse prea mult timp, iar clandestinătatea legionară opera deja la revizuirea tacticii și a metodelor ei subversive. Ca urmare, în planul de căutare respectiv, despre noile aspecte ale tacticii clandestine legionare, se stabilea că linia de conduită legionară consta în „folosirea cu precădere a elementelor legionare tinere care nu fuseseră angajate și compromise cu prilejul guvernării legionare [2]). Din această apreciere sintetică, rezulta cu claritate obiectivul activității de căutare a informațiilor, constînd în „a urmări mișcarea legionară activînd în cercurile tineretului precum și orice manifestare a acesteia" [3]). Fiind un plan de căutare local, acesta mergea în continuare și mai în profunzime, stabilind sarcini cît mai precise : „O deosebită atențiune se va da organizării de F.D.C.-uri în școli, urmărindu-se insistent membrii identificați, spre a se putea stabili legăturile lor în diferitele unități egale sau superioare, știut fiind că în împrejurările actuale, întreaga activitate se face prin F.D.C.-uri, singurele unități ce nu s-au manifestat cu ocazia participării lor la guvernare și care au rămas astfel necunoscute" [4]).

Nici celelalte aspecte ale activității legionare nu erau scăpate din atenție, fixîndu-se de asemenea obiective precise de căutare : „cadrele

---

[2]) Ibidem.
[3]) Ibidem.
[4]) Ibidem.

legionare vechi, cunoscute, vor fi urmărite îndeosebi spre a se stabili astfel, dacă comandamentul clandestin al mișcării legionare tinde a crea unități ale C.M.L.-ului și dacă în acest sens desfășoară propagandă pentru captarea muncitorilor...", indicîndu-se totodată a se stabili „eficacitatea acestei propagande în mediul muncitoresc' și a se înregistra, „orice act de reacțiune sau adeziune la această mișcare, cotizații, starea de spirit, atitudine etc.", urmînd ca „orice instituție de stat sau particulară în sînul căreia se vor găsi legionari sau elemente simpatizante ale acestei mișcări, să constituie obiectivele de supraveghiat, spre a se vedea dacă nu se organizează în cuiburi, dacă nu se string cotizații, atît pentru propagandă cît și pentru ajutorarea celor închiși sau a familiilor acestora"[5]).

Întrucît de la rebeliunea legionară nu trecuse mult timp, aceasta rămînînd un fapt grav și încă prezent prin implicațiile sale, în planul de căutare se stabilea ca un obiectiv important, „depistarea pe mai departe a cazurilor de rebeliune", despre care se preciza că „vor fi urmărite cu toată perseverența, pentru a fi descoperite înainte de producerea unor acte concrete..., iar la producere se va acționa rapid și hotărît"[6]).

Pentru o cît mai bună cuprindere a problemei legionare, se indicau și modalitățile de cooperare și de schimb de informații cu alte organe. Interesant era faptul că în acest scop, se coopera și cu instituțiile civile, întrucît și acestea primiseră însărcinări să vegheze asupra unor eventuale acțiuni cu caracter subversiv. „În urmărirea activității desfășurată de mișcarea legionară în școli și instituții de stat sau particulare, se vor utiliza și informațiile dobîndite de la organele acestora, însărcinate cu menținerea ordinei în interior"[7]).

Un astfel de plan constituia totodată un document de lucru operativ, care punea ordine și în alte direcții. De pildă, se prevedea obligativitatea organizării unei evidențe nominale a tuturor legionarilor și a activității lor, pentru ca, „în orice moment să putem cunoaște potențialul lor și starea de organizare". Planul enumera totodată și „obiectivele" în care trebuiau aplicate măsurilor de căutare, de pildă : „școlile, autoritățile publice (în special Administrația Financiară), Serviciul sanitar județean, Camera de Comerț, Camera de agricultură etc.", cu enumerarea pentru fiecare în parte a legionarilor notorii.

În susținerea elementelor pe care le-am evidențiat deja cu privire la conținutul și caracterul acestui plan de căutare, vom sublinia faptul că el cuprinde un strîns raport de conexiune cu documentul general.

Pe de o parte, prin însăși alcătuirea sa, planul de căutare constituia expresia obligatorie a directivelor de la centru, putîndu-ne astfel forma o imagine asupra modului în care planurile generale își exercitau influența și rolul diriguitor în urmărirea concomitentă, pe întreg teritoriul țării, a problemelor mai importante. Corelativ, remarcăm și faptul că

---

[5]) Ibidem.
[6]) Ibidem.
[7]) Ibidem.

planurile teritoriale aduceau o anumită expresie și culoare proprie directivelor planului general, pe care le adaptau la specificul local într-un mod original, lipsit de rigiditate.

În prezentarea acestui plan, ne-am oprit asupra descrierii activității de căutare în problema legionară, din considerente de utilitate practică, ea oferind mai multe posibilități de analiză. Mențiunea voiește a sublinia și faptul, cunoscut de altfel, că mobilurile aparatului represiv, burghez în problema legionară aveau la bază îndeosebi considerente tactice, de cunoaștere și anihilare, dar nu și de eradicare, în raport cu interesele de clasă ale regimului antonescian.

Cu totul altele au fost însă în mod constant mobilurile de clasă ale aceluiași aparat represiv în problema comunistă, în urmărirea căreia s-a pornit de la scopurile cele mai sălbatice de reprimare și distrugere. Așadar, deosebire fundamentală de scopuri, avînd la bază considerente de clasă.

Metoda căutării informațiilor, a fost aplicată de către fostul aparat burghez de ordine și informații pe toate liniile de muncă. Pentru unele aspecte aparte, ne vom opri asupra unui document întocmit în anul 1942 de către organele siguranței în probleme de contraspionaj [8]). Acest document se remarcă prin intenția autorilor de a preciza aparatului specializat care trebuia să fie sfera de preocupări pe linie de contraspionaj în problemele care formau obiectul activității de căutare la acea dată (maghiară, bulgară, sîrbă, greacă, ucraineană, germană, anglo-americană, precum și emigrațiile rusă și polonă).

Orientarea dată aparatului, cuprindea o seamă de aspecte pentru organizarea căutării informațiilor. La început, erau indicate „mijloacele de căutare" care trebuiau utilizate, acestea fiind grupate, potrivit accepțiunii timpului după cum urmează : legațiile și personalul lor ; asociațiile culturale și religioase străine cu personalul lor ; întreprinderile comerciale și industriale proprietate străină ori cele administrate de străini ; personalul străin al întreprinderilor românești ; hotelurile și pensiunile folosite de străini ; sectele religioase străine cu membrii lor ; ziarele și revistele străine cu personalul lor ; corespondenții ziarelor străine și agențiile de presă străine etc.

Scopul acestei enumerări era evident acela, de a direcționa activitatea de căutare a aparatului specializat spre aceste „obiective" considerate mai importante, în condițiile situației de război din acel timp, care ridica o multitudine de aspecte ce puteau distrage atenția și preocupările aparatului. Poate că în perspectiva actuală asemenea delimitări au un caracter simplist. Ne reamintim însă că scopul planului de căutare era tocmai acela de a concentra măsurile pe direcțiile cele mai importante care interesau siguranța statului la data respectivă. Dealtfel, și raportarea centralizată a informațiilor culese se făcea tot în funcție de aceste direcții, astfel încît se putea înfăptui mai ușor o sinteză pe țară a principalelor probleme.

---

[8]) Dosar fond documentar M.A.I., perioada 1931—1946, fila 208—232.

Esenţial era însă faptul că autorii nu se limitau la această enumerare a problemelor, ci le analizau apoi pe fiecare în parte, cu date cît mai concrete, pentru a desprinde modul de lucru al spionajului străin pe teritoriul românesc. De pildă, în problema spionajului turc, se trata activitatea neoficială a unor persoane turce acreditate la noi în ţară, care desfăşurau activitate de spionaj. Se atrăgea atenţia aparatului specializat asupra existenţei secrete a unui „serviciu informativ" în cadrul legaţiei turce, indicîndu-se persoanele care îl conduc (în majoritate „ziarişti" turci, citaţi cu numele şi adresele lor din Bucureşti).

Pentru a orienta aparatul asupra evoluţiei activităţii acestui „serviciu informativ", se sublinia că încă de la începerea războiului, după venirea în România a Misiunii militare germane, el îşi intensificase într-o mare măsură acţiunile, urmărind mai ales „captarea informaţiilor cu caracter militar ce privesc activitatea germană în sud-estul Europei, în legătură cu directa securitate a frontierelor europene ale Turciei, Mării Negre şi strîmtorilor" [9]). Se arăta totodată că pentru atingerea acestui scop, „serviciul informativ' întreţinea strînse legături şi făcea schimburi informative cu „serviciile secrete francez" *) suedez şi elveţian din România, iar pentru culegerea de informaţii, ambasadorul turc se afla în legături de amiciţie cu şefii unor partide din România" [10]).

În baza indicaţiilor acestui plan, diferitele compartimente ale aparatului de contraspionaj îşi întocmeau planuri pentru fiecare problemă în parte, în care stabileau măsuri concrete de căutare.

Şi alte planuri de căutare ale timpului conţineau elemente de concepţie interesante. Unul dintre documentele cu un caracter mai original îl constituie „Planul de căutarea informaţiunilor pentru zona informativă a oraşului Giurgiu" [11]).

Acest document pune la baza activităţii de căutare un important criteriu şi anume acela al ordinei de urgenţă, căruia i se subordonează toate elementele de organizare, pînă la detaliu. În acest scop diferitele probleme sînt stabilite într-o ordine prioritară, în baza căreia li se afectează şi potenţialul informativ corespunzător.

Un asemenea mod de lucru apare justificat în condiţiile de lucru ale aparatului de siguranţă care proceda adeseori la redistribuirea efectivelor sale.

În baza directivelor de căutare pentru anul respectiv, materialul stabilea sarcini proprii, specifice localităţii. De pildă, în problema legionară îşi propunea între altele, „identificarea cu preciziune a curierilor ce fac legătura între „Centrala clandestină" din Bucureşti şi organizaţia

---

[9]) I b i d e m, fila 2.

*) Era vorba despre reprezentanţa în România a regimului de la Vichy. Trebuie spus însă că Siguranţa urmărea ca problemă separată şi „Acţiunea francezilor liberi" condusă de generalul Charles de Gaulle.

[10]) I b i d e m.

[11]) I b i d e m.

locală ; control riguros la punctul de frontieră pentru arestarea legionarilor ce ar încerca să părăsească țara în mod fraudulos sau cu acte false" [12]).

Pentru o aplicare cît mai eficientă a obiectivelor stabilite, planul de căutare stabilea și un mod foarte concret de organizare internă a activității. În capitolul intitulat „ideia de lucru informativ", se preciza modul de folosire a potențialului informativ, avîndu-se în vedere atît personalul de siguranță salariat, cu atribuții informative, cît și informatorii recrutați în probleme și obiective. Esențial că și această repartizare ținea seama de urgența și importanța problemelor. Pentru problemele din urgența I-a se stabilea o repartizare concretă, nominală, celelalte probleme fiind urmărite de către întreg personalul biroului de siguranță.

Autorii au atribuit planului de căutare și un rol coordonator ce rezidă din însăși modul în care l-au conceput, avînd o viziune aparte față de alte documente. Descifrăm chiar o anumită asemănare, ca rol și conținut, cu un plan operațional de stat major. Elemente ca „ordinea de urgență", „ideea de lucru informativ" etc., nu puteau decît să faciliteze coordonarea și organizarea căutării informațiilor, firește ținîndu-se seama de specificul local al activității informative și în măsura în care noțiunile nu erau transpuse mecanic din planul general. În aceeași logică, planul respectiv de căutare a informațiilor cuprindea și alte capitole semnificative. De pildă, unul dintre acestea, intitulat „Zone de acțiune", organiza măsurile potrivit teritoriului de competență al organelor în cadrul orașului și portului Giurgiu. Nu se neglija nici raza județului, pentru care se stabilea și un mod de cooperare cu organele de jandarmi, cu excepția lucrărilor ce comportau „informațiuni discrete" [13] (precizarea se referea la acțiunile informative cu caracter deosebit și de strictă conspirativitate). În general, colaborarea cu organele de jandarmi era privită ca foarte necesară și se folosea cu regularitate, îndeosebi pentru clarificarea problemelor care se extindeau și în mediul rural. Am putea considera prin urmare întrunirea și a elementelor unui alt capitol de pildă, al „cooperării".

Un alt capitol care punea în evidență unul din avantajele activității pe baza planului de căutare, era denumit „gruparea mijloacelor". În cadrul acestuia, se stabilea pentru fiecare problemă în parte, care anume organ o urmărește și cu ce forțe, conform unor anexe de detaliu [14]). Într-un alt capitol erau tratate problemele de „legături și transmisiuni" în care se stabilea mai ales sistemul de legătură cu rețeaua prin intermediul rezidenților. Ideia concretizării sistemului de legături în cadrul mecanismului informativ dădea posibilitatea cunoașterii reale a capacității de acoperire și de legătură pe un spațiu operativ determinat, a problemelor urmărite.

Că aceasta a fost concepția planului de căutare a informațiilor, ne-o dovedește și ultimul său capitol intitulat „lucrări executate" la care se

[12]) Ibidem, fila 79.
[13]) Ibidem, fila 106.
[14]) Ibidem.

anexau : harta cu planul oraşului Giurgiu şi harta cu planul portului pe care erau marcate obiectivele şi problemele de urmărit.

Se poate afirma că un asemenea mod de organizare atestă existenţa unei anumite concepţii de lucru, menită a dezvolta capacitatea de cuprindere a organelor respective, obligate să se adapteze permanent la schimbările ce se petreceau în baza operativă.

Pentru fiecare problemă în parte se întocmea şi un „plan de lucru" care se caracteriza printr-un conţinut analitic-concret. Sarcinile fixate în planul de căutare, ca idei de bază, erau transpuse în acest plan de lucru într-o problematică detaliată, ce avea scopul de a preciza direcţiile cele mai acute ale activităţii de căutare. În acest mod, sarcinile din planul de căutare căpătau o individualizare cît mai bine conturată. De pildă, într-unul din capitolele acestui plan de căutare, intitular „Acţiuni care se urmăresc în mod special în oraşul Giurgiu", se proceda la o tratare dezvoltată a sarcinilor. Referitor la problema legionară, se arătau între altele, sarcinile exprese, ca : „investigaţiuni pentru aflarea armelor ascunse ; identificarea legionarilor curieri care fac legătura cu centrul ; identificarea conducătorului şi grupului corpului muncitoresc legionar ; măsuri pentru identificarea şi arestarea celor care intenţionează a trece în Bulgaria clandestin sau cu acte falsificate" etc. De asemenea, pentru îndeplinirea fiecăreia dintre sarcinile menţionate, se precizau şi „obiectivele" în care trebuiau aplicate măsurile de căutare respective, fiind enumerate liceele, gimnaziile, şcolile, fabricile, instituţiile etc., în care acţionau elementele în cauză, cu nominalizarea acestora şi a „mijloacelor de împiedecare şi de urmărire", prin care se înţelegeau comisarii, agenţii şi informatorii folosiţi.

Constatăm aşadar că detalierea care se realiza prin planul de lucru, completa conţinutul planului de căutare. Acest sistem de lucru a fost imprimat şi organului subordonat Poliţiei oraşului Giurgiu, respectiv Comisariatului de Poliţie Giurgiu-Port, care şi-a întocmit şi el un plan propriu de căutare a informaţiilor pentru acelaşi an *), care cuprindea problemele informative specifice portului. Ca structură, el respecta indicaţiile planului de căutare al oraşului Giurgiu, tratind în capitole separate : „misiunea", „problemele de urmărit", „ideia de lucru informativ", „zonele de acţiune", „gruparea (repartizarea) mijloacelor" etc.

Remarcăm odată în plus transmiterea şi aplicarea succesivă pînă la ultimul organ, a directivelor elaborate pe plan central, ceea ce conferea întregii activităţi un caracter unitar, stabilit potrivit viziunii organului superior, care avea orizontul general al problemelor. În acelaşi timp, se asigura un mai mare grad de stabilitate la scara întregului aparat, care era obligat a executa obiectivele planificate în ansamblu şi pe care le completau, uneori substanţial. De pildă, ţinînd seama de condiţiile specifice războiului, Comisariatul de poliţie al portului şi-a fixat cu prioritate în plan o seamă de măsuri informative şi de pază, prin care să poată „cunoaşte şi preveni acţiunile de sabotaj şi diversiune din zona

---

*) Vezi documentul nr.——— publicat în prezentul volum la cap. II.

operativă a Dunării", ce-i era încredinţată **). Potrivit sarcinilor planului său de căutare, „orice eveniment deosebit era cercetat cu atenţie pentru a i se stabili cauzele" (aşa cum s-a procedat de pildă în cazul exploziei din noiembrie 1942 a tancului petrolier „Torino" sub pavilion italian, încărcat cu 60 vagoane amestec marin).

În acelaşi scop, în directivele planului de căutare se aveau în vedere ca obiective, în primul rînd, „mişcările în rîndul cărora îşi puteau face loc agenţi şi elemente în serviciile statelor străine, cu scopul de a determina comiterea de acte de sabotaj [15]), dîndu-se instrucţiuni agenţilor şi ofiţerilor de poliţie ca „oricărei persoane ce circulă pe raza portului să i se stabilească bine identitatea şi să se convingă personal de necesitatea prezenţei lor în port... Oricine va părea suspect, va fi căutat la fişe, pentru a se vedea dacă nu este urmărit, iar dacă cumva lasă să se întrevadă că are intenţiuni rele, să fie îndepărtat din port, pentru a se evita la timp acţiuni ce ar avea urmări dezastruoase" [16]).

Întrucît în acea perioadă în porturile dunărene (inclusiv în portul Giurgiu) îşi desfăşurau activitatea detaşamente active ale clasei muncitoare, care sub conducerea P.C.R., duceau o intensă luptă ilegală menită a lovi în maşina de război nazistă şi regimul antonescian, organele represive, temîndu-se de forţa acestor acţiuni, şi-au concentrat atenţia şi în această direcţie, fapt dovedit prin însăşi obiectivele planului de căutare a informaţiilor. Dealtfel capitolul I. al planului de căutare atestă o atare orientare, menţionînd că „misiunea acestui comisariat de poliţie este de a cunoaşte problemele politico- sociale de pe raza portului, de a supraveghea şi urmări pe cei ce fac parte din diferite mişcări şi a preveni eventuale manifestări ale acestora, care ar pune în pericol ordinea şi siguranţa statului...". „Comisariatul urmăreşte în special pe muncitorii din diferitele întreprinderi... şi pe marinari, pentru a se evita acte de sabotaj, punînd astfel în pericol siguranţa portului şi deci a conductelor, instalaţiunilor, *rezervoarelor şi a tancurilor petroliere, lucrărilor de artă*, magaziilor de mărfuri, şantierului naval şi şantierului serviciului hidraulic..." „De asemenea, urmăreşte să nu se strecoare în ţară (Giurgiu fiind şi punct de trecerea frontierei-n.n.) spioni, sabotori, sau alte elemente în serviciul statelor cu care ţara se găseşte în conflict, sau cărora le este interzisă intrarea în port". În consecinţă, în capitolul II al planului de căutare se specifică : „Problemele de urmărit pe raza portului Giurgiu sînt : problema muncitorească, problema sabotajului şi informaţiilor externe, primele două de urgenţa I-a, iar a treia de urgenţa II-a".

În scopul orientării aparatului represiv asupra acestor probleme, pentru fiecare problemă în parte s-a întocmit o sinteză cu modul de

---

**) Se cunoaşte că în acea perioadă, Puterile Aliate aplicau un plan cu caracter de sabotaj şi diversiune pe Dunăre, iar aparatul de represiune român depunea eforturi pentru a-l contracara.

15) I b i d e m, fila 89.

16) I b i d e m.

organizare şi natura activităţii clandestine, precum şi direcţiile spre care trebuia îndreptată căutarea informaţiilor, anexîndu-se totodată şi un plan de lucru cuprinzînd date rezultate din urmărire, redate cît mai concret [17]). Din documentele întocmite ca anexe ale planului de căutare a informaţiilor, reţinem de asemenea tabelul care stabilea ordinea de urgenţă în urmărirea problemelor de pe raza acestui comisariat [18]). În final se anexa harta oraşului şi a portului Giurgiu pe care erau înscrise obiectivele industriale, portuare şi civile aflate în atenţie [19]).

În anul 1943, procedînd la analiza modului de aplicare a instrucţiunilor anterioare date în legătură cu căutarea, culegerea şi exploatarea informaţiilor precum şi cu păstrarea evidenţei suspecţilor, Direcţiunea Poliţiei de Siguranţă constată încă o seamă de deficienţe. Se semnalează astfel, „o lipsă de unitate în desfăşurarea acţiunilor informative", recunoscîndu-se că planurile de căutare „învederează lipsuri în cunoaşterea problemelor de siguranţă". În consecinţă se întocmeşte şi se difuzează sub formă de broşură „Ordinul şi Planul General de informaţiuni pe anul 1944" [20]). O analiză succintă a acestor documente permite desprinderea unor concluzii interesante. În legătură cu scopul emiterii lor, din însăşi adresa cu care ele au fost trimise inspectoratelor regionale de poliţie din ţară, rezulta că prin ele se urmărea **„uniformizarea sistemului de lucru** în legătură cu acţiunea informativă a Poliţiei de Siguranţă" [20]), astfel încît aceasta să fie **„armonioasă** pe întreg teritoriul urban al ţării", realizîndu-se „maximum de randament". Se preciza că documentele respective au menirea să „stabilească situaţia problemelor de siguranţă pe regiuni sau localităţi, urmărindu-se evoluţia acestora sau a celor ce se vor ivi"..., să asigure „cunoaşterea de către fiecare organ al Poliţiei de Siguranţă a tuturor problemelor existente în Planul general de Informaţiuni, chiar dacă nu toate acestea se manifestă cu aceiaşi intensitate pe întreg teritoriul ţării" [21]). Rezultă aşadar că documentele în cauză constituiau dispoziţii obligatorii care orientau activitatea aparatului într-un cadru cît mai organizat. Potrivit prevederilor lor, fiecare organ avea obligaţia de a şi le însuşi şi aplica potrivit specificului local, pe această bază putîndu-se „aprecia valoarea unei informaţii, întrucît problemele urmărite pot avea infiltraţii şi manifestări în oricare regiune a ţării" [22]). În consecinţă, era prevăzută obligaţia pentru Inspectoratele regionale ca în aplicarea Planului general de informaţiuni, să întocmească o lucrare proprie în care să dezvolte particularităţile locale ale problemelor.

Faptul că însuşirea Planului general era obligatorie, rezulta şi din prevederea care stipula că „pentru verificarea acestui ordin, cu ocazia

[17]) I b i d e m, fila 135.
[18]) I b i d e m, fila 139.
[19]) I b i d e m, filele 143—144.
[20]) Ordinul General de informaţii şi Planul General de Informaţii pe anul 1944, fila 3.
[21]) I b i d e m.
[22]) I b i d e m.

inspecțiilor din partea șefilor ierarhici, aceștia vor examina personalul formațiunilor de siguranță asupra cunoașterii textului și aplicării îndatoririlor ce-i revin" [23]). Motivarea dispoziției era aceea ca, personalul care încadra organele de informațiuni, „să fie perfect orientat asupra problemelor care interesează ordinea publică și siguranța statului, spre a putea fi în măsură, în orice moment, a da cea mai justă interpretare și exploatare informațiunilor primite" [24]). Totodată planul general de informațiuni avea și scopul de a reglementa în mod unitar lucrările în materie de evidență, care pe atunci nu erau puse la punct.

Care era structura acestor documente cu caracter fundamental?

Din indicațiile de principiu, rezultă că **ordinul general de informațiuni** cuprindea normele după care trebuia să se desfășoare „acțiunea informativă a organelor Poliției de Siguranță". Acest ordin constituia „îndreptarul polițistului de siguranță, în acțiunea de căutarea, culegerea, interpretarea, exploatarea și transmiterea informațiunilor" [25]). El era întocmit de Direcțiunea Poliției de Siguranță, care îl difuza în cursul lunii decembrie, tuturor unităților polițienești.

Planul general de informațiuni, fixa problemele ce interesau ordinea publică și siguranța statului, „stabilind principalele puncte de reper, către care se va îndrepta acțiunea de căutarea și culegerea informațiunilor" [26]). Acest plan era întocmit de Direcțiunea Poliției de Siguranță și difuzat **Inspectoratelor Regionale de Poliție**, de asemenea anual, în cursul lunii decembrie. În principiu, el cuprindea :

a) fixarea problemelor (enunțarea și gruparea lor) ;

b) dezvoltarea fiecărei probleme prin întocmirea de concluzii asupra modului de desfășurare a problemei pe anul expirat, precum și prin enumerarea și definirea principalelor obiective care interesau acțiunea informativă.

Cum se prezentau însă asemenea directive în aplicarea lor practică, prin prisma planului general de informațiuni? Pentru o înțelegere mai concretă a acestui document, socotim necesare unele exemplificări, mai ales că după părerea noastră, fundamentarea sa teoretică meritorie, era totuși mai puțin susținută, în partea sa practică, de o problematică adecvată care să dea un orizont de lucru corespunzător.

În capitolul intitulat „fixarea problemelor care interesează ordinea publică și siguranța statului", planul general de informațiuni se rezuma la o enumerare de categorii, destul de generală și credem, puțin semnificativă, pe care o și reproducem :

A. Starea de spirit a populației (capitol la care se grupau ca subpuncte : populația română ; minoritarii, supușii străini).

---

[23]) I b i d e m,
[24]) I b i d e m, fila 8.
[25]) I b i d e m, fila 9.
[26]) I b i d e m.

B. Acțiuni subversive (cu subcapitolele : grupări politice extremiste ; iridente, secte religioase etc.).
C. Acțiuni de destrămarea autorității statului (cu subcapitolele : terorism, sabotaj, alarmism, defetism, greve muncitorești, spionaj).
D. Activitatea fostelor partide politice.
E. Informațiuni din țări străine.
F. Presa.

Un capitol mai interesant era intitulat : „Dezvoltarea problemelor prin concluzii asupra modului de desfășurare a activității informative", în care se efectua o descriere sintetică a acestor probleme. De pildă la „Starea de spirit a populației", se arăta că „acțiunea informativă a Poliției de Siguranță situează în prima sa linie de urgență, misiunea de a culege informațiuni în legătură cu „starea de spirit a populației", motivîndu-se că „de cunoașterea cît mai exactă și mai promptă a cauzelor ce produc nemulțumiri de ordin social, va depinde în mare măsură durabilitatea măsurilor de guvernare". Se recunoștea totodată că „situațiunea specială de război, în care se găsește România, este în prezent principala generatoare de neliniști sociale"[27]). În aceeași ordine de idei, se sublinia în continuare faptul că „principalele cauze de nemulțumiri ale populației *în general, semnalate în ultimul timp, erau concentrările și mobilizările* ; rechizițiile, blocarea unor produse și raționalizarea distribuției lor (îndeosebi cereale, talpă, piele și lînă) ; executarea prestației ; impuneri excesive și constrîngeri fiscale ; scumpetea și specula ; criza de locuințe și chirii exagerate ; situația pe frontul de luptă, în cazul că s-ar apropia de granițele țării" etc.

Este important de menționat că obiectivul culegerii informațiilor privind starea de spirit, apare în mod constant în toate planurile de acest fel, ceea ce releva necesitatea de a cunoaște cît mai amănunțit principalele frămîntări și nemulțumiri ale populației, precum și cauzele care le determinau, cu scopul nedeclarat, dealtfel, de a se putea preveni și mai ales reprima eventualele mișcări și acțiuni de masă care se anunțau iminente și care erau de natură a lovi definitiv în regimul antonescian, aflat în perioada ultimelor sale convulsiuni.

Dintre celelalte probleme cuprinse în plan și care trebuiau urmărite, le vom reține pe acelea privind diferitele grupări și partide politice, care sînt analizate sub raportul organizării și al activității. De pildă, în legătură cu Grupul Etnic German se arată evoluția acestuia, începînd îndeosebi din anul 1940, subliniindu-se însă că „manifestările G.E.G. interesează siguranța statului și ordinea publică numai (?) cînd ele au tendința de a nesocoti autoritatea românească de stat, fie prin atitudini individuale, fie prin organizarea și înarmarea unor formațiuni de etnici sau înființarea unor birouri de informare asupra situației interne a țării"[28]). Un asemenea mod îngăduitor de a privi activitatea antistatală

[27]) Ibidem, fila 47.
[28]) Ibidem, fila 57

în România a Grupului Etnic German era o confirmare cît se poate de elocventă a raporturilor de subordonare față de Germania nazistă, o demonstrare evidentă a aservirii guvernanților români în fața nazismului german care acționa în România ca stat în stat.

În legătură cu descrierea activității organizației legionare, atît din străinătate cît și din țară, după ce erau enumerate principalele grupuri și dizidențe, se arătau direcțiile de acțiune prin care acestea primejduiau siguranța statului. De pildă, despre grupul legionarilor din Banatul sîrbesc se arăta că „este format din legionari refugiați, care, aflîndu-se în stare de libertate și bucurîndu-se de toleranța autorităților de ocupație, au reușit să desfășoare o susținută propagandă legionară în rîndul tineretului român din acele ținuturi, organizîndu-l pe formațiuni legionare. Datorită faptului că se găsesc în imediata apropiere a frontierei, precum și datorită simpatiilor de care se bucură în rîndurile populației românești din Banatul sîrbesc, acești legionari reușesc să facă legătura cu mișcarea legionară din țară" [29]). Timpul a confirmat în parte aceste informații. Despre legionarii din Germania se arată : „există indicii că încearcă să pătrundă în țară, sub protecția sau chiar în uniforma unor organizațiuni străine cu scopul de a pune la cale acțiuni dăunătoare statului" [30]).

În concluziile acestui capitol al planului general, se dădeau indicații concrete privind direcțiile de urmărire : „o atenție deosebită la eliberarea actelor și certificatelor care atestă identitatea unui individ ; control atent al autenticității tuturor actelor de stare civilă sau de situație militară, prezentate cu prilejul raziilor și descinderilor ; o deosebită vigilență la punctele de frontieră pentru verificarea temeinică a tuturor persoanelor ce intră și ies din țară ; intensificarea culegerii de informații, în care scop se va păstra un strîns contact cu conducătorii de instituțiuni, societăți, întreprinderi, școli, cantine etc., ce sînt în măsură a procura prețioase informațiuni asupra conduitei persoanelor aflate sub conducerea lor ; suspectarea, pînă la proba contrarie, a legionarilor care se află ca informatori ; identificarea codurilor după care se primesc și se transmit instrucțiunile legionare, îndeosebi în cadrul activității F.D.C. ; supravegherea îndeaproape a legăturilor pe care legionarii le au cu militarii germani sau cu membrii Grupului Etnic German ; supravegherea atentă a legionarilor infiltrați, după rebeliune, în viața economică și financiară a țării spre a stabili modul cum aceștia transmit contribuțiunile lor mișcării legionare" [31]).

Despre legionarii din țară, se arătau și metodele activității lor clandestine : „ajutorul legionar", „reorganizarea mai ales în rîndul tineretului" etc. De asemenea se descriau formele de organizare pe corpuri, dirijate de comandamente, toate aflate sub ordinele așa numitului Comandament legionar de prigoană (ai cărui membri fuseseră identificați și arestați în cursul anului 1943 de organele polițienești). Se menționează

[29]) Ibidem, fila 114.
[30]) Ibidem,
[31]) Ibidem, fila 119.

și faptul că tot în cursul anului 1943, au fost identificați și arestați membrii comandamentului C.M.L. din Capitală, subliniindu-se că „datorită acestor descoperiri, precum și identificărilor de organizațiuni F.D.C. făcute în cursul anului 1942, activitatea legionară, în parte, a fost stingherită" [32]). Totodată, planul general de informațiuni aducea precizări importante privind sistemele folosite de legionari, „pentru a înșela vigilența autorităților". Vom consemna aceste precizări ale planului, cu atît mai mult cu cît, unele metode ale legionarilor le vom recunoaște și regăsi și în anul 1945 *) cînd s-a manifestat din partea fostei conduceri de atunci a M.A.I. spirit concesiv nejustificat și slăbire a vigilenței față de pericolul legionar, mereu activ și tenace.

Între aceste metode de înșelare a autorităților de către legionari se enumeră : „cereri de reabilitare, făcute de comandanții legionari, care odată puși în libertate cu condiția de a se prezenta la unități, sau nu se prezintă, sau dezertează la scurt timp după prezentare ",„s-au semnalat cazuri cînd legionarii eliberați condiționat și obligați a se prezenta la Centrul de instrucție Sărata, după ce au stat un timp la acel centru și deci au luat contact cu legionarii din toată țara, au evadat spre a continua activitatea clandestină, sau spre a se refugia peste frontieră"..., „memorii de desolidarizare de mișcare făcute de legionarii concentrați sau mobilizați, dar mai ales de cei condamnați cu pedeapsa în curs de executare"..., acte false de care se folosesc majoritatea legionarilor urmăriți pentru activitatea clandestină...", „inducerea în eroare a autorităților polițienești potrivit metodei cunoscute sub numele de **„comoara Samurailor"**, care dă dezlegare legionarilor de a se oferi ca informatori, pentru ca în acest mod să poată mai ușor descoperi și raporta mișcării legionare orice acțiune preventivă sau represivă proiectată împotriva ei" [33]).

Planul general de informațiuni cuprindea și un capitol privitor la urmărirea mișcării comuniste, în care se încearcă a se sintetiza activitatea antifascistă a partidului, lupta sa contra țărilor Axei, propaganda în armată printre ofițeri și soldați pentru constituirea de grupe de patrioți, sabotarea și distrugerea producției și a transporturilor de război, lupta pentru răsturnarea guvernului antonescian, pentru ieșirea României din Axă și încheierea păcii separate cu U.R.S.S. și aliații ei. Manifestîndu-se o deosebită teamă față de forța acțiunilor Partidului Comunist Român, în plan erau date indicații cu caracter represiv : „Pentru preîntîmpinarea acțiunii „nefaste" pe care propaganda comunistă în vederea creării Frontului Unic Patriotic ar putea-o avea asupra populației nevoiașe la sate și orașe, precum și îndeosebi asupra muncitorilor din întreprinderi, este necesar a se lua măsuri de strictă supraveghere, nu numai a elementelor comuniste, ci și a membrilor fostelor partide democratice... Avînd în vedere că întreaga activitate comunistă se desfășoară pe baza unei **discipline de fier** a membrilor, (subl. din material) precum și a unei perfecte conspi-

[32]) Ibidem, fila 115.
*) Avem în vedere înțelegerea M.A.I. cu Nicolae Petrașcu.
[33]) Ibidem, fila 116.

rații, se impune ca și activitatea organelor polițienești de siguranță, care urmăresc mișcarea comunistă, să se facă pe baza unei desăvîrșite cunoașteri a problemei și cu păstrarea secretului operațiunilor" [34]).

Asfel de aprecieri provenind de la însăși organul de represiune al regimului burghezo-moșieresc, sînt fără îndoială o recunoaștere a forței de acțiune a Partidului Comunist Român, în măsură a ilustra convingător capacitatea sa de luptă. Aparatul represiv a trecut la măsuri drastice, însă fără rezultate deosebite.

În finalul planului general de informațiuni se prevedea „obligațiunea pentru conducătorii unităților polițienești să cunoască toate aceste probleme informative și să stăpînească amănuntele cu caracter local". Personalul de siguranță trebuia „să-și însușească noțiunile generale asupra tuturor problemelor informative și să cunoască dezvoltarea exactă a celor care le-au fost încredințate pentru urmărire". Numai procedîndu-se așa, „acțiunea de culegerea informațiunilor, dar mai ales exploatarea lor, se va putea face cu maximum de folos pentru siguranța statului, se vor evita repetările de note informative cu conținut similar sau exagerat, iar organele de informațiuni, prin filiera cărora trec ierarhic rapoartele și notele informative, vor cîntări și vor cerne informațiunile, astfel ca pe viitor, la Direcțiunea Generală a Poliției să nu mai ajungă informațiuni lipsite de interes" [35]).

La primirea planului general de informațiuni, inspectoratele regionale de poliție, aveau obligația — prevăzută în ordinul general de informațiuni care însoțea planul — să întocmească o lucrare proprie, prin adaptarea planului general la situația din regiunea respectivă, dezvoltînd, parțial sau total, problemele informative ce interesau îndeosebi regiunea. Pentru problemele care nu interesau regiunea respectivă, se păstra însă în planul inspectoratelor textul integral al planului general. Explicația acestei tehnici consta în aceea că planul general de informațiuni avea „misiunea de a orienta pe polițistul de siguranță asupra ansamblului problemelor informative" [36]).

Se dădea totodată dispoziția, ca în cursul lunii ianuarie a anului respectiv, inspectoratele regionale de poliție să difuzeze deja unităților polițienești din subordinea lor, planul general de informațiuni prelucrat conform indicațiilor de mai sus.

*

* *

Din cele descrise pînă în prezent, rezultă că procesul de căutare a informațiilor a înregistrat de la etapă la etapă aspecte evolutive, care l-au consacrat ca sistem general de lucru al aparatului burghez de ordine și informații.

---

[34]) Ibidem, fila 104.
[35]) Ibidem, fila 46.
[36]) Ibidem.

Elementele de analiză la care ne-am referit, vădesc preocupări interesante ale timpului, de a îmbunătăţi metodologia activităţii informative. Am reţinut astfel fundamentarea planului general de informaţiuni, ca document diriguitor, emanînd dispoziţii de natură a determina, antrenarea aparatului spre aspectele operative esenţiale, renunţarea acestuia la preocupările adiacente, lipsite de semnificaţie şi importanţă, ceea ce reprezintă un evident avantaj al sistemului căutării informaţiilor.

Am încercat să subliniem unele idei rezultate dintr-o analiză a timpului asupra modului de manifestare a fenomenului operativ în raport cu etapa dată, ca premiză hotărîtoare a elaborării concepţiei generale de căutare.

Prin urmare tratarea cît mai fundamentată a obiectivelor generale de căutare, precum şi prezenţa unor elemente de lucru mai concrete, au dat o valoare mai exactă directivelor de la centru, a căror aplicare s-a putut realiza astfel pe plan local, unde au apărut categorii de probleme în raport cu ordinea lor de urgenţă şi de importanţă specială.

Apar de asemenea aspecte care pun în evidenţă idei pozitive în metodologia conţinutului planurilor, ca de pildă „ideia de lucru informativ", „gruparea mijloacelor", „cooperarea" etc., astfel cum ele au fost descrise.

Desigur, cele expuse, cu valoare la timpul dat, pot prezenta utilitate în primul rînd sub raportul cunoaşterii preocupărilor profesionale ale fostului aparat burghez de ordine şi informaţii. Măsura în care ele se pot recomanda prezentului, are în vedere înainte de toate, îmbogăţirea culturii de specialitate a cadrelor. În acelaşi timp valorificarea unei anumite experienţe, evitînd generalizările şi luînd în considerare elementele specifice, de natură a orînduirii sociale, de caracter al regimului politic, de structură economică etc., nu credem a fi lipsită de interes *).

---

*) În volumul următor (VII) vom publica organizarea căutării informaţiilor după 23 august 1944.

PRĂBUŞIREA LUI CODREANU ŞI APARIŢIA LUI HORIA SIMA CA PRETENDENT LA ŞEFIA GĂRZII DE FIER

Lt. col. MIHAI FĂTU
— Doctor în istorie —

Alegerile de la 20 decembrie 1937 au adus viaţa politică a României în faţa unor noi şi puternice contradicţii. Înfringerea liberalilor, care nu obţinuseră 40% din voturi, necesare menţinerii la guvern şi cele 16,98% din totalul voturilor obţinute de Partidul „Totul pentru Ţară", au fost de natură să stimuleze aspiraţiile legionarilor spre instaurarea unei dictaturi de tip hitlerist. Veleităţile dictatoriale ale gardiştilor au ieşit la iveală imediat după ce rezultatul consultării Corpului Electoral a devenit de notorietate publică.

Reflectînd asupra rezultatelor alegerilor, în ciuda raporturilor sale încordate cu Garda de Fier, Carol al II-lea hotărăşte să tatoneze şi mai insistent posibilităţile de a-şi subordona Garda de Fier şi a-l folosi pe Codreanu în scopurile sale. Nu este exclus ca această încercare a lui Carol să fi fost intuită şi ca un mijloc de a îndepărta pericolul unor acţiuni agresive, teroriste ale gardiştilor într-un moment cînd monarhul elabora varianta definitivă a-şi întări poziţiile personale în viaţa de stat.

O ameliorare a raporturilor Carol-Codreanu ar fi fost, la acea dată favorabilă cercurilor care erau interesate în instaurarea unui regim de dictatură personală a lui Carol, mai cu seamă că teama unui puci legionar era resimţită în toate cercurile politice burghezo-moşiereşti nefasciste. Cert este că, încercînd o atare soluţie, regele iniţiază chiar o întrevedere cu „Căpitanul" dar, acesta, plin de sine, îmbătat de rezultatul obţinerii celor 66 mandate şi ros de ambiţia de a-l juca pe rege, refuză. Carol al II-lea, avid după puterea personală, hotărăşte să taie definitiv pofta lui Zelinschi de a mai rîvni la ceea ce, de el, era mult mai aproape — dictatura. Dar nici capul încoronat nu putea încă să-şi aplice planul. Avea şi el, precum Codreanu, nevoie de răgaz, dar se pare nu atît de întins cum întrevedea şeful Gărzii de Fier.

În aceste împrejurări, la 29 decembrie 1937 Carol al II-lea, aduce la putere guvernul Goga-Cuza, care, după cum se știe, obținuse cu ocazia alegerilor abia 9,8% din voturi. Vechile divergențe dintre Cuza — Codreanu reizbucnesc, dar după cum vom vedea mult mai palid. În același timp posibilitățile unei eventuale „reconcilieri" Carol — Codreanu se par a fi cu totul iluzorii și desigur, în defavoarea ultimului.

Luna ianuarie și prima decadă a lunii februarie 1938, cunoaște noi frămîntări politice care aveau să consemneze eșecul total al aspirațiilor lui Codreanu Zelinschi de a deveni „führerul" României. Evoluția evenimentelor politice interne de după alegerile din decembrie 1937, a determinat convocarea din nou a Corpului electoral. Așa dar, perspectiva unor noi alegeri — stabilite pentru 2 martie — deveni o realitate cu toate că, legionarilor nu le erau deloc favorabile și nu le doreau. Această perspectivă avea să dezlănțuie o nouă și puternică luptă internă între căpeteniile legionare.

Ros de ambiții dictatoriale, în ciuda evidentei inoportunități dictaturii legionare pe care el insuși o constatase cu cîteva săptămîni în urmă, Codreanu hotărăște totuși — după ce vestea unor noi alegeri a fost confirmată — să participe la noua confruntare electorală.

În „mișcare" își făcuse loc tot mai vizibil nemulțumiri și frămîntări în urma evoluției evenimentelor, deloc favorabilă acesteia. Partidul „Totul pentru Țară", își înrăutățise raporturile cu „Coroana" în perioada anterioară din cauza „intransigențelor" conducătorului său spiritual — Codreanu. Cercuri influente în mișcarea legionară insistau pe lîngă Codranu pentru a „stabili raporturi normale între partidul „Totul pentru Țară și Coroană" pentru că, afirmau aceștia, „nu este practic să se mențină în rezervă față de Coroană, ci dimpotrivă, să caute a avea raporturi normale cu Palatul", creîndu-se după aceștia, condițiile ca în eventualitatea unor raporturi „firești" cu palatul, Garda de Fier să vină la putere pe cale „evolutivă" [1]). Din cercurile palatului se confirmau veștile că insuși regele ar fi dorit să ajungă la „înțelegere" cu Garda de Fier pe care, bineînțeles, să o folosească, să o subordoneze.

La 26 ianuarie o „Notă" cu nr. 28 aparținînd „Corpului detectivilor — Secția I-a" și pe care se menționează „sursă serioasă", informează că în afișierul partidului „Totul pentru Țară", Corneliu Codreanu, semna un comunicat în care printre altele spunea: „vedeți că din nou mi se atribuie mie anumite declarațiuni cu caracter de ofensă la adresa M.S. Regelui ...Îi avizez — spunea comunicatul — că sînt hotărît de data aceasta ca atunci cînd voi prinde firul lucrurilor, sursa calomniilor și a uneltirilor, să le dau o lecție pentru a le pieri pofta de a se mai ocupa cu asemenea infamii" [2]).

Pregătită cu suficientă abilitate, în noaptea de 10/11 februarie 1938, regele Carol al II-lea perfectează cunoscuta lovitură de stat prin demiterea

---

[1]) Arhiva C.S.S., Fond urmărire penală, dos. nr. 110 237, vol. 12, fila 00144.
[2]) Loc. cit., fila 00178.

guvernului Goga-Cuza şi însărcinarea cu treburile guvernamentele a unei echipe subordonată pe de-a întregul regelui, condusă de patriahul Miron Cristea.

Odată cu aceasta, întrega putere politică a fost concentrată în mîna regelui, exponentul vîrfurilor burgheziei şi moşierimii, pe care o exercită în scopul consolidării rolului acestora în viaţa de stat împotriva maselor şi a forţelor democratice. Caracterul reacţionar al statului burghezo-moşieresc se adînceşte, capătă noi dimensiuni atît în formă cît şi în conţinut. Guvernul Miron Cristea continuă şi lărgeşte acţiunile de înăbuşire a luptei maselor, de lichidare a ultimelor libertăţi ale democraţiei burgheze, slăbind sensibil capacitatea de rezistenţă a naţiunii române, împotriva ofensivei naziste şi a pericolului Gărzii de Fier.

Din adversarul numărul unu al lui Carol în decembrie, C. Z. Codreanu devine în februarie 1938 supusul cel mai umil în faţa decretelor şi legilor lui Carol şi după cît se pare nu chiar sub eventuale presiuni morale sau fizice asupra lui din partea oamenilor lui Carol.

Codreanu a hotărît „dizolvarea gărzii" şi „supunerea necondiţionată" în faţa măsurilor regimului carlist, expresie a manevrelor „de ultimă oră" întreprinse de Codreanu pentru a-şi salva fondul de cadre şi structura organizatorică existentă în faţa iminentelor măsuri de represalii ale guvernului. Va reuşi Codreanu să-şi realizeze ţelurile ?

*
* *

Evenimentele ulterioare, desfăşurate în primăvara şi vara anului 1938, aveau să dezvăluie noi fapte legate de profilul fascist, trădător, agresiv al mişcării legionare şi a conducătorilor ei. Aceste evenimente sînt prezentate, îndeosebi, de către legionari ca fiind expresia doar a ambiţiilor personale, dictatoriale, ale lui Carol al II-lea, a dorinţelor acestuia de a se răfui cu Codreanu şi cu Garda de Fier, în urma neputinţei regelui de a-şi subordona propriilor interese mişcarea legionară. Evident, printr-un astfel de mod de a pune problema, ideologii legionari au căutat întotdeauna să scoată basma curată pe „Căpitan" şi fascismul român, reprezentat de „Garda de Fier". Premeditat, propaganda legionară a falsificat adevărul, cel puţin în legătură cu două mari chestiuni : În primul rînd în legătură cu faptul că opoziţia opiniei publice româneşti faţă de mişcarea fascistă devine tot mai vehementă şi că împotriva acesteia se ridică nu numai masele muncitoare, ci şi personalităţi de frunte ale vieţii ştiinţifice, culturale, ca şi oameni de stat animaţi de sentimentul necesităţii imperioase a barării ascensiunii fascismului spre puterea de stat şi salvgardării independenţei patriei, a fiinţei naţionale a poporului român. Oameni de ştiinţă cu renume mondial ca profesorul Nicolae Iorga, Virgil Madgearu, precum şi oameni politici ca Armand Călinescu şi mulţi alţi, se ridică prin viu grai şi prin graiul condeiului lor împotriva fascismului în general şi a „Gărzii de Fier" şi conducătorilor ei în special. Este în afară de orice îndoială că activitatea unor astfel de persoanalităţi

cu care legionarii aveau sau vor încerca să se răfuiască, se înscria în eforturile și aspirațiile legitime ale poporului de a bara calea fascismului, a salvgarda independența și ființa națională a poporului român. Desigur, nu se poate nega faptul că unii dintre aceștia au fost părtași la manevrele de culise ale lui Carol al II-lea și a camarilei de a-și consolida pozițiile pe seama lui Codreanu. De asemeni, se cuvine menționat faptul că în acțiunile de „intimidare" a mișcării legionare și de înlăturare a unor conducători ai Gărzii de Fier, Carol al II-lea s-a folosit de starea de spirit antifascistă a poporului român. Obiectiv însă, măsurile luate în timpul dictaturii regale împotriva Gărzii de Fier, pretendentă la dictatura fascistă de tip hitlerist au avut la bază unele temeiuri reale.

La 16 aprilie 1938, după ce anterior, cum rezultă din unele informații i se retrăsese viza de ieșire din țară, Codreanu este arestat și condamnat la 6 luni închisoare într-un proces deschis contra lui de către profesorul Nicolae Iorga. Urmează apoi noi arestări în rîndul fruntașilor legionari. Desigur nu ne-am fi oprit asupra acestor chestiuni dacă ele nu ar dezvălui noi fenomene care arată profilul real al așa zișilor „eroi" legionari și caracterul fascist-terorist al Gărzii de Fier.

Istoria luptelor politice a consacrat pentru toate curentele și grupările politice cît de cît serioase, pentru liderii politici consacrați, ca o trăsătură etică, curajul și atașamentul față de propriile idei, răspunderea pentru faptele grupării, partidului sau ale conducătorilor înșiși. Raportată la această trăsătură de „etică politică", mișcarea legionară și conducătorii ei, apar în aceste momente, mai cu seamă după arestările din aprilie 1938 în postura cea mai lamentabilă.

Menționăm faptul că aproape în întregime căpeteniile legionare internate în lagăre sau penitenciare cad la picioarele tronului, se pocăiesc și căiesc, cer iertare și jurînd credință regelui, se dezic, în scris de tot ceea ce nu cu mult timp înainte constituia „osatura" politico-ideologică și organizatorică a legionarismului. La 8 mai 1938 numeroase cadre de frunte ale Gărzii de Fier, stabilindu-li-se domiciliu obligatoriu la mînăstirea Tismana, trimit regelui, celui mai mare „dușman" al Gărzii un memoriu, în care după ce țin să menționeze de la început că ei au „fost" membri ai partidului „Totul pentru Țară" și că în întreaga lor activitate anterioară, nu au avut alt țel mai suprem decît strălucirea" Coroanei, aduc la cunoștința vîrfului piramidei burghezo-moșierești faptul că: „noi (ei-n.n.) au încetat de a mai fi membri ai partidului Totul pentru Țară abținîndu-ne prin urmare de la orice fel de activitate politică". La cîteva zile fac noi mătănii în fața „Coroanei" afirmîndu-și totala lor supunere și legarea întregului lor destin de „Coroana vie, Coroana dreaptă" oferindu-și întreaga lor „putere de muncă" și entuziasmul", „capacitatea" coroanei, declarînd că ei „știu să lupte, că știu să moară în slujba ......Regelui cu singura mulțumire a îndeplinirii unei sfinte datorii". Cerînd îndurare în numele tuturor celor de o credință sau de o faptă, căpeteniile legionare afirmă că „din toate părțile (a legionarilor n.n.). gîndul nostru merge către supremul arbitrul al statului și al neamului românesc, către majestatea voastră", cerînd „Domnului Țării **dreptate!"**. Urmează apoi

semnăturile „prea plecaților majestății sale" în ordine: Corneliu Zelea Codreanu, Ing. Clime, Ing. Virgil Ionescu, N. Istrate, Radu Gir Demetrescu, etc. și aceasta într-o perioadă cînd unii conducători legionari relatau despre Codreanu că „exercită un control sever asupra activității tuturor conducătorilor mișcării legionare, sancționînd drastic pe toți acei care încercau să trimită la diverse ocazii telegrame de omagiu M.S. Regelui" ,În condițiile în care se afirma că „nici-un comandant (legionar) n.n. nu îndrăznea să treacă peste ordinele date de Corneliu Codreanu, fiindu-i teamă să nu împărtășească soarta lui M. Stelescu". Ce a mai rămas din această întregă „intrasigență anticarlistă" a legionarilor, ce valoare reală mai avea ea!. Subiectiv această atitudine ar putea fi calificată și ca o manevră fariseică a căpeteniilor legionare pentru a-și apăra ființa, a domoli furia monarhică și a evita decapitări din partea guvernului. Oricît însă, obiectiv osanalele și căințele legionarilor față de Carol al II-lea depășeau tot ceea ce se cunoscuse pînă atunci în materie de renegări politice în istoria vreunui curent sau partid politic! Politicianismul român nu a adus la suprafață pînă atunci astfel de exemple. Chiar dacă am lua în seamă pe Iuliu Maniu, un abil și subtil manevrant politicianist de culise și nici el nu și-a renegat poziția anticarlistă continuînd, în limitele grijei pentru a nu submina monarhia, să-și manifeste dezacordul cu unele măsuri de ordin dictatorial ale lui Carol al II-lea.

În această atmosferă, Codreanu fiind deja arestat, organele de procuratură deschid în mai 1938 un proces larg împotriva lui Codreanu și a Gărzii de Fier, care avea să aducă, la iveală noi dovezi referitoare la pericolul care-l reprezenta și atunci Garda de Fier pentru România.

În istanță s-au făcut dovezi în legătură cu o sumedenie de aspecte de trădare națională, inițiate și patronate de Codreanu și Garda de Fier. În acest sens, începînd din anul 1934 și pînă în aprilie 1938 Codreanu a sustras de la organele de stat numeroase documente cu caracter secret *) care au fost folosite în scopul pregătirii condițiilor strecurării spre putere a Gărzii de Fier. Exploatînd aceste documente, Garda de Fier și-a creiat o rețea proprie de informații cu scopul „de a spiona și a folosi momentul de carență eventuală a autorității de stat în scop insurecțional" [3]). În cursul procesului s-a dovedit faptul că Codreanu avea legături cu o întinsă rețea de informatori pe care „îi convoca la el. Le

*) În istanță au fost citate următoarele documente: Ordinul nr. 54 din 30 august 1934 al Legiunii de Jandarmi Argeș, adresat unităților de jandarmi rurali; Ordinul de informații nr. 64 din 4 oct. 1934 al Inspectoratului de Jandarmi Buc., adresat Legiunii de Jandarmi Argeș; Ordinul secret nr. 16 al Inspectoratului de Jandarmi Craiova, expediat cifrat unităților în subordine, Ordinul telegrafic cifrat nr. 586 din 1938 al Insp. Gen. al Jand., către unitățile în subordine; Ordinul „strict personal confidențial" nr. 198 din 11 oct. 1936 al Pref. de Jand. Ilfov trimis pretorilor prin care li se înaintează în copie ordinul „confidențial personal" nr. 610 096 din 1937 al Minist. de Interne — Dir. G-rală a Poliției; Ordinul „confidențial personal nr. 116 din 27 iulie 1937 al Pref. Jud. Prahova (Loc. cit., dos. 1 fila 52).

[3]) Loc cit., dos. nr. 24 190 vol. 1, fila 52.

dădea instrucțiuni .....în vederea primirii de informații" [4]). În această ordine de idei mai trebuie menționat că legionarii prin Codreanu, începuseră să-și subordoneze o parte din persoanele ce făceau parte din serviciile informative ale statului burghezo-moșieresc, (chiar și din Marele Stat Major) cu scopul de a fi la curent cu toate fenomenele intime ale aparatului de stat și a folosi momentul prielnic preluării puterii sau să faciliteze aruncarea României, cît mai degrabă în brațele Germaniei naziste [5]). Pentru aceleași scopuri Garda de Fier a sustras documente de importanță deosebită care priveau apărarea țării (hărți operative, etc.).

Procesul a dovedit că Garda de Fier prin Codreanu „încă din anul 1935 a intrat în legătură cu o organizație străină în scop de a primi instrucțiuni și ajutoare de orice fel pentru pregătirea revoluțiunii sociale din România" [6]). Prin „revoluțiune socială" documentul înțelege folosirea violenței de către Garda de Fier pentru preluarea puterii politice în stat și nici decum nu are sensul marxist al noțiunii de „revoluție"). Desigur era vorba de legături cu organizații de spionaj hitleriste.

Caracterul fascist, paramilitar al Gărzii de Fier, care își propune ca scop suprem cucerirea puterii în stat pe calea luptei armate, rezultă și din datele rezultate la proces în legătură cu organizarea de către Codreanu a unor unități militare legionare, care aveau caracter pur militar „atît ca formație cît și ca pregătire și disciplină. Înființarea „Corpului legionar Moța și Marin" în 13 garnizoane ; .....Înființarea Corpului legionar al foștilor militari" ...ca și faptul că... „toți șefii de cuiburi au făcut pregătire militară legionară, dovedesc — cu toată evidența — se sublinia la proces — că prin organizațiuni paramilitare se tindea ca la momentul potrivit să se substituie, prin mijloace violente autorității legale" [7]) și să cucerească puterea politică în stat. Dar pînă la și pentru realizarea scopului final — puterea — Codreanu, prin multitudinea mijloacelor de pregătire militară ale Gărzii de Fier, urmărea să întrețină și să dezvolte teroarea și suprimările fizice împotriva adversarilor de orice nuanță politică. Într-un „memoriu" redactat de Codreanu la 5 noiembrie 1936, se spune : „Mormintele, ((sînt-n.n.) unități de măsură ale eroismului legionar" cerînd să se facă „liste negre cu proscriși politici ai actului (acelui-n.n.) regim de conducere a statului" [8]). Un alt document citat în proces, care purta aceeași semnătură — „C.Z.C", consemnează că legionarii evaluau numărul de „adversari" ce trebuiau să fie suprimați pentru „biruință" ...la cca. două sute, „200 morminte [9]), iată deviza și piedestalul care urma să constituie „temelia" tronului dictaturii legionare. Mormîntul fiind stabilit ca unitate de măsură a „eroismului" legionar și tot mormîntul ca piedestal pe care să se ridice spre putere.

---

[4]) I d e m, fila 53.
[5]) I d e m,
[6]) Loc. cit., dos. nr. 110 237 vol. 7, f. 121.
[7]) Loc. cit., dos. nr. 110 237 vol. 3, f. 101.
[8]) I d e m, f. 103.
[9]) I d e m.

Pentru realizarea acestor scopuri Codreanu a acordat o mare atenţie înarmării legionarilor. Într-o perioadă scurtă după dizolvarea Gărzii de Fier (21 februarie) şi pînă la mijlocul lunei aprilie, în urma unor percheziţii făcute cîtorva legionari din mediul rural, au fost găsite următoarele cantităţi de armament şi muniţii, precum şi alte materiale explozibile: 16 arme mitraliere; 14 carabine; 57 arme vînătoare; 2 arme salon; 16 pistoale automate; 137 revolvere; 1 baston revolver cu şiş; 11 buc. dinamită; 6770 metri fitil exploziv; 8 cutii a 800 gr. pulbere vărsată; 20 baionete; una bandă mitralieră, precum şi mari cantităţi de muniţii necesare armamentului susmenţionat [10]).

Opiniei publice româneşti i-au fost relatate cu ocazia acestui proces, o sumedenie de fapte zguduitoare în legătură cu terorismul care domnea în rîndul Gărzii de Fier. Frica de moarte, teroarea fizică şi morală, şantajul, erau metodele şi căile prin care Codreanu şi toţi conducătorii legionari încercau să asigure, „disciplina" şi „unitatea" legionarilor. Referindu-se la acest aspect al chestiunii, ziarul „Neamul Românesc" din 21 mai 1938 menţiona: „În partidul său, Corneliu Codreanu şi-a terorizat proprii partizani. Întîi prin jurăminte întovărăşite de afurisenii şi blesteme. Apoi prin pedepse corporale aplicate celor care îndrăzneau să se împotrivească executării întocmai a ordinelor sale. De terorismul lui însă, menţiona mai departe ziarul, trebuie să se cutremure toţi cei fanatizaţi de el...... mergînd pînă la asasinarea fostului lui prim aghiotant Mihail Stelescu, după un ritual care aminteşte de epoca cînd omul abea părăsea starea lui de animal fără cunoştinţă".

Tabloul terorii care domina în profilul moral al lui Codreanu este completat, la proces, cu o seamă de „constatări dezolante" după cum se exprima ziarul „Semnalul" din 27 mai 1938. Transmiţînd posterităţii aceste „constatări dezolante" şi sintetizînd un aspect al procesului, ziarul consemna următoarele: „Rechizitoriul procurorului militar şi ordonanţa definitivă în procesul de trădare, fixează culpabilităţi care dezvăluie o mentalitate bolnavă şi criminală. Această mentalitate — sublinia pe bună dreptate gazeta — nu are nici o legătură cu dragostea de neam şi ţară, invocată totdeauna ca suprem argument. Dragostea de neam şi ţară sînt sentimente nobile şi curate care cer abnegaţie şi sacrificiu şi nu se pot sprijini pe teroare, asasinat şi trădare. Această sinistră triologie vrednică pentru orice tip lombrozian, nu poate fi temelia organizării unui stat care pretinde să se încadreze între ţările civilizate, constituind în acelaşi timp o ruşinoasă pată pentru un popor blînd, milos... ca poporul român". Mai departe, demascînd fondul psihologic pe care se ridicase Codreanu şi toţi cei din jurul lui, ziarul consemnează: „O mistică mesianică sau de arhanghel s-a întins ca o rîie, smintind mintea oamenilor şi otrăvindu-le inima. Dacă pînă la un punct oarecare — afirma cu temei logic autorul articolului —se poate explica mistica la oameni simpli care fac

[10]) Idem, f. 104.

dintr-un cioban un sfînt și dintr-un necunoscut un salvator de țară — pentru că le lipsește discernămîntul și spiritul critic, nici într-un caz nu se poate explica această mistică la intelectuali calificați" *). Apoi ziarul relatează o „istorie" povestită de profesorul Nicolae Iorga, cînd un student legionar, la întrebarea profesorului său despre sensul disciplinei interioare „din Garda de Fier a răspuns că dacă ar primi spre exemplu un ordin să-și ucidă profesorul ar face-o fără să aibă nici un considerent ci doar ordinul primit de la șeful său legionar. Nu-i acesta nebunie pură ?" se întreabă în mod firesc autorul articolului. „Lipsa de rațiune — conchide el apoi — coborîrea asta pînă la cel mai inferior grad de animalitate, renunțarea la toate atributele de om, la toate sentimentele care îți dau dreptul să te numești om, numai pentru a asculta orbește și bestial un ordin, sînt degradante pînă la scîrbă și dezolante". În final autorul articolului face o foarte dreaptă constatare spunînd : „Cînd punctul inițial al acestei mistici demente este un asasinat, se explică ușor pentru ce asasinatul a devenit program și teroarea principiu" [11]).

Și pentru că cele relatate de „Semnalul" se refereau îndeosebi la unii intelectuali care-și transformaseră profesia în mînuitori ai sabiei și pistolului iar condeiul în vîrful otrăvit al săgeții aducătoare de moarte sufletească și morală, vom relata cîteva exemple aduse la procesul Codreanu ca dovezi ale lui cum această mișcare „înoitoare" a deformat pînă la nimicire sufletească un important număr de tineri, mai cu seamă dintre elevi și studenți — acest material uman care era pentru legionari considerat ca fiind ușor de manevrat și de secătuit sufletește.

La proces s-au depus mărturii care arătau cum în unele școli și facultății legionarii făcuseră adevărate crime, îndobitocind și otrăvind pînă la inconștiență și bigotism numeroși elevi și studenți aducînd nenumărate suferințe în inimele multor părinți, semănînd jale în nenumărate familii. S-au citat cu acest prilej două scrisori ale unor părinți către fiul lor care era student și participa la acțiunile criminale ale legionarilor. Într-una din scrisori, părinții unui anumit Eugen, spuneau, dojenindu-l și încercînd să-i arate pericolul ce-l reprezintă legionarismul : „Pleci cu derbedeii pe drumuri să satisfaci niște descreerați ...În loc să auzim și noi de fapte bune, de laude, că ești om de viitor, om de carte și celelalte, să auzim că umbli de acum cu parchetul, cu amenințări cu moartea și toate năzbitiile ce ți le-au băgat în cap pescuitorii în ape tulburi. A rămas acum să pui mîna pe armă și să pleci după Doru și după Belimace atît ți-a rămas..." [12]). Iar într-o altă scrisoare, aceeași părinți se adresau tot lui Eugen, spunînd : „Tot orașul știe, pînă și la sat că tu ai amenințat profesorul și că ești șeful Gărzii de Fier... fi-ți-ar Garda a dracului. După cum ți-am scris și ieri, te-ai înhăitat cu derbedei care

*) Articolul este destinat demascării unor intelectuali, mai ales din corpul diplomatic, care au căzut prizonieri ideilor și practicilor legionare.

[11]) „Semnalul" din 27 mai 1938, articolul „Constatări dezolante".

[12]) Arhivele C.S.S. Fond, urmărire penală, dos. 110 237, f.f. 202—203.

te speculează și te duc la pierzanie"... Relatind apoi reacția și disprețul opiniei publice față de astfel de „băieți", părinții îndurerați, către sfirșitul scrisorii spuneau : „Acum n-ai ce căuta pe aici, că toți te arată cu degetul... n-ai decit să te duci la judecătorul de instrucție cum oi ști și tot așa să te întorci iar unde oi ști" [13]). Mulți tineri suportind rigorile legii, au fost condamnați, distrugindu-li-se intregul viitor și nenorocind mulți părinți care aveau să-și caute fii nu lingă inima lor ci după gratii.

Astfel de desfigurări și dezumanizări sufletești cu consecințe dintre cele mai dramatice pentru oamenii cinstiți, pentru părinți și copii, constituia una din metodele de bază ale Gărzii de Fier în a-și forma „caractere tari", „oameni de acțiune". Ocupindu-se de acest aspect al profilului inuman al legionarismului, ziarul „Frontul" din 17 mai 1938 în articolul „Zilinsky" e vinovat în fața lui dumnezeu, al legilor și al „oamenilor" consemna „cu o perseverență diabolică, cu o migală criminală, fostul conducător al Gărzii de Fier a învățat pe adepții săi să urască, să dușmănească, să se răzbune. De la ură nu erau exceptați nici bine făcătorii nici prietenii. Și nici părinții.... și — conchide articolul — cind ne gindim că ridicat pe cadavre Corneliu Zilinsky Codreanu, urma să dicteze în România, dacă reușea monstruosul său plan !" [14]).

Nu putem continua descrierea acestor confruntări judiciare, fără a lăsa ca în fața tuturor acestor desvăluiri și a condamnării politice a legionarismului, marea majoritate din cei care se oferiseră să depună mărturie întru apărarea lui Codreanu, — 99 din 122 — au refuzat să se mai prezinte în fața instanței. Printre cei care au adoptat o astfel de atitudine figurau persoanalități politice marcante ca : I. Mihalache, C. Argetoianu, Alexandru Vaida Voevod, D.R. Ioanițescu, prof. C.C. Giurăscu, Grigore Iunian, general Arthur Văitoeanu, general C. Sănătescu. Într-o lucrare cu alt profil poate ar merita o analiză a cauzelor care au determinat astfel de personalități să întindă o mină de ajutor celui din boxă, mai cu seamă că printre ei figurează „nașul" Gărzii, precum și alte persoane care în anii anteriori luaseră, în alte procese apărarea legionarilor. Sint convinși de faptul că nu toți cei 99 de prezumtivi martori ai apărării și-au reconsiderat inițiala hotărire din considerente principiale de desolidarizare cu legionarii și cu Codreanu. În orice caz însă atitudinea lor, indiferent de mobil este dovada elocventă a faptului că procesul reliefa fapte și dovezi de o extremă gravitate pentru independența țării și chiar regimul „democratic" din România anilor anteriori dictaturii regale.

Dintre mărturiile celor care au refuzat să mai depună ca apărători și care explică mobilurile care i-au condus la această hotărire, citām pe cea a lui Gr. Iunian. Precizăm că în mod premeditat, Iunian a plecat în străinătate chiar în timpul procesului cu care prilej a declarat unor

[13]) Loc. cit., f. 204.
[14]) „Frontul" din 17 mai 1938

„legionari dacă odinioară *), am fost apărătorul legionarilor eram convins că guvernul de atunci, nesocotind legile şi libertăţile constituţionale săvîrşea un grav abuz de autoritate şi o gravă eroare politică. Azi, sînt tot atît de convins că legionarii sînt cei care au trecut la abuz şi la călcarea legilor, existente. Deşi personal sînt şi eu împotriva actualelor stări de lcruri, (dictatura regală)-n.n. disciplina şi răspunderea mă opresc a face front comun cu tulburătorii" [15]).

Am citat mărturia lui Gr. Iunian nu pentru că am socotit-o edificatoare, caracteristică pentru toţi cei 99 de oameni care şi-au reconsiderat hotărîrea iniţială de a-l apăra pe Codreanu. Dimpotrivă, prin ceea ce Iunian afirma se vede omul contradictoriu, cu sentimente şi resentimente diferite faţă de aceiaşi mişcare, desigur în etape diferite, omul din motive adesea în discuţie preferă mici poziţii deschise, să-şi justifice în faţa instanţei lipsa la proces printr-o deplasare adhoc în străinătate.

În pofida acestei atmosfere şi a faptului că opinia publică românească ca şi majoritatea cercurilor politice burgheze blamau activitatea antinaţională şi antistatală a lui Codreanu şeful Gărzii de Fier şi cu ocazia acestei dispute juridice a primit ajutorul vechiului său sfătuitor şi îndrumător Iuliu Maniu, care se prezintă la proces ca martor al apărării. După tot cortegiul de crime şi acte teroriste comise de Garda de Fier şi „Căpitan", aduse în faţa instanţei, Iuliu Maniu, în depoziţia în favoarea lui Codreanu, afirma fără nici-o reţinere că-şi aminteşte „cu multă plăcere de lupta dusă cu mult succes împreună cu D-sa" (referirea o face la campania electorală din 1937).

Exprimîndu-şi sentimentele ce le nutrea pentru persoana lui Codreanu, Maniu remarca că s-a „convins că este de o sinceritate, de o consecvenţă şi de o onorabilitate care sînt foarte rare în viaţa noastră (de atunci-n.n.) politică... Deacea, spune I. Maniu, i-am întins mîna cu plăcere". Apoi preşedintele P.N.Ţ. ţine să sublinieze că în Codreanu a găsit, apărătorul „demnităţii naţionale", adică după sublinierile lui Maniu, reprezentat al „tendinţei naţionaliste" precum şi faptul că între cei doi, există o puternică comunitate de idei şi scopuri fixate de „morala creştină". În cursul mărturiei întru apărarea lui Codreanu, Maniu s-a străduit să demonstreze „patriotismul" activităţii lui Codreanu şi a legionarilor, o mişcare ce „vrea binele ţării" ; faptul că sustragerea unor documente de stat şi deţinerea lor de către un şef de partid cum era Codreanu, nu putea fi calificată ca o culpă ; faptul că în activitatea lui Codreanu nu a constatat tendinţe de preluare a puterii în stat, etc. etc. [16]).

---

*) În procesul intentat legionarilor asasini a lui I.G. Duca, ce a avut loc în anul 1934, Gr. Iunian a depus ca martor în favoarea acestora.

[15]) Arhiva C.S.S. Fond Documentar dos. 110 237, vol. 4, f. 29.

[16]) Adevărul în procesul lui Corneliu Z. Codreanu — Maniu 1938 — (broşură editată de mişcarea legionară în anul 1938) p. 129—132.

Şi astfel Iuliu Maniu îşi afişează din nou public, sentimentele de simpatie pentru Codreanu, pentru „morala şi onoarea" legionarilor pentru „naţionalismul lor". Dealtfel, Iuliu Maniu a luat apărarea lui Codreanu în legătură cu toate capetele de acuzare ce i s-au adus, întinzînd „o mînă frăţească" celei mai sinistre dintre toate figurile politice pe care istoria noastră le consemnase pînă la acea dată. Este în afară de orice îndoială că această poliţă dată de Iuliu Maniu Gărzii de Fier, a fost de natură să încurajeze în continuare pe legionari în acţiunile lor antinaţionale — ceea ce se va dovedi ulterior ca realitate.

Oricît au încercat unii ideologi naţional-ţărăneşti de a justifica şi a „demonstra" că poziţia lui Maniu a fost „foarte obiectivă" sau că a fost „o atitudine politică abilă", obiectiv, prin poziţia sa, Iuliu Maniu s-a situat de partea celei mai agresive organizaţii într-un moment istoric cînd periculozitatea ei pentru poporul român era de notoritate publică.

Demascarea legionarismului cu ocazia procesului lui Codreanu şi condamnarea conducătorului Gărzii de Fier a fost primită cu satisfacţie de opinia publică românească. Exprimîndu-şi acordul cu condamnarea lui „C.Z.C." ziarul „Seara" din 29 mai 1938, relata că atmosfera cu care se încheiase acest proces atesta faptul că el a fost procesul „unui delicvent culpabil de cele mai grave abateri faţă de ţara sa", căruia i s-au adus acuzaţii „masive şi dovedite de uneltire împotriva ţării cu ajutorul unor forţe de peste hotare" şi că „pentru a deschide drumul unui steag străin în propria sa ţară, acest căpitan de aventură devenise rotiţă de ajutor în angrenajul unei mişcări străine. **Peste asasinatele regizate şi glorificate de el, condamnatul la muncă silnică, pregătise asasinatul cel mare : acel al independenţei noastre. O concepţie interesantă sau dementă ne reducea la rangul de colonie sau stat vasal"** — (s.n.). Apoi, în final se spune cu deplin temei că „Slăbirea rezistenţei naţionale (împotriva fascismului-n.n.) prin rebeliune, asasinat şi lupte fratricide, pentru a pregăti marşul ocupaţiei străine şi a imperialismelor înfometate — iată acţiunea celui care a fost trimis la ocnă şi iată fapta pentru care a fost trimis" [17]).

După ce apreciază pedeapsa dată lui Codreanu ca „o pedeapsă bine meritată, care pune capăt anarhiei" *) şi după ce constată cu satisfacţie că „Ţara răsuflă uşurată că a scăpat de un aventurier", ziarul „Frontul" din 29 mai, demască cu vigoare falsul naţionalism arborat cu emfază de legionari pentru ca, de pe acest piedestal scump poporului român, să-şi poată satisface interesele meschine, străine poporului român. În acest sens ziarul subliniază faptul că „Naţionalismul nu se poate întemeia decît pe tradiţia noastră românească, pe caracteristica sufle-

---

[17]) „Seara" din 29 mai 1938, articolul „Zece ani".

*) Desigur ziarul nu putea intui cum vor evolua evenimentele, văzind în condamnarea şefului Gărzii de Fier un act ce punea capăt anarhiei fasciste, dar istoria avea să aducă alte realităţi şi în această privinţă.

tului nostru național..." și că... „Toți cei ce se ridică împotriva acestor imperative nu pot fi naționaliști ci dușmani ai patriei românești" [18]).

După cum era firesc, confruntarea juridică în legătură cu procesul Codreanu a atras atenția și străinătății. Germania nazistă privea acest proces cu o îndreptățită neliniște pentru faptul că, după cum este cunoscut, C.Z. Codreanu, constituia pentru Hitler speranța pentru fotoliul premierului din România, pentru acel premier care se angajase public să faciliteze aderarea României de partea Germaniei în numai 48 de ore de la preluarea puterii de către legionari. Acest adevăr este atestat chiar de către Adolf Hitler care puțin mai tîrziu de evenimentele la care ne referim cu ocazia întrevederii ce a avut-o cu Carol al II-lea la Bergoff în ziua de 24 noiembrie 1938, îi cerea acestuia să aducă la putere Garda de Fier, iar C.Z. Codreanu să fie însărcinat cu formarea guvernului [19]). Este explicabil deci, cum just sublinia revista elvețiană „Europäische Stimmer" nr. 8 din aprilie 1938, pentru ce prin condamnarea lui Codreanu „Hitler a suferit o înfrîngere definitivă (?) în București... iar regele Carol de teama expansiunii germane, pe care o combate, a ajuns la concluzia că se găsește în ajunul unei lovituri de stat „naziste" pregătită de Codreanu..." Cu deplin temei revista amintită relata următorul adevăr : " Natural că Codreanu și organizația sa sînt o unealtă incontestabilă a „Axei" și mai ales a Berlinului. Se înțelege, constată mai departe revista, că „Reich-ul" al III-lea are tot interesul de a cîștiga România sub influența sa". În lumina acestei realități bine caracterizată de suscitata revistă elvețiană de limbă germană, era explicabilă îngrijorarea cu care Ambasada Germană din București urmărea procesul Codreanu. Documentele informative ale „Corpului detectivilor-Secția I-a", relatau de pildă la 18 mai că : „deși aparent membrii legației germane și camuflații lor din diferite instituții comerciale și industriale par a nu se interesa prea mult de chestia Corneliu Codreanu, totuși aceste cercuri în stricta lor intimitate pun în joc toate mijloacele lor pentru a se informa și comunica Berlinului fazele urmăririi penale deschisă împotriva lui Corneliu Codreanu". Aceleași surse informative ne transmit știri care arată că în acele împrejurări, Legația Germană din București, la 17 mai 1938 a raportat Berlinului cu lux de amănunte, despre dovezile deținute de justiția militară română în legătură cu raporturile dintre Codreanu și organizații de informații străine — evident germane. În raportul citat, diplomații naziști din București făceau aluzii la o seamă de aspecte ale legăturilor dintre Garda de Fier și nazismul german, aspecte pe care presa română a vremii nu le menționase, cum ar fi : schimb de note protocolare între Codreanu și W. Fabricius, confirmări de scrisori, traducerea în limba română a unor lucrări național-socialiste,

---

[18]) „Frontul" din 29 mai 1938.

[19]) Traian Bunescu : — Dictatul de la Viena — încălcarea brutală a independenței și suveranității României, în „Analele Institutului de Studii Istorice și Social-Politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., anul XIV nr. 1/1968, p. 75.

naziste, scopul unor misionari ai lui Codreanu în Germania, ca cele ale lui M. Manoilescu și Nae Ionescu etc. [20]).

Dar popoarele tuturor țărilor amenințate de fascism, opinia progresistă din toate țările a salutat lovitura primită de mișcarea fascistă din România în mai 1938. Edificatoare este poziția exprimată de ziarul jugoslav „VREME" din 31 mai 1938, care aprecia verdictul în procesul Codreanu ca fiind „drept". Această hotărîre juridică din dimineața zilei de 27 mai 1938 este apreciată de ziarul jugoslav ca una „care va intra, fără îndoială în istoria României" pentru că „dacă Codreanu ar fi fost achitat și de data aceasta, (articolul trece în revistă procesele anterioare ale lui Codreanu din care el ieșise „nevinovat"-n.n.), țara întreagă ar fi fost expusă acțiunii arbitrare (teroriste-n.n.) a Gărzii de Fier. Cu deplină dreptate ziarul remarcă faptul că întreaga politică a Gărzii de Fier de așa-zisă renaștere a poporului român „reprezintă în realitate infiltrarea spiritului străin în sufletul vesel și deschis al românului" și că „Acțiunea obscură, mistică și plină de fanatism a „Gărzii de Fier" care s-a bazat pe teroare, nu poate găsi nimica asemănător în întreaga istorie a poporului român".

Și astfel, la finele lunii mai 1938, poporul român, opinia publică progresistă din numeroase țări, salută cu bucurie prăbușirea lui Codreanu Zilinschi Corneliu de pe scara pe care se urcase după 1919 către fotoliul dictaturii fasciste în România. Prăpastia în care a căzut Codreanu avea să fie atît de adîncă, încît niciodată el nu se va mai ridica. Cu acest prilej „Garda de Fier" a primit o puternică lovitură, dar spre nenorocirea poporului nostru acest monstru, își va reveni și va aduce națiunea română în fața catastrofei.

Dar pericolul fascismului continua să planeze deasupra poporului român. Faptele relatate cu ocazia procesului Codreanu, atestau fără tăgadă creșterea pericolului fascist și necesitatea imperioasă a sporirii eforturilor tuturor forțelor naționale antifasciste pentru a bara ascensiunea spre putere a fascismului și îndeosebi a Gărzii de Fier. Analizînd aceste realități, Partidul Comunist Român, elaborează în iunie 1938 o platformă-program privind lupta pentru formarea unui front popular patriotic antifascist. În acest document de o excepțională importanță politică a vremii, se atrăgea atenția asupra ascensiunii fascismului pe plan european și a pericolului care plana asupra tuturor popoarelor lumii. În document, P.C.R., sublinia faptul că în timp ce popoarele Chinei luptau împotriva clicii militaristo-fasciste japoneze, în Europa, fascismul german, după anexarea Austriei, pregătea invadarea Cehoslovaciei și că în aceste condiții „Independența și libertatea economică și politică a popoarelor din bazinul dunărean din Balcani este grav amenințată". În aceste împrejurări generale, poporul român amenințat de pericolul Gărzii de Fier, filială a fascismului italian și nazismului german, care a fost crescută

[20]) Arhiva C.S.S. Fond urmărire penală, dos. nr. 110 237, vol. 3, fila 137.

și încurajată pe lingă nazismul german și fascismul italian și de „cercurile cele mai reacționare și agresive ale marilor capitaliști și moșieri" din România. Din acest motiv, sublinia documentul partidului comunist, prin condamnarea lui Codreanu, pericolul fascismului și al Gărzii de Fier care a pregătit deschis o lovitură de stat, declanșarea unei rebeliuni contra popoarelor (poporului-n.n.) din România și invadarea țării de către Germania", departe de a fi fost înlăturat... Numai poporul român unit... — sublinia documentul citat — poate să bareze drumul agenților Germaniei fasciste... în frunte cu Garda de Fier". De aceea „partidul comunist apelează la toate partidele și organizațiile democratice, la toți cetățenii iubitori de democrație, progres și pace, să-și crească forțele pentru doborîrea dictaturii regale, pentru extirparea din rădăcini a agenturii fascismului german și italian în frunte cu Garda de Fier, pentru restabilirea regimului constituțional parlamentar, pentru recunoașterea și lărgirea libertăților democratice, pentru un guvern democratic..." Printre obiectivele propuse de P.C.R., să stea la baza unității de luptă a tuturor forțelor antifasciste, un loc central îl ocupa „Lupta pentru distrugerea Gărzii de Fier și a celorlalte organizații fasciste" [21]).

*
* *

Incarcerarea, pentru 10 ani, a „Căpitanului" avea să aducă tristețe pentru unii și poate în măsură mai mare, speranțe pentru alții din foștii colaboratori apropiați. Și pentru că, parantezele sînt, în orice text logic o necesitate menită să întregească tabloul zugrăvit, vom fi nevoiți să apelăm la o astfel de metodă în scopul de a putea, ulterior să demonstrăm nu tristețea, ci speranțele și bucuriile ce apar și se conturează treptat în inimile unora dintre comandanții legionari, după ce Codreanu a fost luat în grija autorităților penitenciare ale lui Carol al II-lea.

La mai puțin de o lună de la sentința în procesul Codreanu — 25 iunie 1938 — Tribunalul Militar al Corpului I de Armată, pronunță o nouă sentință împotriva unor fruntași ai fostului partid „Totul pentru Țară" în care, la prima vedere, condamnările, pentru unii, nu erau prea mult sub nivelul celeia date lui „C.Z.C.". Aproape aceleași articole din Codul penal sînt combinate pentru fapte similare, comise de către alți fruntași legionari.

Acest eveniment avea să contribuie la dezvăluirea unor noi racile de fond ale mișcării legionare. După încarcerarea acestui grup de fruntași legionari ; panica în mișcare și dezicerile nu numai de legiune, ci și de conducătorul ei, devin fenomene dominante îndeosebi în rîndurile celor de după gratii. Dar elementul cel mai caracteristic îl constituie lupta pentru supremație în „gardă" dusă de către pretendenții la „Căpitănie".

---

[21]) Arhiva Institutului de Studii Istorice și Social-Politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., Cota Ab XXII—9 inv. 1 011.

Cei „de afară" erau tot mai puţin induraţi pentru că Zelinschi Codreanu se afla sub paza gardianului din închisoare. Singura lor preocupare era modul cum să se „încoroneze" pe tronul pe care domnise Codreanu la „Casa Verde" din Bucureştii Noi. În această cursă se vor antrena figuri cu vechi şi declarate veleităţi de „Căpitan", precum şi altele despre care nu se prea auzise în mişcare pînă în cursul acestor evenimente. Dar această „cursă" va fi uşor şi inteligent dirijată de Carol al II-lea prin al său Serviciu Special de Informaţii condus de Mihail Moruzov, cu ajutorul unor persoane de mai multă vreme prezente în statul secret de salarii şi despre care ştiau foarte puţini.

În febrilitatea înjghebării unei noi conduceri legionare îşi face treptat apariţia viitorul „führer" al legionarilor, Horia Sima. Încă în vara anului 1938 în rîndurile Gărzii de Fier se accentuează disensiunile în legătură cu noua tactică ce trebuia să o urmeze organizaţia legionară. Dealtfel unele căpetenii legionare au încercat şi încearcă şi astăzi să facă totul pentru a reduce această cursă între pretendenţi la şefia „gărzii" la nişte chestiuni minore, personale şi să scoată basma curată şi „victimă" pe Codreanu pe de o parte şi „iudă", „fariseu" pe Horia Sima. Astfel, Ştefan Palaghiţa, în lucrarea „Garda de Fier spre reînvierea României" apărută în urmă cu 18 ani în Buenos Aires, face mult efort pentru a „demonstra" că, după arestare, Codreanu devine purtătorul tacticii „non-violenţei", iar Horia Sima, dimpotrivă, animatorul şi instigatorul la violenţă. El încearcă să găsească în această „deosebire de vederi", cauza de fond a „nenorocirii", în a doua jumătate a anului 1938. Să ne oprim succint asupra acestei chestiuni.

Că Zelinschi Codreanu devine adeptul „non-violenţei" după arestare şi încarcerare, ar putea rezulta dintr-o circulară trimisă de acesta legionarilor de după gratiile fortului Jilava scrisă în ziua de „Vinerea Mare" 1938. Dar această circulară este departe de a dovedi că Codreanu se schimbase, concepţional cum încearcă legionarii să susţină. Acest document este edificator pentru profilul politico-moral decăzut al legionarilor şi a celui ce a fost Codreanu, cel puţin din două puncte de vedere. În primul rînd pentru faptul că prin el Codreanu recunoaşte slăbiciunea mişcării legionare, care, după el, nu era încă pregătită „nici pentru bătălia, nici pentru jertfa cea mare". Codreanu nu se sfieşte să afirme că în urma evenimentelor de la începutul anului 1938, „legionarii au dispărut la prima suflare de vînt aspru. Şi ce e încă mai trist — spune „Căpitanul" [1] chiar dintre gradele legionare nu au avut curajul să înfrunte urgia, lepădîndu-se de mişcare de cum au fost întrebaţi" [22]). În al doilea rînd, documentul este edificator pentru laşitatea lui Codreanu care, pentru a-şi salva pielea, face apel la legionari să fie „cuminţi" să nu încerce vreo răzbunare, după ce, precum s-a menţionat în paginile anterioare, într-o circulară din februarie, cerea legionarilor că dacă va fi

[22]) Arhivele C.S.S. Fond U.P. 110 237, vol. 3, f. 148.

arestat și eventual suprimat, legionarii să-l „răzbune". De data aceasta însă cînd zvonul devenise realitatea și cînd se transformase în prizonierul lui Carol al II-lea, Codreanu renunță la ordinul anterior dat legionarilor de a fi răzbunat. Trădînd această grijă și refuzînd de a mai „ride morții" Codreanu tremurînd, recomanda legionarilor să-și dea seama că „aceasta „răzbunarea-n.n.) este un act de nebunie pe care-l vom plăti noi care stăm ostatici", avertizînd apoi categoric că „Nici un legionar nu-și poate ucide astfel comandanții" [23]). Dar, în treacăt fie spus, în aceste vremuri, tot mai puțini erau acei legionari care rămîneau adepții răzbunării lui Codreanu, părăsindu-l.

La începutul lui noiembrie 1938, Codreanu și alte cîteva figuri legionare sînt asasinate într-o împrejurare asupra căreia nu vom insista nefiind esențială. Esențială este reacția asupra multor conducători legionari, dintre cei mai de frunte, dispariția fizică à fostului „Căpitan". Un exemplu credem că va fi edificator. Despre Traian Cotigă, se știa că a fost unul care se legase prin jurămînt de Codreanu și de legionarism încă cînd era coleg de liceu cu Zelinschi. La foarte scurtă vreme după moartea lui Codreanu a spulberat sloganul mult trîmbițat de propaganda codrenistă după care, „dacă ar dispare C. Codreanu, a doua zi s-ar aprinde țara" [24]). „S-a văzut, spunea Cotigă, că toate acestea au fost simple amenințări". Mulți legionari, fie că își dădeau seama de faptul că au fost înșelați de Codreanu, fie din lașitate personală, afirmau că asasinatele propovăduite de Codreanu nu făceau decît să „desmembreze țara" să slăbească unitatea poporului.

Trebuie remarcat că mulți legionari au declarat supunere necondiționată față de Carol al II-lea și s-au angajat în solda lui, în schimbul eliberării lor din detenție. Și pentru că am amintit de Traian Cotigă, nu este inutil să menționăm că acesta, împreună cu un important grup de fruntași legionari trimit un memoriu regelui în care cer îndurare și grațiere în schimbul cărora, declarau ei, erau dispuși să se pună „la dispoziția suveranului"; „să convingă pe toți acei care cred că moartea lui C. Codreanu trebuie răzbunată, că este necesar să renunțe la orice acțiune"; că se vor integra activ în „opera regală". Că la mijloc este vorba de o lașitate, este atestat și de faptul că semnatarii memoriului cereau ca, „condițiile eliberării să fie de așa natură încît să nu pară foștilor legionari că sînt lași și trădători sau cumpărați. Numai în acest fel serviciile ce ar aduce ar putea fi reale pentru suveran" [25]).

Așadar, problema așa-zisei non-violențe care, chipurile, nu mai făcea parte din tactica organizației legionare în anul 1938, trebuie privită nu ca o rezultantă a înțelepciunii și pocăinței lui Codreanu sau ale altor apropiați ai lui, ci ca un rezultat firesc a slăbiciunii generale a legionarismului, a faptului că întotdeauna crima, teroarea, violența ca

---

[23]) Loc cit., dos. 23 333, vol. 7, f. 87.
[24]) Ibidem.
[25]) Ibidem, f. 89.

metode de luptă politică au fost condamnate de istorie la pieire. Aceasta este însă latura formală a chestiunii. Căci, în realitate Codreanu și ceilalți aflați după gratii erau puși în imposibilitate de a acționa, de a „trage cu revolverul". Fondul terorist, criminal a tacticii legionarilor a rămas nealterat și el va fi atestat de numeroase crime și asasinate comise sub bagheta noului conducător al legionarilor, Horia Sima pe care unul dintre cei mai apropiați prieteni și colaboratori, Victor Biriș îl caracteriza ca: „terorist, insurgent, dement, spion, trădător, ipocrit, perfid, lipsit de scrupule... amoral, obsedat de idei fixe..." [26]).

Horia Sima apare în cursa pentru putere în vara anului 1938 cînd „Căpitanul" abia fusese condamnat și încarcerat. La cîteva zile după arestarea lui Codreanu, respectiv la 30 aprilie, are loc în str. Olari din București, o consfătuire a unor fruntași legionari care hotărăsc măsuri pentru menținerea legăturilor între gardiști [27]). Horia Sima era la acea dată o figură care nu se impusese în mișcarea legionară. Chemat din Banat pentru a i se încredința misiuni legate de păstrarea a ceea ce mai rămăsese din faimoasa „gardă", Horia Sima, începe să țească un păienjeniș de intrigi în interiorul mișcării și să ducă mai departe ceea ce preluase de la mentorul său Codreanu în materie de „tactică de luptă". Și precum Zelinschi și-a făcut loc spre vîrful piramidei legionare cu pistolul în mînă, tot astfel, lui Horia Sima îi vor cădea victime noi vieți omenești, pe cadavrele cărora își va consolida treptat pozițiile. Dar la Horia Sima, „tactica revorverului va fi folosită într-un mod și mai sîngeros, pentru a curăți drumul, în primul rînd de aceia care-l stinghereau în aspirațiile spre șefia mișcării. Începutul îl va face chiar cu Codreanu. Lui Horia Sima putem spune că-i aparține „crearea" unei tactici noi a „revolverului" pe care am putea-o, figurat, califica drept „tactica ricoșării cartușului", a cărei esență ar putea consta în următoarele: „ucide pe cine vrei dar să cadă neapărat cine doresc". Crima ca diversiune pentru a înlătura obstacolul dorit va fi inaugurată de Horia Sima încă în vara anului 1938.

O succintă derulare a firului evenimentelor pare necesară pentru a înțelege mai bine cele afirmate. În cursa pentru șefia mișcării au luat startul la finele lunii aprilie o seamă de figuri legionare printre care Radu Mironovici, Iordache Nicoară, Dumitrescu Borșa, Ion Belega și bine înțeles Horia Sima. Dacă cei menționați, în afară de Sima, aveau „merite" reale față de „gardă" pentru a spera să ocupe locul lui Codreanu, Horia Sima era cel mai dezavantajat din acel punct de vedere. Problema numărul unu care se va pune pentru Sima va fi, într-o primă fază să-și consolideze locul printre „cadrele de frunte", să se facă cunoscut în rîndurile legionarilor cu ajutorul unora dintre ei, iar apoi să dea bătălia hotărîtoare pentru consacrarea lui, de către legionari, ca șef suprem — aplicarea acestui plan avea să se desfășoare de-a lungul a doi ani, respectiv pînă în anul 1940.

[26]) Loc. cit., dosar 23 333, vol. VII, fila 89.
[27]) Loc. cit., dosar 23 333, vol. VII, fila 89.

O primă treaptă pentru realizarea obiectivului inițial a constituit-o prilejul care i se oferă lui Sima în iunie 1938, cînd aceasta, în urma unor arestări, este însărcinat să țină locul lui C. Papanace la conducerea mișcării, realizată pe această perioadă de un „comandament". În fruntea acestui „comandament" Sima își va consolida pozițiile în „Gardă" folosindu-se de sprijinul unor fruntași legionari ca Dumitrescu-Borșa, Nicolae Pătrașcu, etc. Dar el era stingherit nu atît de către unii „comandanți legionari" cît mai ales de către Codreanu, care, deși arestat, continua să exercite principala influență asupra „legiunii". Spre rezolvarea acestei contradicții avea să-și îndrepte atenția Sima în vara și toamna anului 1938. Chestiunea căreia el îi va acorda atenția centrală va fi legată de găsirea modalității pentru a determina dispariția lui Codreanu, prilejul fiind oferit de faptul că acesta era condamnat și încarcerat. În această intenție Horia Sima avea un mare avantaj : legăturile lui cu Mihai Moruzov, șeful S.S.I. și dorința lui Carol al II-lea de a se răfui pînă la capăt cu Codreanu. Coincidența în scopuri a fost suficientă pentru a găsi și mijlocul : folosirea cu îndeminare a metodelor create de către Codreanu însăși. Calea de rezolvat : crearea motivelor pentru a determina autoritățile carliste să intensifice represaliile împotriva legionarilor prin intețirea de către legionarii manevrați de Sima a crimelor, jefuirilor, terorii. De data aceasta nu s-au mai făcut eforturi pentru a găsi „dușmani vechi" și „cunoscuți" ai mișcării legionare. Victimele trebuiau găsite oriunde și în persoana oricui.

În vara anului 1938 printr-o adevărată rețea de agenți și prin intermediul unor echipe special organizate, Sima desfășoară o vastă campanie de propagandă pentru a crea și întreține psihoza terorii și crimelor sub masca, chipurile, a apărării și salvării „Căpitanului". În acelaș timp, el urmărea să se facă cunoscut în „gardă ca fiind principalul inițiator al luptei pentru „apărarea", cu arma în mînă a „Căpitanului" și salvarea vieții lui. Dealtfel, Sima folosește cu multă dibăcie o situație de fapt și anume efortul unor fruntași legionari pentru a determina revizuirea proçesului Codreanu, insistențele lui Vasile Cristescu și Al. Cantacuzino pe lîngă Carol al II-lea de a „face dreptate" legionarilor [28]). La 1 august 1938, legionarii publică o broșură intitulată „Adevărul în procesul lui Codreanu Z. Corneliu — mai 1938" — broșură care face parte din această campanie generală a fostei Gărzi de Fier de a determina revizuirea procesului Codreanu. Prin aceasta se urmărea să se convingă opinia publică românească de „marea nelegiuire săvîrșită împotriva lui Corneliu Codreanu" — după cum se afirmă la începutul cărții amintite. Fiind vorba de această broșură, nu este credem, inutil să amintim faptul că legionarii au ascuns cu multă grijă tocmai adevărul în acest proces. Lipsa de probitate și obiectivitate este atestată și de faptul că în această broșură

---

[28]) Cei doi fruntași legionari trimit regelui memorii prin care „demască complotul" împotriva legionarilor și cer ajutor în a salva mișcarea legionară și pe „Căpitan".

sînt publicate doar declarațiile martorilor apărării și pledoariile avocaților, lipsind rechizitoriul, declarațiile martorilor acuzării, etc. Broșura atestă mult mai limpede faptul că mișcarea legionară își legase soarta, aproape în întregime de regele Carol vrînd să apară ca fiind în contradicție doar cu guvernul Miron Cristea și îndeosebi cu Armand Călinescu, Vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și ministru de interne. Ultima frază din această broșură afirmă : „După datina străbună, așteptăm (mișcarea legionară aștepta-n.n.) cu încredere și judecata Domnului Țării, Capul suprem al statului și păzitorul destinelor neamului[29]). Aceste insistențe ale unor fruntași legionari de a-l determina pe Carol al II-lea să fie mai îngăduitor cu legionarii corespundeau cu niște intenții reale ale monarhului care se vor materializa peste doi ani de a folosi pe legionari, dar nu sub bagheta lui Codreanu, ci a unor figuri mult mai „liniștite", mai docile și supuse nelimitat dorințelor lui. Dar Sima încă nu putea să-și permită nici cea mai mică acțiune care să trădeze această coincidență de interese între el și rege. Dimpotrivă, el va face totul pentru a-și afirma public „dezacordul" cu regimul dictatorial al lui Carol și pentru a cîștiga, pe această cale, asentimentul și sprijinul legionarilor.

În lunile septembrie și octombrie sînt difuzate de către Horia Sima și din preajma sa o seamă de manifeste care dădeau a înțelege că ei se aflau „în mare dușmănie" cu palatul. Într-unul din aceste manifeste se afirma chiar că regele „se află azi în dușmănie cu Nația", fapt pentru care el era somat pe un ton destul de violent : „Majestate, ori te împaci cu națiunea română, ori va trebui să găsim o altă soluțiune a problemei deschise". Organele de stat au descoperit chiar faptul că, în jurul datei de 20 octombrie se începuseră pregătirile pentru o „lovitură de stat ! Horia Sima culegea primele roade. Unii fruntași legionari ca Al. Cantacuzino, care reușiseră să evadeze, sînt din nou arestați. Profesorul Cristescu care se pare că primise mandat din partea lui Codreanu de a sta în fruntea comandamentului creat în aprilie, este izolat tot mai mult, întreținînd vagi legături cu legionarii. Horia Sima își consolidează elemente pentru a-și atinge scopul suprem. Trebuiau inițiate noi acțiuni care să ducă pe de o parte la întărirea convingerii în mișcare că el, era cel mai hotărît luptător pentru „salvarea Căpitanului" și, în același timp, să irite autoritățile carliste pentru a decima cît mai mulți legionari și fruntași ai mișcării, mai cu seamă dintre cei cu sentimente exaltate față de Codreanu.

Astfel, pentru a convinge pe legionari de sentimentele sale „curente" față de căpitan, inițiază organizarea unor echipe care trebuiau să atace închisoarea unde era depus Codreanu, pentru a-l elibera. Caracterul vizibil hazardant al acestui plan, îl face pe Sima să renunțe la el și să organizeze o suită de acte teroriste, criminale, în întreaga țară, menite, după spusele lui, să exercite presiuni asupra autorităților și să le determine să „capituleze" în fața „forței legionare". Din seria acestor

[29]) Adevărul în procesul lui Corneliu Z. Codreanu, mai 1938, p. 232.

acțiuni teroriste criminale, menționăm : 1 noiembrie 1938, împușcarea de către o echipă de legionari, la Oradea a lui Bössörmany ; 2 noiembrie — provocarea unor incidente antisemite la Beluș ; 4 noiembrie, un atentat cu exploziv la cantina studenților evrei din Cluj ; 12 noiembrie, atentat asupra fabricii textile din Lugoj ; 10 noiembrie, atentat asupra Sinagogii din Reșița și în aceeași zi un atentat asupra fabricii de cherestea din Reșița ; în ziua de 17 noiembrie agresiuni asupra unor fabrici de cherestea din Cîmpulung Bucovina, Rădăuți, Severin, et. ; 20 noiembrie atentat la Sinagoga din Alba-Iulia ; 26 noiembrie atentat cu grenade asupra Teatrului Național Timișoara, iar la 27 noiembrie un atentat asupra cafenelei „Metropol" din Cluj, etc., etc. la 26 decembrie este împușcat din ordinul lui Horia Sima, rectorul universității din Cluj, profesorul Ștefănescu Goangă pentru că luase atitudine împotriva terorismului mișcării legionare. Și toate acestea, erau premeditat făcute de către Horia Sima, pentru a salva chipurile pe „căpitan". Planul, cu grijă alcătuit se apropie astfel de desnodămîntul urmărit. Ca reacție la intensificarea activității teroriste a legionarilor și în condițiile în care Hitler ceruse lui Carol cu ocazia vizitei acestuia la Berlin în luna noiembrie, să aducă la putere Garda de Fier, din ordinul lui Carol al II-lea, transmis încă din tren în drum spre țară, în dimineața zilei de 30 noiembrie 1938, Codreanu ,cu încă 12 legionari sînt asasinați.Horia Sima jubilia. Dar legionarii internați intră într-o panică greu de redat. Declarațiile de renunțare la credința legionară și de supunere necondiționată față de Carol se înmulțesc. Tot mai mulți legionari traduceau în fapt o indicație dată de Codreanu nu cu mult timp în urmă, în care el ordona ca „legionarii să semneze orice fel de declarație care li s-ar cere pentru a fi eliberați". Garda de Fier este măcinată de puternice contradicții datorate pe de o parte presiunii celor internați care pentru a-și salva pielea, renunță la „eroismul legionar", renunță „să ridă morții" și cer tot mai insistent celor de afară să înceteze agresivitățile, pe de altă parte, de continuarea actelor criminale ale legionarilor din jurul lui Horia Sima și manevrați de acesta. Sima consideră însă și după ce Codreanu nu mai figura printre cei vii, că piedestalul de morminte de pe care urma să se strecoare la putere nu era suficient. Doar el era urmașul „Căpitanului" care apreciase că pentru a-și realiza visul de a „birui" „Garda" avea nevoie de 200 morminte. Suma încă nu era realizată.

Intensificarea activității informative a organelor de ordine și informații în anul 1946*)

Mr. GELU URECHE
— cercetător științific —

Prin activitatea desfășurată în slujba intereselor vitale ale maselor largi populare, organele de ordine și informații au adus o contribuție însemnată la apărarea și întărirea regimului instaurat la 6 martie 1945.

În anul 1946, sarcinile aparatului de ordine și informații, ca în general ale întregului aparat de stat, au fost determinate de cerințele vieții social-politice, identificate și ridicate în fața lor de către Partidul Comunist Român. În linii generale, ele erau impuse atît de dezvoltarea revoluției populare, cît și de bătălia pentru alegerile parlamentare.

Printre problemele majore aflate în centrul atenției partidului comunist, a guvernului și a tuturor forțelor democratice, au fost refacerea economiei și îmbunătățirea situației materiale a maselor pe linia sarcinilor trasate de Conferința Națională a P.C.R. din octombrie 1945. Un rol important în rezolvarea acestora revenea aparatului de stat. În parte, și organele de ordine și informații erau chemate să-și aducă contribuția lor specifică. Pentru ca aparatul de stat, moștenit de la vechiul regim, să fie un factor de progres și nu o frînă în calea dezvoltării vieții sociale în România, P.C.R. a continuat și în acest an procesul de democratizare a acestuia, adîncindu-l. În prima parte a lucrării, ne propunem să urmărim acest proces, raportat numai la organele de ordine și informații, întrucît de realizarea lui era legată, în mod nemijlocit, înfăptuirea integrală și în spirit democratic a sarcinilor lor.

*
* *

Și în acest an, au fost întreprinse din inițiativa P.C.R., o serie de măsuri pe linia curățirii în continuare a acestui aparat de elementele compromise

---

*) Materialul de față este continuarea lucrării : „Contribuția arganelor de ordine și informații ale statului... la zdrobirea acțiunilor forțelor reacționare și consolidarea regimului democratic în perioada martie-decembrie 1945", apărut în „Studii și documente", III/1969.

și dușmănoase regimului, de îmbunătățire a stării sale disciplinare, de întărire a capacității sale de lucru. Numai în județele Bihor, Maramureș, Satu Mare și Sălaj, în prima jumătate a anului 1946, au fost îndepărtați 24 de polițiști și 34 de jandarmi, iar 275 au fost pedepsiți disciplinar [1]. Aceste preocupări au făcut obiectul Decretului — Lege nr. 394 din 28 mai 1946.

Necesitatea unor astfel de măsuri era dictată de faptul că menținerea în aparat a unor asemenea elemente ar fi impietat și ar fi adus daune serioase realizării politicii guvernului de adîncire a transformărilor democratice cerute de procesul obiectiv al dezvoltării revoluției populare.

Din a doua jumătate a anului 1946, conducerea partidului comunist, apreciind că în linii mari acest aparat a fost curățit de elementele fasciste, reacționare și necorespunzătoare, avînd în vedere cerințele majore ale unei asemenea activități [2], faptul că prin specificul său impunea pentru cadrele sale, continuitate, existența unor cunoștințe temeinice și variate, experiență și deprinderi corespunzătoare, dobîndite de-a lungul anilor, a indicat înfăptuirea acestui proces, numai pe măsura completării cu cadre corespunzătoare a golurilor existente. În acest sens, Consiliul de Miniștri în ședința sa din 16 septembrie adoptă un Decret-Lege prin care aduce unele modificări legii nr. 394 din 28 mai 1946, privind reducerea personalului M.A.I., iar în ședința din 25 septembrie un alt Decret-Lege privitor la numirea și încadrarea funcționarilor M.A.I. [3]. În acelaș spirit, conducerea M.A.I. a cerut Ministerului de Război [4], să revină asupra trecerii din oficiu în cadrul disponibil [5], a unor ofițeri de jandarmi, iar prin adresa nr. 15 470 din 24 septembrie 1946, solicita să nu mai fie mutat de la o unitate la alta nici un ofițer de jandarmi fără avizul său, cerind, în același timp, să fie completate vacanțele existente la formațiunile de jandarmi [6].

În iunie și octombrie 1946 efectivele trupelor de jandarmi au fost întregite cu noi loturi de recruți [7], cu precădere din rîndurile muncito-

---

[1]) Arhiva C.S.S., Dosar Cabinet nr. 475, vol. III, f.f. 74, 206, 287.

[2]) Din cauza insuficienței personalului polițienesc, Prefectura Maramureș și Primăria Sighet, raportau la începutul anului 1946 că „situația și azi este foarte încordată, și starea de spirit a populației se menține tot rea, din cauza jafurilor, asasinatelor și furturilor, care nu pot fi stăvilite. (Arh. Stat. Buc. (A.S.B.), Arhiva Centrală a R.S.R. (A.C. a R.S.R.), Fondul M.A.I., Oficiul de Studii, dosar 110/1946, f. 12). Ordinul circular nr. 17 275 A. al M.A.I., din 12.IV.1946, sublinia faptul că"... în ultimul timp s-a înmulțit crimele și actele de agresiune din partea elementelor banditești". (Loc cit., Oficiul Juridic, dosar 28/1946, f. 32).

[3]) Loc. cit.,Fondul Președinția Consiliului de Miniștri, Inventarul registrelor J.C.M., registru 50/1946.

[4]) Potrivit art. 2 al Legii 264, din 29 aprilie 1943, jandarmeria aparținea de Ministerul de Război. Ea era pusă la dispoziția M.A.I., pentru executarea însărcinărilor de poliție.

[5]) Arhiva C.S.S., F.C., dosar 74, vol. V, f.f. 100—102.

[6]) I b i d e m, f. 122.

[7]) I b i d e m, vol. II, f. 379.

rilor [8]), fapt ce a făcut să se îmbunătăţească compoziţia socială şi politică a acestui aparat.

În vederea îmbunătăţirii şi perfecţionării activităţii organelor de ordine şi informaţii, în această perioadă, la indicaţiile Partidului Comunist Român, Ministerul de Interne a organizat la Bucureşti la 5—6 iulie şi 2 octombrie 1946, conferinţe cu inspectorii regionali de poliţie, unde li s-a făcut un amplu instructaj, ceea ce a influenţat activitatea întregului personal din subordine.

Totodată, în cadrul legiunilor de jandarmi au fost organizate instructaje periodice cu întreg efectivul de ofiţeri şi subofiţeri, unde se prezentau diferite conferinţe şi instrucţiuni.

Pentru creşterea calificării noilor cadre ale jandarmeriei s-au înfiinţat, pînă la 1 iunie 1946, 14 şcoli cu durată de 3 luni [9]), iar pentru stimularea activităţii lor, începînd de la 1 aprilie 1946, prin H.C.M. nr. 914 din 3 iulie 1946, s-a acordat şi în cadrul jandarmeriei, indemnizaţia specială de poliţie.

O condiţie importantă care contribuia la desfăşurarea muncii de refacere a economiei naţionale era aceea a păstrării ordinei şi liniştei în ţară. În acest scop, în luna aprilie 1946, Direcţia Generală a Poliţiei, a dat instrucţiuni inspectorilor regionali de poliţie ca, în colaborare cu perfecţii de judeţe, cu comandanţii Legiunilor de Jandarmi, cu reprezentanţii Tribunalelor Militare şi Civile şi cu cei ai Comandamentelor militare de orice fel, „ să intensifice măsurile de pază şi siguranţă" [10]), să se asigure o strînsă colaborare între ele.

Lucrătorii acestui aparat, fiind în număr din ce în ce mai mare comunişti, şi îndeosebi cei cu funcţii de răspundere, s-a trecut şi în cadrul aparatului de ordine şi informaţii la însuşirea şi punerea la baza activităţii în această perioadă, a liniei generale politice a P.C.R., dezbătută la plenara C.C. al P.C.R. din 25—28 ianuarie, precum şi la aplicarea măsurilor luate cu ocazia şedinţei Biroului politic al C.C. al P.C.R. din 29 mai, a şedinţelor C.C. al P.C.R. din 26 iulie şi 9 august şi a consfătuirii pe ţară a preşedinţilor şi secretarilor comitetelor judeţene electorale din 7—8 august.

SPORIREA ACTIVITĂŢII INFORMATIVE ÎN ANUL 1946, NECESITATE OBIECTIVĂ PENTRU ORGANELE DE ORDINE ŞI INFORMAŢII

Cercurile reacţionare, intuind că evoluţia vieţii politice, favorabilă forţelor progresiste, maselor muncitoare, le va îndepărta în mod implacabil de pe scena vieţii politice, că în conjuctura politică a vremii, victoria forţelor democratice în alegeri însemna un pas hotărîtor spre un asemenea deznodămînt, au desfăşurat o intensă politică de provocări, urmărind

[8]) I b i d e m, vol. IV, f.f. 41 şi 76.

[9]) Arhiva C.S.S., Fond Corespondenţă, dos. 74, vol. II, f. 410.

[10]) Arhivele St. Buc. A.C. a R.S.R., fondul M.A.I., Oficiul Juridic, dosar nr. 28/1946, f. 32.

în mod premeditat să creeze un climat de teamă și de nesiguranță, să timoreze masa alegătorilor și să dea în acest fel, cursul dorit de ele, campaniei și alegerilor parlamentare. În acest sens, P.N.Ț. — Maniu a elaborat instrucțiuni care îi autoriza pe șefii organizațiilor locale să amenințe autoritățile și cetățenii, că „P.N.T. va face legi speciale, prin care vor aplica pedeapsa cu moartea și confiscarea averii", pentru cei care, chipurile vor face „abuzuri și ilegalități în perioada alegerilor". Politica de intimidare a acestora a îmbrăcat și aspecte deosebit de grave. Pe lingă atacarea cu „arme, cuțite și ciomege" a cetățenilor, atacarea și devastarea unor primării, a sediilor electorale ale B.P.D., au comis și asasinate. De pildă, secretarul org. P.C.R. Alba Iulia a fost împușcat de maniști, iar în apropierea orașului Petroșani, în noaptea de 24—25 sept., un membru supleant al C.C. al P.C.R. a fost atacat cu focuri de armă, iar un miner a fost omorît. Au mai fost loviți și răniți : secretarul comitetului politic P.C.R. al plășii Ghergani, secretarii organizațiilor comunale Hrip jud. Satu Mare, Arpașul de Sus jud. Făgăraș, Breaza jud. Buzău, instructorul de partid al plășii Bolintinu și nenumărați membri de partid [11]).

„Toate faptele lor de pînă astăzi și ceea ce ei pregătesc, se atrăgea atenția la conferința din 2 octombrie cu inspectorii regionali de poliție, arată clar că ei merg pe linia dezordinelor și a provocărilor" [12]). Totodată, urmăreau prin aceasta, să creeze României imaginea unei țări în care se manifestă dezordini, în care opoziția este, chipurile, stînjenită în activitatea sa. În planurile reacțiunii aceasta constituia un mijloc de diversiune pentru a „dovedi" străinătății că bătălia electorală și alegerile s-au desfășurat în condiții de „teroare", să arunce vina pentru aceasta asupra guvernului democrat și astfel să faciliteze amestecul puterilor imperialiste în treburile interne ale țării în vederea răsturnării regimului democratic [13]).

Pentru a anihila astfel de manevre ale reacțiunii, organele de ordine și informații erau chemate să aplice legea în modul cel mai strict, să-și desfășoare întreaga activitate numai în limitele ei. Ele trebuiau să dovedească, fără nici-o umbră de îndoială, se preciza la una din conferințele profesionale, că toate măsurile de ordine pe care le-au întreprins, au fost impuse, fără excepție, de natura infracțională a cazurilor cu care au avut de-a face, dăunătoare siguranței statului [14]). În adoptarea unei asemenea linii de conduită în activitatea lor specifică, aceste organe au avut în vedere indicațiile ședinței C.C. al P.C.R. din 9 august 1946,

[11]) Vezi : A.S.B., A.C. a R.S.R., Fondul M.A.I., Direcția Administrației de Stat, dosar nr. 47/1946, f. 12 ; „Scînteia" Nr. 584, 592, 638, 679, 682 din 27 iulie, 6 august, 29 sept., 16 și 20 noiembrie 1946 ; M. Fătu, „Lupta P.C.R., pentru izolarea și zdrobirea partidelor burghezo-moșierești în perioada 23 August 1944 — noiembrie 1947", p.p. 362—365 ; Arhiva C.S.S., dos. Cabinet 475, vol. I, f. 194, 195, 209, 210.

[12]) Arhiva C.S.S., dos. 74, vol. X, f. 36.

[13]) Vezi M. Fătu, „1946. Din istoria contemporană a României", p. 206—207.

[14]) Vezi Arhiva C.S.S., F.C. dos. 74, vol. X, f. 39.

în sensul că este în interesul regimului democratic să nu se răspundă la provocările reacțiunii, să se mențină ordine deplină [15]).

Ca principală tactică de luptă, organele de ordine și informații au adoptat împotriva reacțiunii, prevenirea, în scopul împiedicării acesteia de a comite unele infracțiuni, pentru a apăra regimul și masele populare de urmările nefaste ale unor asemenea acte, cît și de a-i feri pe eventualii făptuitori de consecințele faptelor lor. Această orientare în activitatea organelor amintite era determinată de natura regimului democratic, de conținutul său de clasă, de caracterul său umanist.

O asemenea activitate din partea acestor organe, trebuia să se finalizeze, potrivit concepției și indicației partidului comunist, în „asigurarea climatului pașnic necesar unor alegeri libere" [16]), în crearea condițiilor necesare unei bogate activități creatoare de bunuri materiale și spirituale.

Realizarea unor asemenea cerințe în activitatea organelor de ordine și informații, era în mod indisolubil legată de o largă activitate informativă, care trebuia să realizeze cunoașterea și descifrarea tuturor acțiunilor și intențiilor cu caracter dușmănos ale reacțiunii să ducă la descoperirea metodelor și mijloacelor folosite de aceasta în activitatea sa ostilă democrației, aspirațiilor maselor populare.

În munca pe care au desfășurat-o în anul 1946, pe primul plan a stat, ca și în perioada precedentă, activitatea preventivă, și numai în ultimă instanță cea represivă. Dealtfel, în concepția aparatului de ordine și informații, activitatea informativă constituia o primă fază a acțiunii preventive, cea de a doua constituind-o însăși măsurile preventive. Pentru că, numai „cunoscîndu-se situația reală din probleme, atrăgea atenția ordinului 14 700 S al Direcției Poliției de Siguranță din 27 iulie 1946, se vor cunoaște și acele stări de fapt sau acțiuni, care cer luarea de măsuri preventive" [17]). Este deci explicabil de ce, în activitatea acestor organe, în diferite ocazii, se sublinia necesitatea intensificării acțiunii informative „pentru a preveni actele de agresiune" [18]).

Activitatea informativă a acestor organe este mai intensă și mai profundă în 1946 față de 1945, și ca urmare a unor necesități informative mai mari, impuse de sporirea manifestărilor dușmănoase, pe măsura apropierii alegerilor, cît și ca urmare a experienței acumulate în munca informativă, îndeosebi cea care privea partidele „istorice".

Este recunoscut faptul că în această perioadă are loc un proces de destrămare a partidelor politice burgheze, ca rezultat al schimbărilor petrecute în conștiința unora din membri acestora, sub impulsul confruntărilor din practica vieții sociale, a concepțiilor programatice anacronice, impopulare, ale acelor partide, și a transformărilor înnoitoare pentru masele largi populare, care se înfăptuiau sub conducerea partidului

[15]) Vezi Arhiva Centrală a C.C. al P.C.R., fondul I, dos. 6, f. 347.
[16]) Arhiva C.S.S., F.C., dos. 74, vol. X, fila 24,
[17]) Arhiva C.S.S., dosar 220 General, vol. 8, fila 146.
[18]) I b i d e m, F.C., dosar 74, vol. X, fila 25.

comunist. Reflectînd aceste schimbări, aportul aparatului informativ este substanțial modificat, crește acum rețeaua informativă față de trecut, iar ponderea informatorilor care furnizau informații în virtutea „imboldului firesc de a îndeplini o sarcină folositoare patriei"[19]), față de cei ce o făceau pentru bani, devine un fenomen firesc.

Ilustrînd sporirea nevoilor de informare, necesitatea unei cunoașteri mai ample și mai profunde a tuturor realităților vieții sociale, activitatea informativă a fost organizată și coordonată acum, spre deosebire de anul 1945 cînd problematica muncii informative a fost stabilită prin simple ordine circulare[20]), pe baza unor acte fundamentale: instrucțiunile tehnice; plan general de informații și planuri de căutare a informațiilor[21]).

Pentru instruirea unităților în subordine și reglementarea activității lor informative, în general a întregii lor activități, potrivit sarcinilor care le stăteau în față în acea perioadă, forurile conducătoare ale acestor organe au elaborat și difuzat o serie de ordine și instrucțiuni. Prin intermediul lor, a fost uniformizată și orientată în mod mai concret și precis munca informativă, dirijînd-o asupra acelor grupe de probleme ce trebuiau urmărite și cunoscute, spre a se putea întreprinde cele mai corespunzătoare măsuri în legătură cu desfășurarea în condițiuni normale a campaniei electorale. Ordinul 23 244 S și cele elaborate ulterior[22]) cereau unităților subordonate să raporteze săptămînal toate evenimentele politice, sociale și economice care au influențat favorabil și nefavorabil opinia publică.

Raportarea și centralizarea pe țară a unor asemenea date ajuta guvernul să cunoască starea de spirit a unor categorii sociale, să descifreze necesitatea întreprinderii unor măsuri cu un caracter general sau local, să cunoască exact, în toate regiunile țării, conținutul propagandei partidelor „istorice", ceea ce a permis partidului comunist să contracareze mai eficient propaganda dușmănoasă a acestora, să demaște inconsistența, caracterul ei denigrator și dușmănos.

TEHNICA CULEGERII ȘI TRANSMITERII INFORMAȚIILOR ÎN PRACTICA ORGANELOR DE ORDINE ȘI INFORMAȚII ÎN ANUL 1946

Din activitatea informativă a S.S.I. și a Poliției de siguranță, materializată sub aspectul ei formal în note, rapoarte, buletine și sinteze informative, concentrate în cîteva sute de dosare, numai în problema

[19]) Instrucțiuni tehnice pentru organizarea și coordonarea acțiunii informative, Tip. P.P.C., 1946, p. 11.
[20]) Bulet. Dir. G-rale a Poliției, nr. 3 974, din 19 oct. 1945.
[21]) Pentru amănunte, vezi „Studii și Documente", vol. III./969, p. 100.
[22]) Bulet. Dir. G-rale a Poliției, nr. 3 974, din 19 oct. 1945.

P.N.Ţ.-Maniu şi numai în perioada care face obiectul lucrării de faţă, se desprind unele concluzii şi învăţăminte, care după părerea noastră, se impun atenţiei acelor cadre ale aparatului de securitate angajate în complexa şi dificila muncă informativă, atît sub aspect informaţional, cît şi practic.

Analizînd activitatea informativă a acestor organe, se reliefează ca un aspect dominat în munca lor, **recrutarea cu precădere a informatorilor „dintre membri conducători (ai unui partid-n.n.) sau din cei din imediata apropiere a acestora"** [23]. Aceasta explică de la început şi în bună măsură volumul mare şi valoarea deosebită a informaţiilor culese de aparatul informativ al acestor organe privind fapte şi stări de fapt rezultate din activitatea P.N.Ţ.-Maniu şi P.N.L.-Brătianu, în primul rînd, şi apoi şi a celorlalte partide şi organizaţii politice burgheze.

Este meritul acelor organe şi în primul rînd al S.S.I., că pe baza unui studiu temeinic a profilului moral şi psihic al cadrelor din conducerea P.N.Ţ.-Maniu, de-a lungul întregii lor activităţi politice, au ajuns la concluzia justă, materializată într-un studiu de 14 pagini, întocmit încă din august 1945 că „partea slabă a P.N.Ţ.-ului... sînt înseşi cadrele sale de conducere...", că „numai pentru cei care nu cunosc în adîncime psihologia P.N.Ţ.-ului, cadrele sale apar ca intransigente şi intratabile" [24]. Fapte ca: nemulţumirea cadrelor respective „de lunga şi stearpa opoziţie a partidului", lipsa oricăror perspective de guvernare în viitor şi mai ales faptul, aşa cum se arăta în studiul amintit, că nu aveau „profesiuni bine stabilite şi remuneratorii, fiind învăţate să trăiască numai din veniturile realizate de pe urma politicii" [25], îndrituiau la o asemenea concluzie şi la adoptarea unor măsuri în consecinţă pe planul activităţii informative.

Îndreptarea eforturilor acestor organe spre recrutarea de informatori dintre cadrele de bază ale partidelor burgheze sau apropiate acestora, avea la bază considerente de maximă utilitate, oportunitate şi operativitate pentru munca informativă, pentru ca organele respective să pătrundă nu numai în locurile unde se concentrau şi se centralizau principalele informaţii privind activitatea partidelor burgheze sub toate aspectele, ci, în acelaşi timp, şi în locurile unde se hotăra activitatea partidului respectiv, de unde plecau îndemnurile, instrucţiunile şi îndrumările la activităţi de cele mai multe ori de natură duşmănoasă la adresa regimului democratic, a suveranităţii şi independenţei naţionale a patriei noastre.

Materialele studiate fac dovada existenţei, mai ales pentru S.S.I., a unei agenturi puternice, cu largi posibilităţi de pătrundere şi informare. Faptul că ea se afla infiltrată în cercurile lui I. Maniu, Ion Mihalache, N. Penescu, Mihai Popovici, Ghiţă Pop, C. Adam, Gh. Zane,

---

[23] Arhiva C.S.S., Fond documentar (F.D.), dosar 2, vol. 296, fila 123.
[24] Ibidem, fila 129.
[25] Ibidem.

Mihai Răutu, Constantin și Bebe Brătianu, M. Fotino etc., îi conferea asemenea calități.

Pentru completarea și verificarea lor, informatorii erau dirijați și spre alte surse, decît căpeteniile partidelor burgheze. **Au fost mult exploatate rudele apropiate,** îndeosebi acelea față de care căpeteniile aveau o afecțiune deosebită, ca de exemplu Ion Marinache, Nestor Badea — nepoții lui I. Mihalache. Raționamentul s-a dovedit just, pentru că prin intermediul lor s-au obținut informații prețioase, îndeosebi în legătură cu atitudinea lui I. Mihalache în partid și poziția acestuia față de Iuliu Maniu și alte căpetenii ale P.N.Ț. Unchiul, respectiv I. Mihalache, nu putea să aibă secrete față de nepoți, ei înșiși persoane cu munci de răspundere în partid, în conducerea tineretului național-țărănist și respectiv a ziarului „Dreptatea", oficiosul partidului. Cum era și firesc, mai ales într-o perioadă de zbuciumate lupte politice, cînd viitorul se arăta destul de sumbru pentru P.N.Ț., Mihalache le împărtășea lor cele mai tainice gînduri, îngrijorările și frămîntările sale și ale celorlalte căpetenii.

Activitatea informativă a acestor organe și-a orientat, așa cum spuneam, cea mai mare parte a eforturilor lor, în mod just și cu rezultatele scontate, spre cadrele care făceau parte din organele centrale de conducere ale partidelor burgheze, delegațiile permanente, birourile politice etc. Ea a mai vizat însă, în al doilea rînd ca efort, și constituirea în timp a unei rețele informative, în acele centre unde partidele „istorice" aveau organizații mai puternice și unde desfășurau o activitate mai intensă ca: Sibiu, Iași, Timișoara, Craiova, Brașov, Cluj, Arad. S.S.I. și-a creiat în aceste orașe cîte o „Rezidență" ca formă organizatorică, cu sarcini exclusiv informative.

Ulterior, cu ajutorul rezidențelor pe linia S.S.I., și a chesturilor de poliție pe linia siguranței, pînă la jumătatea anului 1946, s-a lărgit și s-a extins rețeaua informativă și la restul organizațiilor județene.

Și la nivelul organizațiilor județene, informatorii au fost recrutați sau dirijați cu predilecție, spre membri marcanți, îndeosebi cei din delegațiile permanente județene [26]). S-a avut în vedere și în acest caz volumul și valoarea informațiilor pe care aceștia le puteau furniza.

Pentru a-și asigura un flux continu de informații din organizațiile în care creaseră o agentură mai puțin puternică și mai ales acolo unde nu dispuneau de cît de puține surse de informare au luat măsuri pentru menținerea surselor în afara acțiunilor coercitive, pentru a nu periclita activitatea de culegere a informațiilor. Așa de pildă, rezidența S.S.I Sibiu prin raportul său din 28 iunie 1946, după ce arăta că în organizația P.N.Ț. Sibiu „a fost destul de greu să putem avea o legătură", ruga forurile superioare „să nu se ia nici o măsură contra lui „Tofan", decît numai cu cîteva zile înainte de alegeri" [27]). Acesta deținea funcție în conducerea organizației de tineret țărăniste din Sibiu, pe lîngă care fusese

[26]) I b i d e m, vol. 68, fila 148.
[27]) I b i d e m, vol. 72, fila 222.

infiltrat un informator şi căruia i se intentase un proces pentru atitudinea şi manifestările sale injurioase la adresa guvernului.

Natura intervenţiei îşi avea deci explicaţia sa. Amînarea pronunţării pedepsei pe timpul bătăliei alegerilor, avea în vedere menţinerea prin prezenţa sa în organizaţie şi în funcţia deţinută, a accesului spre informaţii, foarte necesare acum, într-o perioadă de exacerbare a luptelor politice.

Caracterul larg şi variat al activităţii informative întreprinse în anul 1946, **semnalarea în notele informative şi a unor nemulţumiri precum şi nominalizarea nemulţumiţilor din P.N.Ţ., a slujit organele de ordine şi informaţii, mai ales S.S.I.-ului, la recrutarea de noi informatori, sau la plasarea informatorilor existenţi pe lîngă noile surse apărute.** Acestea, nemulţumite de situaţia lor din partid, simţindu-se neglijate, înlăturate de la posturile şi situaţiile care credeau că li se cuvin, erau predispuse, în mod firesc, la ponegrirea şi criticarea adversarilor lor reali sau presupuşi, cu care ocazie debitau şi informaţii ce interesau organele de ordine şi informaţii.

Organele S.S.I., pornind de la unele informaţii repetate, confirmate şi prin intermediul altor mijloace, potrivit cărora unul din cadrele de conducere ale P.N.Ţ., nu e agreat de anturajul lui Maniu şi e privit cu oarecare suspiciune" [28]), cunoscînd şi faptul că acesta „crede că este singurul care ar avea perspective la şefia P.N.Ţ. şi **ar dori foarte mult această" [29])** ,(subl. ns.) au căutat să contacteze unele persoane din anturajul imediat al acestuia, şi chiar pe fiul său, pentru a-i clarifica poziţia şi a vedea dacă este posibilă folosirea lui informativă, mai ales că se putea întrevede din intenţiile sale, realizarea unei dizidenţe în P.N.Ţ., (binevenită desigur în condiţiile bătăliei electorale, pentru a produce derută în acest partid şi a-i slăbi forţele).

În martie 1946, „SAVIN" intră în legătură cu fiul celui în cauză şi obţine rezultate importante. Prin tactul şi abilitatea cu care „Savin", a procedat, el a reuşit să dirijeze discuţiile şi să ajungă chiar la un contact direct cu cadrul din conducerea P.N.Ţ., căutînd să afle poziţia acestuia spre a acţiona în interesul guvernului şi în favoarea forţelor democratice.

La întîlnirea din 24 mai 1946, care a durat 2 ore şi jumătate, acesta îi declara lui „SAVIN" că tatăl său „e foarte satisfăcut de campania pe care «stînga» o duce împotriva lui Maniu „şi că" cere ajutorul partidelor de stînga pentru ca această clică din jurul lui Maniu să fie înlăturată" [30]), gîndind, fireşte, că prin înlăturarea camarilei, va cădea şi Maniu din funcţia deţinută şi el îşi va netezi astfel drumul spre şefia partidului. Pentru aceasta el arăta că e dispus să furnizeze probe din care să rezulte afacerile murdare ale apropiaţilor lui Maniu [31]), că tatăl său şi el

[28]) Ibidem, vol. 89, f.f. 60, 113.
[29]) Ibidem, fila 111.
[30]) Ibidem, vol. 66, fila 535.
[31]) Ibidem.

personal „sint dispuși să furnizeze toate informațiile" [32]) și chiar, raportează agentul S.S.I.-ului, „să-i cer anumite informații, dacă e cazul" [33]).

Într-o altă intilnire [34]), colaborarea proiectată este legată de două condiții și anume : să fie perfect asigurat că nimic din ceea ce va comunica nu se va afla, și să fie sprijinit în mod extrem de discret și în condițiunile specifice de la caz la caz. „SAVIN« în mod hotărît îi declara, și aici intervine tactul acestuia, că „eu, consemna acesta în raportul său, nu sînt decit un simplu particular, că nu am legăturile pe care le bănuiește dînsul, că angajamentul meu nu are nici-o valoare și-l sfătuiesc să se adreseze oricăruia dintre miniștri comuniști din guvern, fiindcă propunerea îmi pare foarte realizabilă« [35]). Se desprinde de aici intenția sa fermă de a nu se angaja în acea acțiune, pentru a nu se lăsa antrenat într-o posibilă provocare din partea conducerii P.N.Ț.-Maniu, pe care aceștia ar fi speculat-o în folosul lor, și în fine intenția de a da acțiuni celui în cauză un caracter personal de angajament public, oficial. Dealtfel, „SAVIN« de la început a semnalat în notele sale părerea lui că cel în cauză este nesincer și că în fond vrea să afle linia politică a P.C.R., intențiile sale în raporturile cu P.N.Ț. [36]).

Fie direct, fie prin intermediul fiului său, „SAVIN" a aplicat tot ca linie tactică, apelarea la trecutul democratic al activității acelei persoane, la poziția sa de dezaprobare a activității antiguvernamentale, rigide și anacronice a lui Maniu și a „camarilei" sale, fără să angajeze nici instituția și nici persoana sa. Într-un dialog, cu fiul acestuia, după ce el i-a înșirat pe nume toată „camarila" lui Maniu, toți „bandiții", „SAVIN" îl întreabă : „Domnul ministru e un om sărac, un om de caracter, un democrat convins. Ce caută tatăl dumitale printre toți aceștia pe care-i caracterizează de bandiți, afaceriști etc. ? Pentru ce îi acoperă tatăl dumitale pe toți aceștia ? Îi cunoaște doar, știe că-l dușmănesc tocmai pentru cinstea și caracterul său. Pentru ce nu-i dă peste cap ? Mai devreme sau mai tîrziu cînd vor fi cunoscute toate banditismele lor, prevenea el, nu va putea nega că i-a cunoscut așa cum sînt, și totuși le-a dat tot girul său moral. Atunci va fi compromis împreună cu dînșii [37]).

Reproșîndu-i în continuare interlocutorului său că tatăl acestuia atacă guvernul și apără pe toți acești „bandiți", „SAVIN" îl întreba : „Cum rezolvă dl. ministru această chestiune de conștiință personală ? Mie personal mi-a vorbit în termeni foarte severi de fiecare din „camarila" lui Maniu, de Maniu personal, că acesta l-a suspectat întotdeauna, că l-a îndepărtat mereu de la locul care i se cuvenea, că mai ales acum politica d-lui Maniu e complet greșită... Și totuși dl. ministru continuă să meargă pe linia lui Maniu. Nu înțeleg aceste contradicții între afirma-

32) I b i d e m, vol. 73, fila 63.
33) I b i d e m, fila 64.
34) I b i d e m, fila 63.
35) I b i d e m, fila 64.
36) I b i d e m, vol. 95, fila 130
37) I b i d e m, vol. 66, fila 536.

țiile domniei-sale și atitudinea domniei-sale... Acum e momentul ca dl. ministru să se impace cu însăși conștiința domniei-sale și să urmeze linia politică pe care i-o dictează această conștiință" [38]).

Am insistat mai mult asupra acestui caz, nu numai pentru a sublinia abilitatea și logica discuțiilor lui „SAVIN", argumentele sale solide și fără drept de replică, maniera de a găsi și reliefa contradicții între vorbele și faptele celui în cauză, în a-l combate pe adversar cu propriile sale arme, prilej pentru a afla, în același timp, informațiile ce interesau acest organ, ci, pentru a releva **caracterul activ** al preocupărilor agenților S.S.I .și în bună măsură al întregei rețele informative. Aceștia, în activitatea lor, nu se limitau numai la culegerea informațiilor, ci aveau în vedere și desfășurarea unei activități de influențare politică și ideologică a persoanelor cu care veneau în contact pe linia muncii informative. În limbaj profesional, S.S.I., denumea această preocupare, avînd în vedere efectele sale pozitive pentru democrație, „scopuri operative" [39]).

Agentul de siguranță, sau cadrul S.S.I., nu făcea numai oficiul de intermediari între informatori și forurile ierarhice superioare. Pe lingă obligația lui profesională, de a culege direct informații și de a instrui și îndruma informatorii în culegerea lor, de a-i ajuta în conturarea cît mai justă a materialului cules și prezentat, el avea un rol activ și în completarea și stabilirea veridicității informațiilor. Nu ne referim la practica verificărilor prin intermediul altor informatori și surse ori a altor mijloace ale muncii informative ca : filajul, investigație etc. ci la o altă practică des folosită în activitatea informativă în acea perioadă.

Organul informativ primea informațiile de la informator care nu era polițist de carieră și prin urmare nu avea posibilitatea de a fi perfect orientat asupra faptelor sau stărilor de fapt ce interesau Siguranța statului, în starea lor brută. El le transmite mai departe, după ce erau triate și verificate, în forma în care au fost culese. Sub materialul transmis, în continuarea lui, erau înscrise, de cele mai multe ori, separate printr-o linie, părerile proprii și observațiile organului polițienesc, în legătură cu conținutul notei respective, de natură a face unele precizări în plus, de-a contura și întări și mai mult informațiile prezentate, de a stabili cît mai precis și exact raporturile dintre informațiile date și realitate, de a întări și a da mai multă greutate mesagiilor notelor respective.

Spre edificare dăm un exemplu. O notă informativă din 17 mai 1946, consemna în două puncte informații potrivit cărora, în rezumat, rezulta că, conducerea P.N.Ț.-ului este informată de toate dispozițiile secrete pe care le dă C.C. al P.C.R. și că, este de asemenea informată de toate dispozițiile secrete pe care le dă ministrul de interne organelor oficiale în subordine [40]). Sub ele, organul S.S.I. consemnează : „cred că chestiunea de la punctul 1 poate fi complet sau în parte inventată.

38) I b i d e m, fila 537.
39) I b i d e m, vol. 296, fila 123.
40) I b i d e m, vol. 72, fila 141. Vezi și vol. 87, f.f. 101—102.

Chestiunea de la punctul 2 poate fi însă, în mare parte, exactă". Bazat pe alte informaţii anterioare similare, coroborîndu-le, a ajuns la o asemenea concluzie. „Am semnalat săptămîna trecută un caz, raporta el în continuare, din care relese posibilitatea pe care o au cercurile duşmănoase de a fi informate de ceea ce se petrece chiar în cabinetul ministrului de interne" [41]). O asemenea specificaţie pe notă dădea mai multă greutate şi un caracter alarmant ştirilor respective, îndemnînd cu mai multă putere de convingere la luarea măsurilor care se impuneau faţă de situaţia semnalată.

Despre reţeaua informativă a organelor de informaţii, existentă în anul 1946, şi nu numai în acest an, ci în general în perioada 1945—1947, creată în rîndul elementelor din principalele partide burgheze, şi îndeosebi în P.N.Ţ.-Maniu, se poate spune că era o **agentură omniprezentă.** Iuliu Maniu, cel puţin, era înconjurat de informatori în orice situaţie şi ori unde se ducea, de pildă, toate persoanele care veneau cu diferite treburi personale şi de partid la el, erau chestionate în anticamera locuinţei sale, cu fineţe şi dezinvoltură de către informatori, atît la intrarea cît şi la ieşirea lor [42]).

Este edificator în sensul aprecierilor făcute, exemplul care urmează. În vara anului 1946, Şerban Ghica pune împreună cu încă 62 de membri ai tineretului P.N.Ţ., bazele organizaţiei conspirative „M". Aceasta îşi propusese să contracareze „orice acţiune ce s-ar ivi în partid, împotriva lui Iuliu Maniu" [43]). După cîteva şedinţe, deşi organizate în mare taină, ajunge la cunoştinţa componenţilor săi, că organele de ordine şi informaţii au ştiinţă despre existenţa şi activitatea ei. Căpeteniile hotărăsc în această situaţie ca la şedinţa următoare să convoace pe bază de invitaţii scrise numai 52 din membri săi. 11 dintre cei bănuiţi că printre ei ar putea fi informatorul sau informatorii, nu au mai fost invitaţi. Dar, şi în această formaţie, şi într-o alta ulterioară, cu numai 8—10 prezenţi, informatorul „Decebal" şi-a întocmit de fiecare dată nota sa [44]). Din notele acestuia mai rezultă, că şeful Corpului detectivilor de atunci, după spusele inginerului Domocoş, chemat la cabinetul lui, „deţine informaţiuni asupra diferitelor probleme care s-au discutat numai în biroul partidului, de unde a ajuns la concluzia că antena informativă guvernamentală a pătruns pînă la forurile conducătoare ale P.N.Ţ. [45]).

Cele arătate mai sus exemplifică o mare putere de pătrundere informativă şi în parte dă explicaţie acestui fenomen, prin faptul că **agentura era recrutată cu multă pricepere, din rîndul acelor persoane în afara oricăror suspiciuni,** creînd prin aceasta posibilitatea obţinerii informaţiilor în mod constant.

---

[41]) Ibidem.
[42]) Ibidem, vol. 66, fila 457.
[43]) Ibidem, vol. 72, fila 438.
[44]) Ibidem, vol. 94, fila 95.
[45]) Ibidem.

Tot în legătură cu activitatea de culegere a informaţiilor se observă, cu foarte mici excepţii, caracterul real al informaţiilor, veridicitatea acestora. De cele mai multe ori, în dorinţa reproducerii lor cît mai exacte, recunoaştem în notele informative întocmite, concepţiile politice şi limbajul principalelor căpetenii ţărăniste. Aşa de pildă, faţă de poziţia lui Mihalache şi a altor căpetenii din ramura ţărănistă şi a tineretului naţional-ţărănist care susţineau în 1946 necesitatea revizuirii programului naţional-ţărănesc, adoptarea unor reforme în sens laburist, pentru că „bazat numai pe acest program propriu al partidului şi nu contînd numai pe sprijinul anglo-american, P.N.Ţ. va ieşi din criza în care l-a vîrît anchilozarea şi îndărătnicia lui Maniu" [46]), recunoaştem în nota informativă din 24 octombrie 1946, concepţiile reacţionare ale lui I. Maniu, duplicitatea sa politică, limbajul său iezuit. „Maniu personal — scria în notă — susţine că nu e principial împotriva acestui program al lui Mihalache. Crede însă că afişarea acestui program nu e oportună acum..." [47]). „Maniu — scria mai departe — cred că, dealtfel, indiferent de toate schimbările de program hotărîtoare sînt numai aranjamentele internaţionale şi sprijinul pe care ni-l vor da anglo-americanii pe baza acestor aranjamente şi în spatele acestor aranjamente" [48]).

Adoptînd în practica lor principiul înregistrării şi redării obiective a faptelor, prezentarea lor veridică, erau reproduse şi acele fapte care prezentau, într-o oarecare măsură, în mod dezavantajos regimul [49]).

Au existat şi unele note, puţine la număr, cu conţinut ireal, fictiv. Pe una din ele organul poliţienesc care ţinea legătura cu informatorul nota : „Impresia mea personală este că Maniu n-a discutat toate chestiunile cu «Lupaşcu» (informatorul-n.n.) şi că acesta le-a redactat numai din proprie iniţiativă ca fiind ale lui Maniu" [50]).

Uneori şefii ierarhici indicau în rezoluţiile lor pe asemenea note şi unele măsuri de întreprins cu informatori în cauză. „Domnul comisar şef Voiculescu — indica o asemenea rezoluţie — va pune în vedere informatorului că dacă nu se ocupă de măsuri serioase, va face o vizită acestuia" [51]).

Practica muncii informative şi „Instrucţiunile tehnice pentru organizarea şi coordonarea acţiuni informative", din aprilie 1946, scot în evidenţă pentru nota informativă, mijloc de materializare şi de transmitere a informaţiilor culese, necesitatea întrunirii unor condiţii de formă şi fond.

Una din ele cerea ca redactarea să fie scurtă şi clară. Amănuntele erau admise numai în cazul transmiterii unor informaţii importante şi cînd detaliile ajutau la lămurirea textului.

---

[46]) I b i d e m, vol. 73, fila 221.
[47]) I b i d e m.
[48]) I b i d e m.
[49]) I b i d e m, vol. 66, f.f. 82—83.
[50]) I b i d e m, vol. 86, fila 207.
[51]) I b i d e m, vol. 12, fila 267.

O altă condiție stabilea ca valoarea informației să fie notată pe marginea din dreapta jos a hîrtiei cu unul din calificativele : verificată ; sigură ; posibilă ; zvon. Valoarea informației era apreciată de organul polițienesc care întocmea nota informativă, în raport cu încrederea pe care o acorda atît informațiilor în cauză, cît și persoanelor care le-au cules. Zvonurile se raportau numai atunci cînd persistau și exista posibilitatea, din această cauză, să se creieze anumite stări de fapte ce interesau ordinea publică și siguranța statului.

Sursa informației, o altă cerință, era menționată, de cele mai multe ori în marginea din stînga sus. Ea preciza uneori mediul social sau organizația politică din care a fost culeasă. Întotdeauna era trecut numele conspirativ al informatorului și uneori și persoana de la care au fost culese informațiile. Numele informatorilor erau codificate sub forme ca : „Nr. 1" ; „27" ; [52] B2, pe o cruce albastră într-un cerc alb [53]) ; „H74" [54]). Unele aveau o construcție ceva mai complicată ca : S—D.B.3 [55]). Altele menționau organul polițienesc, informatorul și sursa, toate codificate, ca de pildă : „Hubert prin Manole, sursa Maniu" [56]).

Subiectul notei, era o altă cerință, fără carater obligatoriu. Pentru ușurarea clasificării notelor se recomanda să se denumească problema tratată în colțul de sus și din dreapta al hîrtiei [57]).

Raportul informativ, era un alt mijloc de materializare și transmitere a informațiilor. Prin intermediul lui se transmiteau de regulă informații verificate prin investigații sau prin cercetări directe și se răspundea la cererile de verificare primite de la organele ierarhice superioare.

Buletinul informativ, era întocmit zilnic de inspectoratele regionale de poliție și înaintat Direcției Generale a Poliției, telefonic sau prin radiogramă. Cuprindea o expunere rezumativă a principalelor evenimente interesînd ordinea publică și siguranța statului, petrecute în regiunea respectivă în ultimele 24 de ore. Se mai inserau în ele și informațiile mai importante care interesau în deosebi starea de spirit a populației sau a diferitelor categorii sociale.

Unele informații raportate prin buletinul informativ erau completate ulterior prin note sau rapoarte informative separate, în care se menționa buletinul prin care informația respectivă a mai fost transmisă.

Pe lîngă modalitățile de transmitere a informațiilor specificate mai sus, se mai folosea și **sinteza informativă.** La fiecare început de lună, polițiile de reședință, chesturile și inspectoratele regionale de poliție treceau în revistă, prin intermediul ei, toate informațiile mai importante pe care le raportaseră în cursul lunii expirate, le grupau pe probleme,

---

52) I b i d e m, vol. 12, fila 8.
53) I b i d e m, fila 12.
54) I b i d e m, fila 15.
55) I b i d e m, vol. 83, fila 396.
56) I b i d e m, vol. 85, fila 170.
57) Instrucțiuni tehnice..., p. 27.

le judecau şi trăgeau concluzii asupra cauzelor care au determinat anumite fapte sau stări de fapt.

Instrucţiunile tehnice amintite, recomandau organelor poliţieneşti, la întocmirea lor „să păstreze o linie de strictă obiectivitate şi să se insiste asupra cauzelor reale care determină stările de nemulţumiri sociale" [58]), apreciindu-se pe bună dreptate că „peste aceste cauze iniţiale se aşterne acţiunea diferitelor tendinţe şi curente politice" (printre care şi reacţionare-n.n.) şi că suprapunerea acestora peste frămîntările colective „nu este în realitate decît un efect al cauzei iniţiale : nesatisfacerea la timp a unor nevoi sociale" [59]).

Raportate la perioada respectivă, la situaţia şi nivelul economiei naţionale, la structura socială existentă, aceste recomandări cu partea indicată, erau necesare. Partidele politice burgheze trebuiau lucrate informativ şi analizată activitatea lor numai în acest context.

Pe lîngă agentură, principalul mijloc în cadrul acţiunii de culegere şi căutare a informaţiilor, organele de informaţii au mai folosit şi alte modalităţi. Ordinul Direcţiei Generale a Poliţiei 364 285 din 18 ianuarie 1946, stabilea ca sarcină unităţilor subordonate colectarea a cîte 3—4 exemplare din manifestele şi publicaţiile organizaţiilor şi grupărilor politice din raza lor de competenţă şi pe care să le înainteze săptămînal inspectoratelor [60]).

Organele informative au reuşit să intre, pe diferite căi, (interceptarea corespondenţei, percheziţii), în posesia unor documente preţioase, copii şi uneori originalele unor procese-verbale întocmite la diferite şedinţe ale organelor conducătoare locale şi centrale ale P.N.Ţ.-Maniu, ciorne şi exemplare încă nedifuzate din circularele cu caracter secret ale aceluiaşi partid [61]), care documentau activitatea ostilă a acestuia. Uneori s-a recurs şi la alte procedee. Existînd informaţii că şeful Misiunii militare americane în România i-ar fi înmînat lui I. Maniu anumite documente, s-a organizat o percheziţie secretă pentru a intra în posesia lor [62]). Fireşte procedeul nu era legal din punct de vedere juridic, îndreptăţit însă din punctul de vedere al scopurilor urmărite. Procedarea la o percheziţie oficială care nu ar fi fost încununată de rezultatele aşteptate, ar fi dat loc la complicaţii. Rezultate pozitive a conferit muncii informative practica identificării curierilor partidelor „istorice", reţinerii lor şi confiscării materialelor compromiţătoare.

O altă sursă a fost şi aceea a denunţurilor verbale şi scrise.

---

58) Ibidem, fila 30.
59) Ibidem.
60) Arhiva C.S.S., F.D., dosar 2, vol. 85, fila 6.
61) Ibidem, vol. 90, fila 256.
62) Ibidem, vol. 86, fila 198.
63) Ibidem, vol. 94, fila 253.

*
* *

Cu cele expuse în materialul de faţă, nu avem pretenţia a fi epuizat şi fructificat pînă la capăt toate aspectele muncii informative a organelor de ordine şi informaţii, în perioada amintită. Am încercat să aducem în faţa aparatului numai unele aspecte, după părerea noastră interesante, mai des întîlnite şi devenite o practică cu rezultate pozitive în munca acelor organe.

Experienţa acestora trebuie raportată însă la condiţiile istorice, concrete ale acelor vremuri. Ceea ce s-a dovedit bun atunci, cerut şi verificat de contextul vieţii sociale, s-ar putea ca practica de azi să nu-i confirme necesitatea şi oportunitatea. Am dori ca cele arătate de noi şi pe care cu o altă ocazie le vom relua, lărgi şi adînci, să fie privite critic de cititori, să le considere ca un prilej de confruntare cu propria lor practică, un schimb de experienţă.

ACTIVITATEA DUŞMĂNOASĂ DESFĂŞURATĂ DE MEMBRII SECTEI INTERZISE „ADVENTIŞTII REFORMIŞTI"

Autori: Maior ION DĂIANU
doctor în filozofie
Lt. VITALIAN TOMESCU

Marile realizări obţinute de poporul nostru în edificarea socialismului, schimbările adînci produse în structura societăţii, în condiţiile de viaţă ale oamenilor, succesele deosebite în dezvoltarea învăţămîntului, ştiinţei şi artei, a întregii noastre culturi socialiste devenite cu adevărat un bun al maselor largi, toate acestea au determinat transformări calitative în conştiinţa socială a oamenilor.

Se pot releva cu satisfacţie rezultatele remarcabile obţinute în dezvoltarea conştiinţei socialiste a cetăţenilor patriei, în îmbogăţirea vieţii lor spirituale, ceea ce se oglindeşte în participarea tot mai eficientă a oamenilor muncii de pe întreg cuprinsul ţării la opera de făurire a socialismului.

Cu toate acestea, la unele persoane se mai manifestă concepţii şi mentalităţi retrograde, printre care figurează şi cele de natură religioasă. Aceasta se datorează unor factori obiectivi şi subiectivi de ordin general, particular şi chiar singular. Nu ne propunem o analiză a acestora, ci doar să enumerăm pe cei mai însemnaţi dintre ei.

Materialismul dialectic şi istoric a demonstrat legătura cauzală dintre existenţa socială şi conştiinţa socială. Prin urmare apare în mod justificat întrebarea: de ce se mai menţin idei şi concepţii neştiinţifice, perimate şi chiar reacţionare, generate de alte orînduiri sociale, în condiţiile cînd, de pildă, în ţara noastră au fost înlăturate clasele sociale interesate în menţinerea concepţiilor mistice, a triumfat orînduirea socialistă şi ne aflăm în etapa făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltare?

Analiza ştiinţifică arată că în cadrul raportului existenţă socială-conştiinţă socială determinismul acţionează într-un mod deosebit de complex. Una din particularităţile legice ale acestui raport constă în aceea că transformările din conştiinţa oamenilor se produc mai lent,

cunosc o anumită rămînere în urmă, faţă de schimbările petrecute în existenţa lor socială. Aceasta se explică prin mai multe cauze. În primul rînd, raportul existenţă — conştiinţă este un raport de succesiune, în care locul secund îl deţine conştiinţa (aceasta nu exclude o altă particularitate şi anume că sînt şi cazuri cînd conştiinţa, unele elemente ale acesteia o iau înaintea existenţei). În al doilea rînd, la rămînerea în urmă a conştiinţei faţă de existenţă concură perenitatea unor idei şi concepţii, dată de vechimea lor, de existenţa unor tradiţii îndelungate, aşa cum este situaţia cu cele religioase. Persistenţa acestora din urmă mai este determinată de îmbinarea lor cu anumite ritualuri sau fasturi care oferă emoţii estetice şi de altă natură.

De asemenea, menţinerea concepţiilor mistico-religioase este condiţionată de anumite fenomene naturale sau sociale obiective. De pildă, în epoca actuală omenirea nu a ajuns încă să stăpinească şi să dirijeze unele forţe ale naturii. Acţiunea stihinică a acestora, uneori cu efecte distructive ce afectează viaţa oamenilor, se numără printre factorii care favorizează sentimentele mistico-religioase. Un efect similar au şi unele fenomene sociale cum ar fi prezenţa în lume a unor forţe ostile omului şi popoarelor, care fac să se menţină pericolul războiului, iar acul barometrului relaţiilor internaţionale să indice uneori tensiunea. În acelaşi sens influenţează existenţa unor boli incurabile, producerea unor întîmplări tragice pentru viaţa oamenilor ş.a.

În explicarea fenomenului analizat, nu poate fi neglijat rolul pe care, în cadrul conexiunii universale, îl au influenţele nocive, venite din afară, dintr-o lume în care orînduirea capitalistă nu se poate dispensa de prezenţa unor concepţii şi instituţii perimate ca şi orînduirea însăşi.

Deşi religia şi biserica sînt produsul suprastructural al unor orînduiri trecute, statul nostru socialist, caracterizat printr-un profund şi real democratism, garantează libertatea de conştiinţă tuturor cetăţenilor, cu condiţia ca activitatea acestora să nu dăuneze orînduirii socialiste.

Întrucît unele secte religioase prin practica lor periclitează securitatea statului nostru, ele au fost interzise prin lege. Dintre acestea, cele mai importante sînt : Martorii lui Iehova, Adveştiştii reformişti şi Penticostalii dezidenţi.

În primul număr al culegerii „Studii şi Documente", a fost tratată activitatea desfăşurată de secta religioasă interzisă „Martorii lui Iehova". În numărul de faţă vom analiza activitatea altei secte interzise şi anume „Adventiştii reformişti" *).

Scurtă privire asupra apariţiei sectei. Principiile sale de organizare şi funcţionare.

Sectele religioase sînt comunităţi care, în anumite condiţii social-istorice, s-au desprins de bisericile oficiale respective. La geneza lor stă iluzia unor pături sociale oprimate, după care prin crearea unei „religii

*) Numirea de adventişti vine de la cuvîntul latinesc adventus, care înseamnă sosire, venire.

noi" ar putea fi depășite neajunsurile orînduirii bazate pe exploatare, ar putea dobîndi fericirea.

De asemenea, sectele religioase mai apar și prin divizarea unor secte existente, ca urmare a diferitelor divergențe interne, așa cum este cazul și cu secta „adventiștii reformiști", care a luat naștere prin desprinderea unei grupări de sectanți de Adventiștii de ziua a 7-a.

Secta adventistă a luat ființă la începutul deceniului patru al secolului trecut în Statele Unite ale Americii, de unde s-a extins și în alte țări. Întemeietorul ei a fost William Miller, un agricultor care la vîrsta de 34 ani a intrat în secta baptistă.

Citind diferite cărți religioase, Miller a ajuns la convingerea că cele descrise în „Apocalips" **) ar urma să se împlinească curînd. El începe să susțină și să propovăduie ca foarte apropiată „a doua venire a mîntuitorului", cu întregul său cortegiu de consecințe, printre care „statornicirea împărăției de 1000 de ani și a vieții veșnice" pentru toți credincioșii. „Noi credem-afirmă dogma adventistă — că... a doua venire este foarte apropiată. Semnele... arată că trăim ultima generație... La a doua venire, cei adormiți în Hristos vor învia întîi și cei care vor fi în viață vor fi transformați și luați sus, spre a împărăți cu Domnul" [1]).

În condițiile în care masele de oameni ai muncii erau apăsate de nedreptățile orînduirii burgheze, lipsite de înțelegerea științifică a fenomenelor sociale, această promisiune de realizare a fericirii a găsit adepți și în felul acesta a apărut secta adventiștilor.

Lui Miller i-a urmat la conducerea sectei Ellen White care, dînd o interpretare proprie unor texte biblice, a introdus în practica sectei ca „zi de sărbătoare" sîmbăta în locul duminicii. De aici și denumirea de „Adventiști de ziua 7-a" sau „sîmbătari".

După moartea Ellenei White în 1915, conducerea sectei a fost preluată de către Margareta Rowen, membră a comunității adventiste din Los Angeles. Aceasta din urmă a susținut că predecesoarea sa i-a lăsat ca sarcină să reformeze doctrina adventistă.

Întrucît în acest timp, primul război mondial era în plină desfășurare și la el participau și Statele Unite ale Americii, adventiștii și-au pus problema dacă trebuie să admită războiul sau nu. Rowen, fiind împotriva participării la războiul în speță și la orice război în genere, a determinat despărțirea unui număr de adventiști de secta mamă, dînd astfel naștere unei noi secte numită **„Rowenismul"** sau „Mișcarea de reformațiune", cunoscută și sub denumirea de „Adventiștii „reformiști" [2]).

**) Apocalips — una din cărțile creștinismului primitiv scrisă în anii 68—69 și atribuită evanghelistului Ioan. Conține proorociri fantastice ca „sfîrșitul lumii", „judecata de apoi", „împărăția de 1000 ani" și alte născociri folosite de biserică pentru terorizarea spirituală a credincioșilor.

[1]) Biblioteca C.S.S. O scurtă expunere a principiilor comunității evanghelice a adventiștilor de ziua 7-a. Cartea Românească, pag. 68—69.

[2]) Biblioteca C.S.S. Sectologie, București 1943, pag. 24—25.

În condiţiile create de război, grefate pe frontul general al antagonismelor social-politice şi economice ale capitalismului din acea epocă, noua sectă a cîştigat teren, reuşind să-şi atragă un număr de aderenţi. Ideile ei au trecut din America în Europa, mai întîi în Germania şi apoi în alte ţări.

În România, adventismul reformist a pătruns prin intermndiul numiţilor Kremer, Beretzki, Freiberger, Nicolici, Ghiţă Manea, Mihail Streza [3]) şi alţii care au făcut cunoscut ideea neparticipării adventiştilor la război. Această idee a provocat reacţii diferite în rîndul adventiştilor de ziua 7-a. Unii dintre conducătorii sectei au susţinut participarea la război, iar alţii s-au pronunţat împotriva acestei participări. Aceste frămîntări au durat pînă în 1922, cînd Conferinţa generală a Adventiştilor de ziua 7-a a exclus din cadrul sectei cca. 400 de membri, printre ei fiind mulţi presbiteri şi predicatori, care susţineau ideea neparticipării sectanţilor la război [*]). Cei excluşi s-au organizat începînd să desfăşoare activitate independentă. În felul acesta a luat naştere secta adventist reformistă sau cum se autointitulează „Uniunea română a adventiştilor de ziua 7-a — Mişcarea de reformaţiune".

Deoarece dogma şi practica adventişti-reformiştilor afecta ordinea de stat, secta a fost interzisă prin lege încă de la începutul existenţei sale. În anul 1947 secta obţine aprobarea pentru existenţă legală şi cu acest prilej îşi publică statutul [4]), în Monitoriul oficial. Potrivit principiilor cuprinse în statut, secta era organizată în grupe, comunităţi, conferinţe şi Uniune. Grupele şi comunităţile erau alcătuite din membri ce domiciliau în una sau mai multe localităţi învecinate, aveau un comitet de conducere, în frunte cu presbiterul care era în acelaşi timp şi preşedinte de drept al comunităţii.

Adunarea comunităţii sau grupei avea dreptul să ia orice hotărîre asupra propriei activităţi, se întrunea ori de cîte ori era nevoie şi cel puţin odată pe an, cu ocazia alegerii comitetului de conducere.

Mai multe comunităţi sau grupe dintr-un anumit teritoriu alcătuiau o conferinţă (în practică se întîlneşte denumirea de cîmp). Conferinţa era condusă de un preşedinte şi ajutat de un comitet ales de adunarea delegaţilor.

Comitetul de conducere al conferinţei era organul executiv al adunării delegaţilor şi se compunea din preşedinte, vicepreşedinte, secretar,

---

[3]) Biblioteca C.S.S. Sectele religioase din România, Buc. 1925, pag. 17.

[*]) Deşi, ceva mai departe, vom analiza pe larg atitudinea acestei secte în chestiunea războiului şi păcii, atragem atenţia cititorului că adventiştii-reformişti îşi proclamau adversitatea faţă de războaie în genere, fără să ţină seama de caracterul lor drept sau nedrept, de faptul că poporul nostru, apărător consecvent al păcii, **a fost nevoit** de multe ori să schimbe uneltele de muncă cu armele, pentru a-şi apăra glia strămoşească, libertatea şi independenţa.

[4]) Statutul de organizare al Asociaţiunii religioase a Adventiştilor de ziua 7-a Mişcarea de reformaţiune din România. Monitorul oficial (Partea I-a B.) nr. 53, 5III.1947, p. 1706—1707.

casier și un număr de membri aleși anual de adunare, în prezența unui delegat al Uniunii.

Toate conferințele sau cîmpurile alcătuiau Uniunea Sectei adventist-reformiste, în fruntea căreia se afla președintele împreună cu comitetul de conducere al acesteia.

Primul președinte al sectei a fost Ghiță Manea, după care a urmat pînă în 1934 Nicolici Dumitru. Acesta a plecat ca misionar în Australia, în locul lui rămînind Gorun Ion pînă în anul 1936, cînd conducerea sectei a fost preluată de Moraru Nicolae care a menținut-o pînă în 1955 [5]).

În anul 1946, aflîndu-se că Moraru Nicolae a avut relații amoroase cu o sectantă, mai mulți membri ai sectei, printre care Pop Ion, Vereș Pavel, Ungureanu Vasile, Iancu Gheorghe, au protestat împotriva comportării imorale a acestuia și au cerut înlăturarea lui de la conducere. Moraru Nicolae a manevrat în așa fel încît el și-a menținut funcția, iar adversarii lui au fost excluși din sectă. Cei excluși au constituit gruparea adventistă denumită „Protestul", care a început să desfășoare activitate separat.

În anul 1948 a avut loc congresul mondial al adventiști-reformiștilor, cu care prilej în rîndul conducătorilor sectei s-au ivit fricțiuni determinate de încercările unora dintre ei de a-și adjudeca conducerea Conferinței generale mondiale. La congresul mondial reformist din mai-iunie 1951 de la Amsterdam, aceste divergențe s-au accentuat, culminînd cu excluderea din conferința generală mondială a grupului condus de Nicolici care pînă atunci deținuse funcția de președinte al acesteia. Astfel, s-au creat două conferințe separate, una cu sediul în R.F. a Germaniei, avînd ca președinte pe Karol Kozel, iar alta cu sediul în Statele Unite ale Americii, avînd ca președinte pe Nicolici Dumitru.

Secta adventist-reformistă din România a aderat la conferința condusă de Nicolici, iar „Protestul" la conferința condusă de Karol Kozel [6]).

În 1947, după publicarea statutului amintit, acestei secte i s-a acordat libertatea de a funcționa legal, cu condiția să renunțe la acele dogme și practici care, prin caracterul lor reacționar, veneau în contradicție cu legile statului. Adventiștii reformiști cît și cei protestanți nu numai că nu au renunțat la nimic dar, profitînd de libertatea acordată, și-au intensificat activitatea în vederea sporirii numărului de membrii și a propagării în rîndul acestora tocmai a preceptelor care aveau cel mai pronunțat caracter antisocial și antistatal. Așa de pildă, se cerea sectanților să refuze efectuarea serviciului militar în unități combatante, iar celor încadrați în producție să nu lucreze sîmbăta [7]). De asemenea, membrilor sectei li se impunea să nu-și trimită copiii la școală în zilele de sîmbătă și să nu participe la viața politică și culturală a țării.

---

[5]) Arhiva C.S.S. Dos. nr. 903 Istoricul problemei adventist-reformiste p. 3.
[6]) Arhivele C.S.S., dosar nr. 46 780, filele 6, 7.
[7]) Ibidem, pag. 355.

Din aceste motive, prin legea nr. 635 din 3.VI.1951 activitatea adventiştilor reformişti a fost interzisă. Totuşi conducătorii reformişti au hotărît să-şi continue activitatea în mod clandestin [8]), aceasta şi ca urmare a instrucţiunilor primite de la Centrul mondial de conducere din S.U.A.

S-a căutat să se intensifice educarea membrilor sectei în spiritul dogmelor religioase prin şedinţe clandestine, prin discuţii de la om la om, precum şi prin asigurarea circulaţiei între sectanţi a unor scrieri religioase.

În vederea desfăşurării activităţii, secta îşi asigurase un aparat clandestin de instructori profesionişti alcătuit din predicatori şi lucrători biblici, care se deplasau în „cîmpuri" pentru a instrui pe ceilalţi membri. Aceştia erau remuneraţi lunar pentru activitatea depusă în raport de funcţia ce-o deţineau. Prin anii 1953—1954 salariul acestora varia între 500—1400 lei, plus cheltueli de deplasare. Fondurile proveneau din cotizaţia pe care o dădeau membrii în folosul sectei, sub forma zeciuelii.

Deservenţii sectei adventist-reformiste pe timpul cît secta a funcţionat legal erau obligaţi să întocmească rapoarte scrise care se înaintau, pe cale ierarhică, de la presbiter pînă la preşedintele sectei. Prin aceasta se urmărea ţinerea evidenţei activităţii desfăşurate cuprinzînd în general date referitoare la numărul predicatorilor, al presbiterilor, al lucrătorilor biblici, al membrilor, comunităţilor şi grupelor. În ele se mai specifica numărul membrilor nou primiţi, al celor excluşi sau plecaţi din sectă etc. După interzicerea sectei, conducătorii acesteia au dat dispoziţiuni ca rapoartele să nu se mai prezinte scris ci oral. Se urmărea în continuare situaţia din diferitele subdiviziuni ale sectei, dacă se continuă activitatea clandestină, dacă membrii îşi menţin principiile de credinţă, cum se comportă tinerii adventişti reformişti chemaţi în armată ş.a. Rapoartele orale erau prezentate odată cu fondurile din zeciuială.

O preocupare a conducerii sectei a constituit-o menţinerea legăturii cu cele două centre mondiale de la care se primea instrucţiuni referitoare la modul de organizare a activităţii, atragerea de noi membri etc. [9]).

Centrul mondial reformist, pentru a avea o cît mai mare influenţă în rîndul sectanţilor din ţara noastră şi-a atras drept colaboratori ai oficiosului său din Sacramento „The reformation Herald" pe N. Moraru — preşedintele şi pe S. Ungureanu — secretarul general al sectei din România. Moraru, în calitatea sa de editor asociat la acea revistă a scris un articol în numărul din ianuarie-februarie 1951. Referindu-se la ţara noastră, destul de camuflat, el îşi exprima atitudinea duşmănoasă faţă de eforturile ce le făcea poporul român pentru a făuri un nou viitor patriei sale. „Am ajuns, arăta acesta, la timpul cînd nedreptăţile sporesc, cînd încurcăturile cresc în diferite feluri şi ne îndreaptă rapid către sfîrşitul lumii" [10]).

[8]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 26 332, vol. 1, filele 30, 31.
[9]) Arhivele C.S.S., dosar nr. 26 332, vol. I, fila 65.
[10]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 46 780, fila 8.

Şi după ce secta a fost interzisă, s-a manifestat preocuparea pentru menţinerea legăturii cu exteriorul. Pentru a-şi camufla acţiunile însă, conducătorii sectei, de pildă, nu purtau personal corespondenţă cu străinătatea, ci foloseau pe unii credincioşi drept „căsuţă poştală". Astfel, prin intermediul sectanţilor F.S. şi S.G. se primeau instrucţiuni şi se trimeteau rapoarte informative Centrului mondial condus de Nicolici Dumitru.

În scrisorile pe care Nicolici le trimitea conducătorilor sectei (arăta Moraru N. într-o declaraţie), se dădeau instrucţiuni să se continue „mai departe activitatea", şi să se raporteze despre felul cum se activează [11]).

Secta adventist-reformistă în afara legăturilor cu Nicolici mai întreţinea legături şi cu sectanţii din Elveţia, Brazilia, Bulgaria, Ungaria etc. Pentru a fi siguri că scrisorile lor ajung la destinaţie, se recurgea la diferite procedee. Conducătorul sectei, Moraru N., trimitea scrisori identice la 3 persoane diferite : una lui Nicolici D., alta unui adventist reformist din Brazilia, Lavric Andrei, şi a treia, preşedintelui organizaţiei din Bulgaria, Velicicov. Ultimii doi trebuiau la rîndul lor să trimită scrisorile tot lui Nicolici. În acest mod, Moraru viza două scopuri : pe de o parte să fie sigur că ştirile trimise de el ajung la Nicolici, pe de alta, să-i informeze şi pe aceştia despre situaţia din România, deoarece destinatarul din Brazilia era vicepreşedinte al Centrului mondial, iar cel din Bulgaria era preşedintele sectei din ţara respectivă [12]).

Cealaltă ramură a sectei adventist-reformiste, denumită „Protestul", ţinea legătura cu Centrul mondial din R.F.G. prin intermediul lui Pop Ion şi al altor conducători ai fracţiunii [13]) Uneori, această legătură era realizată prin conducătorii reformişti din R.P. Bulgaria (Velicicov) şi din R. S. F. Jugoslavia (Ovuca Ivan), care primeau scrisorile-rapoarte şi le retransmiteau Centrului mondial al lui Kozel. Tot ei primeau instrucţiuni şi materiale de propagandă de la Centrul reformist din R.F.G., pe care le transmiteau adventiştilor protestanţi din România.

În august 1956, au venit în ţara noastră, sub acoperirea de turişti Karol Kozel şi Gutnecht, conducători ai Centrului din R.F.G. Pop a organizat o întîlnire cu ei la Bucureşti, unde a participat comitetul de conducere al „Protestului". Cu această ocazie, Kozel a fost informat despre activitatea „adventiştilor protestanţi", despre numărul membrilor, al predicatorilor, asupra metodelor de activitate etc. Kozel a pus atunci problema unificării celor două fracţiuni : „Protestul" şi „Adventiştii-reformişti" [14]).

Începînd mai ales din anii 1955—1956, prin măsurile organelor de securitate s-a reuşit o bună cunoaştere a activităţii acestora, creîndu-se premizele necesare realizării scopului urmărit de aceste organe.

---

[11]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 24 991, vol. I, fila 29.
[12]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 26 332, vol. I, fila 66 bis.
[13]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 46 780, fila 9.
[14]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 26 332, vol. IX, fila 33.

Caracterul antisocial şi antistatal al principiilor religioase ale sectei adventist-reformiste şi al normelor de viaţă impuse credincioşilor

Întrunind atributele negative generale ale oricărei concepţii religioase, precum şi ale sectelor religioase care, de regulă, „intensifică fanatismul mistic şi bigotismul, fac un prozelitism activ, propagă izolare faţă de societate, rezerva şi ostilitatea faţă de cultură [15]), secta adventist-reformistă are trăsăturile sale specifice care-i accentuează caracterul antisocial şi-i imprimă şi un pronunţat cacarter antistatal. De aceea socotim că nu este nevoie să demonstrăm inconsistenţa ştiinţifică a doctrinei adventist-reformiste. Considerăm însă, că o succintă privire analitică a preceptelor fundamentale ale acestei secte, reliefarea caracterului antisocial şi antistatal al acestora, cît şi al practicilor ce decurg din ele, se impun cu necesitate.

În statutul de organizare, adventiştii-reformişti îşi precizează crezul, în esenţă, în felul următor :

Adventiştii-reformişti iau ca normă de conduită morală decalogul *) pe care-l socotesc „superior tuturor legilor omeneşti".

Ziua lor de cult şi repaus este sîmbăta. În această zi, „orice ocupaţie lumească, orice întreprindere de afaceri, cursuri şi studii şcolare şi exerciţii militare, constituie pentru ei o profanare a sfinţeniei acestei zile şi trebuie evitate".

Una dintre prevederile statutului arată că sectanţii „nu pot lua parte ca combatanţi la întreprinderi războinice".

O particularitate a sectei constă în aceea că îi obligă pe credincioşi să fie strict vegetarieni.

Pentru asigurarea mijloacelor materiale şi financiare statutul prevedea că „fiecare credincios este dator să contribuie cu a zecea parte din venitul său".

Statutul precizează raporturile sectei cu autorităţile de stat în felul următor : „Credincioşii adventişti-reformişti jură că ascultă de autorităţile pămînteşti **în toate lucrările care nu vin în conflict cu cele zece porunci"**. (subl. ns.).

De reţinut, că statutul sectei, trebuind să fie prezentat autorităţilor de stat spre aprobare, conţine formulări al căror caracter retrograd este întrucîtva atenuat. Cu toate acestea reflectă destul de evident opoziţia doctrinei adventist-reformiste faţă de legile statului, tendinţa sectei ca, sub pretextul supremaţiei legilor credinţei sale, să eludeze legile statului şi să sustragă o parte dintre oameni, pe cei de sub influenţa sa, de la îndeplinirea unor **obligaţii** cetăţeneşti fundamentale, **împiedicîndu-i totodată pe aceştia să folosească drepturile acordate de Constituţie şi garantate practic de orînduirea socialistă tuturor cetăţenilor ţării.**

---

[15]) Dicţionar enciclopedic român, vol. III, Ed. Politică 1966, p. 348.

*) Decalog = cele „zece porunci", potrivit legendei biblice, ar fi fost primite de Moise de la Iehova pe muntele Sinai. În realitate D. a fost întocmit de către preoţii Iudei ca mijloc de justificare etică — juridică a proprietăţii private.

Pentru a demonstra caracterul socialmente dăunător al activității sectei, vom apela și la formele concrete, faptice pe care le îmbracă principiile de credință în viața și practica sectanților, așa cum au fost ele întîlnite în realitate de către organele de securitate.

Doctrina și practica adventist-reformiștilor sînt profund antiumane și antisociale, în sensul că împiedică pe oamenii muncii căzuți sub influența lor să beneficieze de condițiile materiale și spirituale oferite de orînduirea noastră socială, pentru a se realiza ca personalități umane. Mijlocul principal folosit de conducători în determinarea membrilor de rînd ai sectei să-i urmeze, rezidă în constrîngerea spirituală realizată pe de o parte, prin promiterea „fericirii de apoi" celor care respectă preceptele dogmei și pe de altă parte, prin amenințarea celor care încalcă dogmele adventiste sau nu le împărtășesc cu cele mai groaznice pedepse „cerești". Așa cum afirmă un adventist- reformist, supunerea membrilor față de sectă se realizează prin „educarea lor religioasă prin amenințarea cu pedeapsa spirituală, prin măsuri constînd în posturi, adică interzicerea de a mînca un număr de ore sau chiar de zile, prin amenințarea cu excluderea din organizație, act care în mod nemijlocit atrage pedeapsa spirituală" [16]).

„Împărăția de 1000 de ani a lui Hristos", pe care o așteaptă adventiștii este zugrăvită astfel : „Pămîntul va fi pustiu și singuratic. Nici un om nu va fi pe el. Drepții vor fi în cer și păcătoșii toți morți. Statele de pe pămînt vor fi distruse și munca oamenilor zdrobită. Trupurile celor trăsniți vor zăcea de la un capăt la altul al pămîntului. Nimeni nu-i va jeli și nimeni nu-i va îngropa". [17]). Astfel, prin concepția despre lume, pe care o propagă, crează în rîndul credincioșilor o stare de panică și groază, seamănă neîncrederea în forțele proprii și pesimism, îi dezarmează și demobilizează pe aceștia în fața problemelor reale ale vieții.

În aceeași direcție acționează concepția lor retrogradă despre cultură, precum și măsurile impuse credincioșilor pe această linie. Socotind cultura ca un produs al lui „antihrist", **secta interzice adepților săi să participe la viața culturală.** Aceștia nu au voie să meargă la teatru, la cinematograf, să audieze conferințe și nici să se folosească de radio și televizor. De asemenea, le este interzisă lectura cărților de literatură beletristică și științifică, fiindu-le admisă și chiar obligatorie, numai cea a scrierilor adventist-reformiste [18]).

În acest context, amintim că un efect negativ asupra dezvoltării culturale a tineretului are faptul că sectanții își opresc copiii să frecventeze cursurile școlare în zilele de sîmbătă și pe tineri să ia parte la viața cultural-artistică.

Împiedecarea de către sectă a membrilor săi să participe împreună cu toți oamenii muncii la clocotitoarea viață culturală a țării, înseamnă

---

16) Arhiva C.S.S., dos. nr. 905 Istoricul problemei.
17) P. Nicoară, Despre sectele religioase, Ed. Științifică, 1962, p. 23.
18) Arhiva C.S.S., dos. nr. 26 332, vol. IX, f.f. 18—25.

menţinerea acestora în mrejele misticismului şi bigotismului, ceea ce se reflectă negativ, în primul rînd, asupra persoanelor în cauză, prin aceea că le condamnă la izolare socială şi înapoiere culturală, iar în al doilea rînd, asupra propăşirii culturale şi sociale a ţării, prin sustragerea persoanelor amintite de la aducerea contribuţiei proprii la efortul colectiv de progres al poporului.

Din credinţa religioasă propagată de sectă, rezultă norme de comportare care-i **abat pe credincioşi de la o participare normală la viaţa economică a ţării.** Considerarea sacrificării animalelor ca „un mare păcat" şi totodată obligarea adventişti-reformiştilor să nu consume carne, slăbeşte interesul acestora pentru creşterea animalelor. În condiţiile cînd statul nostru urmăreşte cu perseverenţă dezvoltarea zootehniei ca una din căile progresului economic şi social al ţării, a ridicării nivelului de trai al populaţiei, aceste urmări ale activităţii sectei sînt în opoziţie cu politica statului, se reflectă negativ în economia naţională.

Consecinţe negative asupra participării sectanţilor la viaţa economică, dar nu numai la aceasta, are şi **socotirea de către sectă a sîmbetei ca zi de cult şi de repaus.** În situaţia cînd legislaţia statului nostru prevede pentru repaus săptăminal ziua de duminică, practica adventist-reformiştilor constituie un factor negativ pentru activitatea economică în acele locuri de muncă unde lucrează sectanţii, deoarece generează greutăţi în procesul de producţie şi abateri de la disciplina muncii cu toate urmările lor economice şi sociale.

În această privinţă, fanatismul adventişti-reformiştilor reiese atît din statutul lor cît şi din atitudinile practice ale acestora. Subordonînd totul credinţei, sectanţii au fost îndrumaţi să nu se încadreze ca salariaţi, ci „să se ocupe cu munca cîmpului în gospodăriile individuale iar la oraş să lucreze meserii particulare ca : zidari, fotografi, împletitori de coşuri pentru damigene etc. [19]). În acelaşi sens, iată ce afirma un membru din conducerea sectei care a fost întrebat de ce nu merge să lucreze ca salariat : „nu vreau să mă angajez decît cu condiţia să am sabatul liber şi nu sînt dispus nici chiar să semnez condica de prezenţă în ziua de sabat" [20]).

Modalitatea în care secta îşi asigură veniturile, prin implicaţiile sale social-economice, constituie, după părerea noastră, **una din practicile cele mai retrograde.** Aşa cum se prevede şi în statutul sectei, „pentru întreţinerea lucrării misionare, fiecare credincios este dator să contribuie cu a zecea parte din venitul său". Aceasta se aseamănă cu formele de exploatare feudală, cu deosebirea că locul constrîngerii economice este luat de contrîngerea spirituală.

În practica sectei, încălcîndu-se cea mai elementară echitate socială, ignorîndu-se principiile fundamentale ale orînduirii socialiste, un număr foarte mic de persoane îşi asigură o viaţă de huzur pe seama luării

---

[19]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 26 332, vol. IV, fila 245.
[20]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 46 475, vol. II, fila 19.

prin înșelăciune a unei părți însemnate din ciștigurile realizate de acei oameni căzuți sub influența sectei. Mai mult, o parte din sumele realizate de sectă sînt destinate conducerii sale mondiale [21]), ceea ce echivalează, în măsura în care se realizează, cu înstrăinarea unei părți din plusprodusul realizat de poporul nostru.

Este important de remarcat că de multe ori conducătorii sectanți au folosit în scopuri personale fondurile ce aparțineau sectei. Făcînd pe „sfătuitorii" și pretinzînd că ar duce o viață „fără de prihană", aceștia săvîrșesc în realitate fapte care nu se potrivesc deloc cu cele propovăduite. De exemplu, Moraru N. care a fost conducător al sectei timp îndelungat, profitînd de funcția sa, a folosit banii credincioșilor în interesul propriu, cumpărîndu-și o casă în Constanța, cîteva vile în București etc. [22]). Cazul lui Morau nu este singular, deoarece și alți conducători sectanți au însușit bani și alte valori din bunurile sectei. În această privință sînt edificatoare confidențele și reproșurile pe care și le fac unele persoane ce au avut funcții de conducere în cadrul sectei.

Într-o notă informativă „O.N." afirma următoarele: „Moraru Nicolae și unii predicatori au umblat numai pentru interesele lor materiale. Știu că pe toți frații lui i-a îmbogățit din „tezaurul Domnului" [23]). La rîndul său, N. Moraru afirmă următoarele despre cei din conducerea adventiștilor-reformiști pe plan mondial: „Lavric este despărțit de Nicolici din cauză că Nicolici nu a predat socoteala materială în fața lui Lavric și nici Lavric în fața lui Nicolici și din cauza socotelilor sînt în ceartă... Nicolici a fost întotdeauna materialist, de aceea s-a despărțit și de Kozel și acuma s-a despărțit și de Lavric tot din cauza banilor". Și Moraru continuă, referindu-se la conducătorii sectei din România: „eu sînt învinuit că m-am îmbogățit și am făcut casă. Dar Ștefan și Mihu tot aceeași bogăție au. Aurul pentru care au fost vîndute două rînduri de case a fost încredințat pe numele lor" [24]). „De cîte ori nu a venit (Mihu-n.n.) la mine cu nota de bani greșită. Unii (credincioși-n.n.) care i-au încredințat o sumă mai mare de bani mă întrebau dacă mi i-a predat pe toți. Eu întrebam cîte parale i-au dat și cînd mă uitam în nota lui (Mihu-n.n.) vedeam că nu corespunde, vedeam că a oprit din sumă și în loc să-l trag la răspundere, îi mai dădeam 500 sau 1000 lei. Ce-mi ziceam, are greutăți, lasă-l să-și facă nevoile" [25]).

Prin urmare, contrar intereselor adevărate ale oamenilor, cît și intereselor generale ale țării, această sectă împiedecă o parte, desigur infimă, a populației țării să se încadreze în eforturile întregului popor pentru propășirea economică a patriei.

Crezul sectei, așa cum figurează în statutul acesteia, precizează poziția de principiu a adventiști-reformiștilor față de stat, în sensul că

[21]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 26 332, vol. IX, fila 5.
[22]) Ibidem.
[23]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 905, nepaginat.
[24]) Ibidem,
[25]) Ibidem.

ei „ascultă de autorităţile pămînteşti în toate lucrările care nu vin în conflict cu cele zece porunci", cît şi faţă de apărarea ţării, una din problemele cardinale ale statului, în care secta manifestă o atitudine de nihilism.

Corelat cu aspectele concrete întîlnite în viaţa sectanţilor, rezultă că **atunci cînd dogma şi practica adventist-reformistă se raportează la politică ,iese în evidenţă cu pregnanţă caracterul lor antistatal şi uneori antisocialist.**

Secta nu permite membrilor săi să activeze în cadrul organizaţiilor de masă şi obşteşti. În legătură cu aceasta, un conducător sectant afirma : „am interzis membrilor să facă parte din orice organizaţie cu caracter politic" [26]). De asemenea, **adventiştilor reformişti nu li se admite participarea la vot şi ocuparea de funcţii în aparatul de stat.** În această direcţie se face o propagandă cu caracter ostil. Astfel, se încearcă inocularea la credincioşi a ideii că „statul este de natură satanică" şi deci, trebuie evitată orice legătură cu el.

La o adunare clandestină a adventişti-reformiştilor, un predicator afirma : „noi nu sîntem uniţi cu statul, deoarece statul este o fiară pe pămînt care face parte din grupul lui antihrist" [27]).

O asemenea atitudine antistatală este cultivată şi de acţiunile instigatoare ale celor din conducerea mondială a sectei. De pildă, într-o scrisoare trimisă celor din România, Nicolici, preşedintele centrului de conducere din S.U.A., spunea că „adventişti-reformiştii nu pot sluji la doi stăpîni în acelaşi timp, adică lui dumnezeu şi legilor pămînteşti. Trebuie mai întîi respectate poruncile lui dumnezeu şi după aceea legile ţării, dar şi aceste legi să fie respectate numai atunci cînd nu se opun poruncilor lui dumnezeu care sînt prevăzute în statutul sectei" [28].

Ostilitatea faţă de stat a adventişti-reformiştilor atinge apogeul, situîndu-i pe o poziţie conflictuală ireconciliabilă cu statul nostru, **atunci cînd se pune problema participării lor la apărarea ţării, deci cînd trebuie să traducă în viaţă o prevedere a Constituţiei.**

În statutul sectei se arată că aceştia „nu pot lua parte ca combatanţi la întreprinderi războinice", ceea ce înseamnă că secta le interzice membrilor săi îndeplinirea uneia din obligaţiile cetăţeneşti fundamentale, de importanţă vitală pentru stat, pentru însăşi fiinţa poporului nostru.

Atitudinea ostilă, dăunătoare a acestora devine şi mai concludentă în acţiunile practice ale unora dintre ei. De pildă, un predicator, vorbind tinerilor sectanţi din comuna sa cu prilejul recrutării în armată, spunea : „Nici unul să nu primiţi să faceţi armata în unităţi combatante. În faţa comisiilor de încorporare să spuneţi deschis că sînteţi pocăiţi şi că vreţi să mergeţi la muncă. Să nu vă lăsaţi convinşi de ei, pentru că a lua arma în mînă este cel mai mare păcat" [29]).

---

[26]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 26 332, vol. IV, fila 245.
[27]) Arhiva C.S.S., dosar, nr. 905, nepaginat.
[28]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 24 991, vol. I, fila 30.
[29]) Arhiva C.S.S., Dosar nr. 905, Istoricul problemei.

În vederea sustragerii tinerilor reformiști de la efectuarea serviciului militar, se recurge și la alte metode. În acest sens este semnificativă declarația unui reprezentant de frunte al sectei. „Eu — afirma acesta — vedeam starea fizică a celui care urma să fie luat în armată și-l îndemnam după situație: dacă respectivul avea fizic foarte puternic ce nu ar fi putut fi distrus cu nici un fel de măsuri, îi spuneam direct să refuze pe față satisfacerea serviciului militar și să facă în schimb închisoare. Dacă avea fizicul mai obișnuit, îi spuneam să țină posturi negre, adică greva foamei totală pînă se va distruge fizicește în așa măsură încît vizita medicală ce se face la încorporare să-l găsească inapt" [30]).

Prin urmare și sub acest aspect, activitatea sectei adventist- reformiste contravine în mod flagrant legilor statului nostru socialist, Constituției țării.

Vom insista puțin asupra poziției sectei în problema războiului și păcii, pentru a sublinia pericolul pe care îl poate prezenta impresia de umanism ce se degaja în mod fals din preceptele adventist-reformiste.

Marxism-leninismul a dat explicația științifică corespunzătoare cauzelor, esenței și caracterului războaielor ca fenomene social-istorice, subliniind totodată necesitatea aprecierii concrete a problemei războiului și păcii.

Abordarea abstractă a acestei probleme, așa cum face dogma adventist-reformistă absolutizînd preceptul moral „să nu ucizi", este lipsită de orice temei științific, profund dăunătoare din punct de vedere politic, iar sub aspect practic înseamnă opusul acestei noțiuni, întrucît, dacă ar căpăta curs, fiind în întregime utopică, ar duce la dezarmarea și demobilizarea maselor în fața unor forțe reacționare străine, atentatoare la libertatea poporului român, la suveranitatea și independența statului nostru socialist.

Partidul Comunist Român desfășoară constant o activitate intensă și multilaterală pentru statornicirea unei păci trainice în lume, pentru stingerea focarelor de război existente și împiedicarea apariției altora, considerînd că aceasta este calea reală și cu adevărat umană de evitare a distrugerii reciproce a popoarelor și de asigurare a progresului lor social nestingherit.

Totodată însă Partidul Comunist Român atrage atenția că atîta timp cît există imperialismul se menține și pericolul unui nou război mondial. De aceea, partidul și guvernul nostru „se preocupă continuu de întărirea capacității de apărare a României, de perfecționarea, organizarea și îmbunătățirea înzestrării forțelor noastre armate, chemate să servească interesele poporului, să apere independența și suveranitatea patriei" [31]).

Contrar legilor statului nostru și măsurilor luate pentru apărarea patriei socialiste, dogma și practica adventiștilor-reformiști interzic mem-

---

[30]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 26 332, vol.IV, fila 245.

[31]) Nicolae Ceaușescu — Raport la cel de al X-lea Congres al P.C.R., Ed. Politică 1969, p. 67.

brilor acestei secte să participe alături de întregul popor la pregătirea pentru apărarea ţării. Atitudinea lor de sustragere de la îndeplinirea acestei datorii patriotice îi situează pe o poziţie potrivnică intereselor poporului român, favorabilă duşmanilor lui. Acesta este motivul principal care face ca secta să fie pusă în afara legii, iar activitatea ei să stea în atenţia organelor de securitate.

În activitatea sectei adventist-reformiste, în afara aspectelor ostile statului care decurg din insuşi conţinutul dogmei, apar manifestări cu caracter antisocialist, uneori chiar prin încălcarea propriilor principii, prin abaterea de la linia de conduită proclamată.

Astfel, în perioada cînd în ţara noastră se desfăşura procesul de transformare socialistă a agriculturii, în cadrul sectei au avut loc acţiuni potrivnice politicii partidului şi statului. De pildă, un predicator vorbind credincioşilor, îi îndemna ca „Nimeni să nu se supună în această privinţă autorităţilor şi să stea tari... nimeni să nu intre în colectiv" [32]).

Fiind întrebat de ce nu se înscrie în întovărăşirea agricolă, reformistul M.D. afirma : „Faptul că nu m-am înscris în întovărăşirea agricolă se datoreşte tocmai credinţei mele... secta din care fac parte nu e de acord cu hotărîrea Consiliului de Miniştri în legătură cu înfiinţarea gospodăriilor şi a întovărăşirilor. Noi (reformiştii-n.n.) ne manifestăm împotriva acestei hotărîri" [33]). Datorită şi influenţei exercitate de ei, în unele comune în care erau mai numeroşi, procesul de cooperativizare a întîmpinat greutăţi.

La unele adunări clandestine ale sectanţilor se făceau afirmaţii anticomuniste, era denigrată politica partidului şi statului, credincioşii fiind îndemnaţi la acţiuni ostile regimului socialist. De exemplu membrii sectei erau îndrumaţi să nu-şi exercite dreptul de vot, deoarece „alegerile reprezintă o acţiune politică întreprinsă de guvern", sau „să nu se ducă să voteze pe comunişti, nicăieri, sub nici o formă deoarece comuniştii sînt antireligioşi [34]).

Doctrina reformistă, considerînd foarte aproape „sfîrşitul lumii", face ca unii sectanţi să aprecieze evenimentele internaţionale prin prisma preceptelor reformiste şi să prezică" o nouă conflagraţie mondială, fără a se sfii însă să susţină că „victoria va aparţine celor de dincolo". „Un război este cît de curînd posibil între statele capitaliste şi Rusia a cărui victorie va aparţine Americii" [35]), afirma un sectant. Unii sectanţi fanatici îndeamnă pe ceilalţi la împotrivire activă faţă de politica partidului şi guvernului. În acest sens, este ilustrativ cazul lui S.L., care într-o şedinţă clandestină din comuna Simand, ţinută în noiembrie 1958, spunea : „aceştia (comuniştii-n.n.) sînt vrăjmaşii lui dumnezeu şi ai oamenilor. Noi nu trebuie să încheiem nici un armistiţiu cu ei, ci lupta noastră tre-

---

[32]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 46 780, fila 256.
[33]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 24 991, vol. II, fila 23.
[34]) Arhiva C.S.S., Dosar nr. 905, Istoricul problemei.
[35]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 46 923, fila 512.

buie să o continuăm. Noi trebuie să împiedecăm pe orice cale planurile lor şi în curînd **va trebui să luptăm chiar ca ostaşi înarmaţi împotriva lor.** (subl. ns.). [36]).

De remarcat că atunci cînd e vorba să-şi apere ţara, adventiştii-reformişti se pronunţă împotriva satisfacerii serviciului militar, dar unii dintre ei, „uitînd" de propriile principii, sînt gata să lupte înarmaţi împotriva comuniştilor, a orînduirii noastre socialiste.

Tocmai asemenea considerente au determinat pe unii foşti legionari, pe unii membri ai fostelor partide „istorice" sau pe alţii care şi-au pierdut poziţiile social-economice din trecut, să devină adventişti-reformişti. Iată cîteva exemple : M.T. fost legionar din Lonea, T.V. din comuna Simand, fost moşier, T. Gh. fost conte din Tg. Mureş ş.a. În cursul anului 1958—1959, numitul M.T. s-a deplasat pe linia sectei în localităţile bazinului carbonifer din Valea Jiului, desfăşurînd activitate politică duşmănoasă.

Prezenţa unor astfel de elemente în cadrul sectei a contribuit în mare măsură la imprimarea caracterului anticomunist expres al unor acţiuni patronate de sectă, la accentuarea reacţionarismului întregii activităţi sectante.

De cîte ori au avut prilejul, elementele fanatice din sectă şi-au propagat concepţiile anticomuniste, exprimîndu-şi speranţa în „apropiatul sfîrşit al comunismului". **„Eu sînt cărturar, spunea un conducător** reformist, şi cunosc foarte bine sfîrşitul comunismului. Comunismul trebuie să-şi umple cupa ca să aibe ce bea. Cei de dincolo (din ţările capitaliste-n.n.) nu se grăbesc. Ei tac şi fac. Încet dar sigur" [37]).

O altă formă de activitate întîlnită la unii membri ai sectei, o constituie întocmirea de scrieri cu conţinut religios, în care se fac aprecieri duşmănoase la adresa politicii partidului, a diferitelor măsuri luate de statul nostru. Într-o astfel de lucrare, referindu-se la activitatea de culturalizare desfăşurată de statul nostru, un predicator sectant a scris : „În prezent se cheltuiesc miliarde cu întreţinerea diferitelor şcoli şi instituţii de cultură. Dar în loc ca lumea să se facă mai bună, din contră vedem o nelegiuire de care nu s-a mai auzit vreodată pe pămînt" [38]).

Cu excepţia perioadei 1947—1951, secta adventist-reformistă, de la înfiinţare şi pînă în prezent, a avut o existenţă ilegală. Funcţionînd timp îndelungat în mod clandestin, a reuşit să acumuleze o anumită experienţă în camuflarea activităţii desfăşurate.

Considerăm utilă prezentarea cîtorva din metodele folosite de sectanţi în acest scop, aşa cum a reuşit să le cunoască aparatul de securitate.

Încă din 1951, cînd secta reformistă a fost scoasă în afara legii, la prima şedinţă clandestină, organizată de către Moraru N., preşedintele de atunci al reformiştilor, s-au dat instrucţiuni ca activitatea sectantă să

---

[36]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 46 475, vol. I, fila 95.
[37]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 46 475, vol. I,fila 42.
[38]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 36 332, vol. III, fila 441.

se continue în condiţiile clandestinătăţii, şedinţele să se organizeze cu un număr restrîns de elemente, sub acoperirea de vizite prieteneşti, întîlniri de familie etc.

Un conducător sectant le spunea reformiştilor din subordinea sa că un timp să ţină şedinţe doar cu cîte o familie, iar sub masca unor interese personale, fiecare predicator să se deplaseze în diferite localităţi unde să recruteze noi membri şi să îndrumeze activitatea clandestină a comunităţilor [39]). Preşedintele „cîmpului Banat", sub acoperirea de apicultor, făcea dese deplasări în teritoriu, unde ţinea şedinţe şi organiza activitatea clandestină a membrilor sectei.

Într-o declaraţie, Ungureanu Ştefan (fost secretar general al sectei) arăta :„Moraru dădea instrucţiuni cum să se desfăşoare activitatea pe viitor, insistînd de fiecare dată să activăm cît mai ascuns, să nu fim arestaţi de autorităţi. În acest sens, membrii din comitetul de conducere pe ţară al sectei să ţină legătura de la om la om, în afară de şedinţe, iar şedinţele să le ţinem cît mai rar şi nu în acelaşi loc" [40]). De asemenea, Moraru „a dat instrucţiuni ca rapoartele să se dea verbal, deoarece dacă sînt scrise ar putea să cadă în mîinile autorităţilor care să vadă că secta noastră, deşi interzisă, totuşi activează" [41]).

În activitatea lor, sectanţii dau dovadă de multă prudenţă. Astfel, unul dintre ei, vizitînd o familie de credincioşi, la plecare, gazda i-a recomandat „să te uiţi înapoi să vezi dacă nu eşti urmărit ; să nu te uiţi direct, ci după ce trece un copil sau doi, te uiţi după ei şi pe urmă observi în jur" [42]). În continuare, i-a mai spus : „dacă mergi la Bucureşti, cînd soseşti să iei un taxi pînă la un anumit loc, pentru a vedea dacă eşti urmărit de cineva".

O grupă de sectanţi, pentru a-şi ascunde activitatea, se întrunea în casa unui reformist, situată vizavi de casa de rugăciuni a adventiştilor de ziua 7-a. Ei judecau că întrucît aceştia din urmă îşi desfăşoară activitatea în mod legal, prezenţa lor în acelaşi loc se observă mai greu [43]).

Diferitele scrieri religioase sau lucrări referitoare la sectă sînt ascunse în locuri bine ferite : sub duşumele, în cutii sau borcane îngropate în pămînt. Un conducător sectant ascundea aceste lucrări într-un cufăraş, pe care-l punea în dulapul unui vecin ; vecinul nefiind sectant, el sconta că nu va trezi suspiciuni [44]).

Una din preocupările sectei a fost şi este sporirea numărului de membri, desfăşurînd în acest sens activitate de prozelitism. Fostul secretar general al sectei, Mihu, declara că în programul sectei „este prevăzut că orice membru să atragă noi elemente în cadrul organizaţiei" [45]).

---

[39]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 26 332, vol. IV, f.f.229—231.
[40]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 24 991, vol.I, fila 162.
[41]) I b i d e m, fila 160.
[42]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 46 475, vol. I, fila —
[43]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 46 780, fila 256.
[44]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 46 475, vol. I, fila 26.
[45]) Arhiva C.S.S., nr. 26 332, vol. I, fila 65.

iar în rapoartele de activitate era inserată o rubrică „primiți", ceea ce semnifica numărul de membri nou recrutați într-o anumită perioadă[46]).

Pentru atragerea în sectă a noi elemente, se proceda în diverse moduri. În condițiile clandestinătății, adunările aveau loc la domiciliul sectanților. Aceste prilejuri erau folosite în vederea captării în sectă a membrilor de familie ai gazdei.

Astfel, s-a ajuns ca unele familii să facă parte în totalitate din sectă. De pildă, în comunitatea Rincezi erau patru sectanți din același familie, iar trei din altă familie; în comunitatea Ceptura erau patru membri dintr-o familie; în comunitatea Odăi, din totalul de 14 membri, 4 proveneau dintr-o familie, iar 8 din 4 familii-soț și soție.

Pentru a atrage noi aderenți, reformiștii își îndreaptă atenția asupra membrilor altor secte legale sau ilegale, dar în special se orientează spre adventiștii de ziua 7-a, ai căror copii vitregi sînt, și pe care scontează să-i converteasca mai repede. Totodată, datorită faptului că reformiștii s-au împărțit în mai multe grupări, dintre care cele mai importante sînt Reforma și Protestul [47]), fiecare dintre acestea caută să-și apropie membrii celorlalte grupări.

Activitatea de prozelitism a sectanților are la bază conținutul dogmelor sectelor respective. Astfel, un membru al sectei își justifică această preocupare prin dorința „de a ajuta pe alții să fie salvați din ghiarele lui satana", prin aceea că „sfinta datorie a noastră (a sectanților-n.n.) este să întrebuințăm influența, timpul, și banii noștri, să ajutăm pe dumnezeu în acest mare conflict între adevăr și minciună [48]).

În ultimii ani, s-a observat o reanimare a activității sectanților și aceasta pe mai multe planuri, în mai multe direcții. În acest scop se urmărește, pe de o parte, unificarea celor două grupări — Reforma și Protestul, iar pe de altă parte, realizarea unui for de conducere pe țară. Totodată, s-au constatat preocupări pentru „reintinerirea cadrelor". De pildă, cetățeanul „Gh. Nicoară" fiind condamnat pentru comiterea unor infracțiuni, în timpul detenției a fost convertit la credința adventist-reformistă. În prezent, „Gh. Nicoară" se ocupă intens de reorganizarea sectei, preconizînd înlocuirea predicatorilor bătrîni, prin pensionare, cu alții mai tineri.

De asemenea, se urmărește — și aceasta nu numai din interior — sporirea contactelor și a unor legături cît mai strînse cu centrele adventist-reformiste din exterior.

S-a constatat o intensificare a activității de prozelitism, mai ales pentru atragerea de elemente din rîndul tineretului. În această privință, se semnalează circulația ideii, cît și preocuparea de înfăptuire a ei, ca fiecare sectant în vîrstă să aducă în sectă cel puțin un tînăr care „să poarte mai departe credința".

---

[46]) I b i d e m, vol. VI, fila 438.
[47]) De asemenea: „Rămășița poporului lui Dumnezeu", „Trîmbița din Sion".
[48]) Arhiva C.S.S., dosar. 26 780, fila 9.

S-a observat, de asemenea, o anumită preocupare a credincioşilor pentru îndeplinirea mai riguroasă a cerinţelor dogmei concretizată îndeosebi în neparticiparea la viaţa social-culturală, respectarea zilei de simbătă ş.a.

Din cazurile cunoscute de organele de securitate reiese că, pentru a-şi ascunde activitatea, sectanţii adoptă ideea tactică de a-şi încadra acţiunile, ca formă şi timp, în manifestările sociale şi culturale obişnuite : nunţi, botezuri, înmormîntări, excursii etc. Întîlnindu-se sub acoperirea unor astfel de evenimente la care participă sute de persoane, cadre ale sectei ţin adunări clandestine, unde discută şi perfectează măsurile referitoare la activitatea proprie. De exemplu, în luna octombrie 1969, I.S.J. Mureş a prins în flagrant delict un număr de 55 sectanţi care participau la o adunare organizată şi condusă de un fost legionar. Cu această ocazie s-au descoperit materiale de propagandă reformistă şi s-a constatat că sectanţii foloseau magnetofoane pentru înregistrarea discuţiilor din adunări. Legionarul respectiv este în prezent în atenţia organelor de urmărire penală.

La fel, în iulie 1970, I.S.J. Braşov a surprins o adunare sectantă, în condiţii asemănătoare. În colaborare cu organele de miliţie, pe baza Decretului 153/1970, au fost amendaţi 25 dintre sectanţii participanţi cu diferite sume de bani.

De asemenea, mai reiese că adventiştii-reformişti organizează adunări în zilele unor sărbători ca „23 August", „1 Mai" şi altele, considerînd că în aceste condiţii, fiind multă mişcare şi organele de stat avînd atenţia îndreptată în alte direcţii, acţiunile lor nu vor fi observate. De pildă, în zilele de 23 şi 24 August 1969 într-o localitate din Ardeal, s-a ţinut o adunare unde au participat şi doi emisari din R.S. Cehoslovacă ; în aceleaşi zile ale anului 1967 unii sectanţi au organizat o excursie la o peşteră.

Toate aceste fapte ne dau temeiuri să conchidem că adventiştii-reformişti, pentru a-şi ascunde acţiunile, pot folosi prilejurile oferite şi de alte activităţi sociale obişnuite cum sînt : tîrgurile şi iarmaroacele organizate periodic în diferite localităţi ; sărbătorile denumite hram sau nedee cu care ocazie satul sau comuna care le sărbătoreşte primeşte vizita locuitorilor din alte localităţi etc.

Intensificarea activităţii de reorganizare a sectei este favorizată într-o mare măsură de prezenţa în ţara noastră a unui număr crescînd de emisari ai celor două conduceri reformiste din S.U.A. şi R.F. a Germaniei, precum şi ai sectelor din Jugoslavia, Brazilia şi Australia. Aceştia se deplasează în diverse localităţi din ţară, unde există grupări sectante şi contactează predicatori, participă la adunări clandestine, dau indicaţii doctrinare etc.

În cursul lunii octombrie 1969, spre exemplu, în România a sosit un adventist-reformist, cadru de conducere, din Brazilia, care în perioada anului 1930 a activat şi pe teritoriul ţării noastre ca predicator. Acesta a venit din partea „Conferinţei generale adventist-reformiste" din S.U.A. pentru a analiza şi îndruma activitatea sectei din ţara noastră.

în care scop a contactat majoritatea predicatorilor „bătrîni" din mai multe județe. Respectivul a indicat ca reformiștii să recunoască doar Conferința din S.U.A. care are intenția de a reactiva membrii din România.

Pe lingă prezența unor emisari străini în țară, ca mijloc de legătură al reformiștilor cu exteriorul, sînt folosite și plecările unor sectanți în străinătate, vizitele turiștilor străini în țara noastră, precum și calea poștei.

Un alt aspect care prezintă importanță este interpretarea de către unii reformiști în mod tendențios a măsurilor de lărgire a democrației, a noii legislații penale. Ei consideră că astăzi pot să desfășoare activitatea ostilă în mod deschis.

*
* *

Din cele prezentate rezultă caracterul antistatal, socialmente dăunător al activității adventist-reformiste, precum și o anumită reanimare în ultimul timp a acestei activități. Toate acestea reclamă din partea organelor de securitate desfășurarea unei munci sistematice printre sectanți, pentru ca, pe baza cunoașterii temeinice și la timp a tuturor activităților acestora, să se poată lua măsurile cuvenite în vederea prevenirii, descoperirii și curmării oricăror acțiuni infracționale de natură să afecteze securitatea statului.

Documentul nr. 1

DOCUMENTE

DIRECȚIUNEA GENERALĂ A POLIȚIEI
DIRECȚIUNEA POLIȚIEI DE SIGURANȚĂ
SERVICIUL DE SIGURANȚĂ

Nr. 50.000 — 9

10 Ianuarie 1944

Către

Inspectoratele Regionale de Poliție din Țară

Vi se trimite alăturat:

Ordinul General de Informațiuni și *Planul General de Informațiuni*, pe anul 1944, cu anexele respective.

Binevoiți a studia, cu toată atenția, cuprinsul, spre a se putea ajunge, în cel mai scurt timp, la uniformizarea sistemei de lucru în legătură cu acțiunea informativă a Poliției de Siguranță.

Anexele întregesc și lămuresc textul.

Rămâne ca, prin activitatea desfășurată de organele polițenești de siguranță, în cursul anului 1944, să se stabilească situația actuală a problemelor de siguranță, în regiunea sau localitatea respectivă, urmărindu-se îndeaproape evoluția acestor probleme sau a celor ce se vor ivi.

Bine înțeles că nu toate problemele semnalate prin Planul General de Informațiuni sunt existente sau se manifestă, cu aceiaș intensitate, pe întreg teritoriul țării.

Fiecare organ al Poliției de Siguranță trebuie să cunoască însă toate problemele existente, pentru orientarea sa de ansamblu și spre a putea aprecia, în orice moment și în orice situație, valoarea exactă a unei informațiuni, mai ales că, oricând, problema poate avea infiltrațiuni și manifestări în orice regiune a țării.

Inspectoratele Regionale de Poliție vor trimite broșura, unităților în subordine, însoțind-o de o lucrare, în care se vor dezvolta și înscrie particularitățile locale ale problemelor.

Unitățile de poliție, conformându-se dispozițiunilor Ordinului General de Informațiuni, își vor pune la curent toate lucrările în materie de siguranță.

Se atrage atenția că broșura alăturată are caracter absolut strict

secret, poartă număr de ordine și orice pierdere, divulgare din cuprinsul ei sau înstrăinare, va atrage sancțiunile prevăzute de art. 197 C.P.

Șefii ierarhici, cu ocazia inspecțiilor, vor controla existența broșurei, păstrarea secretului ei, și vor examina personalul formațiunilor de siguranță, asupra cunoașterii textului și aplicării îndatoririlor ce le incumbă.

Broșura se va preda, sub semnătură, pe un tabel în dublu exemplar, dintre care unul se va înainta Direcțiunei Siguranței din Direcțiunea Generală a Poliției iar un exemplar se va păstra la Inspectorate.

Confirmați primirea până la data de 25 Ianuarie 1944.

Director General
General, **N. DIACONESCU**

Director
Colonel, **AL. Băleanu**

Ordin general de informaţiuni

Legea pentru organizarea Poliţiei Generale a Statului din anul 1929, defineşte astfel, în art. 2, atribuţiunile Poliţiei de Siguranţă, pe care o mai denumeşte şi informativă :

„A culege, a instrumenta şi a aduce la cunoştinţa autorităţilor superioare, ştiinţele şi indiciile privitoare la fapte şi stări de fapte contrare ordinei publice şi siguranţei Statului".

Din cuprinsul acestui text rezultă că :

— Legiuitorul din anul 1929 atribue Poliţiei de Siguranţă exclusiv misiunea de *a culege* informaţiuni pe care, după ce le *instrumentează, le aduce la cunoştinţa autorităţilor superioare.*

— *Informaţiune*, în sensul legei, este deci ştiinţa sau indiciul cu privire la fapte, sau stări de fapte, care interesează ordinea publică şi siguranţa statului.

În realitate acţiunea Poliţiei de Siguranţă nu este numai informativă, ci ea se prezintă sub trei aspecte : *informativă, preventivă* şi *represivă*, rolul primordial avându-l însă *acţiunea informativă*.

Idealul Poliţiei de Siguranţă este ca, prin acţiunea informativă, să provoace cele mai juste măsuri preventive spre a nu se ajunge, decât în cazuri extreme, la punerea în mişcare a acţiunei represive.

Ce este acţiunea informativă ?

Acţiunea informativă însumează totalul măsurilor pe care Poliţia de Siguranţă le ia cu scopul de a culege, a instrumenta şi a raporta informaţiunile.

Pentru ca randamentul acţiunei informative să fie maxim, se impune ca această acţiune să fie dirijeată şi organizată dela centru spre periferie.

În acest scop se va preciza :

— cum se desfăşoară acţiunea informativă ;
— care sunt lucrările de sistematizarea ei ;
— cum se păstrează evidenţa problemelor ;
— cum se face transmiterea informaţiunilor.

A. Cum se desfăşoară acţiunea informativă ?

Derfăşurarea acţiunei informative se poate fragmenta în *culegerea*, *căutarea* şi *exploatarea* informaţiunilor.

Pe această fragmentare se bazează ierarhia organelor prin care se desfăşoară acţiunea informativă şi care sunt : *agentura*, *organele de căutare* şi *organele de informaţiuni*.

I. — **Agentura**, formată din agenţi informatori, are misiunea *de a culege* informaţiunile şi a le raporta ierarhic în forma brută în care le recepţionează.

Într-adevăr *agentul informator* — reprezentat prin orice persoană, oficială sau particulară, care culege informaţiuni pentru organele Poliţiei de Siguranţă — avînd orizontul de acţiune limitat, nu este în măsură să judece valoarea unei informaţiuni, nici total, nici parţial.

În acţiunea sa, agentul informator se bazează în deosebi pe datele obţinute prin simţuri proprii, angrenate în *observare*, *supraveghere* şi *filaj*.

Observarea este acţiunea agentului informator care priveşte şi ascultă, cu scopul de a culege informaţiuni din zona sa de activitate sau, incidental, şi din afara acestei zone.

Supravegherea este şi ea tot o acţiune de observare, în care culegerea informaţiunilor este limitată în timp şi bine precizată ca obiectiv.

Filajul este supravegherea continuă (pas cu pas) a activităţii uneia sau mai multor persoane, despre care se culeg informaţiuni, cu scopul de a le identifica legăturile subversive, a le împiedeca să săvîrşească acţiuni contrarii ordinei publice şi siguranţei statului, sau chiar a le prinde în flagrant delict.

Agentul informator, constituind elementul de bază al acţiunii informative, trebue să fie perspicace, conştiincios, bine orientat asupra misiunei sale, şi, mai ales, de perfectă bună credinţă.

II. — **Organele de căutare**, formate din Comisariate şi Detaşamente de Poliţie, din Grupe de Detectivi precum şi din echipele volante ale Inspectoratelor, au misiunea de :

— *a căuta* informaţiunile, în sectorul încredinţat, sesizînd problemele ce interesează ordinea publică şi siguranţa statului, stabilind agenturile necesare unei juste informări ;

— a verifica informaţiunile primite dela agenţii informatori şi a le raporta apoi organelor ierarhic superioare.

În principiu, organele de căutare raportează numai informaţiuni sigure şi verificate.

Dacă însă informaţiunea poartă asupra unei chestiuni importante, sau care prezintă o deosebită urgenţă, se poate raporta şi neverificată, cu condiţia de a se lua, concomitent cu raportarea ei, cuvenitele măsuri de verificare.

Deasemenea se vor raporta şi svonurile care :

— au tendinţe de a persista şi a creea o anumită stare de spirit contrară intereselor ordinei publice siguranţei statului ;

— se referă la activitatea publică a personalităţilor foste sau prezente la conducerea ţării.

III. — **Organele de informaţiuni**, reprezentate prin Direcţiunea Generală a Poliţiei, Inspectoratele Regionale de Poliţie, Chesturile şi Poliţiile de reşedinţă, au misiunea de *a centraliza, a interpreta şi a exploata informaţiunile*.

Fiecare organ de informaţiuni centralizează rapoartele şi notele informative primite dela organele de informaţiuni sau de căutare, pe care le are în subordine, precum şi dela agenturile proprii.

Informaţiunile centralizate sunt apoi *interpretate*, printr-o operaţiune dublă : *analiză* şi *sinteză*.

Prin *analiza* informaţiunilor se înţelege studiul amănunţit al fiecărei informaţiuni, cu scopul de a înlătura părţile neverosimile şi a o clasa după obiect, valoare, sursă, data culegerii, etc.

Prin *sinteza* informaţiunilor se înţelege fixarea unei concluziuni generale, care se desprinde din judecarea informaţiunilor în raport cu desfăşurarea problemelor de siguranţă în spaţiu şi în timp.

Exploatarea informaţiunilor, care se bazează exclusiv pe datele operaţiunii de interpretare, însumează luarea celor mai potrivite măsuri preventive şi represive, precum şi difuzarea informaţiunilor către autorităţile superioare, de colaborare colaterală sau interesate.

Personalul, care încadrează organele de informaţiuni, trebuie să fie perfect orientat asupra problemelor ce interesează ordinea publică şi siguranţa statului, spre a putea fi în măsură, în orice moment, a da cea mai justă interpretare şi exploatare informaţiunilor primite.

B. — Care sunt lucrările de sistematizarea acţiunii informative ?

Pe lângă atribuţiunile încredinţate celorlalte organe de informaţiuni, Direcţiunea Generală a Poliţiei mai are misiunea ca, prin Inspectoratele Regionale de Poliţie, să dirijeze şi să coordoneze acţiunea informativă a tuturor unităţilor poliţieneşti.

În acest scop, Direcţiunea Generală a Poliţiei emite, *anual*, un ordin general de informaţiuni cu un plan general de informaţiuni.

I. — *Ordinul General de Informaţiuni* cuprinde normele după care trebuie să se desfăşoare acţiunea informativă a organelor Poliţiei de Siguranţă.

Acest ordin va constitui îndreptarul poliţistului de siguranţă, în acţiunea de căutare, culegerea, interpretarea, exploatarea şi transmiterea informaţiunilor.

El va fi întocmit de Direcţiunea Poliţiei de Siguranţă care îl va difuza în fiecare an, în cursul lunei Decemvrie, tuturor unităţilor poliţieneşti.

II. *Planul General de Informaţiuni* este o lucrare de ansamblu, prin care se fixează problemele ce interezează ordinea publică şi siguranţa statului, stabilindu-se principalele puncte de reper către care se va îndrepta acţiunea de căutare şi culegerea informaţiunilor

Acest plan este întocmit de Direcţiunea Poliţiei de Siguranţă, care îl va difuza Inspectoratelor Regionale de Poliţie, în fiecare an, în cursul lunei Decembrie.

În principiu Planul General de Informaţiuni trebuie să cuprindă.

a) Fixarea problemelor (enunţarea şi gruparea lor) ;

b) Dezvoltarea fiecărei probleme, care se va face prin :

— Concluziuni asupra modului de desfăşurarea problemei pe anul expirat ;

— Enumărarea şi definirea principalelor obiective care interesează acţiunea informativă.

Inspectoratele Regionale de Poliţie prelucrează materialul cuprins în Planul General de Informaţiuni, întocmit de Direcţiunea Poliţiei de Siguranţă, adaptîndu-l situaţiei din regiunea respectivă.

În acest scop se vor desvolta, total sau parţial, problemele informative care interesează în deosebi regiunea.

Se va păstra textul integral pentru problemele care nu interesează regiunea respectivă, făcându-se însă menţiune specială în acest sens. (Se procedează astfel, deoarece Planul General de Informaţiuni are misiunea să orienteze pe poliţistul de siguranţă, asupra *ansablului problemelor informative).*

În cursul lunei Ianuarie, Inspectoratele Regionale de Poliţie vor difuza unităţilor poliţieneşti în subordine, Planul General de Informatiuni prelucrat conform dispoziţiunilor de mai sus.

C. — **Cum se păstrează evidenţa problemelor ?**

Problemele informative avînd o continuitate în desvoltarea lor, este normal ca şi acţiunea informativă, desfăşurată de organele Poliţiei de Siguranţă, să fi econtinuă. Pentru păstrarea continuităţii, este absolut necesar întocmirea şi ţinerea la zi a evidenţei tuturor problemelor ce interesează ordinea şi siguranţa statului.

Evidenţa trebuie însă astfel întocmită, încît să dea posibilitatea conducătorului unei formaţiuni de siguranţă de a-şi coordona acţiunea informativă, precum şi de a putea fi oricând înlocuit, succesorul având la îndemînă toate elementele necesare unei perfecte orientări asupra stadiului de desvoltare al problemelor informative din regiunea sau din localitatea respectivă.

Lucrările, care la un loc alcătuiesc evidenţa unei probleme, şi care se păstrează în *mapa problemei* respective, sunt :

— Istoricul.

— Materialul documentar.

— Planul de căutarea informaţiunilor.

I. — **Istoricul** este o lucrare de sinteză, care descrie împrejurările în care a luat naştere o problemă precum şi evoluţia ei dela origină şi până la zi.

Lucrarea rămâne în permanenţă deschisă, în ea înscriindu-se orice fapt nou important, care intervine într-o problemă.

La sfârşitul fiecărui an se adaogă concluziile trase din evoluţia problemei pe anul expirat.

Fiecare unitate poliţienească va întocmi istoricul din două părţi :

— *partea generală*, în care se va descrie evoluţia problemei pe ţară ;

— *partea specială*, care va înfăţişa aspectul local al problemei, aşa cum ea a evoluat în zona de activitate a unităţii poliţieneşti respective.

Pentru uniformizarea lucrărilor, partea generală va fi alcătuită de Direcţiunea Poliţiei de Siguranţă şi va fi trimisă tuturor unităţilor poliţieneşti. Până atunci, însă, fiecare unitate poliţienească va păstra istoricul aşa cum îl are în prezent, îngrijindu-se de ţinerea la curent a părţii speciale.

II. — **Materialul documentar** este format din :

— Schiţă de obiective.

— Lucrări în legătură cu evidenţa suspecţilor.

— Dosare generale.

a) *Schiţa de obiective* este formată dintr'un plan al localităţii respective [1]), în care se vor însemna toate obiectivele către care se îndreaptă acţiunea informativă, în urmărirea unei probleme ce interesează ordinea publică şi siguranţa statului.

Această schiţă are menirea de a servi la cunoaşterea exactă a răspândirei pe teren a obiectivelor, pentru o mai justă repartizare a mijloacelor de informare cât şi, mai ales, pentru aplicarea celor mai eficace măsuri preventive sau represive, în caz că va fi nevoie.

Dimensiunile semnelor vor fi proporţionale cu importanţa pe care obiectivele reprezentate o au în problema respectivă.

Schiţa va fi cât mai amănunţită, însemnându-se obiectivele pe instituţiuni, întreprinderi, case, etc.

La Inspectoratele Regionale de Poliţie, schiţa de obiective va fi înlocuită printr-un tabel de obiective.

În tabel vor fi înscrise toate obiectivele problemei respective, grupate pe unităţi poliţieneşti (anexa A).

b) Lucrările în legătură cu evidenţa suspecţilor sunt :

— *Situaţiile fişe*
— *Tabelele nominale*
— *Fişele personale*
— *Dosarele personale*

---

[1]) Asemenea plan se găseşte la serv. tehnic al fiecărui oraş.

Amănunte în legătură cu întocmirea şi ţinerea la zi a acestor lucrări se găsesc în instrucţiunile anexă la prezentul ordin.

În afară de tabelele nominale pentru (S_1) (S_2) în supraveghere şi condamnaţi, prevăzute în instrucţiunile anexe, pentru completarea evidenţei suspecţilor pe probleme, se vor întocmi şi ţine la zi şi următoarele tabele nominale :

— internaţi în lagăr
— aflaţi în închisoare
— cu domiciliu obligator
— trimeşi în judecată

c) *Dosarele generale* sunt formate din corespondenţa, cu caracter general, care interesează problema respectivă.

În aceste dosare se vor clasa : ordinele, rapoartele şi notele informative cu caracter general (cele ce se referă nominal la un individ vor fi trecute în dosarul personal), sintezele informative, descoperirile făcute, etc.

III. — **Planul de căutarea informaţiunilor** este reprezentarea schematică a mijloacelor de informare, repartizate pe obiective şi pe zone de activitate.

Prin întocmirea acestui plan se urmăreşte asigurarea căutării şi culegerii informaţiunilor în conformitate cu obiectivele fixate în Planul General de Informaţiuni, precum şi potrivit aspectelor locale ale problemei respective. (Anexa B.)

Notă specială

Pentru a avea o situaţie de ansamblu a proporţiei numerice a suspecţilor dintr'o localitate, pe probleme, precum şi a populaţiei, pe naţionalităţi, şefii formaţiunilor de siguranţă dela Poliţii, Comisariate şi Detaşamente de Poliţie, cu excepţia unităţilor fără teritoriu, vor întocmi un grafic, potrivit modelului dela anexa C.

Graficul este format din două cercuri concentrice :

— *Cercul interior* va fi format din segmente colorate, ale căror dimensiuni vor fi corespunzătoare populaţiei pe naţionalităţi :

— *Cercul exterior* va reprezenta, prin segmente colorate şi de dimensiuni corespunzătoare, situaţia numerică de aderenţii diferitelor probleme.

D. — **Transmiterea informaţiunilor**

Informaţiunile se transmit :

— către autorităţile inferioare, prin *ordin informativ ;*

— către autorităţile superioare prin *notă, raport, buletin* şi *sinteză* informativă.

*

I. — **Ordinul informativ** este dispoziţiunea scrisă prin care organul de informaţiuni comunică, eşaloanelor în subordine, informaţiuni în

legătură cu evoluţia problemelor care interesează ordinea publică şi siguranţa statului.

Asemenea ordine se emit de câte ori se iveşte o problemă nouă sau se ivesc elemente noi într-o problemă existentă, pe care eşalonul subordonat trebuie să le cunoască, pentru orientare şi pentru urmărirea desvoltării problemelor poliţieneşti în zona sa de activitate.

II. — **Nota informativă se prezintă sub două aspecte :**

1. Comunicarea scrisă prin care agentul informator raportează informaţiunile culese.

Această notă este supusă unei singure reguli : agentul informator să reproducă informaţiunea în forma brută în care a cules-o.

2. Comunicarea scrisă prin care organele de căutare sau cele de informaţiuni transmit informaţiuni organelor superioare sau de colaborare. Model — Anexa D. şi E.

Sub acest aspect, nota informativă trebuie să îndeplinească anu mite condiţiuni de fond şi de formă :

a) Stilul va fi concis şi clar. Expunerile mai amănunţite sunt permise numai la redactarea informaţiunilor importante, când detaliile ajută la lămurirea situaţiei.

b) Notarea valorii informaţiunei se va face în ordinea :

— verificată

— sigură

— posibilă (se va face menţiune dacă s'au luat măsuri de verificare).

— svon

c) Sursa informaţiunei va fi indicată, la începutul notei, prin precizarea persoanelor sau a cercurilor din rândurile cărora informaţiunea a fost culeasă.

d) Alte preciziuni în legătură cu :

— Locul şi data, eventual chiar ora, la care s'a produs evenimentul semnalat ;

— Datele de stare civilă ale persoanelor despre care se face menţiune în notă (neapărat : numele, pronumele, profesiunea, origina etnică şi orientarea politică) ;

— Măsurile luate.

e) Subiectul notei informative va fi indicat în colţul superior al hârtiei, prin denumirea problemei despre care tratează nota informativă (mişcarea comunistă, mişcarea legionară, iredenta maghiară, minoritatea germană, evrei, starea de spirit a populaţiei, muncitori funcţionari etc.)

III. — **Raportul informativ** este (de obiceiu urmare la notele informative) raportul prin care organele de căutare sau cele de informaţiuni, transmit organelor superioare, sau celor de colaborare, informaţiuni verificate pe bază de cercetări sau de investigaţiuni.

Spre deosebire de nota informativă, raportul informativ poartă toate semnele oficialităţii.

La întocmirea unui raport informativ, se va ţine seamă de condiţiunile de fond şi formă, indicate pentru nota informativă.

În orice notă sau raport informativ, prin care se completează o informaţiune transisă anterior, se va preciza, în mod obligator, numărul, trăgându-se concluziuni şi propunându-se măsuri.

Ordinea în care sunt expuse problemele, coincide cu ordinea în care au fost fixate problemele prin Planul General de Informaţiuni, în afară de cazul când există un alt model dat de organul superior.

Sintezele informative se întocmesc lunar, după modelul existent, şi se înaintează astfel :

— între 25 - 1, Poliţiile de reşedinţă şi Chesturile la Inspectoratele Regionale de Poliţie ;

— între 1 - 5, Inspectoratele Regionale de Poliţie, la Direcţiunea Poliţiei de Siguranţă, Serviciul Siguranţei, prin curier special.

Transmiterea informaţiunilor se va face respectându-se următoarele reguli :

Informaţiunile în legătură cu evenimentele mai importante, interesând în deosebi ordinea publică şi siguranţa statului ca : rebeliune, data exactă şi subiectul corespondenţei la care se referă.

Deasemenea în rapoartele informative, provocate de un ordin al unui eşalon superior, se va preciza numărul, data exactă şi subiectul despre care trata ordinul.

IV. **Buletinul informativ** este o lucrare de sinteză, prin care se aduc la cunoştinţă organelor superioare sau de colaborare, informaţiuni grupate pe probleme şi pe capitole.

Buletinul informativ este zilnic şi se întocmeşte numai de Direcţiunea Poliţiei de Siguranţă.

V. **Sinteza informativă** este o lucrare periodică,, în care se face o expunere rezumativă a informaţiunilor mai inportante, culese în intervalul de timp respectiv şi care sunt grupate pe probleme şi pe capitole, crime politice, descoperiri de organizaţiuni teroriste, subversive, spionaj, sabotaj industrial, incidente de frontieră, greve, agitaţiuni muncitoreşti, vor fi raportate *imediat* Direcţiunii Poliţiei de Siguranţă, telefonic sau telegrafic cifrat, *de către unitatea poliţienească pe raza căreia s'a petrecut faptul*. În acelaş timp şi pe acelaş cale, unitatea va raporta, spre ştiinţă, şi unităţii poliţieneşti imediat superioare, făcind însă menţiune că a raportat şi Direcţiunei.

Nemulţumirile muncitoreşti, care par să aibă ca rezultat încetarea lucrului vor fi raportate — cu prima poştă — Direcţiunei, de către Poliţiile de Reşedinţă sau de Comisariatele de Poliţie din regiunile industriale şi portuare. Şi în acest caz se va raporta, spre ştiinţă, unităţii poliţieneşti imediat superioare.

Deasemenea unităţile poliţieneşti vor raporta direct întrunirile cu caracter politic, sau iredentist, dacă în cursul acestor întruniri s'au

intâmplat evenimente ori s'au rostit cuvântări care ar interesa în deosebi ordinea publică şi siguranţa statului.

Restul informaţiunilor se va raporta pe cale ierarhică, Inspectoratele de Poliţie constituind primul eşalon superior de exploatarea informaţiunilor şi de coordonarea acţiunii informative.

Concluziuni

Menirea Poliţiei de Siguranţă este de a asigura ordinea publică şi siguranţa statului, printr'o promptă desfăşurare a acţiunei informative.

Pentru atingerea acestui scop, se impune ca personalul, care încadrează serviciile şi birourile de siguranţă, să aibă o pregătire profesională deosebit de îngrijită, încontinuu acumulând cunoştinţele necesare unei perfecte orientări asupra tuturor problemelor ce interesează ordinea publică şi siguranţa statului.

Şefii unităţilor poliţieneşti vor căuta să întreţină această continuă pregătire a elementelor vizate, prin conferinţe săptămânale în care se vor trata subiecte culese din istoricele problemelor, cum şi cunoaşterea art. 184—462 din Codul Penal.

Deasemenea, tot săptămânal, sâmbăta sau duminica şeful unităţii poliţieneşti, într'o conferinţă secretă cu ofiţerii de poliţie dela serviciul sau biroul de siguranţă, va trece în revistă ordinele informative sosite în cursul săptămânei, precum şi notele şi rapoartele, informative transmise eşalonului superior, în acelaş interval de timp.

Se va atrage însă atenţia personalului poliţienesc asupra îndatoririlor ce are de a păstra secretul profesional precum şi asupra consecinţelor ce decurg din încălcarea acestei obligaţiuni.

Se va reliefa importanţa pe care o are secretul în desfăşurarea acţiunei informative, pentrucă, numai în asemenea condiţiuni, se poate lupta cu succes împotriva acţiunilor subversive bazate în întregime pe conspiraţie.

O atenţie deosebită se va da recrutării informatorilor.

În acest scop, şeful eşalonului respectiv de siguranţă va rezerva fiecărui informator, nou recrutat, un timp de încercare, în care să i se verifice posibilităţile dar mai ales buna credinţă.

În principiu, numai informatorul de agentură interioară, adică acela care este încadrat într'o acţiune ce interesează ordinea publică şi siguranţa statului, va fi în măsură să procure informaţiuni valabile din zona respectivă de activitate.

Inspectorii Regionali de Poliţie, Chestorii şi Şefii de Poliţie sunt personal răspunzători de aplicarea întocmai a dispoziţiunilor prezentului ordin informativ.

Documentul nr. 2

Comisariatul de Poliţie Giurgiu Post

Copie

PLANUL DE CĂUTAREA INFORMAŢIILOR
Pe anul 1942

I. **Misiunea.**

Misiunea acestui Comisariat de Poliţie este de a cunoaşte problemele politico-sociale de pe raza portului Giurgiu şi a supraveghea şi urmări pe cei ce fac parte din diferite mişcări şi a preveni eventuale manifestări ale acestora, care ar pune în pericol ordinea şi siguranţa statului. Urmăreşte în special pe muncitorii din diferitele întreprinderi, pe legionari şi pe marinari, pentru a se evita acte de sabotaj, punînd astfel în pericol siguranţa portului şi deci a conductelor, instalaţiunilor, rezervoarelor şi a tancurilor petrolifere, plus lucrările de artă, magaziile de mărfuri, Şantierul Naval Nautica şi Şantierul Serviciului Hidraulic.

De asemenea urmăreşte să nu se strecoare în ţară spioni, saboteuri, comunişti sau alte elemente în serviciul statelor cu care ţara noastră se găseşte în conflict, sau cărora le este interzisă intrarea în ţară.

În misiunea acestui comisariat mai intră şi controlul călătorilor la intrarea şi ieşirea din ţară.

II. **Probleme de urmărit.**

Problemele de urmărit pe raza portului Giurgiu sînt : problema muncitorească, problema sabotajului şi informaţiilor externe, primele două de urgenţa I-a, iar a treia de urgenţa a II-a.

Mişcarea legionară avînd puţini aderenţi şi aceştia funcţionari, majoritatea lor la vamă, nu constituie o problemă, avînd în vedere că aceşti funcţionari care au activat în mişcarea legionară n-au fost dovediţi să desfăşoare pe raza portului nici-o activitate şi nu-şi au domiciliul pe raza portului.

Dacă totuşi depun vreo activitate, aceasta o fac probabil în oraş, unde au timp liber.

III. **Ideea de lucru informativ.**

Problemele de pe raza portului sînt urmărite cu mijloace proprii poliţieneşti (agenţi şi ofiţeri de poliţie) şi cu ajutorul informatorilor recrutaţi din mijlocul mişcărilor ce se urmăresc.

IV. **Zonele de acţiune.**

Zona de jurisdicţie a portului Giurgiu se întinde între km. 530—455, adică din dreptul satului Petroşani pînă la Greaca, adică 75 km de-a lungul Dunării.

Pe noi ne interesează numai porţiunea dintre km 495 şi km 490, adică pe o întindere de 5 km, închis între fluviul Dunărea la sud, Canalul Sf. Gheorghe la nord, Ostrovul Slobozia la apus şi insula Mocanu la est. Restul la apus şi la răsărit pînă la limita portului, intră în raza de acţiune a grănicerilor.

Pentru mai multă ușurință în urmărirea problemelor, am împărțit portul în trei zone de acțiune și anume : zona veche petroliferă în partea de apus, zona de mijloc în care intră instalația de păcură, magazia de sare, bazinul de iernat, ferry-boatul, gara frontieră, serviciul Hidraulic, Santierul Naval Nautic și Canalul Sf. Gheorghe și zona petroliferă Cioroiu, unde sînt conductele petrolifere, rezervoare de petrol, instalațiuni speciale de pompare și unde se fac încărcări de produse în tancuri.

În acțiunea noastră de urmărire și supraveghere colaborăm cu Căpitănia, grănicerii și Vama.

V. **Gruparea mijloacelor.**

Repartizarea mijloacelor informative pe probleme s-a făcut după cum se vede în planurile de lucru anexate la fiecare problemă în parte.

VI. **Legături și transmisiuni.**

Legătura între informatori și subsemnatul se face fie direct prin aranjarea de întîlniri, fie prin intermediul agenților repartizați în zonele respective.

Informațiunile obținute se raportează Poliției de Reședință, iar cele care comportă urgență Direcțiunii Generale a Poliției prin curier sau telefonic, cînd este cazul să se ia măsuri imediate.

VII. **Lucrări de executare .**

Pentru urmărirea problemelor, am întocmit următoarele lucrări.

a) Plan de lucru pentru fiecare din probleme, unde se poate vedea acțiunile ce se urmăresc, obiectivele asupra cărora se poate acționa și care pot fi vizate, mijloacele cu care se poate acționa și mijloacele noastre de împiedecare și urmărire. Aceste planuri le întocmim la fiecare trei luni, sau atunci cînd intervin schimbări, fie în ceea ce privește obiectivele sau acțiunile, fie în mijloacele noastre de împiedecare și urmărire.

b) O hartă a portului pe care sînt indicate obiectivele-întreprinderi și instituții, asupra cărora elementele urmărite pot acționa.

c) Registru în care sînt trecuți nominal muncitorii și legionarii.

2. Pentru orientarea autorităților superioare :

a) Dări de seamă lunare asupra stării de spirit a muncitorilor, legionarilor și funcționarilor de stat și particulari.

b) Rapoarte asupra evenimentelor ce se petrec pe raza portului, în legătură cu diferitele probleme și care trebuiesc cunoscute de organele superioare.

PROBLEMA MUNCITOREASCĂ

1. **Organizare**. În prezent muncitorii de port sînt organizați pe specialități, fiecare specialitate fiind reprezentată în toate ocaziile, conform legii de organizarea muncii în porturi, publicată în M.O. nr. 166 din 21 iulie 1931.

Munca se face pe baza principiului de rotație, atunci cînd nu se găsește de lucru pentru toți ; iar muncitorii sînt angajați prin comisiunea muncii, instituție înființată prin legea menționată mai sus.

Căpitănia portului care ține evidența lor, le eliberează carnete de muncitori de port, pe baza cărora pot intra în incinta portului.

În controalele Căpităniei de port figurează în prezent 704 muncitori, dar parte din ei, cei mai tineri sînt mobilizați. În caz de nevoie de brațe de muncă mai multe, se angajează muncitori necalificați în mod provizoriu.

Mai avem muncitori nepermanenți în zona Cioroiu, la lucrările de linii ferate ce se fac la stația de frontieră și la macaralele ce se construiesc în zona veche, muncitori recrutați din toată țara, care în urma cererilor întreprinderilor respective au obținut permisiunea Căpităniei de a lucra în port. Numărul lor variază după necesități între 30—100 de muncitori.

2. **Activitate subversivă**. Elemente de destrămare n-au reuşit să pătrundă în rîndurile lor, sau dacă s-au strecurat n-au putut să influenţeze cu nimic asupra muncitorilor, care cîştigă destul de bine ca să nu se arate nemulţumiţi. Pentru orice nemulţumiri ce ar avea din partea patronilor, au la îndemînă mijloace legale de soluţionare.

Nu este însă exclus ca între timp să se ivească nemulţumiri sau să şi facă loc printre ei agenţi instigatori, care să-i îndemne la grave sau acte de sabotaj.

Iată în rezumat ce urmărim la mişcarea muncitorească :

— organizaţiile muncitoreşti ;

— relaţiunile între patroni şi muncitori, conflicte de muncă ;

— organizaţiile profesionale, atitudinea muncitorilor faţă de comunişti şi legionari ;

— traiul muncitorilor şi al familiilor lor ;

— activitatea asociaţiunilor muncitoreşti.

Pentru a urmări în deaproape manifestările muncitorilor sub orice formă şi a fi în tot momentul în situaţia să cunoaştem tot ce se pune la cale în rîndurile lor, privind siguranţa portului şi buna desfăşurare a vieţii economice, în fiecare din întreprinderile din raza portului şi printre muncitorii calificaţi de port, avem recrutaţi informatori de bună credinţă şi în fiecare zonă un agent, plus 2 ofiţeri de poliţie care îi controlează şi care la rîndul lor se interesează de starea de spirit a muncitorilor.

Pentru problema muncitorească întocmim de asemenea un plan de lucru pe cîte trei luni, în care pot interveni schimbări între timp, plan în care se vede obiectivele, acţiunile de urmărit, mijloacele cu care ar putea să acţioneze muncitorii asupra acestor obiective şi mijloace de care dispunem, pentru urmărirea şi împiedicarea eventualelor acţiuni pentru periclitarea siguranţei portului.

Aproape tot timpul agenţii şi ofiţerii de poliţie stau printre muncitori, aceasta ca o măsură preventivă.

CONCLUZIUNI PE ANUL 1942

În tot cursul anului 1942 muncitorii din port şi cei din întreprinderi n-au recurs la acţiuni violente, pentru că n-au avut ocazia să se manifeste în acest fel.

Aceasta din cauză că muncitorii de port au cîştigat destul de bine, în afară de faptul că mai au şi pămînt arabil şi case de locuit proprii.

Muncitorii din diferitele întreprinderi, chiar dacă au fost plătiţi mai puţin, totuşi au fost relativ mulţumiţi, pentru că au avut alt avantaj şi anume, scutirea de mobilizare.

Muncitorii — hamali de port — în primăvara anului 1942 au încheiat contracte colective de muncă cu patronii prin bună învoială, fără a mai fi nevoie să meargă la comisiile de arbitraj, ceea ce înseamnă că preţurile stabilite le au convenit. Un muncitor, specialitatea manufactură a cîştigat în timpul sezonului de lucru al anului 1943 circa 200 000 lei.

Ceea ce-l nemulţumeşte pe muncitor este partea materială, ori aceasta a fost satisfăcută pe deplin în cursul anului 1942.

N-au fost identificate elemente de agitaţie în rîndurile lor şi starea lor de spirit a fost bună. Nici un fel de manifestare care să dea loc la îngrijorări, sau să învedereze luarea de măsuri mai întinse.

Concedieri de muncitori s-au făcut la lucrările din zona Cioroiu şi la construirea liniilor ferate la gara frontieră odată cu venirea iernii, cînd nu s-a mai putut munci afară. Muncitorii concediaţi au mers la casele lor, cei mai mulţi fiind din comunele învecinate, unde îşi au rost şi gospodărie, fiind agricultori.

DIRECTIVELE PE ANUL 1943

Cu mijloacele de informare de care dispunem, vom căuta a urmări:

1. Starea de spirit a muncitorilor în legătură cu salarizarea, alimentarea, asistenţa medicală etc.

2. Identificarea elementelor de agitaţie care vor reuşi să se strecoare în rîndurile muncitorilor, speculînd actuala stare economică şi financiară, datorită stării de război.

3. Identificarea celor recrutaţi pentru săvîrşirea de acte de sabotaj, distrugeri, incendii etc.

4. Denunţări de contracte colective de muncă de către muncitori sau patroni, cauza şi efectele denunţării.

5. Angajări sau concedieri de muncitori.

6. Accidente de muncă.